

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Doktora Tezi

**PROFESYONEL SES KULLANIMINDA CONTRALTO PROFONDO
KADIN TENOR SES KARAKTERİNİN VE EĞİTİM SÜRECİNİN İNCELENMESİ**

Mehmet BALTACAN
ORCID: 0000-0002-9254-0455

Danışman
Prof. Zehra Seçkin GÖKBUDAK
ORCID: 0000-0003-0632-2214

Konya – 2022

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimimin başladığı süreçten bu araştırmanın sonuçlanmasına kadar gösterdiği ilgi ve anlayışla beni motive eden, akademik anlayış ve akademik yaklaşım kültürünü edinmemi sağlayan, engin tecrübeleriyle akademik anlamdaki bilgilendirme ve yönlendirmeleriyle bana yol gösteren, eğitim anlayışını ve insani yaklaşımlarını örnek aldığım çok kıymetli danışman hocam Prof. Zehra Seçkin GÖKBUDAK'a, beni doktora eğitimi almaya teşvik eden ve bu yolda beni sürekli destekleyen, doktora eğitimim süresince karşılaştığım zorluklarda ve yaşadığım sıkıntılarda her daim yanımda olarak bana yalnız olmadığımı hissettiren, bu araştırmanın hazırlanma sürecinde yabancı dilde gönderilmiş olan görüşme formlarının Türkçe çevirisini yaparak çalışmama katkı sağlayan, hayatımda olmasından kuvvet aldığım ve güven hissettiğim çok kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hilmi YAZICI'ya minnetle teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma kapsamında her fırsatta bilgi ve yönlendirmelerine başvurduğum, büyük bir sabırla çalışmalarına ışık tutan, adeta ikinci bir danışman yaklaşımıyla araştırma konuma inanan ve her daim destekleriyle beni yüreklendiren çok kıymetli hocam Doç. Dr. Ezgi BABACAN'a, farklı bir bakış açısıyla yaklaşarak araştırmanın sağlam bir temele dayanmasına katkı sağlayan, özellikle teknik anlamda spektrum analizör değerlerinin yorumlanmasında bilgi ve önerileriyle çalışmamı yönlendiren, ihtiyaç hissettiğim her zaman desteğiyle bana güç veren çok kıymetli hocam Doç. Dr. Ramiz GÖKBUDAK'a minnetle teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın içerik ve yöntemsel açıdan hazırlanma sürecinde değerli fikirleri ile bana yol gösteren, bu alanda yetersizliğimi hissettiğim zamanlarda eksiklerimi tamamlayarak doğru yolda ilerlememi sağlayan, güven veren tecrübesi ve destekleyici yaklaşımıyla çalışmaya olan inancımı her zaman diri tutan, tez izleme komitemde yer alarak üzerimde emeği bulunan çok kıymetli hocam Prof. Dr. Ömer BEYHAN'a, çalışmam boyunca değerli görüşlerinden yararlandığım, bilgi birikimi ve bakış açısıyla çalışmamın yönüne katkıda bulunan çok kıymetli hocam Tolga GÜLER'e minnetle teşekkürlerimi sunarım.

Görüşme Formu'na cevap vermeyi kabul ederek çalışmama katkı sağlayan çok kıymetli katılımcılara, yabancı dile çeviri ve tercüme konusundaki yardımları ve yorumlarıyla çalışmama katkı sağlayan çok kıymetli hocam Öğr. Gör. Gönül ÖZDOĞRU'ya ve araştırma sürecinde değerli bilgi, düşünce ve yönlendirmeleriyle bana destek olan çok kıymetli hocam Doç. Dr. Vsevolod KUZMIN'e minnetle teşekkürlerimi sunarım.

Doktora eğitimi süresince sürekli irtibat halinde olarak bilgi ve fikir alışverişinde bulunduğum düşünce ve yönlendirmelerinden yararlandığım, doktora eğitimimiz sürecinde birbirimizi çok güzel tamamlayarak karşılaştığımız zorluk, sıkıntı ve aşamaların üstesinden gelmekten büyük mutluluk duyduğum çok kıymetli doktora dönem arkadaşlarım Arş. Gör. Furkan BAŞALAN ve Öğr. Gör. Umut YAYMAK’a minnetle teşekkürlerimi sunarım.

Yaşantımın her döneminde arkamda varlığını ve desteğini hissettiğim, beni cesaretlendiren ve istediğim her şeyi yapabileceğime beni inandıran çok kıymetli annem Fatma Nedret BALTACAN’a ve kardeşim Harun BALTACAN’a, yaptığı teşvik edici yönlendirmelerle beni motive eden, varlığını ve manevi desteğini her zaman hissettiğim sevgili eşim Nimet Özge Kaysar BALTACAN’a ve araştırmam sürecinde kimi zaman bekledikleri ilgiyi göstermeye fırsat bulamadığım çok kıymetli yavrularım Can BALTACAN ve Özüm Defne BALTACAN’a minnetle teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet BALTACAN

Haziran 2022

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	x
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	8
1.2. Araştırmanın Amacı	9
1.3. Araştırmanın Önemi	9
1.4. Varsayımlar	10
1.5. Sınırlılıklar.....	10
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	12
2.1. İnsan Sesinin Oluşumu.....	12
2.2. Fonasyon Sistemi	13
2.3. Sesin Fiziksel Özellikleri	16
2.3.1. Sesin Şiddeti (Yeğnlik - Gürlük – Volüm)	16
2.3.2. Sesin Frekansı (Perde – Yükseklik)	17
2.3.3. Sesin Tınısı (Timbre)	17
2.4. İnsan Sesinin Sınıflandırılmasında Etken Olan Unsurlar.....	18
2.4.1. Vocal Range (Ses Aralığı-Ses Genişliği)	19
2.4.2. Tessitura ve Passaggio	20
2.4.3. Register (Rejistir)	21
2.4.4. Timbre (Ses Rengi-Ses Büyüklüğü-Ses Tınısı).....	25
2.4.5. Agilite.....	25
2.4.6. Salınım (Vibrato).....	26
2.4.7. Diğer Kriterler	26
2.4.8. Formant	27
2.4.9. Şarkıcı Formantı.....	30
2.5. İnsan Sesinin Sınıflandırılması.....	32
2.5.1. Temel Ses Sınıflandırması	33

2.5.2. Karakteristik Ses Türleri	45
2.6. Contralto Profondo (Kontralto Profondo) Kadın Tenor.....	47
2.6.1 Ruby Helder	51
2.6.2 Bally Prell.....	54
2.6.3 Arabella Fields	55
2.6.4 Ses Eğitimi	56
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	60
4. YÖNTEM.....	64
4.1. Araştırmanın Modeli	64
4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu / Katılımcılar	64
4.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	65
4.4. Verilerin Toplanması.....	66
4.5. Verilerin Çözümlemesi	67
4.5.1. Adobe Audition:.....	68
4.5.2. macOS screenshots:.....	68
5. BULGULAR ve YORUMLAR	69
5.1 Görüşmecilerin Görüşme Formuna Verdikleri Cevaplardan Elde Edilen Bulgular.....	69
5.1.1 Kadın Tenor Olarak Da Karşılaşılan Contralto Profondo Ses Karakterine Yönelik Farkındalık Düzeyinin Belirlenmesi, Tanımlanması, Adlandırılması ve Sınıflandırılmasına İlişkin Bulgular	69
5.1.1.1. Contralto Profondo Ses Adlandırmasıyla Karşılaşılma Durumuna Yönelik Dağılım.....	69
5.1.1.2. Bu Ses Karakterine Sahip Olduğunu Anlama Yaşı ve Nedenine Yönelik Dağılım.....	72
5.1.1.3. Bu Ses Karakterine Sahip Olunmasının Nasıl Anlaşıldığına Yönelik Dağılım	75
5.1.1.4. Contralto Profondo Ses Kategorisinin -Kadın Tenor- Olarak da Adlandırılmasının Sebeplerine Yönelik Dağılım	76
5.1.1.5. Bu Karakterde bir Ses Rengine Sahip olmanın Ortaya Koyduğu Avantaj ve Dezavantaj Algısına Yönelik Dağılım.	78
5.1.1.6. İsimlendirme olarak “Contralto Profondo” ve “Kadın Tenor” Adlandırılmasının Tercih Edilmesine Yönelik Dağılım.....	81

5.1.1.7. Opera Eserlerinde Bir Tenor Karakteri Oynama Tercihine Yönelik Dağılım.	82
5.1.2. Ses Karakterinin Yapısı Ve Temel Özelliklerine Yönelik Bulgular	83
5.1.2.1. Katılımcıların Ses Sınırına Yönelik Dağılımı	83
5.1.2.2. Eserler İçerisinde Bu Ses Karakterini Ayrıştıran Özelliklere Yönelik Dağılım.	85
5.1.3. Bu Karakteristik Ses Türünün Repertuar İçeriğine Yönelik Bulgular	86
5.1.3.1. Contralto Profondo Ses Türünün Karakteristik Yapı ve Özellikleri Algısına Dayalı Repertuar Oluşumuna Yönelik Dağılım	86
5.1.3.2. Performansa ve Etkili Eser Yorumlamaya Dayalı Repertuar Oluşumuna Yönelik Dağılım.	90
5.1.4. Eğitim Sürecilerinde Çalışma Stratejileri Ve Egzersizlere Yönelik Bulgular	92
5.1.4.1. Eğitim Süreçlerinde Eser ve Egzersizler Bağlamında dikkate alınacak Çalışma Prensiplerine Yönelik Dağılım.	92
5.1.4.2. Eser Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara Yönelik Dağılım	94
5.1.4.3. Bu Ses Karakterleri İle İlgili Çalışma Stratejilerine Yönelik Dağılım.	97
5.1.4.4. Repertuar Oluşturmaya Yönelik Dağılım.	98
5.1.4.5. Performansın dinamik olması için yapılan çalışmalara yönelik dağılım.	100
5.1.5. Contralto Profondo Ses Karakterine Sahip Olma İhtimali Bulunan Bir Öğrencinin Ve Bu Ses Karakterine Sahip Bir Öğrenciye Yön Vermek Durumunda Olan Bir Ses Eğitimcisinin Özgül Görülen Bu Duruma Bakış Açılarının Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Bulgular	102
5.1.5.1. Eğitim sürecinde Contralto Profondo ses karakterine sahip olan bir öğrenciye verilen tavsiyelere dayalı dağılım.	103
5.1.5.2. Eğitim sürecinde Contralto Profondo ses karakterine sahip olan bir öğrenciyle çalışmak ve ona yön vermek durumunda olan bir eğitimciye verilen tavsiyelere dayalı dağılım.	105
5.1.5.3. Katılımcılara sorulan, konuyla ilgili ayrıca eklemek istedikleri konu ve görüşlere dayalı dağılım.	108
5.2. Görüşmecilerden İstenen Ses Kayıtlarından Ortaya Konan Ses Frekans Haritasına Dayalı Bulgular	111
5.2.1. Görüşmeci 1 Ses Frekans Haritası Bulguları	113
5.2.2. Görüşmeci 2 Ses Frekans Haritası Bulguları	115
5.2.3. Görüşmeci 3 Ses Frekans Haritası Bulguları	117

5.2.4. Görüşmeci 4 Ses Frekans Haritası Bulguları	119
5.2.5. Görüşmeci 5 Ses Frekans Haritası Bulguları	121
5.2.6. Görüşmeci 6 Ses Frekans Haritası Bulguları	123
5.2.7. Görüşmeci 7 Ses Frekans Haritası Bulguları	125
5.2.8. Görüşmeci 8 Ses Frekans Haritası Bulguları	127
5.3. Contralto Profondo Kadın Tenor Olarak Bilinen Ruby Helder Ve Bally Prell İsimli Sanatçıların Tanınmış Tenor Enrico Caruso Ve Beniamino Gigli İle Seslendirdikleri Aynı Eserlerden Ortaya Konan Ses Frekans Haritasına Dayalı Bulgular	128
5.3.1. Contralto Profondo Kadın Tenor Ruby HELDER ve Tenor Enrico CARUSO'nun Aynı Tonda Seslendirdiği M'appari Tutt'amor İsimli Opera Aryasının Kayıtlarından Elde Edilen Bulgular	129
5.3.2. Contralto Profondo Kadın Tenor Bally PRELL ve Tenor Beniamino GIGLI'nin Aynı Tonda Seslendirdiği Caro Mio Ben İsimli Antiche Aria Kayıtlarından Elde Edilen Bulgular	139
6. TARTIŞMA, SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	150
6.1. Tartışma.....	150
6.2. Sonuçlar.....	158
6.2.1. Kadın Tenor Olarak da Karşılaşılan Contralto Profondo Ses Karakterine Yönelik Farkındalık Düzeyinin Belirlenmesi Tanımlanması Adlandırılması ve Sınıflandırılması Nasıl Yapılmalıdır? Soru Başlıklı Birinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar	158
6.2.2. Contralto Profondo Ses Karakterinin Yapısı ve Temel Özellikleri Nelerdir? Soru Başlıklı İkinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar	158
6.2.3. Contralto Profondo Ses Karakterinin Repertuar İçeriğini Oluşturan Eserler Hangileridir? Soru Başlıklı Üçüncü Alt Amaca Yönelik Sonuçlar İlişkin Sonuçlar .	159
6.2.4. Contralto Profondo Ses Karakterinin Eğitim Süreçlerinde Çalışma Stratejileri Nelerdir? Soru Başlıklı Dördüncü Alt Amaca Yönelik Sonuçlar İlişkin Sonuçlar	159
6.2.5. Contralto Profondo Ses Karakterine Sahip Olma İhtimali Bulunan Bir Öğrencinin Ve Bu Ses Karakterine Sahip Bir Öğrenciye Yön Vermek Durumunda Olan Bir Ses Eğitmcisinin Öznel Görülen Bu Duruma Bakış Açıları Nasıl Olmalıdır? Soru Başlıklı Beşinci Alt Amaca Yönelik Sonuçlar İlişkin Sonuçlar	161
6.3. Öneriler.....	162

KAYNAKLAR.....	163
EKLER.....	169

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Profesyonel Ses Kullanımında Contralto Profondo Kadın Tenor Ses Karakterinin Ve Eğitim Sürecinin İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **193** sayfalık kısmına ilişkin, 17/06/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%14** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

17/06/2022

Mehmet BALTACAN

Prof. Z. Seçkin GÖKBUDAK

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

17/06/2022

Mehmet BALTACAN

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Doktora Tezi

PROFESYONEL SES KULLANIMINDA CONTRALTO PROFONDO KADIN TENOR SES KARAKTERİNİN VE EĞİTİM SÜRECİNİN İNCELENMESİ

Mehmet BALTACAN

Bu araştırma, Profesyonel ses kullanımında Contralto Profondo Kadın Tenor ses karakterinin ve eğitim sürecinin incelenmesine yönelik yapılan çalışmaları içermektedir. Araştırma, karakteristik ses özelliği ile diğer ses türlerinden ayrılan ve Kadın Tenor olarak da karşılaşılan Contralto Profondo ses karakterinin genel bir değerlendirmesinin yapılması, var olan durumun derinlemesine irdelenmesiyle eğitim yaklaşımlarına belli bir bakış açısı getirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Özellikle ulusal kaynaklarda daha önce işlendiğine rastlanmayan ve yeni çalışmalara ışık tutması açısından önemli görülen bu araştırmanın yöntemi Nitel Araştırma yaklaşımında Durum Çalışması olarak desenlenmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasında konuya ilişkin kaynaklar taranmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda gerekli verilere ulaşmak amacıyla bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu, ses karakterleri, nadir karşılaşılan Contralto Profondo ses karakteri ile aynı veya benzer özellikler gösteren ve uluslararası alanda profesyonel ses kullanıcısı olarak mesleklerini sürdüren toplam 8 görüşmeci oluşturmuştur. Araştırmaya katılım sağlayan bu profesyonel ses kullanıcıları ile görüşmeler, yarı yapılandırılmış soru setiyle hazırlanan görüşme formu vasıtasıyla, görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Görüşülen bireylerin istediği tarzda ve öznel olarak serbest bir şekilde yanıt vermelerine olanak sağlanabilmesi için, “Açık Uçlu Yoğunlaşmış Görüşme” yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma konusunun başlıca elemanı olan “insan sesi”nin soyut bir kavram olması dikkate alınmış, görüşmecilerle yapılan yazılı görüşmelere ek olarak görüşme formunda yer verilen bir soru ile görüşmecilerden ses kayıtları istenmiş böylelikle çalışmayı destekleyici verilerin elde edilmesi sağlanmıştır.

Araştırmanın devam eden aşamalarında, çalışma grubu ile yapılan yazılı görüşmelerde özellikle konuya ilişkin eğitim boyutuna yönelik cevaplar, egzersiz-uygulama ve diğer çalışma prensipleri ile ilgili görüşler, bu ses karakterinin tespit edilmesi konusundaki yaklaşımlar, seçilecek eserler üzerine tavsiyeler gibi tüm veriler betimsel analiz yaklaşımı ile çözümlenerek kodlamalar ve temalara dönüştürülmüştür. Görüşme formundan elde edilen verilerin derinlemesine analiz edilmesi ile ortaya çıkan bulgular tablolar halinde düzenlenerek yorumlanmıştır. İnsan sesinin sınıflandırılmasındaki ayırıştırıcı özellikleri ortaya koyması açısından frekans farklılıkları önemli görülmüş, bulgulara destekleyici bir dayanak oluşturması açısından görüşmecilerin gönderdikleri ses kayıtları ile geçmişte yaşadığı bilinen ve konuyla doğrudan ilişkisi bulunan sanatçılara ait eser seslendirme kayıtlarından elde edilen spektrum analizör bulguları da grafikler halinde gösterilerek yorumlanmıştır.

Araştırmanın sonucunda Contralto Profondo ses karakterinin tanımlanmasına, bu ses karakterinin olağan ses sınırlarının ve register bölgelerinin belirlendiği yapı ve temel özelliklerine, özgül görülen bu ses karakterine bakış açısı ile çalışma stratejileri ve repertuar içeriğine ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmanın sonunda konu ile ilgili yeni çalışmaların yapılmasına yön vereceği düşünülen tartışma ve öneriler bölümlerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ses Eğitimi, Ses Türleri, Contralto Profondo Ses Karakteri

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Fine Arts Education
Music Education Program
Doctoral Thesis

INVESTIGATION OF CONTRALTO PROFONDO FEMALE TENOR VOICE CHARACTER AND TRAINING PROCESS IN PROFESSIONAL VOICE USE

Mehmet BALTACAN

This research includes the studies on the examination of the voice character of the Contralto Profondo Female Tenor and its training process in the use of professional voice. The research was prepared in order to make a general evaluation of the Contralto Profondo voice character, which is distinguished from other voice types with its characteristic voice feature and also encountered as a Female Tenor, and to bring a certain perspective to training approaches by examining the existing situation in depth. The method of this research, which has not been seen in national sources before and is important in terms of shedding light on new studies, was designed as a Case Study in the Qualitative Research approach.

In the first stage of the research, the resources related to the subject were reviewed and a study group was formed in order to reach the necessary data in line with the purpose of the research. The study group of the research consisted of 8 interviewees whose voice characters are the same or similar to the rarely encountered Contralto Profondo voice character and who continue their profession as professional voice users in the international arena.

Interviews with these professional voice users who participated in the research were conducted using the correspondence technique, through an interview form prepared with a set of standard questions. The "Open-Ended Concentrated Interview" method was preferred in order to allow the interviewees to respond freely, in the way they want and subjectively. The fact that the "human voice", which is the main element of the research subject, is an abstract concept was taken into account, and in addition to the written interviews, audio recordings were requested from the interviewees with a question included in the interview form, so that data supporting the study was obtained. In the ongoing stages of the research, all the data in the written interviews with the study group such as the answers to the education dimension of the subject, opinions about the exercise-practice and other study principles, approaches to detecting this voice character, recommendations on the works to be selected, were analyzed with a descriptive analysis approach and converted into codes and themes. The findings, which emerged from the in-depth analysis of the data obtained from the interview form, were arranged in tables and interpreted. Frequency differences were seen as important in terms of revealing the distinguishing features in the classification of the human voice, and spectrum analyzer findings obtained from the voice recordings sent by the interviewees and the voice recordings of the artists who were known to have lived in the past and had a direct relationship with the subject were shown in graphics and interpreted.

As a result of the research, the definition of the Contralto Profondo voice character, the structure and basic features of this voice character, in which the usual voice boundaries and register regions are determined the working strategies and the content of the repertoire with the perspective of this specific voice character were reached. In addition at the end of research, discussion and suggestions sections that are thought to guide new studies on the subject were included.

Keywords: Voice Training, Voice Types, Contralto Profondo Voice Character

1. GİRİŞ

Ses, kulağın iletmesiyle beyne uyarıcı etkiyi sağlayan fiziksel bir olay olarak tanımlanmaktadır (Zeren, 1978, s.1). İnsan, doğduğu andan itibaren ağlamak koşuluyla ses üretmeye başlar ve sonrasında her türlü duyguyu ifade etmek için duyduğunu taklit etme özelliğiyle geliştirdiği konuşma yetisi sayesinde, doğuştan gelen ya da sonradan oluşan herhangi bir fizyolojik, anatomik veya sağlık engeli olmadığı sürece, bütün bir ömür boyu çevresi ile iletişimini sesi vasıtasıyla sağlamaktadır. Uras (1988, s.1), müzik araçlarının en güzeli olarak ifade ettiği insan sesini, insanoğlunun doğarken bağlamak için aldığı ilk nefesinden, ölürken verdiği son nefesine dek birlikte olduğu en önemli öge olarak tanımlamaktadır. Altar (2013, s. 114) ise, insan oğlunun sesi alfabeye, alfabeyi dile, dili ise kültüre dönüştüren tek yaratıcı güç olarak görülmekte olduğunu ifade etmektedir (Altar, 2013, s. 114, Akt. Baydağ, 2018).

İnsan sesi, anatomik yapısı içinde yer alan ve sesin oluşmasında görevi olan tüm organların uyumlu bir biçimde çalışmalarının sağlanması ile eğitilebilen ve gelişim gösterebilen bir olgudur. İnsanın ses oluşum sistemi “fonasyon sistemi” olarak adlandırılmaktadır (Çevik, 1999, s.16). İnsan sesinin oluşum sistemi içerisinde, sesin meydana gelmesi için gereken titreşim mekanizmasının yanında bu titreşimi harekete geçiren ve ortaya çıkan sesin belli bir tınıyla büyümesini sağlayan organlarında yer aldığı mekanizmalar bulunmaktadır. Yurdakul (2000, s. 1), sesin oluşumunu, kasıklardan dudakların ucuna kadar olan bölgedeki hemen hemen tüm organların sesi oluşturmak için birbirlerini destekleyerek uyum içinde çalışmaları olarak ifade etmektedir. Akciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirmesiyle meydana gelen sesin, sinir sistemi de dahil olmak üzere yutak, damak ve kafa bölgesinde yankılanarak ortaya çıkması, duyguları ifadeye dönüştüren bir olgu olması bağlamında oldukça sistematik bir yapı olarak görülmektedir.

Bütün bir ömrü boyunca sesini sadece bir iletişim ve etkileşim aracı olarak kullanan kişilerin yanı sıra mesleği gereği sesini profesyonel anlamda kullanmak ve geçimini sesini kullanmak vasıtası ile sağlamak durumunda olan insanlar da bulunmaktadır. Böyle bir durumda insan sesinin eğitilebilir ve gelişebilir olma özelliği ön plana çıkmaktadır. Yurdakul (2000, s.1), son yıllarda yapılan bilimsel araştırmaların, sesin 40 - 45 yaşlarına kadar gelişim gösterdiğini ortaya koyduğunu belirtmektedir. Sesin eğitilmesinde nefes, gırtlak ve rezonans bölgesinin uyumlu bir biçimde çalışmasının sağlanması temeli yer almaktadır. Bunun yanında, insan sesi, bedenin bir parçasıdır ve bedenin etkilendiği her şeyden etkilenebilmektedir. İnsanın fizyolojik

gelişim ve değişim gösterdiği dönemlerin, seste de birtakım değişimlere sebep olabileceği ve sesin gelişiminin buna uygun bir şekilde sürdürülebilmesi, ses eğitimi sürecinde dikkate alınması gereken önemli olgulardan biridir.

Sesin eğitiminde nefes kullanımı dikkatle ele alınmaktadır. Sağlıklı ses üretmenin temeli, nefes desteğine dayalı bir kurgulamaya dayanmaktadır. Bu amaçla, eğitim sırasında doğru nefes kullanımına yönelik nefes alma, nefes verme ve kimi durumlarda nefesi tutarak kontrol etme egzersizlerine yer verilmektedir. Sağlıklı ses üretirken sese destek olarak kullanılması gereken nefes, akciğerlerin aşağı bölümlerine yani karın kaslarımızın olduğu yerde diyafram olarak adlandırılan bölgeye yönlendirilmiş olan nefestir. Sesin eğitimi, sese destek olacak nefesin doğru kullanımına yönelik egzersizler ile ses telleri vasıtasıyla ses üretme ve rezonans boşluklarının kullanılması suretiyle sesin uygun bir tınıyla büyüyüp yankılanmasına yönelik teorik ve uygulamalı çalışmalar biçimde devam etmektedir. Sesin profesyonel kullanımı, ses sağlığı ve ses hijyeni konularının yanı sıra, ancak doğru nefes, doğru teknik, doğru tonlama, doğru vurgulama, uygun eser seçimi, dil özelliklerinin doğru kullanımı ve bu gibi daha birçok alana yönelik temel öğelerin bütüncül olarak kazanılması ve bir alışkanlık halinde profesyonel yaşantı ile uyumlanması suretiyle tanımlanabilmektedir. Özellikle işini, mesleğini sesi ile yapan kişilerin bu eğitimi alması, sesin yapısını, sesin oluşumunu ve sesin doğru kullanımını bilmesi gerekmektedir. Sesin doğru kullanımını bilerek ve bu farkındalığın gerektirdiklerini yerine getirerek mesleğini sesi ile icra eden kişiler, seslerini sağlıklı ve daha uzun yıllar kullanabilme adına profesyonel bir yaklaşım gösteriyor olmaktadır.

Azizli (“www.eladazizli.com.”, 2020), profesyonel kelimesinin tanımını iki anlamıyla ele almış, yaptığı işi hobi, eğlence ya da sosyal çevrede saygınlık kazanma gibi tasa ve kaygı içermeyen bir nedenle amatörce değil, geçimini sağlamak, iyi bir ücret alabilmek ve işini kaybetmemek maksadıyla yapan kişileri “Meslek Açısından Profesyonel” olarak; bir kazanç sağlasın veya sağlamasın yaptığı işi en iyi seviyede ve örnek gösterilebilecek düzeyde ustaca yapan kişileri de “Nitelik Açısından Profesyonel” olarak ifade etmiştir. Buna bağlı olarak profesyonel ses kullanıcılarını, “Ses ve tiyatro sanatçıları, oyuncular, politikacılar, öğretmenler, öğretim görevlileri, belletmenler, eğitmenler, antrenörler, çağrı merkezi çalışanları, spikerler, banko görevlileri, tezgahhtarlar, satış elemanları, din adamları, avukatlar gibi mesleğini sesiyle icra eden kişiler ya da mesleğini icra ederken kullandığı en önemli enstrümanı ses olan birçok meslek grubu, profesyonel ses kullanıcıları olarak kabul edilirler.” sözleriyle tanımlamıştır (“www.eladazizli.com.”, 2020). Doğan (“**Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.** 2020) ise,

profesyonel ses kullanıcılarını, hayatını sesini kullanarak yaptığı iş sayesinde kazanan insanlar olarak ifade etmektedir. Akbulut (“www.doktortakvimi.com.”, 2020) ise benzer bir tanım yaparak; sesi mesleği için önemli olan ya da karşındakileri etkilemek için belli bir ses kalitesine ihtiyaç duyan herkesi profesyonel ses kullanıcısı olarak vurgulamaktadır. İşini, sesini kullanarak yapan ve hitabetin ön planda bulunduğu mesleklerden olan Opera, Müzikal ve Tiyatro Oyunculuğu, Sanat Müziği ve Halk Müziği Yorumculuğu ile diğer müzik türlerini icra eden Şarkıcı ve Ses Sanatçılığı, farklı ortamlarda kişilere hitap etmek durumunda olan Sunuculuk ve Spikerlik, Öğretmenlik, Siyaset ve Politika alanında görev yapanlar profesyonel ses kullanıcıları içinde yer almaktadır. Akbulut (“www.doktortakvimi.com.”, 2020), bu meslek grupları yanında sözlü iletişimin etkili olduğu Televizyon dünyası çalışanları, Çağrı Merkezi çalışanları, İmam ve Müezzinler, Avukatlar, Satış Elemanları, Spor Eğitmenleri ve bunun gibi meslek grubu çalışanlarını da profesyonel ses kullanıcıları olarak belirtmektedir.

Gerek mesleki açıdan gerekse nitelik açısından seslerini profesyonel manada kullanmak durumunda olan kişiler, ancak bir enstrüman gibi kullandıkları seslerinin kıymetinin farkında olduklarında ve onu sağlıklı bir biçimde uzun yıllar verimli bir biçimde kullanabilmek için ihtiyaç duydukları gereklilikleri yerine getirdikleri oranda profesyonel ses kullanıcısı haline gelebilmektedirler. Mesleğini etkin bir biçimde uzun yıllar sürdürmeyi amaçlayan profesyonel ses kullanıcıları, bu istekleri doğrultusunda aldıkları mesleki eğitim dönemlerinde insan sesinin doğal yapısını, sesin oluşumunu ve bu oluşuma etkisi olan organları, doğru ses üretimini ve sesin doğru kullanımına yönelik temel nefes, duruş, rezonans, diksiyon-fonetik ve artikülasyon egzersizlerini meslek alanlarına göre gerek teorik olarak gerek uygulamalı olarak çalışmaktadırlar. Bu çalışmaların etkisi, eğitim döneminde öğrenmeye ve gelişmeye yönelik olarak görüldüğü halde eğitim sonrasında da kazanımların gereken performans ile sürdürülebilmesi için profesyonelleşme anlamında kendini göstererek ses kullanıcılarının vazgeçilmez alışkanlıkları haline almaktadır. Geniş bir eğitim programının detaylı bir içeriğinde yer alan teorik ve uygulama egzersiz çalışmalarının etkisi kişilere ve eğitimin süresine göre değişiklik gösterebilmektedir. Mesleği gereği sesini yoğun bir biçimde kullanmak durumunda olan kişilerin kendi fiziksel ve psikolojik durumuna uygun gelen, verim alacağı çalışmaları bilmesi, belirlemesi ve belli bir düzende bu egzersizleri uygulamaya koyması, bu kişilerin profesyonel yaşantılarının önemli bir göstergesi olmaktadır. Bu bağlamda işini sesi ile yapmak durumunda olan kişilerin, sesin doğru kullanımı ve ses sağlığının korunması ile ilgili konuları bilmesi ve buna yönelik çalışmalar ve iş temposuna hazırlayıcı uygulamalar yapması, mesleğini sağlıklı ve etkin olarak sürdürebilmesi için önemli ölçüde gerekli görülmektedir.

İnsan sesi, konuşmacının verdiği intiba, mesajın nasıl algılandığı ve dinleyicide ne tür bir duygusal dönüt uyandırdığı konuları üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir (Baydağ, 2018, s.3). Sözlü iletişim duygu, düşünce veya bilgilerin ses ve konuşma yoluyla mesaj olarak algılayıcı alıcıya aktarılması olarak tanımlanmaktadır. İletişimin duygusal dönütü bağlamında insan sesi ile ifade edilmesi söz konusu olduğunda, ses renkleri ve insan sesinin sınıflandırılması konuları göz önüne gelmektedir. Baydağ, (2018, s.6), “İnsan sesi; ticaret, siyaset, sağlık, turizm ve eğitim gibi evrensel öneme sahip alanlarda gerekli iletişimin sağlıklı bir biçimde kurulabilmesinin ön koşuludur. Tüm bu etkenlerin dışında, günümüz dünyasının hızlı bir ilerleme içerisinde olması, genelde insan sesi, özelde de insan ses renklerini daha anlamlı bir hale getirmektedir.” ifadeleri ile ses renklerinin önemini ve seslerinin sınıflandırılmasının duygu durum üzerinde var olan etkisini ortaya koymaktadır. Profesyonel ses kullanımı konusuna bakıldığında ses ile sözlü ifadeleri mesleki anlamda kullanan kişiler akla gelmekle birlikte, daha açıklayıcı bir tanımlama Yiğit (2012, s.955-964), “Mesleklerinde başarılı olmak için seslerine bağlı olan insanlar, profesyonel ses kullanıcısı olarak düşünülürler” şeklinde yapmakla birlikte bu meslekleri “Ses kaliteleri etkilendiğinde, iş performansları da bundan etkilenecektir (Stemple, Glaze and Gerdemann, 2000;398), bunlardan opera ve konser şarkıcıları, popüler müzik alanında şarkı söyleyenler, tiyatro sanatçıları ve öğretmenler (özellikle müzik öğretmenleri) elbette ki ilk sırada düşünülmelidir.” sözleri ile açıklamaktadır. Buradan yola çıkarak ses kalitesinin en aktif kullanıldığı meslekler olarak ilk sırada, opera ve konser şarkıcıları, popüler müzik yorumcuları, tiyatro sanatçıları ve öğretmenler akla gelmektedir. Bu gruplar içerisinde ses özelliklerinin en maharetli yönleriyle kullanılmasının zorunlu olduğu ve sahne sanatları içerisinde yer alan tiyatro ve opera sanatçılığı meslekleri, ses sınıflandırılmasının işlevsel olarak kullanıldığı alanlar olarak ayrılmaktadır. Tiyatro ve opera sanatlarının ana malzemesini tarihsel, mitolojik ve güncel olaylar içinde her türlü duygu durumuna yer veren ve canlandırma yöntemi ile bu duyguları mesaj olarak seyirciye iletmek için yazılıp bestelenmiş dramlar oluşturmaktadır. Tiyatro sanatında olduğu gibi opera sanatında da amaç, iletilmek istenen duyguların yazılı bir metinden yola çıkarak görsel ve işitsel-müziksel unsurlarla işlenmiş halde bir aksiyonlar bütünü şeklinde yaşamın canlandırılmış bir kesiti olarak seyircinin gözleri önüne serilmesidir. Buradan yola çıkılarak özellikle opera sanatında, duygu durumlarının ifade edilmesinde ve karakterlerin temsil edilmesinde ses türlerinin ön planda tutulduğu ve hatta eserleri oluşturan karakterlerin ses türleri dikkate alınarak bestelendiği görülmektedir. Öyle ki, opera sanatında ses rengi ile bütünleşmiş olarak anılan rol karakterler bulunmaktadır. Bu bağlamda ses sınıflandırılmasının en detaylı olarak ele alındığı meslek grubu olarak opera sanatını seslendiren ses sanatçıları olduğu söylenebilmektedir.

Ses türünün belirlenmesi hem ses sanatçısının doğru bir repertuvar ile sağlıklı bir biçimde mesleki performansı açısından, hem de seyirciye iletilmek istenen eserin doğru mesajlarla seyirciye aktarılması açısından oldukça önemlidir. Ses türünün belirlenmesinde konuşma tonu, ses rengi ve vücut yapısı, ses kapasitesi, registerlerin kullanımı ve register geçişlerini dikkatle saptamak gerekmektedir (Çevik, 1999, s. 53). Ayrıca Çevik (1999, s. 32-35), insan sesinin karakterini ve kalitesini belirleme konusunu -Fonasyon Tipleri, Vokal Atakları, - Ses Gürlüğü, - Vibrato ve Vokal Register gibi başlıklar altında ele almıştır. Benzer bir tanım olarak, Fiziksel özelliklere, anatomik yapıya ve rejistirlere göre en kalından en inceye doğru insan sesleri temel olarak sınıflara ayrılmaktadır (Gökalp, 2000, s. 8, Akt. Doğanyigit, 2010).

Buna göre temel ses gruplarının kadın seslerde -Soprano, -Mezzosoprano, -Alto olarak, erkek seslerde ise -Tenor, -Bariton, -Bas adlandırmalarıyla sınıflandırıldığı bilinmektedir. Benzer şekilde Çevik (1999, s.37), sesin sınıflandırmasını ana gruplar ve alt gruplar olarak belirtmiş, kadın ve erkek sesleri olarak ikiye ayırdığı sınıflamada kadın seslerinde ana gruplar başlığı altında -Soprano, -Mezzosoprano, - Alto seslerine yer vermiştir. Aynı sınıflamada kadın sesleri alt grupları olarak Soprano: Dramatik Soprano, Lirik Soprano, Spinto Soprano, Leger Soprano, Subret Soprano, Lirik Koloratür Soprano, Dramatik Koloratür Soprano olarak, Mezzosoprano: Lirik Mezzosoprano ve Dramatik Mezzosoprano olarak, Kontralto: Oratoryo Kontraltosu ve Sahne Kontraltosu olarak belirttiği görülmektedir. Belirtilen bu sınıflandırmada erkek seslerinde ana gruplar başlığı altında -Tenor, -Bariton, -Bas seslerinin yer alarak erkek seslerinin alt grupları olarak Tenor: Dramatik Tenor, Lirik Tenor, Leger Tenor, Buffa Tenor ses türlerinin, Bariton: Dramatik Bariton ve Lirik Bariton ses türlerinin, Bas: Basprofondo, Başsantant, Basbuffa, Basbariton ses türlerinin yer aldığı izlenmektedir. Ses türlerini ve sesin alt türlerinin, kadınlarda ince sestene kalın sese doğru, soprano-mezzo soprano ve alto iken, erkeklerde tenor - bariton ve bas olarak sınıflandırılmakta olduğunu vurgulayan Baydağ (2020, s. 387-398), bu sınıflamada kadın ve erkek seslerinde yer alan alt türleri ; “Ancak bu sınıflandırma repertuvar seçme sürecinde yeterli olmamakla birlikte, ses türleri kendi içerisinde de belli alt türlere (renklere) ayrılmaktadır. Bu alt türler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Kadın sesleri; • Dramatik soprano, • Lirik dramatik, • Lirik soprano, • Lirik spinto, • Leje soprano (Leggero), • Subret (Soubrette), • Dramatik koloratur, • Koloratur soprano, • Dramatik Mezzo, • Lirik mezzo, • Koloratur mezzo, • Kontralto,

Erkek sesleri; • Spieltenor / tenor buffo, • Leje tenor (Leggiero), • Lirik tenor, • Dramatik tenor,* Dramatik spinto tenor, • Helden tenor (Robusto), • Lirik leje tenor, • Kontrtenor, • Lirik bariton, * Dramatik bariton, • Wagner baritonu, • Bas buffo, • Lirik bas, • Bas bariton, • Bas profundo” olarak belirtmektedir.

Seslerin sınıflandırması konusunda genel literatür incelendiğinde kadın ve erkek seslerinin gruplandırılmasının yukarıda belirtildiği ve benzeri şekillerde yapıldığı, ana grup ve alt gruplar olarak belirtilen ifadelerle yer aldığı görülmektedir. Ses Eğitimi, kişinin eğitime başladığı andan itibaren konunun yapısını tanımak, mantığını kavramak ve konuya doğru yaklaşım biçimini belirlemek (Yurdakul, 2000) ve bunu kazanımlara dönüştürmek amacıyla fiziksel, vokal ve düşünsel birtakım çalışmaların belli bir disiplinle tekrar etmesi sürecini içermektedir. Bu süreçte hele ki çalışmaya başlamanın ilk zamanlarında ses eğitimcisinin konuya çok hassas yaklaşması ve çalışma yöntemleri ile öğrencinin uyum aşamalarını dikkatle ele alması gerekmektedir. Bu uyum aşamaları, yapılan çalışmaların sonrasında öğrencinin vokal özelliklerinin ve reflekslerinin hangi yöne doğru cevap verdiği ile değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmenin yapılabilmesi için ses çeşitliliğinin ses türlerinin vokal özelliklerinin en ince ayrıntısına kadar bilinmesi gerekmektedir ki; bu durum eğitimciyi kişinin ses türünü belirlemede ve buna yönelik olarak uygulayacağı eğitim yöntemlerinde karşılaşılabileceği her türlü olasılığa anında müdahale etmesi konusunda kontrollü ve uyanık tutmaktadır. Bu bağlamda temel ses gruplarının yanı sıra ayrıca değerlendirilmesi gerekli görülen, özellikle eğitim aşamasında ve eser seçimi konularında hassasiyetle yaklaşılması gereken karakteristik ses renkleri de bulunmaktadır. Bu karakteristik ses renklerine yakından bakıldığında Kontrtenor (Sopranist)gibi, Oktavist gibi çok nadir örneklerle karşılaşılan ses karakterleri ile özellikleri ve isimlendirilmesi bağlamında yeterince tanımlanamadığı için neredeyse günümüzde adı anılmayan ancak Kadın Tenor olarak var olduğu bilinen Contralto Profondo ses karakteriyle karşılaşılmaktadır.

Yukarıda sözü edilen ses türlerine bakıldığında, ses grupları içerisinde yer verilmemiş, nadir bulunan ve özellikle eğitimi sırasında yanlış yönlendirilmesi sonucu hayal kırıklıklarına sebep olacak, ancak fark edilerek doğru tespit yapıldığında ise uygun bir eğitim süreci ile duygu durum ifadesi açısından benzersiz özellikler taşıyacak olan bu ses karakteri, Tenor erkek ses rengi ile neredeyse aynı tınılarla duyulan bir kadın ses rengidir. Bir ses eğitimcisinin her zaman karşılaşma olasılığına bağlı olarak, ele alınması mutlak görülen bu ses karakteri, son yıllarda bu ses özelliğine sahip olan kişilerce fark edilme arzusu ile sınırlı sayıdaki platformlarda yer

bularak bazen Contralto Profondo ismi ile anılan kimi yerde de “Kadın Tenor” olarak isimlendirilen oldukça koyu bir tınıya sahip vokal özellikler göstermektedir. Günümüzde çok yaygın olarak bilinmemesi ve hatta konunun içinde yer alan kişilerce bile böyle bir ses türünün hayret ile karşılanması durumuna yönelik olarak bu çalışmada, açıklayıcılığı pekiştirmek ve bakış açısına yönelik algıda bir bütün oluşturması açısından bu ses türünün isimlendirmesi Contralto Profondo Kadın Tenor olarak ele alınmıştır.

Aslında böyle bir ses karakterinin varlığından ve farkındalığından söz etmek yıllar öncesinden, henüz 12 yaşındayken etkili bir biçimde Tenor Robusto ses karakteriyle şarkı söyleyebilen bir opera sanatçısı olarak tanınan, Ruby Helder isimli bir İngiliz ses sanatçısı ile çoğunlukla Bavyera lehçesinde performans sergileyen ve Alman Contralto Profondo olarak tanımlanan 14 Eylül 1922 Munich doğumlu Belly PRELL’in, dünyaca bilinen ünlü tenor arialarını seslendirdikleri kayıtlar sayesinde mümkün olmaktadır (www.contraltocorner.com”, 2020).

Bu isimlerden Ruby Helder’in 1908-21 yılları arasında yapmış olduğu kayıtları bir araya getirerek Pearl Yapım tarafından üretilen ve içerisinde Martha Operasının ünlü tenor ariası olan M’appari Tutt’amor isimli eserin de sanatçı tarafından seslendirildiği ‘the girl tenor’ isimli albümün var olduğu bilinmektedir. Sesinin yumuşak bir tenor olduğu belirtilen Belly Prell’in de Elisir D’amore operasının ünlü tenor ariası Una Furtiva Lagrima isimli eseri ilgi çekici tenor ses tınısıyla seslendirdiği kayıtları bulunmaktadır. Bu kayıtların varlığı ve üzerinde yer alan isimlendirmeler ile bu ses karakterine sahip olan sanatçıların söylemleri, bu ses karakterinin incelenerek yeni bir bakış açısıyla konuya yaklaşılmasını ve böyle bir ses karakterinin varlığının dikkatlerden kaçma olasılığını en aza indirmek için gerekirse ses sınıflandırma grupları içinde kadın ses renkleri Kontralto ses sınıflandırması altında “Contralto Profondo” adıyla incelenerek yer almasının gerekliliği düşünülmektedir.

Bu konuyu ciddiyle ele alan, Contralto Profondo ses karakterine sahip olan ses sanatçılarının bir arada toplandığı belki de tek kaynak platform olarak <https://www.contraltocorner.com>. internet sitesinin var olduğu bilinmektedir. Bu platformda yer alan Contralto Profondo ses karakteri özelliğine sahip olan profesyonel ses sanatçılarının konu ile ilgili görüş ve düşünceleri, bu ses karakteri ile ilgili farkındalığa yol açması ve özellikle eğitim durumunda böylesi bir olasılıkla karşılaşılması durumunda izlenecek yola yön vermesi açısından oldukça önemlidir.

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmanın yapılmasını gerekli hale getiren nedenlerin başında, eğitim aşamasında kadın sesi olmasına rağmen oldukça koyu tınılı ve göğüs ses bölgesinin baskın olarak kullanıldığı hissedilen bir ses karakteri ile karşılaşılması gösterilebilmektedir. Konuyla ilgili araştırma yapılmasını zorunlu kılan bir diğer nedenin de bu ses karakterindeki öğrenci ile izlenen eğitim süreçlerinde yaşanan teknik çözümsüzlükler ve sınav repertuarına uygun eserlerin belirlenmesi ile ilgili karşılaşılan birtakım kararsızlıklar sırasındaki çözüm arayışlarının sonrasında, seslendirilebilecek eserlerin araştırılması sırasında Kadın Tenor olarak da adı geçen Contralto Profondo ses karakterinin varlığının farkına varılması olarak ifade edilebilmektedir. “Kadın Tenor” ve “Contralto Profondo” isimlendirmesiyle karşılaşılmış olan ve Türkçe “Kontralto Profondo” olarak ifade edilen bu ses karakterine, uluslararası profesyonel ses sanatçıları ve ses eğitmenleri ile ses eğitimi öğrenci kitlesini ilgilendirmesi durumu dikkate alınarak gerek araştırmanın başlığında gerekse bu ses karakterinin adının geçtiği diğer yerlerde, karşılaşıldığı ilk hali olan “Contralto Profondo” isimlendirmesiyle yer verilmiştir.

Temel ses gruplarına yönelik olarak tayin edilen ve bu ses türüne uygun olarak devam ettirilen uygulama, egzersiz ve eser seslendirme süreçlerinde profesyonel ses kullanıcısı aday öğrencinin register, tessitura ve passaggio bölgeleri ile ses bölgelerine geçişlerde, tını ve ses genişliği konularında beklentileri yerine getirmekte zorlandığı durumlar ortaya çıkabilmekte, bu durumun başarısızlık kaygısı ile beraber gelen ümitsizlik ve öğrencinin “yapamayacağım” inancına kapılmasına neden olabilmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, nadir şekilde olsa da bir ses eğitmeninin böyle bir ses karakteri ile karşılaşma olasılığı her zaman bulunmaktadır. Contralto Profondo ses karakterine sahip olan kişilerin ses eğitimi yöntem ve stratejileri diğer ses grupları ile her ne kadar benzer olsa da bu ses karakterine yönelik egzersizlerin ve repertuarın belirlenmesinin hassasiyetle seçilmesi ve uygulanmasının öğrencinin gelecek sanat yaşantısına yön verilmesi açısından doğru bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir. Böyle bir ses karakterine sahip olan profesyonel ses sanatçılarının konu ile ilgili düşünceleri doğrultusunda, ses karakterinin tanımlaması, adlandırması ve eğitim boyutlarının incelenerek, böyle bir durumla karşılaşıldığında izlenmesi gereken işlem basamaklarının bir bakış açısı oluşturması, izlenecek tutumların bu bakış açısına yönelik bir yaklaşım olarak açığa çıkartılması oldukça önemlidir. Buradan yola çıkarak problem cümlesi, “Profesyonel Ses Kullanımında Contralto Profondo Kadın Tenor Ses Karakterinin Ve Eğitim Sürecinin İncelenmesi” başlığı ile ele alınarak, bu ses özelliğinin nasıl

tanımlanması ve böyle bir karakteristik ses özelliğine sahip olabilecek sanatçı adayı öğrencilerin eğitim süreçlerinin nasıl ele alınması gerektiği sorusunun yanıtı bulunmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, temel ses gruplarının yanında, ayrıca incelenmesi gerekli görülen karakteristik ses özelliğine sahip, Kadın Tenor olarak da karşılaşılan Contralto Profondo ses türünün genel bir değerlendirmesini yapmak, var olan durumu derinlemesine irdeleyerek eğitim süreçlerinin de göz önünde bulundurulmasıyla konuya belli bir bakış açısı getirilmeye çalışmak olacaktır. Problem cümlesi “Profesyonel ses kullanımında Contralto Profondo Kadın Tenor ses karakterinin ve eğitim sürecinin incelenmesi” olan bu araştırmada cevap aranacak alt amaçlar şu şekilde maddelendirilmektedir;

1- Kadın Tenor olarak da karşılaşılan Contralto Profondo ses karakterine yönelik farkındalık düzeyinin belirlenmesi, tanımlanması, adlandırılması ve sınıflandırılması nasıl yapılmalıdır?

2- Contralto Profondo ses karakterinin yapısı ve temel özellikleri nelerdir?

3- Contralto Profondo ses karakterinin repertuar içeriğini oluşturan eserler hangileridir?

4- Contralto Profondo ses karakterinin eğitim süreçlerinde çalışma stratejileri nelerdir?

5- Contralto Profondo ses karakterine sahip olma ihtimali bulunan bir öğrencinin ve bu ses karakterine sahip bir öğrenciye yön vermek durumunda olan bir ses eğitimcisinin öznel görülen bu duruma bakış açıları nasıl olmalıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, ulusal alanda konuya yönelik yapılan ilk çalışma olması açısından önemlidir. Ayrıca bu araştırma, araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan verilerin analizi sonrasında elde edilen bulguların yorumlanması ile durumun değerlendirilmesinin yapılması ve ses eğitimi alan öğrenciler karşısında bu gibi bir durumla karşılaşıldığında ses özelliğinin tayin edilmesi, tanımlanması, izlenmesi gereken çalışma ve egzersiz programları, eser seçimi ve repertuar oluşturma ile ilgili konularda eğitim sürecine yön vermesi hususunda yeni bir bakış açısı oluşturmada anlamında önemli görülmektedir.

Bu araştırma ile;

- Türkiye’de ses eğitimi üzerine düşünmeye, tartışmaya ve yeni araştırmalara yol açılabileceği,
- Ülkemizde ses eğitiminin verildiği kurumlarda ses eğitimi ile ilgili tanılama, tespit etme ve uygulama etkinliklerinde daha gerçekçi değerlendirilmelerin yapılabileceği,
- Ses eğitiminde temel ses gruplarının yanı sıra karakteristik ses özelliğine sahip ses türlerinin de vakit kaybına mahal vermeksizin dikkate alınması gerekliliğine işaret eden yeni bir yaklaşım olarak, çalışma programının oluşturulmasında, eser seçimi yapılması ve repertuar oluşturulmasını da içine alan bir çalışma programının geliştirilmesi sırasında, bu çalışmadan faydalanılabileceği umulmaktadır.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada,

- Kullanılan desen ve yöntemin araştırma konusuna uygun olduğu,
- Örneklemin evreni temsil ettiği,
- Verilerin toplanmasında katılımcıların içtenlikle cevap vererek objektif değerlendirme yaptıkları,
- Katılımcıların görüşme formunda kendilerinden istenen ses egzersizi kayıtlarını profesyonel ses kayıt stüdyosunda gerçekleştirme imkanları olmadığından en kolay ses kaydı elde etmeyi sağlayan ve tüm yönden gelen seslere eşit duyarlıklı omnidirectional mikrofona basit cihazlarla yapmış oldukları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmada,

- Literatür taraması sonucu ulaşılan kaynaklar ile,
- Contralto Profondo Kadın Tenor karakteristik ses özelliklerine sahip olması beklenen ulaşılabilen Profesyonel ses kullanıcıları ile,

- Hayatta olmayan ancak araştırma konusuyla uyumluluk gösteren geçmişteki örnekleri mevcut, Ruby Helder ile Bally Prell isimli profesyonel ses kullanıcılarının var olduğu bilinen örnek kayıtları ile sınırlıdır.

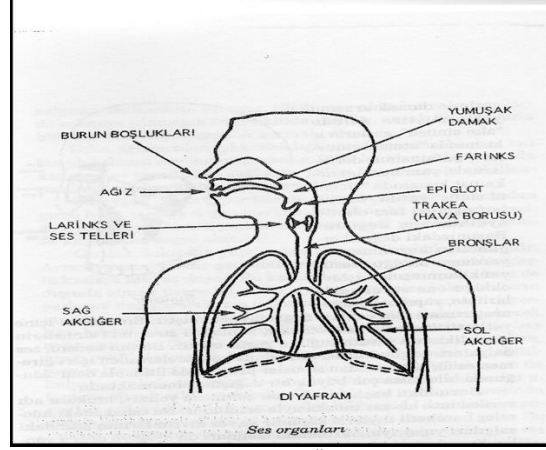

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İnsan Sesinin Oluşumu

Ses, kulağın iletmesiyle beyni uyarıcı etkiyi sağlayan fiziksel bir olaydır (Çevik, 1999, s.13). Diğer bir deyişle ses, titreşen moleküllerin ortam moleküllerini harekete geçirerek yayılması sonucu ortaya çıkan bir hareket enerjisidir (Özgül, 2009, s. 23). Parker (2015, s. 25), sesi belli bir ortam içinde belirli bir noktadan bir noktaya hareket eden, titreşimli bir cisim tarafından yaratılan bir dalga olarak tanımlamıştır. Zeren (1995, s. 13) ise, kulağı uyarıcı etkenlerin, her zaman yinelenen (periyotlu) bir hareket sonucu oluştuğunu ifade etmektedir. İnsan bedeninde sesin var olması için gereken periyotlu titreşim, “vocal chords” olarak bilinen ve gırtlak bölümünde karşılıklı yerleşmiş birer kas dokusu olan ses telleri sayesinde sağlanmaktadır. Ancak ses tellerinin titreşime geçmesi ve ses üretiminin meydana gelmesi için sinir sistemi de dahil sesin oluşumunda görev üstlenen tüm organların uyum içinde çalışması gerekmektedir. Ses eğitimindeki ses oluşumu ise şu şekilde gerçekleşir. En eski müzik enstrümanı olan insan sesinin oluşumunda güç kaynağı görevini hava akımını sağlayan alt solunum yolları, diyafram, göğüs ve karın kasları; vibratör görevini ses telleri; rezonatör görevini ana tınlatıcılar olan supraglottik bölge, farenks, nazal boşluk ve ağız boşluğu üstlenir (Özgür, 2016, s. 3, Akt. Aladağ, 2017, s. 3). Ses çıkaran organların hemen tamamı solunum sistemine aittir (Ömür, 2001, s. 9). Bir anlamda titreşen hava olarak tanımlanan sesin insan bedenindeki oluşumu sırasında özellikle solunum sisteminde yer alan organların sağlıklı ve uyumlu bir biçimde çalışması önem kazanmaktadır. Ses; karın, kaburga ve diyafram kaslarının denetimi ve desteğinde, gırtlaktaki ses tellerinin (vocal folds “vokal kıvrımlar”) akciğerlerden gelen havayı titreştirerek ses dalgalarına dönüşmesi ve bu ses dalgalarının göğüs, gırtlak, ağız, geniz ve yüzdeki (frontal ve nazal) sinüs boşluklarında tınlatılması ile oluşur (Yurdakul, 2000, s. 1). Aşağıda, Şekil 1’de sesin oluşumunda yer alan organların görsel temsiline yer verilmiştir;

Şekil 1: Ses Organları (Ömür, 2001, s. 10)

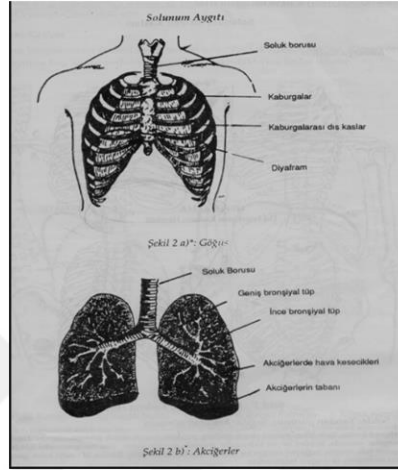
Bu bağlamda insan sesinin oluşumundan sistemsel bir bütün olarak söz edilmesi yerinde olacaktır. Soluk verme sırasında “trakea” yoluyla akciğerlerden gelen havanın (eksprasyon) ses tellerini titreştirmesiyle ses üretilmesi “fonasyon”, sesin bir ürün olarak ortaya çıkmasında etkin olan sistem ise “fonasyon sistemi” olarak adlandırılmaktadır (Çevik, 1999, s. 32).

2.2. Fonasyon Sistemi

İnsan vücudunda sesinin oluşum mekanizmasını içine alan fonasyon sistemine bakıldığında, bir anlamda kasıklardan dudakların ucuna kadar olan bölgedeki hemen hemen tüm organların, sesi oluşturmak için birbirlerini destekleyerek uyum içindeki çalışmaları dikkatleri çekmektedir (Yurdakul, 2000, s.1). Sesin bir ürün olarak bedenden dışarı verilmesi için önce beyinde şekillenmesi, sonra ilgili organlara emir vermesi gerekir. Emir, beyin sapı ve omurilikten ilerler. Mesaj; gırtlak, akciğer, karın kasları ve rezonans boşluklarına (ağız, boğaz ve burun) ortak bir çalışma ile iletilir (Ömür, 2001, s. 21). Fonasyon sistemi ile ilgili kaynaklar incelendiğinde tanımların hepsinin anlatım ve aynı anlamı ifade eden farklı isimlendirmeler kullanılması dışında neredeyse benzer şekilde aynı olduğu görülmektedir. Parker (2015, s. 25), fonasyon sistemini şarkıcılar için özellikle önem arz eden anatomik birimler olarak ele alarak bu birimleri; -Bir güç kaynağı (akciğerler), -Bir osilatör (ses telleri), -Bir rezonatör (ses yolu) başlıklarıyla üç ana birim olarak değerlendirmiştir. Zeren (1995, s. 240) ise, fonasyon sistemini üç kısma ayırarak; “insanın ses oluşturma sisteminin üç ana parçası vardır. Birinci kısım akciğerlerdir. İkinci parça gırtlaktır. Ses oluşturma sistemimizin üçüncü parçası ses bölgesi denilen gırtlaktan başlayarak, yutak ve ağızla sınırlanan bölgedir.” tanımlaması ile ifade etmiştir. Çevik, (1999, s. 16) bu tanım ve ifadelerle benzer bir şekilde insanın ses sistemini fonasyon sistemi isimlendirmesiyle nefesli bir çalgıya benzeterek bu sistemi “Solunum Aygıtı-

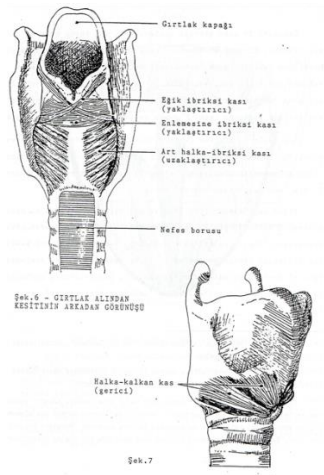
Aktivatör”, “Titreşim Aygıtı-Ses Jeneratörü” ve “Yankı Aygıtı-Rezonatör” başlıkları altında üç ana kısımda incelemiştir.

Bu bağlamda, Şekil 2’ de fonasyon sisteminde üfleyici pozisyonunda bulunarak “Aktivatör” olarak adlandırılan ve sesin oluşması için gereken enerjiyi sağlayan solunum aygıtı içerisinde; soluk borusu, akciğerler, diyafram, kaburgalar ve karın kasları yer almaktadır. Aşağıda yer verilen görselde bu sistem içinde bulunan organlar görülmektedir;

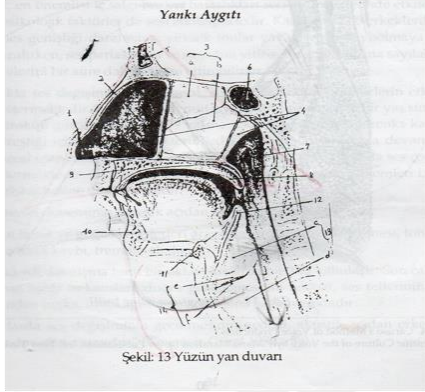
Şekil 2: Solunum Aygıtı (Çevik, 1999, s. 32)

Bir verici pozisyonunda görev yaparak sesin oluşumu esnasındaki titreşimin meydana gelmesini sağlayan ve “Ses Jeneratörü” olarak da adlandırılan titreşim aygıtını, vücudumuzun Larenks – Gırtlak bölümü oluşturmaktadır. Fonasyon sisteminde Ses Jeneratörü olarak isimlendirilen bölüm Şekil 3’de gösterilmektedir;

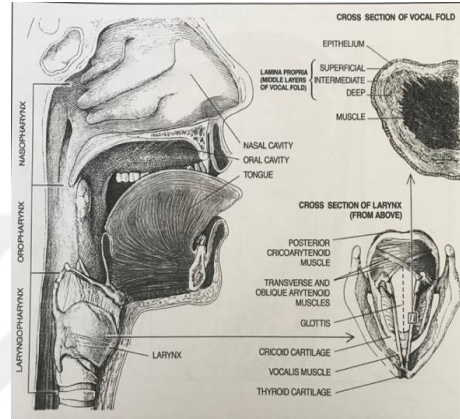

Şekil 3: Gırtlak bölümünün önden ve yandan kesit olarak görünüşü (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz, s. 9).

Aşağıda yer alan Şekil 4a ve Şekil 4b’de ise, Larenkste oluşan sesin belli bir tını ile yankılanarak büyüdüğü ve son şeklini aldığı bölüm olarak sesi yansıtıcı pozisyonunda görev yapan “Rezonatör” bölümü görülmektedir. Sesin son şeklini aldığı “Rezonatör” yankılayıcı sistemi içerisinde, soluk borusu, göğüs, gırtlak bölgesi, yutak, ağız, alt çene, damak, burun ve sinüsler bulunmaktadır:

Şekil 4a: Yankı Aygıtı (Çevik, 1999, s. 29)

Şekil 4b: Ses telleri olarak da isimlendirilen Vokal Kıvrımların yer aldığı Larenks bölgesi ile Ses Yolu ve Rezonans bölgelerinin genel görünümü. Sağ tarafta Vokal Kıvrımların genel görünümünden bir kesit (Sataloff, 2005, s. 59).

Yukarıdaki resimlerle de tanımlanan ses sisteminde, sesin oluşumu sırasında farklı roller üstlenen tüm organlar bir mekanizma halinde birbirlerinden bağımsız hareket etseler de aynı anda ve tam bir uyum içinde çalışarak ses olgusunun arzulanan seviyede üretilmesini sağlayabilmektedirler. Sökmen ve Sökmen (tarihsiz, s. 3), insan sesinin oluşumunda bu mekanizmaların rollerini açıklarken; ses vericisinin, diğer bir deyişle gırtlakın ses aygıtına sinir ve kaslardan gelen direncin oluşturduğu ilk enerji kaynağını sağladığını, ses aygıtına basınçlı hava olan ikinci enerji kaynağının “Körük Takımı” olarak adlandırılan akciğerler ve solunum kasları tarafından sağlandığını ifade etmektedir. Bunun yanında temel sese katılan ve armonik olarak adlandırılan yardımcı seslerin yutak, ağız ve bazen de geniz boşlukları ile kimi zaman göğüs kafesi ve nefes borusunu da içine alan bir “Ses Yükseltici” mekanizma tarafından güçlendirildiğini öne sürerek dil, damak ve dudaklardan oluşan “Boğumlama Mekanizması”nın gırtlak sesine, sözcükleri yüklediğini vurgulamaktadır (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz, s. 10).

İnsan sesinin oluşabilmesi içinde bir titreşimin oluşması gerekmektedir. Nefes verirken akciğerlerden gelen hava gırtlığımızda yer alan ses tellerine titreştirerek ham sesi oluşturur. Ses

telleri saniyede; erkeklerde 100-150, kadınlarda 200-250, bebeklerde 400 kere titreşir. Bu ham ses boğaz, burun ve ağız boşluklarında şekillenerek her insana özgü olan ses tonunu oluşturur. Bu özgün ses daha sonra ağız içi organlarımızın (dil, diş, dudak, damak, yumuşak damak) çeşitli pozisyonlara girmesiyle konuşma sesine dönüşmektedir. İnsan sesi üç aşamada içinde oluşmaktadır. Bunlar: Respirasyon yani solunum aşaması; Fonasyon yani ses tellerinin titreşim aşaması ve Rezonans yani oluşan ham sesin bir şekle girip her insana özgü olan ses tonunun oluşum aşamasıdır. Bu aşamaya bir de Artikülasyon yani konuşma seslerini üretim aşaması eklendi mi konuşma gerçekleşmektedir (Yelken, “www.tkbbv.org.tr.”, 2021). Şarkı sesinin meydana gelmesi söz konusu olduğunda da larenks’te yer alan ses telleri tarafından bir ilk ses üretilmektedir. Gırtlak sesi ya da kaynak ses denen bu ilk ses, temel sesin armonikleri olan veya olmayan bir takım tikel seslerin arışımı olarak meydana gelmektedir. Kaynak sesin tınısı, gırtlaktan dudaklara kadar uzanan ağız yutak boşluğunun içinden geçerken değişir ve ağız çıkışında vokalik rengini alır. Gırtlak sesi, ağız – yutak çukurunda önemli genlik ve frekans bozulmalarına uğrar ancak söz konusu çukurun içinde gelişen titreşimler, bir takım iç duyuları uyatarak refleks yoluyla gırtlak kaslarının sinir merkezlerince kumanda ve kontrol edilen çizgili kasların hafif ve sürekli kasılma tertiplerini düzenleyerek kaynak sesi zenginleştirirler. Öte yandan bilinç düzeyine çıkarak kişinin kendi sesini değerlendirmesi ve onu denetim altında tutmasını sağlar (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz, s. 22).

2.3. Sesin Fiziksel Özellikleri

Ses, madde moleküllerinin titreşimiyle oluşan bir dalga hareketidir. Titreşen cisimler, ortamdaki moleküllerle çarpışarak ses oluşturur. Ses meydana getiren her maddeye ses kaynağı denir ve çeşitli ses kaynaklarının çıkardığı seslerden birini diğerinden ayıran Sesin şiddeti, sesin frekansı ile sesin tınısı gibi özelliklerin olduğu bilinmektedir (**“Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.”**). Sesin şiddeti, gürlük ve volüm olarak, sesin frekansı perde veya sesin yüksekliği olarak, sesin tınısı ise timbre olarak adlandırılmaktadır.

2.3.1. Sesin Şiddeti (Yeğinlik - Gürlük – Volüm)

Sesin zayıf ya da kuvvetli olmasına şiddet (gürlük) denir. Yeğinlik olarak da isimlendirilen sesin şiddet özelliği, ses dalgalarının enerjisine ve genliğine bağlıdır. Genlik büyükse ses şiddetli, küçükse ses zayıf duyulur (**“Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.”**). İnsan sesi söz konusu olduğunda sesin gürlüğüne etkisi olan yapısal unsurların ses tellerinin titreşen dokusal kitlesinin boyutları, kas yapısının gücü, esnekliği ve gerginliği, soluk basıncı,

rezonans bölgelerinin anatomik yapısı olduğu bilinmektedir (Cura, 1990, Akt. Çevik, 1999, s. 15). Sesin şiddetini ölçmek için kullanılan ölçü birimi desibel (dB)'dir.

2.3.2. Sesin Frekansı (Perde – Yükseklik)

Sesin bir frekansı, boyu, periyodu ve hızı bulunmaktadır. Sesin birim zamandaki (genellikle saniye) titreşim sayısına “frekans” denir. Birimi ise Hertz (Hz)'dir (Solmaz, “**Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.**”). Bir saniyedeki titreşim sayısı ne kadar artarsa sesin perdesi o kadar yükselir (Çevik, 1999, s. 15). Frekans yalnızca kaynağa bağlıdır. Kaynaktan üretilen sesin frekansı ortam değişirse de değişmez. Frekansı büyük olan ses, ince (tiz), Frekansı küçük olan ses kalın (bas) dır (Yılmaz, “**Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.**”). Larenks'te sesi oluşturan iki ses plikası ile aralarındaki aralıktan oluşan kısım glottis olarak adlandırılmaktadır (“**Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.**”). Glottisin saniyedeki açılma ve kapanma siklusu sayısı olan fundamental (bazal) frekans olarak tanımlanmaktadır. Konuşma sesinin fundamental frekansı erkeklerde yaklaşık 100–150 Hz, kadınlarda ise yaklaşık 150–250 Hz arasındadır (Doğanyigit, 2010, s. 8). İnsan kulağı 20 ila 20000 Hz. Arasındaki frekanslara duyarlıdır. 250-4000 Hz en çok karşılaşılan frekanslardır (Çevik, 1999, s. 15). 20 Hz frekansından küçük frekanslı ses dalgaları “Ses Altı” (infrasonik) frekanslar olarak bilinmektedir. “Ses Üstü” (ultrasonik) frekanslar ise 20.000 Hz frekansından büyük frekanslı ses dalgalarıdır. İnfrasonik ve Ultrasonik ses frekansları insan kulağı tarafından duyulamazlar ancak bazı hayvanlar tarafından algılanabilmektedir. Ayrıca sesin frekans özelliğinden farklı olarak sesin genliği kavramının var olduğu bilinmektedir. Frekansta sesin tonu önemliyken genlik açısından sesin şiddetinin önemi vardır. Örneğin bir kamyonun ses genliği motosikletin ses genliğinden şiddetlidir (Ölmez, “**Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.**”).

2.3.3. Sesin Tınısı (Timbre)

Titreşim kaynağına, kaynağın cinsine ve ortama göre değişiklikler gösterebilen tını, sesin en zor tanımlanabilen özelliği olarak ifade edilmektedir (Çevik, 1999, s. 16). Tını, sesin farklılığını ifade eden ve ses kaynağının cinsini belirlemeye yarayan ses özelliğidir. Aynı sesin çeşitli müzik aletlerinden çıktığı zaman gösterdiği farklılığa sesin tınısı denir. Aynı notayı çalan farklı müzik aletlerinin ürettiği ses dalgalarının frekansları aynıdır. Fakat ses kaynakları farklı olduğu için yani müzik aletlerinde ses üretmek için farklı malzemeler kullanıldığı için sesler farklı olarak algılanır. Bu bağlamda sesin tınısı, aynı frekansta olduğu halde kaynaklar farklı

ise seslerin farklı olarak algılanması olarak tanımlanmaktadır (Üstündağ, “<https://www.fenokulu.net.”>, 2020).

Timbre sözcüğünün Türkçe karşılığına bakıldığında ses rengi, ses büyüklüğü, sesin tınısı gibi tanımlamalarla karşılaşılmaktadır. Sözü edilen tanımlamaların yanında genel manada ses rengi anlamına gelen timbre teriminin kelime anlamına bakıldığında; Bir çalgı aletini veya insan sesini ona özgü kılan, frekansına göre değişmeyen ve göreceli olmayan, dinleyicinin aynı şiddet, nota ve frekans düzenine sahip iki sesi ayırt edebilmesini sağlayan nitelik ifadeleri ile açıklandığı görülmektedir (**“Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.”**). Sözlük anlamı olarak incelendiğinde ise timbre; sesleri veya müzik aletlerini birbirinden farklı kılan bir ses kalitesi ifadeleriyle yer almaktadır (“<https://dictionary.cambridge.org/tr.”> 2021). Timbre olgusunu sesin fiziksel bir özelliği olarak ele alarak “sesin en zor tanımlanan özelliğidir” ifadeleri ile sesin tınısı özelliği olarak değerlendiren Doğanyığıt (2010, s. 8), sesin bu özelliğinin titreşim kaynağına, kaynağın cinsine ve ortama göre değişiklik gösterdiğini, bu unsurların varlığı ile her insanın kendine özgü doğal ses renginin ayrıştığına ilişkin açıklamalara yer vermektedir.

2.4. İnsan Sesinin Sınıflandırılmasında Etkin Olan Unsurlar

Vokal pedagogları, bir insan sesini sınıflandırmaya çalışırken genellikle dört ana özelliğini dikkate alırlar: ses aralığı, Tessitura, tını ve ses geçiş noktaları olarak bilinen Passaggio (“<https://tr.wikithe.ru.”>, 2020). Ses türü belirlenmesinde, Range, Tessitura, Agilite ve Timbre ses eğitimcileri tarafından geçmişten bugüne geçerliliğini koruyan en önemli kriterler olarak kabul görmektedir. Bununla beraber bu kriterlerin ses türünün belirlenmesinde oynadığı rol her eğitimci için farklı önem taşımaktadır (Otacıoğlu, 2012, s. 53). Değişik ses türlerine göre ses tellerinin uzunlukları saptanmıştır. Ses tellerinin uzunluğu erkek ve kadın seslerinde de farklılık gösterir. Tiroid kıkırdağından processus vocalis’in ucuna kadar ortalama olarak erkeklerde, 13-16 mm., kadınlar da ise 11-13 mm. olduğu söylenmektedir (Cevanşir ve Gürel, 1982, s. 43). İnsan sesinin karakterini ve kalitesini belirleyen etkenler; fonasyon tipleri, ses atakları (vokal atak), sesin gürlüğü (volüm-vokal şiddet), vibrato (salınım), vokal register, ses genişliği (vocal range) ve ses türleri başlıkları ile incelenmektedir (Çevik, 1999, s. 32-36).

Gökalp (2000, s. 8) insan seslerinin temel sınıflandırmasında etkili etmenler olarak fiziksel özellikler, anatomik yapı ve rejistirler özelliklerinin dikkate alındığını, buna göre insan seslerinin en kalından en inceye doğru gruplandırıldığını ifade etmektedir. Doğanyığıt (2010, s. 9) ise, insan sesinin sınıflandırılmasında ses tellerinin boyutlarının ve ses genişliğinin (vokal

ranj) belirleyici bir faktör olduğunu belirterek; genellikle geniş bir larenks, uzun ve geniş ses telleri düşük frekanslı, (pes) küçük bir larenks, kısa ve dar ses telleri ise yüksek frekanslı (tiz) ses karakterine sahip olduğunu, erkeklerde larenksin bayanlara göre daha geniş olduğunu ve insan sesinde ortalama ses kapasitesi iki oktav sınırlarında olup eğitilmiş bazı seslerde bu sınırın üç oktava kadar genişleyebildiğini ifade etmektedir. Belgin'e (1995, s. 8) göre, ses türlerini ve ses genişliklerini etkileyen en önemli anatomik özelliklerin başında ses tellerinin boyutları gelmektedir. Değişik ses karakterlerine göre ses tellerinin boyutları; Soprano: 14mm-17mm, Mezzosoprano: 18mm-21mm, Kontralto: 18mm-19mm, Tenor: 18mm-20mm, Bariton: 21mm-27mm, Bas: 24mm-25mm olarak saptanmıştır (Akt. Doğanyigit, 2010, s. 10). Bunlardan yola çıkıldığında insan sesinin sınıflandırılmasında etken olan etmenlerin; -Vocal Range (Ses Aralığı-Genişliği), -Tessitura ve Passaggio (Geçiş), - Register (Rejistir) ve Çevirme Tonu, - Timbre (Ses Rengi-Ses Büyüklüğü-Ses Tınısı), -Agilite, -Salınım (Vibrato), -Diğer Kriterler, başlıkları ile ele alınarak incelenmesinin çalışmanın ilerleyen konularının açıklıkla kavranması açısından yerinde olacağı düşünülmektedir.

2.4.1. Vocal Range (Ses Aralığı-Ses Genişliği)

Vokal aralığı, bir insanın çıkarabileceği seslerin perde aralığıdır. Şarkı söylerken çıkan sesleri, ses türlerine göre sınıflandırmak için kullanılır ("Wikipedia.org.", 2020). Sesin ulaşılabilirdiği en düşük frekans (perde) ile en yüksek frekans arasındaki alana ses genişliği denir. Ses tellerinin boyutları, ses genişliğini (vocal range) belirleyici bir faktördür. Genellikle geniş bir larenks uzun ve geniş ses telleri düşük frekanslı (pes), küçük bir larenks ve kısa dar ses telleri ise yüksek frekanslı (tiz) ses karakterine sahiptir (Çevik, 1999, s. 36). Bir sesin yüksekliği (tonal genişlik ya da tessitür), yalnız kişinin dönüşlü sinirlerinin uyarılabilirliğine bağlıdır (Sökmen ve Sökmen, tarihsiz). Otacıoğlu (2012. s. 53), Ses aralığının (range), on dokuzuncu yüzyılda ses sınıflandırılması için en önemli birincil kriter olduğunu, bunun sebebinin günümüzde sekiz ya da on iki ses kategorisi arasında bir ayırım yapma gerekliliğine karşın, kadın ve erkek sesinin on dokuzuncu yüzyılda iki veya üç türü arasında bir ayırım yapmak için kullanılabilecek en uygun araç olduğunu ifade etmektedir. Modern piyanonun ses genişliği kalın la"dan ince do"ya kadar olmak üzere yedi oktav ve bir minör üçlüyü kapsamaktadır ve İlk tuşu (A) La-0, son tuşu (C) Do-8 olma üzere toplam 88 tuştan oluşmaktadır ("http://piyano.tv.", 2016). İnsan sesi söz konusu olduğunda kimi yerde "kullanılır insan sesi sınırları" dikkate alınarak belirtilen piyano kesitleri ve nota derecelerinin vokal aralık değerlerini ifade etmede kullanıldığı görülmektedir. Bu araştırma da vokal aralıkların tespit

edildiği ve belirtildiği durumlarda modern piyanonun ses genişliği dikkate alınarak isimlendirme ifadelerine yer verilmektedir.

2.4.2. Tessitura ve Passaggio

İtalyanca’da bir bağlantıyı tanımlayan tessitura terimi, bir şarkıcının ses üretirken çaba göstermeye gerek duymadığı durumdaki ses aralığını ve aynı zamanda bir parçanın veya rolün çoğunlukla içinde bulunduğu perde aralığını, ses genişliğini tanımlamakta kullanılmaktadır. Passaggio ise tessitura olarak tanımlanan alanlar dışında, nispeten çaba gerektiren ve ses bölgeleri arasında geçişi ifade eden bir kavramdır.

Ömür (2001, s. 51), göğüs, kafa ve mikst (geçiş) sesleri diye adlandırılan ses çıkarma yöntemlerinin, şarkıcının sesinin titreşimlerini hissetmesiyle ilgili olduğunu ve göğüs sesine geçiş veya kafa sesine geçiş sırasında meydana gelen renk değişikliğinin önüne geçmek için egzersizler yaparak pasaj denilen bu geçişleri belirsiz hale sokmaya çalışmak gerektiğini ifade etmektedir. Salaman (1989, s. 26), alt geçit olarak tanımladığı passaggio geçiş bölgesinin değişkenlik gösterebileceğini vurgulayarak çoğu kadın sesi için orta C (Do) civarında olduğunu, erkek sesleri için de yaklaşık olarak bundan bir oktav daha düşük duyulduğunu ifade etmektedir (Otacıoğlu, 2012, s. 56).

Tessitura kavramı, şan literatüründe, şarkı söyleyen kişinin rahat olduğu ses aralığını niteler. Öyle ki, bir vokalistin ses aralığından çok tessiturası onun ses kategorisini ve okuyacağı repertuarı belirler. Birbirine çok yakın ses renkleri arasındaki farkı ortaya koymada önemli bir belirleyici olan tessitura olgusu repertuar ve eserler içinde rol dağılımları bağlamında da ayırt edici bir unsur özelliği ile karşımıza çıkmaktadır. Tessitura teriminin İngilizce çevirisine bakıldığında; “Bir şarkıcının ses aralığı, bir ses bölümünün genel perde aralığı, bir sesin genel konumunu belirleyen notaların aralığı” gibi tanımlarla birlikte, “belirli bir oktav dokusu içinde ortalandığı ve enstrümanın genel aralığına göre bir şarkının veya bir şarkının bir kısmının ortalama perde seviyesi” olarak örneklendiği görülmektedir (“<https://www.seslisozluk.net>.”, 2021). Müzikte tessitura, belirli bir şarkıcı veya daha seyrek bir müzik aleti için en kabul edilebilir ve rahat vokal aralığıdır, belirli bir ses türünün en iyi tınısını sunduğu aralıktır (“<https://en.wikipedia.org>.”, 2021). Ses yapısı demek olan tessitür kavramı, kişinin en kolay çıkardığı seslerin tümü olarak, seslerin tonal sınıflandırmasına olanak verir. Bir ses sanatçısının tessitürü, kendisini en çok rahat hissettiği ses alanıdır; başka bir deyişle, onun en kolay çıkardığı seslerin tümüdür (Sökmen ve Sökmen, tarihsiz, s. 48). Kişinin tessitürü en kolay söylediği ses aralığı üzerinde çıkıcı-inici gam yaparak anlaşılabilir. Çıkıcı gam yapma esnasında sesin

kısıldığı, puslandığı veya boğuklaşmaya başladığı bir veya iki nota kişinin tessitürünü göstermektedir. Sesin kullanımı sırasında perde yükseldikçe gırtlak yukarı çıkar ve ses telleri inceler, perde pesleştikçe gırtlak da aşağı iner ve ses telleri kalınlaşır. Profesyonel ses sanatçıları en kolay çıkardıkları seslerden daha tiz veya daha kalın sesleri çıkarmak durumunda kaldıklarında farklı register bölgelerini işlevsel hale getirmek için gırtlakın bu elastiki hareket kabiliyetini kullanarak, geçiş olarak tanımlanan veya “Kuvertür” olarak adlandırılan açık seslerin kapatılması prensibine dayalı bir teknik kullanmaktadır. Başka bir deyişle gırtlakın bu anlatılan hüneri sayesinde profesyonel ses kullanıcısı tessitura aralığının dışındaki seslerin kullanımında, ses tellerinin farklı bölümleri aktif hale getirilerek sesin tınısında bir bozulma ve kırılma duyulmaksızın kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Geçiş, çevirme, tessitura, register kavramlarının her biri, ses oluşumunu ve kullanımını bütünleyen olgular olarak özellikle de eğitim aşamasında anlaşılması, fark edilmesi ve ayrıştırılması zor, karmaşık birer yapı olarak öğrencilerin akıllarını karıştırmaya neden olan kavramlar olarak bilinmektedir. Ses kullanım tekniğinin temelini oluşturan bu kavramların bir imaj olarak öğrencinin bilincinde yer etmesi ses eğitiminin öncelikli amaçları arasında yer almaktadır.

2.4.3. Register (Rejistir)

İnsanın en rahat şarkı söylediği ses aralığı sınırlarının dışında ses rengine herhangi bir kırılma olmaksızın veya tınıda bir değişiklik duyulmaksızın sesini kullanabilme durumlarında yani kişinin “tüm ses genişliği” söz konusu olduğunda register tanımlaması anlam kazanmaktadır. Registerlarla ilgili ilk ve anlamlı bilgiyi veren Manuel Garsia (1850)’dir (Helvacı, 2003, s. 126). Cura (1990, s. 79), rejistir deyimini ses tellerinin değişik titreşim hareketlerini tanımlayabilmek için kullanılan bir terim olarak değerlendirmektedir.

Register kavramı, sesin fizyolojik ve duyuşsal nitelikleri ele alınarak ifadelendirilebilmektedir. Kazancıoğlu (2008, s. 25) register kavramının, ses tellerinin farklı çalışma şekillerini tanımlamak amacıyla kullanıldığına değinmektedir. Helvacı (2003, s. 124-129), Register teriminden; birbirinden sonra gelen homojen, pestlerden tizlere doğru çıkıcı tonların aynı mekanik prensiplerle üretilmiş olmasıdır ve onu farklı kılan yine bir dizi şeklinde olan farklı mekanik prensipte üretilmiş ses dizilerinin anlaşıldığını ifade etmektedir. Ses bölgesi olarak adlandırılan register kavramı, bir bakıma ses tellerinin hareket kabiliyetine dayalı olarak gösterdiği farklılık durumlarının adlandırılmasıdır. Ses tellerinin bu hareket kabiliyeti, ses tizleşirken veya kalınlaşırken duyulan bazı tonlardaki tını değişikliklerini ve sesi çıkaran kişideki bazı zorlanmaları ortadan kaldırmak için insanın ihtiyaç hissettiği bir kullanım

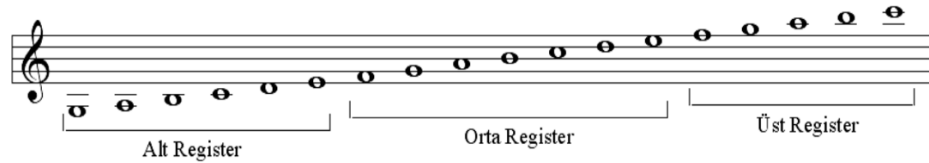
gereksinimi olarak gelişmektedir. Ömür (2001, s. 51), seste meydana gelen bu değişikliğin şarkı söylerken alt register'e veya üst register'e geçiş sırasında hissedilir olduğuna değinmektedir. Ses eğitimi süresince yapılan egzersizler sayesinde bu gereksinim bir reflekse dönüşmesi amaçlanarak, ses tellerinin hareketleri doğrultusunda sesin oluşumunda etken olan diğer tüm unsurlar uyumlu bir biçimde kullanılır hale getirilir, tüm ince ve kalın tonların eş değer bir tını ve renkte duyulmasına ve sesi çıkaran kişinin zorlanma davranışının ortadan kalkmasına olanak sağlanmaktadır.

Belgin'e göre (1995, Akt. Doğanyığıt, 2010, s. 11), her tipteki sesin vokal niteliği üç bölgede toplanmaktadır:

1-Göğüs (chest) rejistiri- Alt rejistir: Düşük frekanslı (pes) göğüs sesi olup, titreşimleri rezonans tüpü adı verilen farenksin altında oluşur.

2-Orta (middle) rejistir- Karışık rejistir: Göğüs ve diğer rezonatörlerin ortaklaşa çıkardıkları ses olup, doğru vokal ifadenin tarifi de budur. Larenks bu durumda normal pozisyonudadır. Mixed (karışık) ses olarakda adlandırılır.

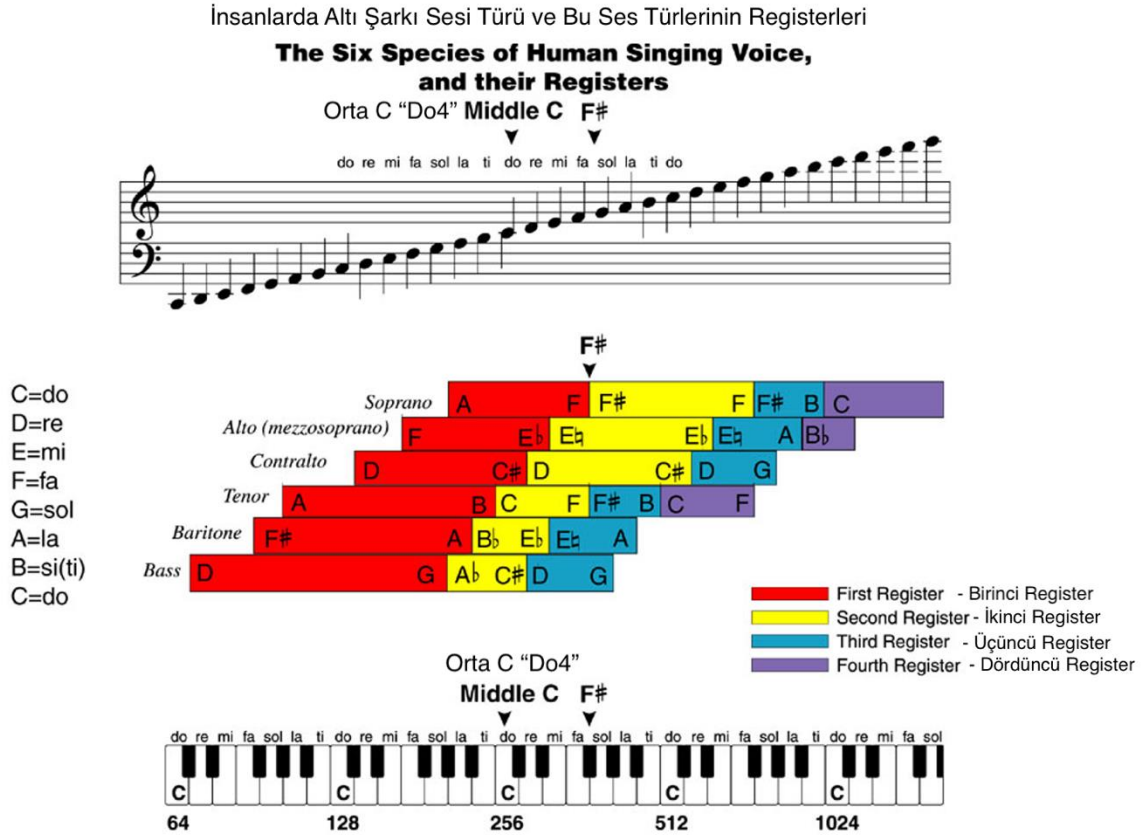
3-Kafa (head) rejistiri- Üst rejistir: Üst bölgedeki rezonatörlerin titreştirilmesiyle üretilen bu sesler çıkarılabilen en yüksek frekanslı seslerdir.

Şekil 5: Ses Bölgeleri (<https://studylibtr.com>, 2021)

Aladağ (2017, s. 31), “falset register” ve özellikle de kadın seslerindeki en tiz register olarak bilinen “ıslık registerı (flageolet)” tanımlarının kullanıldığı belirterek değişik ses türlerine göre register geçişlerinin; “Bas-alto: la-do#2”, “Soprano-tenor: fa#2”, “Legge tenor: la bemol2”, “Mezzo-soprano: mi bemol2”, “Islık registeri: si bekar2 -do3” derecelerinde olduğunu vurgulamaktadır.

Aşağıda yer verilen Şekil 6’da ses renklerine göre register bölgelerinin açıklayıcı görseli gösterilmektedir;

Şekil 6: Ses gruplarına göre belirtilmiş açıklamalı "Register Genişlikleri" Tablosu

(https://archive.schillerinstitute.com/music/rev_chart.html, 2021)

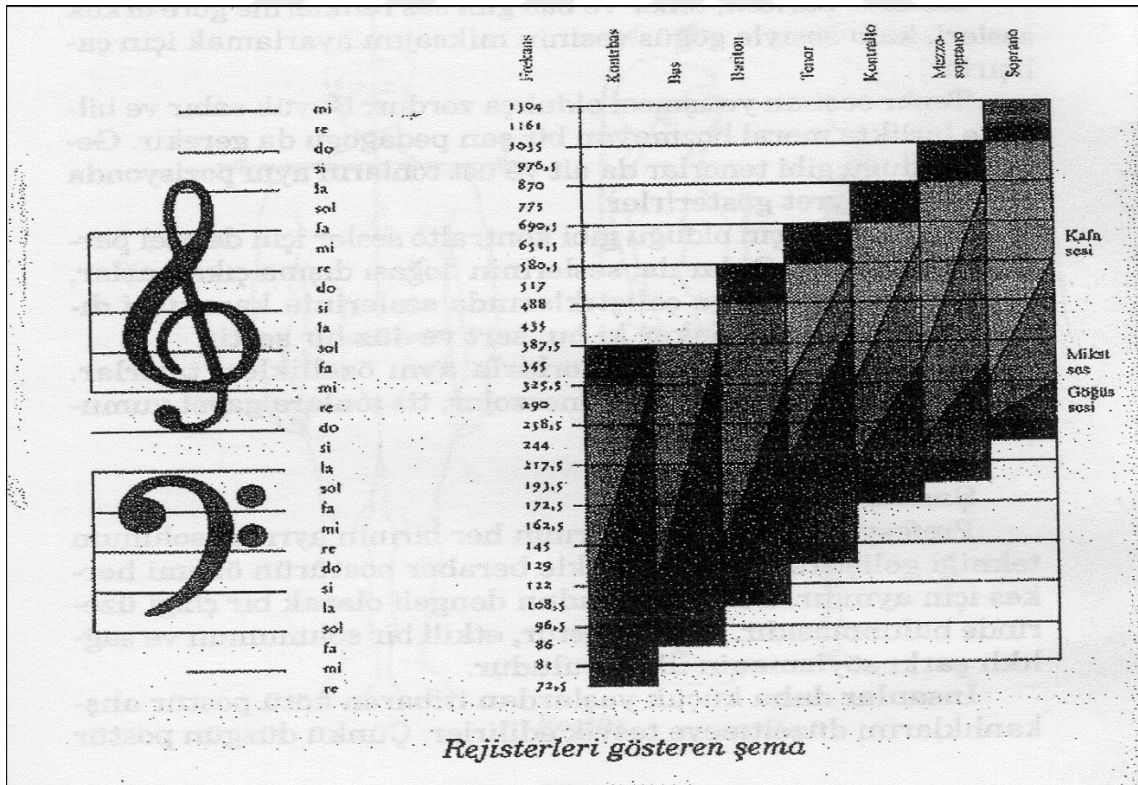
Sökmen ve Sökmen (Tarihsiz, s. 52), register sayısı konusunda her zaman farklı görüşlerin olduğunu öne sürerek;

"Friedrich Agricola'nın (1720-1774) üç register'den söz ederken çağdaşı Giambattista Mancini'nin (1714-1800) yalnız iki register betimler. Raoul Husson'a göre ise dört reggister vardır: 1) Birinci register ya da 'göğüs sesi'; bu insan sesisinin en pes register'idir ve maksimum frekansları bas'lar için Sol3, baritonlar için Si3, tenorlar için Re4'tür; 2) ikinci register ya da kadınlar için 'kafa sesi', erkekler için 'fausset' (falset); bu register'in maksimum frekansları kontralto'lar için Sol4, mezzolar için Si4, sopranolar için Re5'tir; 3) üçüncü register: eski yazarların 'küçük register' ya da 'flajole register'i' dedikleri bu register ikinci register'i tam bir beşli uzatır; 4) Dördüncü register: bu ender bulunan bir register, üçüncü register'i tam bir dördlü, ikinci register'i ise tam bir sekizli (bir oktav) uzatır. Tessitürü dört register'i kapsayan Fransız soprano Mado Robin'in son üç register'inin üst sınırlarının Re5, La5 ve Re6 olduğu bilinir (R. Husson: 'Le chant' – 'şan')."

sözleriyle register ile ilgili görüşlere değinmiş, “Fakat ‘Bel Canto’ ekolünün ses pedagogisi, ses merdiveninin üç bölgesi -pes register, orta register ve tiz register esasına dayanır ki, bizim de burada kabul ettiğimiz register sistemi budur.” ifadeleri ile günümüzde genel olarak kabul edilen register olgusuna açıklık getirmiştir. Bu bağlamda ses merdiveninin pes, orta (medium) ve tiz diye adlandırılan üç register’i, ya da bölgesi, uzamı vardır. Register’lerin genişliği, kişinin cinsiyetine ve ses yapısına (tessitür) göre değişir (Sökmen ve Sökmen, tarihsiz, s. 51).

Ömür (2001, s. 51), register kavramını açıklarken ses karakterlerine göre keskin sınırlarla ayrılmamakla birlikte üst tonlara geçişlerde kafa rezonanslarının arttığını ve alt tonlara inerken ise göğüs rezonanslarının çoğaldığını, üst tonlarda kafa rezonansının artarken göğüs rezonansının azaldığını, alt tonlara inerken de bunun tam tersinin olduğunu söyleyerek pasaggio (geçiş) tonlarını da gösterdiği aşağıdaki Şekil 7’de frekans göstergesinin de bulunduğu register şemasına örnek vermiştir;

Şekil 7 : Geçiş sınırlarının belirtildiği frekans göstergeli register şeması (Ömür, 2001, s. 52).

2.4.4. Timbre (Ses Rengi-Ses Büyüklüğü-Ses Tınısı)

Sesin karakterinin belirlenmesi ve sınıflandırılması konusunda belirleyici etkenlerden biri olan sesin tınısını Göğüş'ün (1994);

“Bir tını içerisindeki üst kısmi tonların (armonik doğuşkanlar) sayı ve şiddeti ile sesin oluştuğu fiziksel ortam, sesin rengini verir. Böylece aynı ses yüksekliğini söyleyen iki değişik insanın kimlikleri kolayca söylenebilir. İnsanda ses rengi vokal kordların (ses telleri) yapılarının yanı sıra asıl anlamını rezonatör bölgelerde bulmaktadır. Ses organının anatomik yapısı, vokal kordların kısalığı-uzunluğu, kalınlığı-inceliği, larenksin yapısı, hareketleri, larengofarenks, orofarenks ve nazofarenksin yapısı, nazal kavite, ağız boşluğunun yapısı, dişler, yumuşak damak sesin rengini belirlemede en önemli unsurlardır”

sözleri ile ifade eden Doğanyigit (2010, s. 9), bir bakıma ses renginin ortaya çıkmasında sesi oluşturan tüm öğelerin birlikte ve uyum içinde çalışması gerektiğini vurgulamaktadır (Akt. Aytekin, 2006, s. 20). Ses renginin belirleyiciliğinin, bir tını içinde var olan üst kısmi tonlarının sayısı ve şiddetine bağlı olarak ortaya çıktığı söylenmektedir (Cevanşir ve Gürel, 1982, s. 52). Çevik (1999, s. 16) ise, ses tellerinin yapısının ve titreşebilme yeteneğinin insan sesinin tınısını etkileyebildiğini dile getirmektedir. Bu bağlamda sesin gürlüğü, sesin volümü ve sesin şiddeti gibi kavramlar sesin rengi ile ilişkili olan ve timbre olarak ifade edilen önemli bir fiziksel ses özelliğidir.

2.4.5. Agilite

Agilite kelimesinin anlamı, “atiklik, çeviklik” olarak kullanılmaktadır (“**Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.**”). Ayrıca sözlük anlamı olarak atiklik ve çeviklik anlamlarının yanı sıra “kıvraklık” ve “beceriklilik” ifadeleri ile de karşılaşılmaktadır (<https://tr.dictionarist.com.>”, 2022). Özellikle sesin karakterini ortaya koyan bir nitelik olan agiliteyi ikincil bir kriter olarak değerlendiren Otacıoğlu (2012, s. 67), bir şarkıcının ne tür bir soprano/mezzo/contralto olup olmadığının belirlenmesine yardımcı olmakla birlikte agilite kavramının ses karakterini belirleme üzerine etkisini “Birçok eğitimci tüm seslerin kolaylıkla fioratura (süslemeli) geçişi yapabileceklerini ve ayrıca yapmaları gerektiğini kabul etmiştir. Ancak bazı seslere bu geçişleri gerçekleştirmek için çok daha büyük bir yetenek bahşedildiği açık bir gerçektir. Bu bir kas

koordinasyonu olarak düşünülebilir ve kas yapısının özellikleri de son derece belirleyicidir.” sözleri ile ifade etmektedir.

2.4.6. Salınım (Vibrato)

Sesin karakterine etki eden bir diğer ikincil kriter olarak değerlendirilen salınım (Osilasyon) ise, herhangi bir ölçülebilenin, merkezi bir değere (genelde bir denge noktasına) göre veya iki ya da daha fazla durum arasında genellikle zamana göre tekrarlanan değişikliklere verilen addır ve bir denge noktası etrafındaki ya da iki veya daha fazla durum arasındaki bazı ölçülerin zaman içinde tekrarlanan değişimidir (“**Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.**”). Salınım kavramı kimi zaman titreşim ve vibrato terimleri ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Daha çok fiziksel sistemlerde, biyolojik sistemlerde, sosyoloji ve ekonomide de karşılaşılan salınım kelimesi insan ses sistemi söz konusu olduğunda sesin tınısının bir özelliği olarak genellikle vibrato ifadesi ile kullanıldığı bilinmektedir. Rezonatörlerin kullanılmasına yardım ederek sesin tınısını etkileyen vibrato sesin niteliğini ortaya çıkaran ve ses karakterini duyuşsal bir algı olarak ayrıştıran özelliklerden bir tanesidir. Çevik’e göre (1999, s. 31), sesin kullanılması sırasında bir kas hareketi olarak meydana gelen ve sesin perdesi ile sesin şiddetinde oluşturduğu değişimlerle renkli bir sesin zenginleşmiş estetik ifadesi olarak değerlendirilmesine olanak tanıyan bu özelliğin insan sesinin karakterinin belirlenmesinde önemli ölçüde etkisi bulunmaktadır.

2.4.7. Diğer Kriterler

Ses karakterinin belirlenmesinde öncelikli kriter olmayan ancak eğitim yöneliminde izlenecek yola karar verme aşamasında göz önünde bulundurulması yararlı olabilecek özellikler bulunmaktadır. Otacıoğlu (2012, s. 161), ses türünün belirlenmesinde; Ses rengi ve büyüklüğü, Ses aralığı, Sesin agilitesi, Tessitura, Vücut yapısı, Regiterlerin dağılımı, Register geçişleri, Konuşma tonu, Çevirme tonu, Larenks yapısı, Ses tellerinin yapısı, Toraks formu, Yumuşak damak formu gibi tüm özelliklerin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Çevik (1999, s. 32), ses tellerinin titreşim özelliklerini, doğru soluk denetimi ile fonasyon tiplerini ve soluk basıncının ses telleri üzerindeki etkisi oluşturulan vokal atakları temiz ses üretme ve ses kalitesini belirlemedeki en önemli faktörler olarak değerlendirmekle birlikte rezonansı, sesin tınısını belirlemesi bakımından önemli bir etkisi olduğu için insan sesinin karakterini ve kalitesini belirleyen etkenler başlığı altında incelemiştir. Otacıoğlu (2012, s. 68) ise, ses türünün sınıflandırmasında kişilerin çok tipik vücut özelliklerinin de bazen fikir

verici olabildiğini vurgulayarak büyük oranda gözlemlenen aynı tip özelliklerin “Sopranolarda Kısa boyun - Kısa ve geniş ses telleri - Gotik yumuşak damak formunda, Mezzo-Sopranolarda Uzun ses telleri - Geniş yumuşak damak formunda, Tenorlarda Kısa boyun - Belirgin olamayan tiroid kıkırdak - Geniş göğüs kafesi - Kısa ve geniş ses telleri - Gotik yumuşak damak formunda, Baritonlarda Geniş yumuşak damak formu - En uzun ses telleri yapısında (2.7 cm – 3 cm) ve Baslarda Uzun boyun - Dar omuzlar - Dar göğüs kafesi - Vücudun alt kısmı (bacaklar) kısa - Orta boy ses telleri - Diğer seslere göre en aşağıda konumlanmış larenks - geniş yumuşak damak formunda olduğunun izlendiğini ifade etmektedir. Sesin karakterini belirleyen en öncelikli etken olan tınıyı etkilediği için artikülasyon ve kullanılan dilin fonetik özellikleri ile sesin yanlış kullanılması gibi etkenler de eğitim çalışma prensiplerinde dikkate alınması gereken konular içinde yer almaktadır.

Sözü geçen tüm bu kriterlerin yanında ses karakteristik özelliklerinde genetik aktarımında etkili olabileceği düşünülmektedir. Sesin genetiği kuramsal düşünce için merak uyandırıcı bir konu olmakla birlikte zorlu bir araştırma alanı olduğu için ancak son yıllarda ilerleme kaydetmiştir (Sataloff, 2005, s. 23). Sataloff (2005, s. 25), klinik ve moleküler genetik araştırmaların sağlıklı ve patolojik fonasyon ile ilgili, ses yolu ve işlevi arasındaki ilişkiye dayalı ve ses bozukluklarının tedavisinde doktorun uygulayabileceği tedavi yöntemleriyle ilişkili önemli yeni bilgiler sağlamakta olduğunu ifade etmektedir.

2.4.8. Formant

Ses türünün anlaşılmasında en önemli kriterlerden biri sesin akustik enerji yoğunluğunun tüm rezonans bölgeleriyle uyumlu halde kullanılıyor olması durumudur. İnsan sesinin iki akustik unsuru vardır; temel frekans ve formant, bir başka deyişle yankılanan frekanslar (Evans ve diğ. 2006, s. 160. Akt. Saruhan, 2012, s. 76). Formant, 1900’lerin başında Latince’den Almanca’ya ve daha sonra da İngilizce’ye alınmış, “biçimlendirici” anlamına gelen bir terimdir (“<https://www.ufukonen.com/tr/>”, 2012). Formant’ın tanımı -The spectral peaks of the sound spectrum- başlığının karşılığı olarak “*Gırtlak ve ağızda rezonansa uğrayan ve gürlük kazanan frekans bantları., *Spektral yelpazede beliren tepe noktası., *Ses yolunun rezonans özelliği., *Konuşma seslerini nesnel bir biçimde anlamamızın tek yolu. *Ses yolunun rezonans frekansıdır. *Formant, rezonansın varlığının kanıtıdır.” gibi ifadelerle karşımıza çıkmaktadır (Sezin, “<https://www.google.com/>”, 2022).

Fonasyon sisteminin yapısında, solunum desteğiyle harekete geçerek larenkste konumlanmış vocal cords’da meydana gelen titreşimlerin, vokal yola yönlendiğinde, ağız içi

açıklık ve esnekliklerin kullanılması yoluyla artikülatörlerce şekillendirilmesi mümkün olan farklı rezonans bölgelerine formant, sesin bu formantları kullandığında duyulan (çınlama) yankılanma enerji yoğunluklarının değişimine formant frekansı denir. Ses yolunun larenksden dudaklara kadar olan tüm kanalı ifade ettiğini belirten Sezin (Sezin, “<https://www.google.com>.”, 2012), insan sesinin enstrümandan farkının, artikülatör organların hareketleri ile rezonasyon sağlayan organların şekillerinde değişiklik oluşturabilmesi olduğunu vurgulayarak en geniş rezonatörleri oral kavite, nazal kavite ve faringeal kaviteler olarak tanımlamıştır. Rezonasyonu sağlayan bu organlardaki, genel bir tarifle, esneme pozisyonu ile imajinize edilen pozisyon değişiklikleri, vokal yolundaki uzam değişikliklerine imkan tanıyarak sesin rezonatör bölgelerinin farklı konumlarında yankılanmasına olanak sağlamaktadır. Önen (Önen, “<https://www.ufukonen.com/tr>.”, 2022), formant olgusunu; “Dil, ağız yapısı ve sinüslere bağlı olarak her insanda farklı formantlar, diğer bir deyişle sabit rezonans noktaları bulunur. Bunlar insanın sesinin karakteristiğini belirler. Konuşurken veya şarkı söylerken, hangi sesi veya hangi notayı çıkartırsak çıkartalım bu rezonans noktaları değişmez. Diğer bir deyişle bu rezonans noktalarının frekansları, çıkarttığımız seslerin frekanslarından tamamen bağımsızdır.” ifadeleriyle açıklamaktadır. Temel frekans (fundamental frequency, F0), ses kıvrımlarının 1 saniyedeki titreşim sayısına eşittir, birimi Hz’tir. Normal konuşma sırasında ortalama F0 değeri, erkeklerde 100-150 Hz. kadınlarda 180-250 Hz arasındadır (“<http://www.entcase.org>.”, 2021). Saruhan (2012, s. 34), erkek sesleri ve kadın sesleri ile ilgili olarak;

“Larsson ve Hertegard (2008)’in yaptığı çalışmada, günlük konuşma F0 değeri kadınlarda ortalama 184 + - 7 (altoda 177 + - 11 ve sopranoda 189 + - 10 Hz) ve erkeklerde ortalama 100 + - 4 Hz (tenorlarda 113 + - 4 Hz ve bas/baritonlarda 91 + - 3 Hz) olarak tespit edilmiştir (736). Ancak, bu değerler çalışmalar arası farklılık göstermekte olup, örneğin, erkeklere ve kadınlara ait normal konuşma frekans değerleri, Reetz ve Jongman (2009)’da “kadınlar için 220 ve erkekler için 130 olarak”(84), Tigges ve diğ. (1999)’da ise kadınlarda yaklaşık 200 erkeklerde ise yaklaşık 100 Hz olarak” verilmiştir.” ifadeleri ile kadın ses ile erkek ses arasındaki duyum frekans farklılığını açıklamaktadır.

Bu konuda Uzun’un (Uzun, “<https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=6159>”, 2022), “Erkeklerde ses tellerinin yani kıvrımlarının uzaması sonucu temel ses sıklığı (frekansı) (90-160 Hz) daha alçaktır ve gırtlak çevresi 135-136 milimetre civarındadır. Kadınlarda ise bu süreç daha yavaş geliştiği için temel ses sıklığı (frekansı) (150-220) daha yüksektir ve gırtlak

çevresi 110-112 milimetre kadardır” ifadeleri erkek seslerin kadın sesinden düşük frekansta duyulmasının açıklayıcı bir ifadesidir. Vokal kıvrımların yeni doğan bir bebekte takriben 3mm (Sundberg 1987: 6), yetişkin erkeklerde 15-20 mm arasında olabilirken yetişkin kadınlarda 9-13 mm uzunluğunda olabildiği söylenmektedir (Björkner 2006:9, Sundberg 1987: 6. Aktaran: Saruhan, 2012). Saruhan’ın bu konu ile ilgili yaptığı;

“Yapılan çeşitli araştırmalarda formant frekansları değerlerinin kadınlar, erkekler ve çocuklar arasında farklılaştığı bulgulanmış olup, söz konusu bir sesli fonemin kadın ve çocuklarda erkeklere göre daha yüksek formant frekansları değerleri almasına neden olacak şey vokal traktusa ait boyutlar değişkenidir (Sundberg,1979, Aktaran: Saruhan, 2012)” açıklamaları ile bu bağlamda ayrıca değindiği; “Sundberg (1979c)’nin bu öngörüsü, çeşitli çalışmalarda doğrulanmış olup, bu çalışmalara göre, “kadınlar sahip oldukları vokal traktusunun görece daha kısa olması nedeniyle erkeklere göre daha yüksek formant frekansları değerlerine sahip olma eğilimi gösterirler (Xue ve diğ. 2010:912, Simpson ve Ericsson 2007:933, Diehl ve diğ. 1996:187. Aktaran: Saruhan, 2012, s. 82).”ifadeleri erkek seslerin kadın ve çocuk seslerine bakılarak neden daha düşük frekansta duyulma yöneliminde olduğunu vurgulamaktadır. Vocal Tract isimlendirmesi ile de karşılaşılan ses yolunun en büyük rezonans boşluğu

1. Formant bölgesi (F1) olarak tanımlanan Farenks boşluğudur. Ses yolunun ikinci en büyük rezonans boşluğu ise 2. Formant bölgesi (F2) olarak tanımlanan, ağız boşluğu ve dil çene dudak, yumuşak damak gibi artikulatorleri içine alan ağız içi bölgesidir. Gürbüz (Gürbüz, “<https://egurbuz.wordpress.com/2011/01/28/141/>”, 2022), Farenks rezonans boşluğu F1 ile ağız içi rezonans bölgesi F2’nin ilişkilendirilmesini;

“F1 frekansı ünlü harfin yüksekliğini (dilin yukarda veya aşağıda olması) bulmakta kullanılabilir. F1 frekansı ile ünlünün yüksekliği arasında ters orantı vardır. F1 frekansının büyük değerlerinde yükseklik azalırken, düşük değerleri için ise artmaktadır.

F2 formant frekansı ise ünlü harfin üretilirken dilin öne(frontness) veya arkaya(backness) geçme durumunu tespit etmede kullanılabilir. Büyük f2 değerler için dil öne kayarken, düşük f2 değerlerinde arka tarafa kaymaktadır.”

İfadeleriyle belirtmektedir. F3 olarak tanımlanan formant bölgesi ağzın ön kısmı, dil ucu ve dişler arasında oluşan rezonans frekans bölgesidir. F1 ve F2 nin frekansları sesli fonemin niteliğini belirlerken F3, F4 ve F5 daha çok sesin niteliğini etkiler (Björkner, 2006, s. 10,

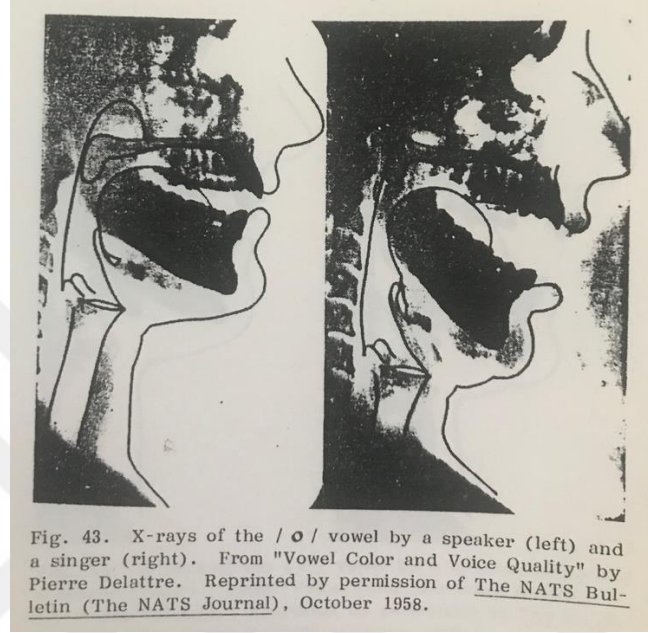
Lamarche, 2009, s. 19. Aktaran: Saruhan 2012, s. 79). Şarkıcı formantı veya aktör formantı olarak tanımlanan ve mask bölgesinde ses yolunun uzatılması ve nazalite oluşturan F4 ile F5 formantları bilinçli kontrolü çok zor, genelde spektograma yansımayacak kadar zayıf ancak eğitilmiş seslerde dengeli perde üretimi, larenksin düşürülmesi ve solunum desteği ile ortaya çıkan formantlardır (Sezin, “

Şekil 8: Formant bölgeleri

(Sezin, “[#### 2.4.9. Şarkıcı Formantı](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj5mfGdxJ”, 2021)”.
2ahUKEwj5mfGdxJ”, 2021).</p></div><div data-bbox=)

Sesleme ya da ses oluşumunun tam anlamıyla bir işlev değil, bir davranış olduğunu belirten Sökmen, yürüyüş, beslenme cinsellik gibi bütün diğer davranışlarda olduğu gibi bu davranışların da sayısız biçimlerinin bulunduğunu ve bu davranışlardan her birinin frekans, yeğlilik, tını, yorulmazlık gibi randımanları etkileyen bir amaca yönelik hareketlerinin bulunduğunu ifade etmektedir (Sökmen ve Sökmen, s, 79). Böyle bakıldığında Formant olgusu, çeşitli nüanslı anlamları olan ve akustikçilerin, konuşma-dil patologlarının ve şarkıcıların oldukça farklı anlayabileceği bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır (“[30](https://www.actorproject.org/tor/timbre-lingo/2019/12/10/the-singers-formant”, 2022)”.
Formant olgusunun bu algısı ile Şarkıcı Formantı olarak bilinen F4 ve F5 formant rezonans bölgelerini ayırt edebilmek için profesyonel ses kullanıcılarının uzun süre devam eden eğitimleri sürecinde uygulayarak çok kapsamlı bir çalışma programı sayesinde kazandıkları nefes desteği, larenksin düşürülmesi, yumuşak damağın esnetilerek ağız içi hacminin farklı</p></div><div data-bbox=)

pozisyonlarla genişletilmesi, dilin konumlanması ve sanatçının iç duyumlarını öznel bir hissediş olarak geliştirmesiyle, tüm bunları neredeyse reflekssel birer davranış biçiminde kullanma becerilerine, tanım içinde yer vermek gerekmektedir. Aşağıdaki Şekil 9’da bir konuşmacının (solda) ve bir şarkıcının (sağda) “O” vokalini seslendirdiği sırada çekilen x-ışınları görülmektedir;

Şekil 9: “O” seslisinin bir konuşmacı (solda) ve bir şarkıcı (sağda) tarafından çekilen x-ışınları
(Doscher, 1988, s. 119).

Şekil 9 incelendiğinde, çenenin esnetilmesiyle genişleyen ağız içi boşluğunun ve larenks açıklığının konuşmacıda ve şarkıcıdaki farklı kullanımı ile birlikte, sağda “Singing Formant” olarak adlandırılan F4 ve F5 rezonans bölgelerinde baskın enerji yoğunlukları dikkat çekmektedir. Saruhan (2016, s. 1), On sekizinci yüzyıl sonları ile on dokuzuncu yüzyılın başlarında opera sanatının üretim ve sunumu alanında kendini gösteren yeni koşulların, opera şarkıcılarının, halen de sürdürmekte oldukları bazı yeni teknik yaklaşımları keşfetmelerine neden olduğunu belirtmektedir. Opera şarkıcılığına özgü bir tınıyı biçimlendirmekte olan Şarkıcı Formantının opera şarkıcılığındaki temel işlevlerinden birinin, en azından, kullanılmaya başlandığı 19. yy başlarından amplifikasyon sistemlerinin sahnelerde kullanım olanağının başladığı tarihlere kadar, şarkıcının sesinin orkestra üzerinden duyulabilmesini sağlamak olduğunu vurgulamaktadır (Saruhan, 2016, s. 273-296). Opera sanatçıları esere eşlik eden bir orkestra ile mikrofon kullanmaksızın salonun en arkasında oturan seyircinin netlikle duyabileceği bir ses tekniği ile mesleklerini icra etmektedirler. Bir orkestra ile şarkı söylerken insan sesini duyurabilmenin nasıl mümkün olabileceği, orkestranın kendi overtone (doğuşkanları) serisinde 500 HZ civarında bir enerji zirvesinin bulunması ve bir şarkıcının

sesinde overtone (doğuşkan) serisindeki zirvenin yaklaşık 3000 HZ seviyelerinde olması şeklinde açıklanabilmektedir. Profesyonel ses kullanıcısının, burada sözü edilen 3000 Hz’lik değerlerde sesini kullanıyor olması ancak Şarkıcı Formantı “Şancı Formantı – (Actor’s Formant) – (Singers Formant)” olarak ifade edilen F4 ve F5 rezonans bölgelerinin işlevselliği ile mümkün olabilmektedir.

Çoğu insan formantları bilinçli olarak duyamaz, ancak algısal olarak daha anlaşılır bir ifadeyle frekans değeri bağlamında bir soprano'nun yüksek (Do) - C sesinin, (Do₆) - C₆ konumunda yer alması ve orta C adlandırmasıyla 4. oktavın başladığı ses olarak C₄ sesinin konumu referans alındığında, 500 Hz yaklaşık olarak B₄'e ve 3000 Hz yaklaşık olarak F#₇'ye karşılık geldiği söylenebilmektedir. (“<https://www.actorproject.org/tor/timbre-lingo>”, 2019).

2.5. İnsan Sesinin Sınıflandırılması

Sesin yaratılış özelliklerini ve yeteneklerini en işlevsel haliyle kullanabilmek ve duygu durumların ses ile ayrıştırıcılığını ifade etmek için insan sesi sınıflandırılmış ve birbirinden ayrılan özellikleri doğrultusunda farklı isimlerle gruplandırılmıştır. 19. Yüzyılda Manuel Garcia’nı (1805-1906) günümüz ses sınıflandırmasına temel oluşturan ve “Register” ile “Ses

Aralığını” kriter olarak kabul eden sınıflandırması yanında, ses karakterini ve eserlerde canlandırılan rolleri kriter kabul ederek yapılan “Stimmfach” Alman ses sınıflandırma yaklaşımı olduğu bilinmektedir (Otacıoğlu, 2012, s. 80). Bu bağlamda, araştırmalar incelendiğinde, insan sesinin “Ana Gruplar” ve “Alt Gruplar” adı altında ele alınmış olduğu görülmektedir. Bu gruplar “Kadın Sesi” ve “Erkek Sesi” olarak ikiye ayrılarak sınıflandırılmış, her iki sınıf da en ince sestene en kalın sese göre isimlenerek gruplandırılmış olduğu dikkat çekmektedir. Çok bilindik olarak kadın ve erkek sesleri gruplandırması adı altında yapılan sınıflandırma örnekleri içerisinde, genel manada ses renkleri, farklı dillerde farklı adlandırmalarla kullanılmasına rağmen birbirine karşılık gelen aynı ses türlerini ifade ederek seslerin ayırt edici özellikleri ortaya koymaktadır. Ancak konuya ses eğitimi açısından bakıldığında çok yaygın olarak kullanılan ve literatürün genelini oluşturan bu ses sınıflandırmalarında eksikler hissedilmiş, karşılaşma olasılığı çok düşük bile olsa bir ses eğitimcisinin karşılaşabileceği spesifik durumlar göz önüne alınarak sesin karakterini tespit etmesi, tanımlaması ve eğitim sürecine doğru yön vermesi hususlarında çözümleyici bir yaklaşım olması bağlamında bu sınıflandırma “Temel Ses Sınıflandırması” ve “Karakteristik Ses Sınıflandırması” olarak ele alınmıştır.

2.5.1. Temel Ses Sınıflandırması

Yiğit (2012, s. 955-964), ses eğitiminin doğru bir çizgiye oturtulabilmesi için eğitilecek sesin tanınması gerektiğini belirtmiştir. Sesin tanınması, ayrıştırıcı özelliklerinin belirlenmesi ile mümkün olmaktadır. 17. Yüzyılda gerek erkek gerek kadın sesleri “pes sesler” ve “tiz sesler” olmak üzere ikiye ayrılmıştır. “Orta Sesler” kavramı, lirik kompozisyonun zenginleşmesiyle ortaya çıkmıştır ve bu üçlü ayırım (pes, orta, tiz sesler), lirik tiyatrodaki erkek sesleri için Bas, Bariton ve Tenor; kadın sesleri için Kontralto, Mezzo ve Soprano terimlerinin kullanılmasıyla somutlaş, 18. Yüzyılın başında tonal genişliğe (örneğin: derin bas ve başsantant, mezzokontralto ve mezzosoprano, vb.) ya da tınıya (örneğin: hafif tenor ve dramatik tenor, hafif soprano ve dramatik soprano, vb.) dayanan alt sınıflar oluşmuştur. 19. Yüzyılın ortasından sonra, bu ayrımlara, sesin yeğlilik özelliğine dayanan (örneğin: operet baritonu, operakomik baritonu, opera baritonu ve büyük opera baritonu) ve sesin kullanıma bağlı olarak (örneğin: Verdi baritonu, Wagner tenoru, basbuffo, falkon sopranosu, dügazon mezzosopranosu, vb.) yenilikler eklenmiştir (Sökmen ve Sökmen, tarihsiz, sf. 44). Sınıflandırmada birincil ve ikincil gruplandırmalar bulunmaktadır. Kadın sesi sınıflandırması için birincil kategoriler şu şekildedir: soprano, mezzo-soprano ve kontralto.

Bu birincil kategori terimleri en azından iki yüzyıldır kullanılmaktadır ve eğitimciler arasında oldukça genel bir kabul durumu söz konusudur. İlk gruplandırmaların alt kategorileri olarak değerlendirilen ikincil kategoriler geçen yüzyılda gelişmiştir ve bu kadar çok yanlış anlaşılmanın ve tartışmanın sebeplerini oluşturmuşlardır. Bu ikincil gruplandırmaların en yaygınları lirik (genelde nispeten daha hafif bir ses rengini simgeleyen), dramatik (daha koyu/ağır bir ses rengi) ve koloraturadır (mükemmel agilitesi olan) (Otacıoğlu, 2012, sf. 53). İnsan sesleri ilk bakışta erkek sesleri, kadın sesleri ve çocuk sesleri olarak üç gruba ayrılmaktadır. Çocuk sesleri ergenlik dönemine kadar çok belirgin bir karakteristik özelliklerle ayrılmadıkları için genel olarak sınıflandırma içine dahil edilmemekte, ayrıca değerlendirilmektedir. Kadın sesleri ve erkek sesleri olarak iki gruba ayrılan insan seslerinin yüksekliğe dayanan tonal ya da tessittüral sınıflandırma ve yeğlilik ve tınıya dayanan sınıflandırma olmak üzere iki türde sınıflandırma yapıldığı bilinmektedir. İnsan sesinin sınıflandırılması ile ilgili literatüre bakıldığında birbirine karşılık gelen ses türleri isimlendirmeleri de dikkate alındığında genel anlamda temel ses gruplarının yer verildiği ses sınıflandırma şeması aşağıda görüldüğü gibidir;

SES TÜRLERİNİN AYIRIMI

ANA GRUPLAR

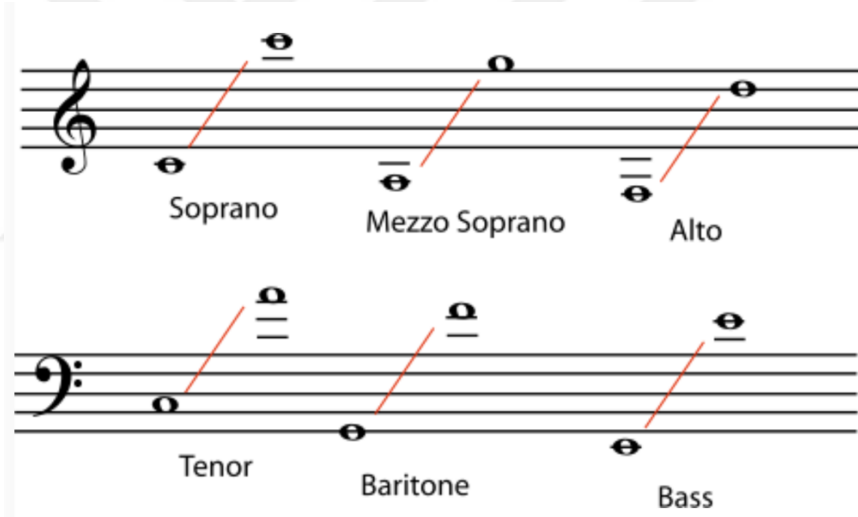
A. KADIN SESLERİ:

B. ERKEK SESLERİ:

Soprano–	-Mezzosoprano	Kontralto	Tenor	Bariton	Bas
-Dramatik -Lirik -Spinto -Leger- -Subret -Lirik Koloratür -Dramatik Koloratür	-Lirik -Dramatik	-Oratoryo Kontraltosu -Sahne Kontraltosu	-Dramatik - -Lirik -Leger -Buffa	Dramatik - -Lirik	Basprofondo - Başşantant -Basbuffa -Basbariton

Şekil 10: Ses Türlerinin Ayırımı (Seslerin Sınıflandırılması). Ana Gruplar – Alt Gruplar (Çevik, 1999, sf.37).

Bu ses sınıflandırmasında yer alan Ana Ses renklerinin olası ses genişlikleri aşağıda verilen Şekil 11’de görülmektedir;

Şekil 11: Temel ses sınıflandırmasında yer alan ses türlerinin genel ses genişliğini gösteren bir örnek tablo. (<https://sandersleri.com/post/ses-perdeleri-san-dersi>).

Baydağ (2020, 387-398), temel ses gruplarını “Kadın Sesleri” ve “Erkek Sesleri” olarak ayırarak inceden kalına doğru kadın seslerini -Soprano, -Mezzosoprano, -Alto ve erkek seslerini de -Tenor, -Bariton, Bas olarak belirtmektedir. Baydağ (2020), bu sınıflamada kadın ve erkek seslerinde yer alan alt türleri,

“Ancak bu sınıflandırma repertuvar seçme sürecinde yeterli olmamakla birlikte, ses türleri kendi içerisinde de belli alt türlere (renklere) ayrılmaktadır. Bu alt türler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Kadın sesleri; • Dramatik soprano, • Lirik dramatik, • Lirik soprano, • Lirik spinto, • Leje soprano (Leggero), • Subret (Soubrette), • Dramatik koloratur, • Koloratur soprano, • Dramatik Mezzo, • Lirik mezzo, • Koloratur mezzo, • Kontralto,

- Erkek sesleri; • Spieltenor / tenor buffo, • Leje tenor (Leggiero), • Lirik tenor, • Dramatik tenor,* Dramatik spinto tenor, • Helden tenor (Robusto), • Lirik leje tenor, • Kontrtenor, • Lirik bariton, * Dramatik bariton, • Wagner baritonu, • Bas buffo, • Lirik bas, • Bas bariton, • Bas profondo”

sözleriyle ifade etmektedir. Birbirine karşılık gelen ya da aynı anlamda farklı dillerdeki kullanımları da göz önüne alınmaya çalışılarak aşağıda, temel ses grupları adı altında sınıflanan ses türlerinin özelliklerine değinilecektir.

A. Kadın Sesleri

Soprano: İtalyanca “Sopra” yani üst kelimesinden türemiş olan bu ses türü, normal genişliği C₃ (Do₃) ve C₅ (Do₅) aralığında iki oktav olan en tiz kadın ses kategorisidir. Bazı özellikli soprano seslerin F₅ (fa₅) hatta G₅ (Sol₅)’e kadar çıkabildikleri bilinmektedir. Ses yapısına göre en kolay çıkardığı tessitür D2 (Re₂) – C4 (Do₄) aralığı ve register geçiş Virtüözlük gerektiren vokalizler, seslendirmedeki rahatlığı yanında triller, noktalı notalar vb. süslemeleri kolaylıkla yapabilme kabiliyetine sahip olan bir ses türüdür (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz, s. 98). Ayrıca ergenlik dönemi öncesinde çoğunlukla tüm çocuk sesleri soprano olarak kabul edilmektedir (Baydağ, 2018, s. 24). Sabar (2008, s. 108), soprano ses renginin aralığını “gırtlığında kafa sesi ile si-do’ya kadar hatta daha da inilebilir ve ses bağlantıları yapılabilir” sözleriyle ifade etmiştir (Aktaran: Aladağ, 2017, s. 34)

Şekil 12: Soprano Ses Aralığı (Aladağ, 2017, s. 34).

Dramatik Soprano: Dolgun, güçlü ve zengin tok tınısı ile öne çıkan bu ses türü diğer sopranolardan daha az tiz, daha az geniş fakat koyu tonlarda kullandığı bir-iki nota fazlası bulunması özellikleri ile ayrılmaktadır. Almancada “dramatischer sopran”, Fransızcada “soprano dramatique”, İtalyancada “soprano drammatico” olarak adlandırılmaktadır. Fransız

dağarcığında dramatik sopranoya bazen “falcon” denmektedir. Bunun sebebinin ise orta mezzosopranodan pes sopranoya kadar uzanan tessitürü ile kalın ve güçlü tınlı bir sese sahip olan Fransız soprano Marie-Cornelie Falcon’un (1812-1897)adından geldiği bilinmektedir. Alman opera edebiyatında Isolde karakteri (Tristan und Isolde) ve Brünnhilde karakteri (Die Walküre), İtalyan opera literatüründe Leonora karakteri (Il Trovatore) ve Santuzza karakteri (Cavalleria Rusticana), Fransız operasında ise Didon karakteri (Les Troyens) ve Marguerita karakteri (La damnation de Faust) bu ses rengine verilebilecek en uygun örneklerdir (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz, s. 99).

Lirik Soprano: Almanca “Lyrischer Sopran” ya da “Jugenlicher-dramatischer Sopran”, İtalyanca “Soprano Lirico”, Fransızca “Soprano Lyrique (eğer tiz beşlisi kolay ve esnek ise Soprano Lyrique vocalisant)” isimleri ile bilinen bu ses rengi melodik, parlak ve sıcak duygu durum özelliklerini öne koyan bir ses türüdür. Repertuarı C₁ (Do₁) – E₃-bemol (Mi₃-bemol) arasındadır. Lirik sopranolar genellikle mükemmel oyuncular, şarkı söylerken ifadelerinde derin duygu ve tutku barındırırlar. “Pamina” (Mozart Sihirli Flüt), “Mimi” (Puccini – La Bohème) söyledikleri partilerden bazılarıdır (Aladağ, 2017, s. 34). Baydağ (2018, s. 24), lirik soprano ses rengini, tiz seslerinin yumuşaklığı, ses kalitesi, melodilerin akıcılığı ve parlaklığı dışında, ses renginin güzelliğiyle de operalarda sıklıkla tercih edilen bir ses rengi olarak tanımlarken aynı zamanda güçlü ve geniş ses aralığı dışında, müzikal komedi ve hafif opera eserleri için de ideal bir ses rengine sahip olduğunu vurgulayarak kadın seslerinin çoğunluğunun lirik soprano ses rengine sahip olduğunu ifade etmektedir.

Spinto Soprano: Spinto, İtalyanca vokal bir terim olarak opera sanatında lirik ve dramatic arasındaki karakteristik ses özelliğini taşıyan veya karakterinde hem lirik hem de dramatik tınıları bulunduran soprano ve tenor ses türlerini karakterize etmek için kullanılmaktadır. Bir spinto soprano, lirik bir sopranonun berraklığına ve kolay yüksek notalarına sahip olan, ancak zorlanmadan dramatik doruklara ulaşmak için sesinin koyu tonlarını kullanabilen bir tür operatif soprano sesidir. Bu ses türü ortalama lirik sopranodan biraz daha koyu bir tınıya sahip olabilir (“https://en.wikipedia.org/wiki/Spinto_soprano”, 2021). Spinto Soprano ses türüne uygun örnekler olarak Micaelave karakteri (Carmen), Elektra karakteri (Elektra) ve Mimi karakteri (La Boheme) verilebilmektedir.

Leger Soprano: “Lirik leje soprano” ve “Hafif Soprano” olarak da karşılaşılan bu soprano türünün Almanca “Hoher Sopran”, Fransızca “Soprano leger”, İtalyanca “Soprano Leggero ve Soprano sfogato” isimleri bulunmaktadır. Tiz sesleri ve ajilitesi iyidir ancak bazen

hacmi küçüktür. Virtüözlük gerektiren frazaları kolaylıkla yapabilme kabileyi sayesinde bazen koloratur partileri de söyleyebilirler. Puccini'nin Gianni Schicchi operasında yer alan "Lauretta" karakteri Leger soprano ses türüne uygun bir örnek olarak verilmektedir.

Subret (Soubrette): Operalarda ve operetlerde genellikle hizmetçi kız rolüne çıkan hafif sopranolar sınıfına verilen ad olarak tanımlanan bu ses karakteri parlak, hafif, ajiliteli ve hafif vokal özellikler göstermektedir (<https://www.sozluk.one/subret>, 2021). Aladağ'a (2017, s. 34) göre, tizleri ve ajiliteleri çok rahat olan bu gibi ufak sesler koloratur subret, daha lirik sesler ise lirik subret olarak sınıflandırılır. "Bastienne" (Mozart – Bastien&Bastienne), "Giannetta" (Donizetti –Aşk İksiri) bu ses türünün repertuvarında olan bazı eserlerdir.

Lirik Koloratur Soprano: İtalyanca bir müzik terimi olarak "coloratura" virtüözlük pasajlarında her seslemin birçok notanın üzerinde yinelendiği çok renkli şarkı parçası demektir ve özellikle İtalyan operasında sık rastlanan bu nitelikteki şarkıları ustalıkla seslendiren sopranolara koloratür soprano denmektedir (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz, s. 98). Kadın seslerindeki en tiz ses kategorisinde yer alan koloratur soprano ses rengi, parlak tınısı ve kıvrak gırtlak hareketlerinin olanak sağladığı yüksek ajilite kabiliyeti sayesinde her türlü müzikal süslemeleri kolaylıkla gerçekleştirebilecek bir yapıya sahiptir. Alman opera edebiyatının en bilindik karakterlerinden "Gece Kraliçesi" (Die Zauberflöte) ve "Zerbinetta" karakteri (Ariadne auf Naxos), İtalyan dağarcığında "Lucia" karakteri (Lucia di Lammermoor) ve "Gilda" karakteri (Rigoletto), Fransız opera literatüründe "Philine" karakteri (Mignon) ve "Olympia" karakteri (Les contes d'Hoffmann) bu ses türünün örneklerindendir.

Dramatik Koloratur Soprano: Koloratur kategorisi içinde, özellikle lirik coloraturas olarak bilinen daha açık sesler için ve diğerleri dramatik coloraturas olarak bilinen daha büyük sesler için yazılmış roller vardır. Yüksek hızlı pasajlarda büyük esnekliğe sahip, ancak tam spinto veya dramatik bir sopranonunkiyle karşılaştırılabilecek büyük bir sürdürme gücüne sahip bir koloratur soprano. Dramatik renk doygunlukları yaklaşık olarak "düşük B" (B₃ – "Si₃) "yüksek F" (F₆) dır. "Leydi Macbeth" karakteri (Macbeth), "Konstanze" karakteri (Die Entführung aus dem Serail), "Norma" karakteri (Norma), "Violetta" karakteri (La traviata), "Giulietta" karakteri (Capuleti e i Montecchi) ve bunun gibi örnekler dramatik koloratur soprano ses türüne uygun olarak verilebilmektedir ([https://tr.ert.wiki#Dramatic_Coloratura soprano](https://tr.ert.wiki#Dramatic_Coloratura_soprano).", 2021).

Mezzosoprano: Soprano ile Kontralto arasında yer alan orta kalınlıktaki kadın sesi olarak bilinmektedir. Sabar (2008, s. 112), mezzosoprano ses türünü “Kelime anlamı ‘orta’ olan mezzo, sopranoya nazaran daha koyu renkli, orta tonları daha güçlü ve genellikle dramatik sopranonun ses genişliğine sahip, yuvarlak ve dolu tınlayan bir sestir. Repertuarı G (Sol)- A2 (La2)-B2 (Si2) - C3 (Do3) arasındadır” ifadeleriyle tanımlamaktadır (Aktaran: Doğanyigit, 2010, s. 13). Lirik Mezzosoprano, Dramatik Mezzosoprano ve Koloratür Mezzosoprano isimli alt türleri bulunmaktadır.

Şekil 13: Mezzo Soprano genel ses aralığı.

(“https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Range_mezzo-soprano_voice.png”, 2020)

Lirik Mezzosoprano: Lirik mezzo sopranolar orta tonlarda zengin, tizlerde yoğunluk sergiler (Erdoğan, 2008, s. 63). Dramatik mezzosoprano rengi gibi koyu duyulmasa da tiz seslerdeki dolgun yapısı ile dramatik sopranolardan ayırt edilebilmektedir. Lirik mezzo-soprano sesin aralığı yaklaşık olarak orta Do’nun altındaki G (Sol₃, 196 Hz) ile orta C (Do)’nun iki oktav üstündeki A (La)’ya (La₅, 880 Hz) kadar uzanmaktadır. Bu sesin çok yumuşak, hassas ve bazen göz yaşartıcı bir özelliği vardır. Lirik mezzo-sopranolar koloratur mezzosopranonun vokal çevikliğine veya dramatik mezzo-sopranonun boyutuna sahip değildir. Operada, bir kadın şarkıcı tarafından söylenen ve canlandırılan herhangi bir erkek karakteri ifade eden pantolon roller Lirik mezzo-soprano için idealdir. “Carmen” karakteri (*Carmen*), “Charlotte” karakteri (*Werther*), “Dido” karakteri (*Dido ve Aeneas*), “Hänsel” karakteri (*Hänsel ve Gretel*) rolleri bu ses için uygun olan örneklerdir (“<https://tr.ert.wiki/wiki/Mezzo-soprano>”, 2021).

Dramatik Mezzosoprano: Bu ses türü lirik mezzosopranodan daha koyu ve güçlü bir ses yapısına sahiptir. 19. yüzyıl operasında yaşlı kadınları, anneleri, cadıları ve kötü karakterleri canlandırmak için sıklıkla kullanılmış olan bu ses türünün orta tonları güçlü, yüksek tonları sıcak ve lirik ve koloratur mezzosopranolardan daha geniş ve daha güçlü bir ses yapısına sahiptir. Dramatik mezzosopranonun yaklaşık iki oktavlık vokal aralığı bulunmaktadır ve yaklaşık olarak orta Do’nun altındaki Fa (F₃, 175 Hz) ile orta Do’nun üstündeki Sol (G₅, 784 Hz) ses aralığında bulunmaktadır. “Azucena” karakteri (Il trovatore), “Amneris” karakteri (Aida), “Dalila” karakteri (Samson ve Delilah) bu ses rengine verilecek örnek rollerdir (“<https://tr.ert.wiki/wiki/Mezzo-soprano>”, 2021).

Koloratür Mezzosoprano: Koyu bir renge sahip olmasına rağmen koloratür sopranonun tizlerine kadar ulaşabilme yeteneği gösterebilen bir ses türleridir (Erdoğan, 2008, s. 63). Bir koloratur mezzo-sopranonun alt seslerinde sıcak akışkan tınılar ve üst notalarda ise çevik, ajelite kabiliyeti yüksek vokal özellikler görülmektedir. Söyledikleri roller genellikle sadece alt tonlar değil aynı zamanda oldukça süslü, hızlı geçişlerle üst tessitürayı da kullandıkları eserlerde bulunmaktadır. Yaklaşık olarak orta C (Do)'nun altındaki Sol (G3, 196 Hz) sesiyle orta C (Do)'nun iki oktav üzerindeki Si (B5) notasını içeren bir aralığa sahip oldukları bilinmektedir. Bu sesleri soprano olarak adlandırmaktan ayıran şey, onların alt tonlara rahatlıkla genişlemesi ve daha sıcak ses kalitesidir. Koloratur mezzosopranolar etkileyici ve bazen heyecan verici yüksek notalara sahip olsalar da, en rahat şarkıları en üstte değil orta register de söylerler. Bu ses türünün repertuarına örnek olarak “Angelina” karakteri (La Cenerentola), “Griselda” karakteri (Griselda), “Rosina” karakteri (Il barbiere di Siviglia), “Serse” karakteri, (Serse), “Tancredi” karakteri (Tancredi) gibi opera eserleri verilebilmektedir (“<https://tr.ert.wiki/wiki/Mezzo-soprano>”, 2021).

Kontralto (Alto): En kalın kadın sesidir. Genişliği iki buçuk oktav kadar olan ve kimi zaman iki buçuk oktavı geçtiği örneklerine de rastlanan oldukça hacimli bir ses rengidir. Nadir sesler arasında yer aldığı için çoğu zaman dramatik mezzosoprano ile karıştırılabilir ancak gerçek bir kontraltoda, dramatik mezzosopranoda olmayan kalınlıkta, dolgun bir register ve geniş bir peslikte vokal sesleniş bulunmektedir. 19. Yüzyılda Laringoskop'u icat ederek ses eğitimi üzerine büyük katkı sağlamış vokal pedagog ve müzik eğitimcisi Manuel Garcia (1805 -1906), kontralto ses türünün başka bir ses türü gibi çalıştırılmasının beklenmesinin hasar verici olamayacaksa bile etkisiz olacağını, tessitura ile ilgili olarak da göğüs sesini uzun bir zaman zarfı boyunca devam ettirmesi istenirse üst registerin yorulacağını belirtmiştir (Otacıoğlu, 2012, s. 74). Kontralto'nun pes registeri C₃ (Do₃)'ya da D₃ (Re₃) seslerine kadar uzanır. Tiz registeri ise ender olarak G₄ (Sol₄)'ü aşar (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz). Kontralto ses renginin Sahne Kontraltosu ve Oratoryo Kontraltosu olarak isimlenen iki alt türü bulunmaktadır.

Şekil 14: Kontralto Ses Türü Genel Ses Aralığı

(“<https://www.researchgate.net/figure/Ranges-of-human-voice-Usually-human-voices-are-divided>”, 2021).

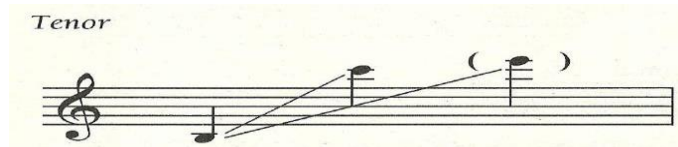
Sahne Kontraltosu: Renkli, kuvvetli ve dramatik etkiye sahip karakter rollerinde yer alan Kontralto türüdür (Erdoğan, 2008). Gerçek operatik kontraltolar oldukça nadirdir ve operatik literatürde onlar için özel olarak yazılmış birkaç rol bulunmaktadır. İlk başta alto sesli bir Castrato için yazılmış olan Orfeo karakteri (Orfeo ed Euridice), “Angelina” karakteri (La Cenerentola), “Isabella” karakteri (L’Italiana in Algeri), “Olga” karakteri (Eugene Onegin), “Ulrica” (Un ballo in maschera), “Erda” karakteri (Das Rheingold), gibi eserlerde yer alan roller bu ses karakteri için örnek olarak verilebilmektedir (“<https://tr.ert.wiki/wiki/Contralto>”, 2021).

Oratoryo Kontraltosu: Adından da anlaşılacağı üzere daha çok oratoryolarda kullanılır. Ayrıca Mezzo soprano kadar tizlere çıkabilen Mezzo Kontralto adında başka bir kontralto türü de bilinmektedir (Erdoğan, 2008, s. 63). Kalın tınılara sahip olan bu ses türü geniş bir tiz registre ve yüksek tonları kolaylıkla kullanabilme özelliğine sahiptir. Bu ses türü opera eserlerinde genellikle yaşlı hizmetçi, anne, yaşlı dadı, kâhya vb. rolleri üstlenmektedir.

B. Erkek Sesleri

Tenor: Almanca “Tenorstimme”, Fransızca “tenor”, İtalyanca “tenore” olarak isimlenen en tiz erkek sesidir. Birbirine karşılık gelen farklı isimlerdeki çok sayıda kullanımları ile karşılaşılmamasına rağmen temel manada, “Dramatik Tenor”, “Lirik Tenor”, “Leger Tenor”, “Buffa Tenor” olmak üzere dört tane alt türü bulunmaktadır. Vokal aralığı genel olarak Si₂ (B₂) ile C₅ (Do₅) sınırlarındadır. Yüksek tonda bazı tenorların F₅ (Fa₅)’e notasına kadar rahat ses kullanımı sergiledikleri bilinmektedir (https://tr.ert.wiki/Tenor#Vocal_range, 2021).

Aşağıda tenor ses renginin vokal aralığı görülmektedir;

Şekil 15: Tenor Ses Aralığı (Aladağ, 2017, s. 36).

Dramatik Tenor: Helden tenor veya Kahramanlık tenoru da denilen bu sesin genişliği ve rengi hemen hemen lirik baritona benzer. Dayanıklılık ve kuvvet isteyen Wagner operalarının hemen bütün önemli tenor partileri bu sesler için yazılmıştır (“<https://erturgutsanatmerkezi.com/seslerin-siniflandirilmesi/>”, 2021). Dramatik Tenor ses türünün özellikleri arasında keskin ve parlak tizleri ile geniş vokal aralığı bulunmaktadır. Ses

aralığı orta C (Do)'nun altındaki B₂ (Si₂) ile iki oktav üstündeki B₄ (Si₄) genişliğindedir. “Manrico” karakteri (Il Trovatore), “Radames” karakteri (Aida), “Canio” karakteri (I Pagliacci), “Otello” karakteri (Otello), “Dick Johnson” karakteri (La fanciulla del West), örnekler Dramatik Tenor ses türünün repertuarı arasında yer almaktadır.

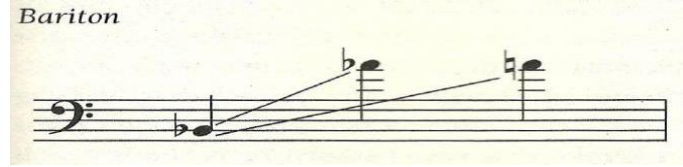
Lirik Tenor: Tınısı etkileyici, orta tonları oldukça güçlü, tizleri parlak olan ince erkek sesidir. Almanca “judenlicher Heldentenor” kullanımına karşılık gelmektedir. Ses aralığı orta C (Do) ile iki oktav üstteki D₅ (Re₅)’e kadar uzanmaktadır. Seslendirdikleri roller içinde “Rodolfo” karakteri (La Boheme), “Pinkerton” karakteri (Madama Butterfly), “Alfredo” karakteri (La Traviata), “Lensky” karakteri (Eugene Onegin), “Faust” karakteri (Faust), “Des Grieux” karakteri (Manon Lescaut) gibi eserler bulunmaktadır.

Leger Tenor: İtalyanca “Tenore di grazia”, Fransızca “tenor leger veya tenor gracieux”, Almanca “spieltenor veya lyrischer tenor” olarak adlandırılan bu ses türü “Hafif Tenor” ismi ile de karşımıza çıkmaktadır. Lirik tenor ve dramatik tenora göre daha az güçlü olmasına rağmen tiz registerde parlak, çevik ve vokal süslemeleri rahatlıkla yerine getirebilen bir tenor rengidir. Ses aralığı lirik tenor ile aynı olmakla birlikte tizlerde E₅ (Mi₅) hatta F₅ (Fa₅) notalarını rahatlıkla kullanabilme özelliğine sahip bir ses türüdür. Repertuarında yer alan eserlere, “Nadir” karakteri (Le Pecheurs De Perles), “Ernesto” karakteri (Don Pasquale), “Kont Almamiva” karakteri (Il Barbiere di Siviglia) ve “Don Ottavio” karakteri (Don Giovanni) operalar verilebilmektedir.

Buffa Tenor: Spieltenor adı ile de bilinen bu ses türü iyi oyunculuk yeteneğine ve karakterleri için farklı sesler yaratma yeteneğine sahip tenorlar için kullanılmaktadır. Hacim olarak küçük ve tını olarak da hafif yapıda ince erkek sesidir. Almanca “Hoher Tenor”, İtalyanca “Tenor Buffo”, Fransızca “Tenor Bouffe” isimleri ile bilinmektedir. Eser içindeki dramatik yapıyı bağlayıcı ve bütünleyici bir uyumlulukla ifade etmesi istenilen ince ses gerektiren aynı zamanda iyi bir oyunculuk gerektiren roller genellikle bu ses türleri için yazılmıştır. Ses aralığı genellikle orta C₃ (Do₃) ile iki oktav üzerindeki C₅ (Do₅)’e sesleri aralığı kadardır. Örnek roller arasında “Pedrillo” karakteri (Die Entführung aus dem Serail), “Don Basilio” karakteri (Le Nozze di Figaro), “Monostatos” karakteri (Die Zauberflöte), “Goro” karakteri (Madame Butterfly), “Roderigo” karakteri (Otello) gibi eserler yer almaktadır.

Bariton: Tenor ile bas arasında yer alan ve normal genişliği genellikle G2 (Sol2) ve A2 (La2) ile G4 (Sol4) ve F4 (Fa4) olan orta kalınlıktaki erkek sesidir. Dramatik Bariton, Lirik Bariton, Hafif Bariton, Orta Bariton, Soylu Bariton adında alt türleri bulunmaktadır.

Aşağıda bariton ses renginin vokal aralığı görülmektedir;

Şekil 16: Bariton Ses Aralığı (Aladağ, 2017, s. 37).

Dramatik Bariton: Renk bakımından yüksek bası andırır. Kuvvetli ve dramatik gücü olan bir sestir. Karakter rollerinde, kahramanlık operalarında çok kabul gören bir sestir. Dramatik bariton, lirik bir baritondan daha zengin, daha dolgun ve bazen daha sert ve daha koyu bir sestir. Ses genişliğinin G2 (Sol2) ile G4 (Sol4) aralığında olduğu bilinmektedir. Dramatik bariton kategorisi Almanca'daki Heldenbariton'a karşılık gelmektedir. “Scarpia” karakteri (Tosca), “Iago” karakteri (Otello), “Escamillo” karakteri (Carmen) “Jack Rance” karakteri (La fanciulla del West) gibi eserler bu ses renginin repertuar örneklerini içermektedir. Ayrıca özellikle “Amonasro” karakteri (Aida), “Conte di Luna” karakteri (Il Trovatore), “Don Carlo” karakteri (Ernani), “Don Carlo di Vargas” karakteri (La forza del destino), “Falstaff” karakteri (Falstaff), “Ford” karakteri (Falstaff), “Germont” karakteri (La traviata), “Macbeth” karakteri (Macbeth), “Nabucco” karakteri (Nabucco), “Renato” karakter (Maschera'da Un Ballo), “Rigoletto” karakteri (Rigoletto), “Rodrigo” karakteri (Don Carlos), “Simon Boccanegra karakteri” (Simon Boccanegra) gibi Verdi operalarında rol alan, Dramatik Baritonun bir alt kümesinde bulunan ve “Verdi baritonu” olarak bilinen bir bariton türü daha bu kategoride yer almaktadır. Aynı vokal aralığı özellikleri gösteren bu ses türü bariton aralığında yer alan yüksek bölümlerde tutarlı ve kolaylıkla şarkı söyleyebilen bir sesi ifade etmektedir (“<https://tr.ert.wiki/wiki/Baritone#Subtypes>”, 2021). Benzer şekilde, dramatik ifade gücünün gerekli görüldüğü Wagner operalarının karakterlerini temsil eden güçlü tınılı ve yüksek tessitürlü bir bariton türü olan Wagner Baritonu’na bu başlık altında değinmek yerinde olacaktır.

Lirik Bariton: Dramatik tenora benzeyen tınısıyla sertlikten yoksun, tizleri yumuşak ve parlak olan bir bariton türüdür. Dramatik baritondan daha hafif, daha yumuşak ve daha hareketli bir vokal özelliğine sahiptir. Ses aralığı genellikle A2 (La2) ile G4 (Sol4) sınırlarındadır. “Don Giovanni” karakteri (Don Giovanni), “Papageno” karakteri, (Die

Zauberflöte), “Figaro” karakteri (Il Barbiere di Siviglia), “Marcello” karakteri, (La bohème), “Guglielmo” karakteri (Cosi Fan Tutte) gibi roller bu ses türüne örnek olarak verilebilmektedir.

Hafif Bariton: İnce tınlı, çok güçlü olmayan açık, parlak bir bariton türüdür. Bu ses türü Almanca “Hoher Bariton”, Fransızca “Baryton Leger veya Baryton Tenorisant (Tenoral Bariton)” isimleri ile bilinmektedir. Pes registerde B2 (Si2) sınırlarına hakimdir. Tiz registerde çok rahat olan ve A4 (La4) sesine çıkabilen bu ses “Baryton Martin” adıyla aynı ses türüne karşılık gelmektedir. “Aeneas” karakteri (Dido ve Aeneas), “Dancaire” karakteri (Carmen), “L'horloge comtoise” (L'enfant et les sortilèges), “Orfeo”, (L’Orfeo) örnekleri bu ses türünün üstlendiği roller arasındadır.

Orta Bariton: Almanca “Heldenbariton veya Kavalierbariton”, olarak isimlendirilen bu ses tam olarak Bariton ses türüne karşılık gelmektedir. Hem lirik hem de dramatik ifadeleri rahat kullanabilen, metalik tınlı, erkeksi, asil bir bariton rengidir ve vokal olarak A2 (La2) ile G4 (Sol4) aralığına hakimdir (“<https://tr.ert.wiki/wiki/Baritone>”, 2021). Alman opera literatüründe bu ses için yazılmış olan “Wolfram” karakteri (Tannhauser), “Amfortas” karakteri (Parsifal), “Jochanaan” karakteri (Salome), “Kont Almaviva” karakteri (Le Nozze di Figaro) gibi eserlerdeki roller bulunmaktadır. İtalyan opera edebiyatında bu ses için yazılmış en bilinen örnekler roller “Figaro” karakteri “Lirik Bartonlar’da seslendirmektedir” (Il Barbiere di Siviglia), “Rigoletto” karakteri (Rigoletto), “Guillaume Tell” karakteri (Guillaume Tell) gibi eserlerde yer almaktadır. “Valentin” karakteri (Faust) ve “Escamillo” karakteri (Carmen) rolleri ise bu ses için yazılmış Fransız opera dağarcığındaki örneklerdendir (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz, s. 106).

Soylu Bariton: Vokal özellikleri Kavalierbariton’a benzeyen ve Fransızca “Bryton Noble (Bariton Asil)” adı ile kullanılan koyu, hacimli orta ve özellikle pes tonları yoğun bir baritondur. Bu ses türü Fransız operasının bir kategorisi olmasına rağmen başta Verdi olmak üzere bestecilerin dikkatini çekmiş ve bu ses özelliği ile bütünleşen karakterlerin yaratıldığı çeşitli eserler bestelenmiştir. Ses aralığı A2 (La2) ile G4 (Sol4) genişliğini içermektedir. “Belcore” karakteri (L'elisir d'amore), “Aleko” karakteri (Aleko), “Ottokar” karakteri (Der Freischütz), “Sör Riccardo Forth” karakteri (I Puritani), “Tonio” karakteri (I Pagliacci), “Wolfram von Eschenbach” karakteri (Tannhäuser), “Wozzeck” karakteri (Wozzeck), “Zurga” karakteri (Les Pecheurs de Perles) gibi eserler bu ses türünün repertuar içeriklerine örneklerdir.

Bas: Ses aralığı F2 (Fa2) ve E2 (Mi2) sınırlarında bulunan en kalın erkek sesidir. "Basso kantante veya lirik bas-bariton", "Hoher Bas veya dramatik bas-bariton", "Jugendlicher Bas-

genc adam rolundeki bas vokalist", "Basso buffo veya lirik buffo", "Schwerer Spielbass veya dramatik buffo", "Basso profondo" ve "Dramatik basso profundo" adında alt türleri bulunmaktadır (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Bas>", 2021).

Şekil 17: Bas Ses Aralığı

([https://tr.wikipedia.org/wiki/Bas_\(ses_türü\)/#/media/Dosya:Baso.jpg](https://tr.wikipedia.org/wiki/Bas_(ses_türü)/#/media/Dosya:Baso.jpg)", 2021).

Bassantant: Fransızca "Basse Chantante", Almanca "Hoher Bass" (Çalışır, 1996, s. 106) ismi ile bilinen, Basbariton ile aynı ses aralığına sahipken ondan daha lirik bir vokal özelliği gösteren, Bariton ile Derin Bas arasında yer alan bir bas türüdür. Duyumundaki lirik vokal özelliğinden dolayı "Tiz Bas" olarak isimlendirilmektedir. "Mephisto" karakteri (Faust), "Gurnemanz" karakteri (Parsifal), "Don Basilio" karakteri (Il Barbiere di Siviglia) gibi eserler bu ses özelliğine örnek olan rolleri içermektedir.

Basbuffa: Hareketli bir vokal yapıya ve metalik parlak bir tınıya sahip olan ancak ses genişliği Derin Bas kadar olmayan bir bas türüdür. Almanca "Spiel Bass veya Komischer Bass", Fransızca "Basse Bouffe", İtalyanca "Basso Buffo veya Basso Comico" ve dilimizde de "Komik Bas" isimleri ile karşımıza çıkmaktadır. Eser içinde çoğu zaman komik unsurlar üstlenen, hareketli ve çeviklik gösterilmesi beklenen "doktor", "müfettiş", "katip", "bankacı" vb. karakter için özellikle İtalyan buffo operasında bu ses türüne uygun roller bulunmaktadır. Bu ses karakterine örnek roller olarak; "Osmin" karakteri (Die Entführung aus dem Serail), "Leporello" karakteri (Don Giovanni), "Doctor" karakteri (Wozzeck), "Don İnigo" karakteri (L'heure Espagnole), gibi eserler yer almaktadır (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz, s. 108).

Basprofondo: "Derin Bas" terimi ile tanımlanan bu ses türünün başlıca vokalik özelliği renginin çok koyu olması, iki oktavı aşabilen bir genişliğe sahip olması ile dengeli ve güçlü kalın tonlara hakimiyeti olarak bilinmektedir. Ses aralığı C2 (Do2) ile F4 (Fa4) genişliğindedir. Almanca "Tiefer bass", İtalyanca "Basso Profondo", Fransızca "Basse Profonde veya Basse Noble (Soylu Bas)" isimleri bu ses türünün karşılığı olarak kullanılmaktadır. Alman opera literatüründe "Sarastro" karakteri (Die Zauberflöte), "Hunding" karakteri (Die Walküre), "Kral Mark" karakteri (Tristan und Isolde), "Baron Ochs" karakteri (Der Rosencavallier) eserleri, İtalyan operasında "Oroveso" karakteri (Norma), "Ramfis" karakteri (Aida), "Büyük Engizitör" karakteri (Don Carlos) eserleri, Fransız operasında "Kardinal" karakteri (La Juive), "Parkel" karakteri (Pelleas et Melisande) ve Rus opera edebiyatında "Galitzki" karakteri (Prens Igor), "Pimen" karakteri (Boris Godunov), "Prens

Germin” karakteri (Yevgeni Onyegin) eserleri bu ses türünün başlıca örneklerindendir (Sökmen ve Sökmen, Tarihsiz, s. 109).

2.5.2. Karakteristik Ses Türleri

Kontrtenor (Sopranist): Genellikle en yüksek erkek vokal aralığı olarak bilinen Kontrtenor’un tanımı, “(İngilizce’de countertenor, İtalyanca’da controtenore ve Fransızca’da contreténor), göğüs rezonansının da desteği ile zenginleştirilmiş kafa sesini kullanarak kadın sesine (soprano, mezzo soprano ya da kontralto) erişebilen erkek şarkıcılara verilen addır.” olarak ifade edilerek, günümüzde kastratolar ve kontrtenorların karıştırıldığı, bunun nedeninin kontrtenorlara doğal kastrato denmesinin olduğu vurgulanmaktadır (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Kontrtenor>, 2021).

Özellikle barok dönem müziği incelendiğinde neredeyse her operada kontratenor örnekleriyle karşılaşmanın mümkün olduğu görülmektedir. Kontrtenor ses karakterinin kadın sesi inceliğinde çıkan erkek sesi olduğu, bunun yanında ses rengi kadın soprano ya da kontraltoya benzediği ama daha güçlü, duygusal, şehvetli bir tona ve incelikli, parlak bir tekniğe sahip olduğuna yönelik açıklamalar ile tanımlanmaktadır. Ayrıca, literatüre bakıldığında, alto ve mezzosoprano kadın sesine sahip olan erkek ses karakterinin kontrtenor, soprano kadın sesine sahip erkek ses karakterinin ise sopranist olarak adlandırılması ile de karşılaşılmaktadır (“<https://musicalmessage.wordpress.com/2012/10/18/kontrtenor-nedir/>”, 2021).

Sopranist terimi ise Almanca-İngilizce sözlükte “soprano sesli erkek şarkıcı”, İngilizce-İngilizce sözlükte ise “erkek soprano şarkıcı” anlamlarına karşılık gelen ve castrato terimi ile aynı anlamı ifade eden bir kullanım olup (“<https://www.seslisozluk.net/sopranist-nedir-nedemek/>”, 2021), 18. yüzyıla kadar sahneye kadın çıkmasının, koro içine bile kadın sesi alınmasının yasak olduğu bu dönemlerde kadın rolleri için, sesi çatlamadan soprano sesi bozulmasın diye hadım edilmiş (-hayaları burulmuş-) kastre edilmiş erkeklerin sesinden yararlanıldığı bilinmektedir (“<https://musicalmessage.wordpress.com/2012/10/18/kastarato-nedirkontrtenor-nedir/>”, 2021). Doğal castrato olarak adlandırılan kontrtenor karakteristik ses türünün tarihteki yeri;

“Kadın sopranolar gibi ince seslere çıkarak şarkı söyleyen bu erkekler 17. yüzyılda hayretle karşılanmış, hatta konserlerde fenalık geçirip bayılanlar olmuştur. İnsan aklı bir erkeğin bu denli tiz seslere çıkarak şarkı söylemesini idrak etmede gerçekten zorlanmış olmalı. Farinelli abisi Ricardo Broschi’nin eserlerini kontrtenor olarak icra ederek Avrupa’da şöhretin

doruklarına çıkmış olan bir castratodur. Yani çocukken sesinin korunması amacıyla hadım edilmiştir. Tarih boyunca hadım edilmiş kontrtenorlara “castrato” denmiş ve bu gelenek 20. yüzyılda yaşamış olan son castrato Alessandro Moreschi’ye kadar devam etmiştir. Hadımın 1902-1904 yıllarında çıkarılan yasayla yasaklanmasından sonra kontrtenorlar özel bir teknikle yetiştirilmeye başlandı.” (<https://www.andante.com.tr/tr/5641/Gecmisteki-Hadim-Geleneginden-Bugunun-Muthis-Kontrtenorlarına>“, 2021) ifadeleri ile belirtilmektedir. Yine aynı kaynakta, günümüzün en popüler kontrtenorları olarak Max Emanuel Cencic, Yuriy Mylenko, Xavier Sabata, Valer Sabadus ve “Güney Kore’den doğan bir yıldız” olarak tanımlanan Vince Yi gibi isimlere yer verilmektedir. Bu bağlamda karakteristik ses özelliğine sahip olan ve günümüzde doğal kastrato olarak bilinen Kontrtenor sesinin özellikle sahne sanatlarında özellikle de opera sanatında duygu durumunu ifade açısından önemini gözler önüne sermektedir.

Oktavist: Karakteristik ses grupları içinde incelenmesi gerekli görülen bir diğer ses türünde Oktavist’lerdir. Oktavist terimi, Bas Profondo altındaki oktavda şarkı söyleyebilen erkek bir şarkıcıyı tanımlamak için kullanılmaktadır (<https://www.contraltocorner.com/blog/female-tenor-and-female-bass-or-contralto-profondo-and-oktavistka>“, 2020).

İlk başlarda italyan opera geleneğinde kullanılan bir terim olan Bas Profondo ses karakterinin rus dilindeki karşılığı olarak kullanılan Oktavist isimlendirmesi, zaman içerisinde bu ses renginin ilgiyle karşılanıp tanınmasıyla yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. Fleming (<https://www.oktavism.com/post/2014/11/16/what-is-an-oktavist>“, 2021) Oktavist teriminin yirmi birinci yüzyıla kadar Slav dünyası dışında bilinmemekte olduğu söyleyerek 2000 yılından bu yana terimin İngilizce kullanımının internet ve bunun sonucunda ortaya çıkan küreselleşmeye bağlı olarak artmış olduğuna değinmektedir. Fleming, Oktavist ses karakteri ne yönelik olarak hazırladığı internet sitesinde düşüncelerini, “ Bu siteyi hazırlarken Google’in sayısallaştırdığı yüz binlerce İngilizce metni aradım ve Oktavist teriminin 1900 - 2000 yılları arasında yalnızca iki kez basılı olarak geçtiğini buldum. İlk örnek, 1914 tarihli, New York’ta Ivan T. Gorokoboff yönetimindeki Nicholas Rus Katedral Korosu hakkındaki Isabel Hapgood tarafından yazılan bir makalededir. Terimin ikinci kullanımı seksen beş yıl sonra, 1999’da Rus Bas Profondo Georgy SMIRNOV’un aynı yıl yayınlanan diskisi hakkındaki, BBC Magazine’de yayınlanan bir incelemede yer aldı. Araştırmam, SMIRNOV kaydının, Oktavist’in farkındalığını çağdaş batı bilincine ittiğini gösteriyor.” sözleriyle ifade

etmektedir (“<https://www.oktavism.com>”, 2021). Aynı kaynaktan dikkat çeken bir diğer konu, Georgy SMIRNOV’un kaydı popüler hale geldikten sonra, internetin bu ses karakterine daha fazla ilgi gösterdiği ve Oktavist ses rengi hakkında tartışan insanların her yerde ortaya çıkmaya başladığı, 2000 yılından sonra aynı terim ile ilgili arama yapıldığında 8000’den fazla sonucun var olduğu vurgulanmakta, Oktavist teriminin 2000 yılından bu yana Rusça konuşulan dünyanın dışında yaygın kullanıma girdiği belirtilmektedir. Bu ses karakterinin dikkat çekiciliğine Georgy SMIRNOV’un yanında Mikhail ZLATOPOLSKY, Pavel CHESNOKOV, Yuri VISHNYAKOV, Mikhail KRUGLOV, Viladimir MILLER ve Alexander ORT gibi Oktavist’lerin de katkıları bulunmaktadır.

Contralto Profondo: Erkek ses tınısıyla benzer özellikler gösteren bir kadın sesi olarak karşılaşılan bu ses karakteri, araştırma konusunun amaçları doğrultusunda ele alınarak derinlemesine incelenmesi bağlamında öznel bir ses karakteri niteliğinde değerlendirilmiş, konuya ayrıca Contralto Profondo (Kontralto Profondo) Kadın Tenor başlığı altında yer verilmiştir.

2.6. Contralto Profondo (Kontralto Profondo) Kadın Tenor

Bu ses türü, tenor registerinde şarkı söyleyen, bir tenor sesin tınları ile neredeyse aynı özelliklerin işitildiği, nadir rastlanan ve az bilinen bir kadın ses karakteridir. Literatüre bakıldığında insan sesinin sınıflandırılması ile ilgili gruplandırmalarda bu ses karakterinden hiç bahsedilmiyor olması durumu ile karşılaşılmaktadır.

Günümüzün en etkin araştırma aracı olarak kullanılan internet arama motorunda “Bas Profondo” adı ile arama yapıldığında “Basso profundo (İtalyanca: "derin bas"), bazen basso profundo veya kontrbas, en düşük vokal aralığına sahip bas ses alt tipidir” ifadelerinin yer aldığı hatta bu ses karakterine ait vokal aralığında belirtildiği tanımlamaların bulunduğu birden çok internet sitesi ile karşılaşılmaktadır (“[https://en.wikipedia.org/Basso Profondo](https://en.wikipedia.org/Basso_Profondo)”,2021). Ancak Contralto Profondo ses karakteri ile ilgili bir arama yapıldığında, bu ses karakterine sahip olan belli sayıda kişinin yer aldığı “Contralto Corner” internet sitesinde bu ses türüne yönelik değerlendirmelerin yapıldığı tek platform olarak karşılaşılmaması dikkat çekmektedir (<https://www.contraltocorner.com>, 2020).

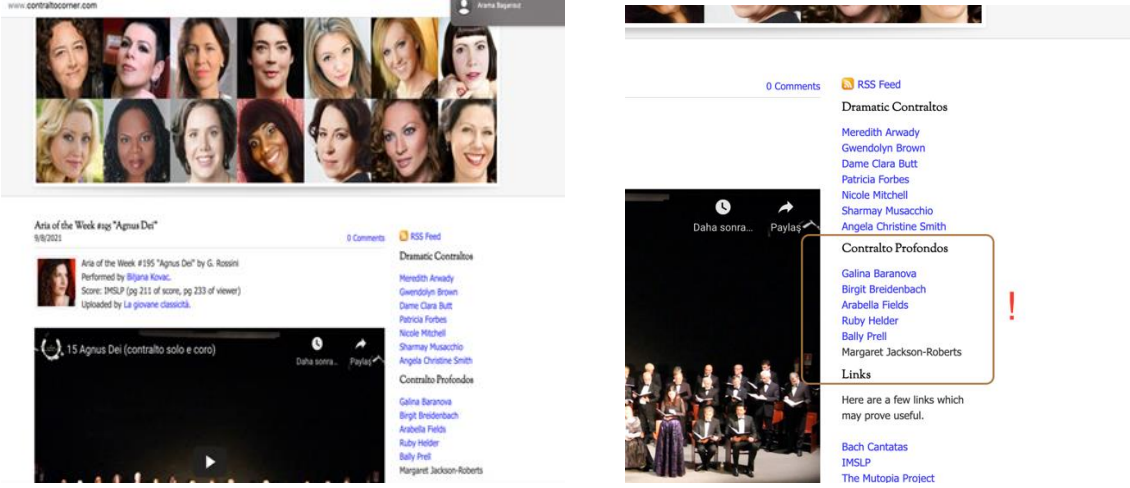
Contralto Corner sayfası James Edward Hughes’in 2010 yılının başlarında başlatmış olduğu bir web site olarak bilinmektedir. James Edward Hughes, annesinin de tenor aralığında çok rahat şarkı söyleyen bir kontralto olduğunu ifade ederek, bu ses türüne karşı küçüklüğünden

bu yana var olan ilgisi ve böylesine büyüleyici seslerin yer aldığı hiçbir yerin olmamasından dolayı bu internet sitesini başlatmış olduğunu vurgulamaktadır. Herkesin beğenisine, yorumuna ve paylaşımına açık olarak sunulduğu ve okuyucuların yardımıyla kontralto ses ile ilgilenenler için açık bir platform haline geldiği belirtilmekte olan bu internet sitesinin böylesi bir ses karakterine sahip olan kişilerin de sesini duyurması eğitim ve eser icrası aşamalarında fikir ortaya koymaları açısından önemli ve işlevsel olabileceği düşünülmektedir. Buradan yola çıkarak bu sitede de yer alan “Kadın Tenor ve Kadın Bas mı, Yoksa Contralto Profondo ve Oktavistka mı?” başlıklı makale yazısı konunun araştırılması gerekliliği ve eğitim aşamalarında karşılaşılan olumsuzlukların çözüme kavuşturulması bağlamında çalışmanın ortaya çıkışında oldukça yön verici olmuştur. Yukarıda sözü edilen sitede yer alan James Edward Hughes’un konu ile ilgili “About the Contralto Voice” başlıklı yazısında Kontralto’yu en düşük kadın sesi olarak tanımlayarak; “Coloratura Contralto, Lyric Contralto, Dramatic Contralto, Contralto *Profondo* (Kadın Tenor) ve Oktavistka (Kadın Bas)” olmak üzere beş alt kategoriye ayırmıştır. Contralto Corner isimli internet sayfasının yapıcısı olan Huges, bu alt türler içinde;

"Kadın kelimesiyle başlaması gereken ses kategorileri de vardır: Kadın -Tenor ve Kadın-Bas."

İsimlendirmeleriyle birlikte tenor aralığında çok rahat şarkı söyleyen ve C₂ (Do₂)’ye kadar ses uzamına sahip olan ses karakterlerini Contralto Profondo veya Kadın Tenor olarak, A₂ (La₂)– C₂ (Do₂) seslerine kadar göğüs vokal uzanımı olan kalın kadın ses karakterini ise Oktavistka veya Kadın bas olarak ifade etmektedir. Bu internet sitesinde dikkat çekici olan bir ayrıntı da “Contralto Profondo” ses türü sınıflaması başlığı altında, bu ses özelliğine sahip olan ses sanatçılarının isimlerine yer verilmesi yani bir başka deyişle Contralto Profondo ses karakterinin, Contralto ses grubunun alt sınıfına ait olan bir ses karakteri olarak sınıflandırma içinde var olduklarının belirtilmesidir. Bu ses türünün bir ses kategorisi olarak yer yer verildiği internet sitesindeki görünümü aşağıda Şekil 18’de gösterilmektedir;

Şekil 18: Contralto Profondo ses karakterini bir ses kategorisi olarak sosyal medyada yer aldığı platform örneği (<https://www.contraltocorner.com>, 2021).

Başka başka araştırma konularına kapı açacak olan bu ses karakterlerine en uygun tanımın müzik terminolojisi ile uyumlu olması, ses rengini tanımlayan terimler ile cinsiyet karmaşasının ortadan kalkması aynı zamanda dinleyici için de güvenilir açıklayıcı bir anlam ifadesi taşıması açısından dikkate alarak, erkeğe özgü kelimeler kullanmaktan kaçınarak Kadın Tenor için “Contralto Profondo” ve Kadın bas için “Oktavistka” isimlendirmelerinin kullanılmasını önerilmektedir. Bu ses rengine sahip olan ses sanatçılarının cinsiyeti göz önüne alındığında “erkek gibi şarkı söyleyen kadın” algısından ziyade “pes sesle (Kalın sesle) şarkı söyleyen kadın” olgusunun zihinlerde şekillenmesi düşünüldüğünde Huges’in önerisinin kullanım amacına uygun olarak ortaya konduğu görülmektedir. Huges bu ses türünün isimlendirmesi ile ilgili düşüncesini aşağıdaki gibi ifade etmektedir;

“ We use the term oktavist to describe a male singer who can sing in the octave below the basso profundo. Thus, rather than the term female bass, I suggest the term oktavistka. This term, oktavistka, is not in the Russian dictionary. An academic, who specialises in the Russian language, and who is a colleague of mine, has advised that the suffix –ka feminises the word oktavist. Hence I have used this neologism (Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.).

Yukarıdaki ifadeler dilimize çevrildiğinde, oktavist teriminin, basso profundo'nun altındaki oktavda şarkı söyleyebilen bir erkek şarkıcıyı tanımlamak için kullanıldığı, Bu nedenle dişi (kadın) bas terimi yerine oktavistka terimini önerildiği, “Oktavistka “ teriminin Rusça sözlükte bulunmadığı için Rus dilinde uzmanlaşmış bir akademisyenin –ka son ekinin oktavist kelimesini feminenleştirmesini tavsiye ettiği ve yazarın bu sebeple bu neolojizmi kullandığı anlaşılmaktadır.

Aslında var olduğu eski kayıt örnekleri ile bilinen ancak günümüzde varlığı hak ettiği önemde fark edilirliğini yitirmiş durumda olan bu ses türünün Contralto Profondo isimlendirmesinin yanında “Kadın Tenor” adı ile de kullanılıyor olmasının sebebi ses karakterinin özelliğini öne koymasının yanında, cinsiyette dişillığın kullanılan adı olan “kadın” ifadesi ile birlikte aslında bir erkek ses renginin ismi olan “tenor” kelimesinin bir arada kullanılması ile bu ses karakterinin büyüleyici boyutlarına karşılık gelen bir atıf niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

Seslendiren kişinin izlenmeyip sadece dinlendiğinde, sergilenen performansın sanki bir erkek ses sanatçısı tarafından icra edildiği zannına sebep olan ancak sonrasında seslendiren kişinin bir kadın olması durumuna şahit olunması bu ses karakterinin büyüleyici boyutlarını ortaya koymaktadır. Başka bir açıdan bakıldığında ise, az rastlanan bu ses türünün ifade biçiminin dinleyici açısından da tanımsal bir anlam içeriğini çağrıştırması konusunun, bu ses özelliğine sahip olan ses sanatçıların kadın olması sebebi ile bir kadın ses grubu olan “Kontralto” ses sınıflandırması adı altında ele alınması ve erkek seslerde “Bas” sesinin, çok koyu ve kalın tonları güçlü ve dengeli bir biçimde kullanabilmesi halinde bu sesi karakterize eder bir isim niteliğinde olan “Profondo” isimlendirmesi ile beraber kullanılarak “Contralto Profondo” ifadesiyle ses türünün tanımlanmasının, algısal bir kavram kargaşasının önüne geçmekte etkili olacağı görülmektedir.

“Tenor aralığında şarkı söyleyen kadınlar” olarak işaret edilen Contralto Profondo ses karakterine sahip sanatçıların genel olarak seslerini çok geniş bir vokal aralığında kullanabildikleri görülmektedir (<https://www.contraltocorner.com/blog/female-tenor-and-female-bass-or-contralto-profondo-and-oktavistka>, 2020). Çok güçlü bir göğüs registerine sahip olan bu ses karakterinde bir kadın sesi için düşük frekanslı olarak nitelendirilebilecek olan ve neredeyse C_2 (Do_2) – D_2 (Re_2) notalarına kadar uzanan pes tonlar göğüs rezonansının aktif olarak kullanılmasıyla kalın ve dolgun bir tını ile üretilmektedir. Bu ses türünde yüksek notaların seslendirilmesinde E_4 (Mi_4) – F_4 (Fa_4) notası yaklaşık geçiş tonu olarak yer almakta ve registerler arası ses çevirimi bu geçiş tonundan itibaren şekillendirilmektedir.

Geçmişe bakıldığında Contralto Profondo ses karakterinin özelliklerini ortaya koyan örneklerin var olduğu görülmektedir. Ses rengi bakımından bir tenorun tınlarına benzer nitelikteki bu kadın sesi yorum örneklerinin, günümüzde olası böyle bir ses karakteri ile karşılaşıldığında ses eğitimecisine bir bakış açısı teşkil edecek nitelikte olduğu düşünülmektedir. Ancak bu araştırmanın da amaçları arasında yer verildiği gibi, bu konu ile ilgili bir çalışma

yapıldığında karşılaşılabilecek kaynak sayısının literatüre kazandırılmasının önem arz ettiği, böyle bir durumun yeni çalışmalara da ışık tutacağı düşünülmektedir. Contralto Profondo ses karakterini en güzel şekilde örnekleyen geçmişte yaşamış Ruby Helder (1890-1938), Bally Prell (1922-1982) ve Arabella Fields (1879-1933'den sonra) isimle aşağıda ayrı başlıklar halinde incelenecektir.

2.6.1 Ruby Helder (03.03.1890 – 21.11.1938)

Ruby Helder 3 Mart 1890 ile 21 Kasım 1938 yılları arasında yaşamış güçlü kontralto sesiyle tanınan bir İngiliz opera sanatçısıdır (“https://dbpedia.org/page/Ruby_Helder”, 2021). Ruby Helder, henüz on iki yaşındayken sesini bir tenor robusto olarak yani baritona yakın bir tenor karakteriyle etkili bir biçimde kullanabilmesi ve C3'ten C5'e kadar olan müzikal yelpazesi sayesinde erken yaşlarından itibaren dikkatleri üzerine çekmiştir.

Ruby Helder Birleşik Krallık'taki Bristol şehrinin bir şehir içi bölgesi olan Easton'da 3 Mart 1890 yılında “Emma Jane Holder” ismiyle dünyaya gelmiştir. O zamanlar mandıracı olan babası Thomas'ın, genç Emma'nın müdavimlerini eğlendirmek için şarkı söylediği yakınlardaki Glasshouse Bar'ın sahibi olması, Emma'nın muhteşem opera kariyerinin başlangıcı olmuştur. Sonrasında piyano ve Şan eğitimiyle başlayan düzenli müzik derslerine başladığı dönemlerde isim benzerliği bulunan bir sınıf arkadaşıyla karıştırılmamak için adını Ruby Helder olarak değiştirdiği bilinmektedir.

(“https://en.m.wikipedia.org/wiki/Ruby_Helder”, 2021). Büyük İskoç müzik salonunun hem müzikhol hem de vodvil tiyatro geleneklerinde popüler bir şarkıcı ve komedyen olarak uluslararası başarıları bulunan sanatçısı Harry Lauder'ın hizmetçisi olan teyzesinin yapmış olduğu girişimler sonrasında Helder, İngiliz müziğinin önde gelen isimlerinden biri olan Charles Stanley ile çalışma olanağı bulmuştur. Bu çalışmaların sonrasında Stanley'in, Ruby Helder'i “ Miss Ruby Helder, muhteşem güzellik ve güce sahip doğal, saf bir tenor sesine sahip, aynı zamanda çok az kişinin övünebileceği bir şeye, tamamen sanatsal bir mizaca sahiptir. Bana göre günümüz sanatçıları arasında rakibi yok.” şeklindeki yazısı ile tanımladığı bilinmektedir (“<https://www.contraltocorner.com/ruby-helder.html>”, 2021).

Ruby Helder'in sesi aslında tenor tınısında ve tenor registerinin bir düşük tonundaki (oktavında) bir karaktere sahipti. “Martha” ve “Bohemian Girl” eserlerinde yer alan bazı tenor aria'larını daha alt tonlara transpose ederek seslendirdi ve Faust operasından “Avant de Quitter” aria'sını orijinal tonundan söyleyerek bu eserin kaydını yapmıştır. İlk kayıtlarını Pathe Brothers

tarafından kurulmuş olan ve 1900’lü yıllarda dünyanın en büyük film ekipman ve prodüksiyon şirketlerinden olan Pathe için 1908 yılından itibaren yapmaya başlamıştır. 1921 yılından sonra ona ait kayıt yapılmamıştır. 1909 yılının Temmuz ayında Londra'daki Queen's Hall'daki opera sahnesinde ilk kez kamuoyu önüne çıktığı ve Edison Bell Velvet Face için kayıtlar yaptığı bilinen Helder’in, 1911'de HMV ile bir kayıt sözleşmesi imzaladığı ifade edilmektedir (“<https://www.contraltocorner.com/ruby-helder.html>”, 2021). Büyüleyici sesi ile ünü tüm dünyaya yayılan Ruby Helder’e Rusya dahil birçok ülkeden konser davetleri gelmeye başlamıştır. Bu davetlerin bir tanesi üzerine Ruby Helder’in Amerikalı bir milyoner olduğu bilinen Bayan August Belmont için Atlantik Okyanusunu geçerek Amerika da bir konser verdiği, The New York Times’ın arşivlerinde haber olarak yer almaktadır (“<https://www.nytimes.com/1913/04/02/archives/girl-tenor-to-sing-here-ruby-helder-makes-the-trip-especially-for.html>”, 2021).

Onun alışılmadık kalın vokal aralığı ile birlikte olağanüstü tenor tınısını beğeniyle övenler arasında dönemin ünlü Tenoru Enrico Caruso’da bulunmaktadır. Enrico Caruso, Ruby Helder’in sesinden o kadar etkilenmiştir ki, onu Tenor rollerini üstlenmeye teşvik ederek 1915 yılında Metropolitan Operası’ndan bazı tenor rolleri Helder’in oynaması konusunda istekte bulunduğu ileri sürülmektedir. Opera sahnesinde rol aldığı bilinmemektedir. Opera aryaları ve hafif müzikten oluşan karma konserleriyle İngiltere’de, Amerika’da hatta Rusya’da önemli uluslararası başarılar kazanmış olan Ruby Helder, sesinin özelliğinden etkilenecek orkestrasına katılmaya davet eden John Philip Sousa ile Kanada’yı da içine alan oldukça uzun ve önemli bir Amerika turunda konserler vermiştir (<http://historicaltenors.net/secrettenordreams/helder>”, 2021). 1920 yılında Helder, uzay yolculuğu mümkün olmadan çok önce diğer gezegenleri esrarengiz gerçekçi tasvirleriyle resimleyerek uzay resimlerinin önemli bir temsilcisi olan, aynı zamanda kitap tasarımcısı ve ressamı olarak tanınan Chesley Bonestell ile evlenmiştir. Evlendikten sonra sıklıkla seyahat ettiği bilinen Helder’in bu seyahatleri esnasında ara sıra gösterdiği sahne performanslarının sonrasında 1935 yılında şarkı söylemeyi bıraktığını açıkladığı bilinmektedir (“<http://www.historicaltenors.net/secrettenordreams/helder.html>”, 2021). Ruby Helder 21 Kasım 1938'de alkolizmle uzun bir savaşın ardından Hollywood'daki Highland Hotel'de henüz 48 yaşında ölmüştür (“<https://www.contraltocorner.com/ruby-helder.html>”, 2021). Ruby Helder, www.contraltocorner.com internet sitesinde “Kadın Tenor” ve “Contralto Profondo” isimlendirmeleri ile tanımlanırken, opera izleyicilerini büyüleyen güçlü bir tenor sesine sahip olduğu da belirtilmektedir. Böylesi özellikteki bir ses karakteri ile karşılaşılması ve bu ses karakterinin eğitim aşamasında doğru yönlendirilmesi bu ses

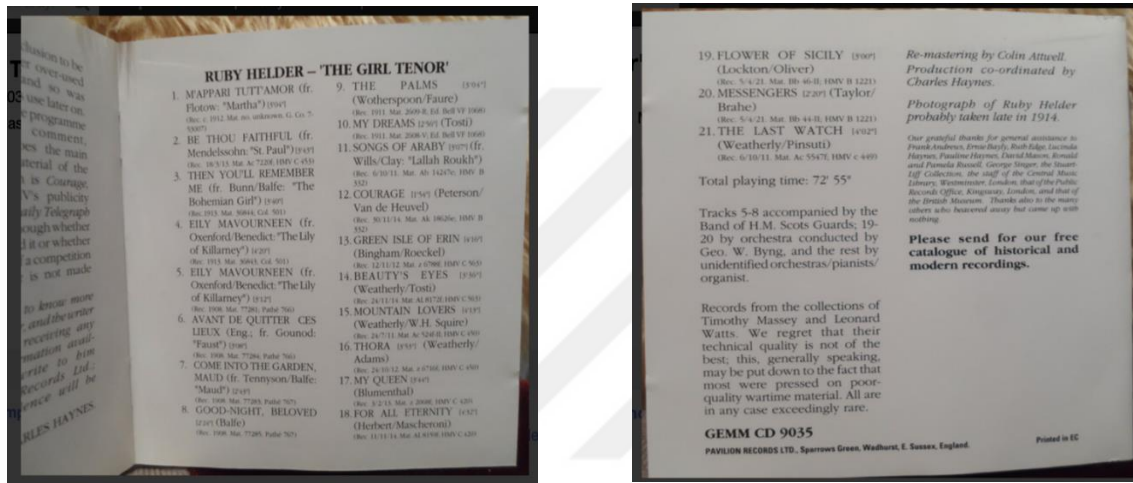
karakterine sahip olan sanatçının kariyerini olumlu yönde etkileyeceği Ruby Helder örneğinde açık olarak görülmektedir. Ruby Helder'in yapmış olduğu kayıtlara sosyal medya siteleri üzerinden; "https://www.youtube.com/watch?v=b4CRwtDA6g&list=RDEM8femOeFzKS7dcBskGMrbNg&start_radio=1", "<https://www.youtube.com/watch?v=jBV6arelOUE>", "<https://www.youtube.com/watch?v=rkywmIn0Xao>", "https://www.youtube.com/watch?v=WiDs7Zn9aMY&list=PL9Oo1WZ_bcX808y9V4N2VTl7LxRAafVBf&index=3" gibi adreslerden ulaşılabilmektedir.

Özellikle "<https://www.youtube.com/watch?v=R2CaErFrxls>" adresinde dinlenebilen kayıtta Ruby Helder, Friedrich von Flotow'un MARTHA operasında çok ünlü bir Tenor aria'sı olarak bilinen "M'appari tutt' amor" isimli eseri seslendirmektedir. Bu kayıtlar içerisinde önemli görülenlerden bir tanesi de 1917 yılında kaydı yapılmış olan ve "<https://www.youtube.com/watch?v=mlmldMWsCmk>" adresinden ulaşılabilen "Berceuse" isimli tenor aria'sıdır. Bu aria Benjamin Godard'ın bestelediği ve 1888 yılında Brüksel'de prömiyeri sahnelenen 4 Perdelik "JOCELYN" operasında bir ninni olarak yazılmıştır. Ayrıca bu kayıtların dinlenebileceği "Pearl Yapım Şirketi" tarafından Ruby Helder 'the girl tenor' Recordings 1908-21 adıyla çıkarılmış basılmış bir CD albümü bulunmaktadır. İçerisinde kaydı bulunan eserlerin isim listesinin de belirtildiği albüm kapağının resimlerine aşağıda Şekil.19'da yer verilmiştir;

Şekil.19. Ruby Helder 'the girl tenor' Recordings 1908-21 CD Albüm kapağının ön ve arka yüzü ("<https://www.discogs.com/sell/release/8246460>", 2021).

RUBY HELDER ismi ile birlikte albümün ismi olarak ‘the girl tenor’ Kadın Tenor vurgusunun yapıldığı dikkat çekmektedir. Ayrıca “Yüzyılın vokal fenomenini keşfedin. Bu büyüleyici kayıtlar 1908-21 tarihleri arasında yapılmıştır. Bunların çoğu orijinalinde düşük kalitede, savaş zamanı gomalak üzerine basılmış olan kayıtlardır. Sesi mümkün olan en doğru şekilde yeniden üretmenin daha iyi olduğunu düşünüyoruz ve dinleyicilerin yüzey gürültüsünü rahatsız edici bulduklarında dinleme cihazlarında yeniden ayarlamalarına olanak veriyoruz. Ancak bu nadir kayıtlar sorun yaratmayacak özellikte ve orijinalliktedir” gibi açıklamaların yer aldığı CD kapaklarının eser listesinin bulunduğu iç kitapçık resimleri de Şekil 20’de görülmektedir;

Şekil 20: Ruby Helder ‘the girl tenor’ Recordings 1908-21 CD Albüm kapağının kitapçık iç sayfaları (“<https://www.discogs.com/sell/release/8246460>”, 2021).

2.6.2 Bally Prell

Vaftiz adı Agnes Pauline Prell olan ve 14 Eylül 1922 tarihinde Almanya’nın Münih şehrindeki Bavyera-Schwabing bölgesinde dünyaya gelen Bally Prell, Bavyera dilinde seslendirdiği şarkılarla sahne alan bir halk şarkıcısı komedyana sanatçısı olarak tanınmaktadır. Kendisine müzik eğitimi veren babası Ludwig Prell’in de Bavyera lehçesinde şarkılar besteleyen bir halk müzisyeni olduğu bilinmektedir.

(“<http://www.historicaltenors.net/secrettenordreams/prell.html>”, 2021). Henüz beş yaşındayken Münih’teki Odeon salonunda sahne alarak sesiyle izleyenleri büyülediği belirtilen Bally Prell’in vokal aralığı tam olarak bilinmese de, sesinin klasik lirik tenor arylarını seslendirmeye olanak sağlayan yumuşak bir tenor olduğu belirtilmektedir. “Alman Contralto Profondo” olarak tanımlanan Bally Prell’in 31 Ekim 1953’te "Die Schönheitskönigin von Schneizlreuth" (Schneizlreuth'un Güzellik Kraliçesi) adlı şarkısıyla Münih Platzl'daki bir

programda ilk kez sahneye çıktığı ve babası tarafından bestelenen müziklerin yer aldığı bu programda zamanın gündemini oluşturan güzellik çılgınlığını karikatürize etmek için Prell'in sıra dışı vokal aralığıyla seslendirdiği bu şarkı ile kesinlikle güzellik kraliçesi benzeri olmayan görünümünün kullanıldığı ifade edilmektedir (<https://www.contraltocorner.com/bally-prell.html>", 2021). 1956 ve 1957'de Marriages Forbidden'da karnaval şarkıcısı olarak ve Two Bavarian in the Harem'de Leila, Rose of the Night gibi filmlerde rol aldığı ifade edilen Prell, geçirmiş olduğu guatr ameliyatının sonuçlarından olumsuz etkilenerek 20 Mart 1982 tarihinde, 59 yaşında Münih'de ölmüştür (https://en.wikipedia.org/wiki/Bally_Prell", 2021).

Kendi şarkılarına kendisi eşlik edebilecek kadar iyi bir piyanist olan Bally Prell'in klasik müzik hayranlığı ve Schubert benzeri lied tarzında şiirler bestelediği bilinmektedir. Kendi sesinin hep bir tenor olduğunu düşünerek evinde kayıt altına aldığı ve onun müzikal kimliğini tamamen bir tenor olarak ortaya koyarak seslendirdiği çok sayıda eserin var olduğu bilinmektedir. Babası Ludwig Prell'in bestelemiş olduğu "Die Schneider" isimli eserin yanında "Ideale", "Erinnerung an Sorrent", "Funiculi Funicula", "Caro Mio Ben", "Granada", "Vieni sul Mar", "Italien (Mendhelson-Hensel)" gibi eserleri söylemiş, hatta opera edebiyatında önemli yeri bulunan G. Puccini'nin TOSCA operasındaki "Wie Sich die Bilder gleichen" (Recondita Armonia) isimli ünlü tenor aria'sını ile G. Donizetti'nin L'ELISIR D'AMORE operasından "Una Furtiva Lagrima" isimli meşhur tenor aria'sını ve B. Godard'ın JOCELYN operasından "Caches dans cet Asile" adlı tenor aria'sını seslendirerek kayıt aldığı eserler arasında yer vermiştir (<http://www.historicaltenors.net/secrettenordreams/prell.html>", 2021). Bu kayıtlara günümüzde www.historicaltenors.net/secrettenordreams/prell.html adresinde ulaşılabilir.

2.6.3 Arabella Fields

Gerçek adı Isabella Middleton olan "Belle Fields" adıyla da bilinen Arabella Fields 31 Ocak 1879'da Philadelphia'da doğmuştur. Kesin ölüm tarihi bilinmemekle birlikte kaynaklarca ölüm yılı olarak "1933 'den sonra" olarak belirtilen Arabella Fields 15 yaşındayken RA Cunningham tarafından Avrupa'ya giden bir vodvil grubuna katılmış, lied'leri seslendirmesi ve Amerikan folk müziği yorumculuğu ile başarı kazanmıştır (<https://www.discogs.com/artist>, 2021).

Arabella-Fields 17 Mayıs 1862 ile 20 Aralık 1929 yılları arasında yaşamış Alman müzikolog Max Chop tarafından "Dinlediğimde plak şirketi bana bunun aslında kontralto Miss

Belle Fields olduğunu bildirmemiş olsaydı, onu hemen baritonal renkli bir tenor olarak sınıflandırırdım.” Sözleri ile ifade edilen, “kara bülbül” lakaplı Arabella Fields, 1890 – 1920 yıllarında Avrupa’yı gezen ve ABD dışındaki en üretken Afrika asıllı Amerikalı bir Contralto Profondo olarak tanımlanmaktadır (<https://www.contraltocorner.com/arabella-fields-short-profile.html>”, 2021). Fields’in Berlin’de plak ve gramofon üreten bir Alman firması olan “Anker Records” adındaki şirket ile 1907 yılında kayıtlar yaptığı bilinmektedir (https://www.russian-records.com/categories.php?cat_id=9”, 2021). Arabella Fields’in ses kaydı örneklerine aşağıda belirtilen internet link adreslerinden ulaşılabilir; <https://www.youtube.com/watch?v=6ivXRvYYTCI>”, <https://www.youtube.com/watch?v=oPdGO3JrtuM>, <https://www.youtube.com/watch?v=-JgQ3PLOL6g>”, <https://www.youtube.com/watch?v=clNX8O65RT0>”, https://www.youtube.com/watch?v=BXyZJ_6lMtM”, <https://www.youtube.com/watch?v=uD3ykcV0Ukk>”, <https://www.youtube.com/watch?v=kcVhpoJeYW0>”

2.6.4 Ses Eğitimi

Ses eğitimi, bireylere, konuşma ve/veya şarkı söylemede seslerini doğru, güzel ve etkili kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı bir özel alan eğitimidir (Ekici, 2008: 66). Müziksel iletişimin temel öğeleri içerisinde besteci, müzik yapıtı, dinleyici gibi etkenlerin yanında dinleyicinin algılaması suretiyle esere tepki vermesi bağlamındaki en önemli unsur seslendirici yani yorumcudur (Uçan, 1994, s 33). Ses eğitimi işini sesi ile icra eden meslek gruplarında gerekli olduğu gibi özellikle de sahne sanatları ve müzik yorumculuğu alanında söyleyerek performans sergileyen sanatçılar ve bu meslek gruplarının adayları için önemli ölçüde öne çıkmaktadır.

Uçan (1994, s. 34), bestecilerin yapıtlarını/bildirilerini dinleyicilere sunmasını seslendirici-yorumculardan beklediğini, bunun için onlara muhtaç olduklarını dile getirmektedir. Bu da seslendirici yorumcuları, müziksel iletişimin belki de en önemli ögesi olduğunu ortaya koymaktadır.

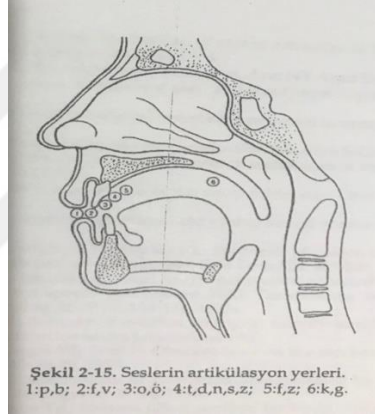
Söyleyerek seslendirme konusunda insan sesinin tüm sınırlarının kullanıldığı alan opera sanatıdır. Ekici (2008:67), ses eğitimi alanı içinde yer alan “Şan” eğitimini sesin dayanıklılık ve sağlamlık kazanabilmesine yönelik davranışların, özellikle opera eserlerinin, tür, müzik ve dönem özelliklerine uygun olarak söylenebilmesi için gerekli olan davranışların hedeflendiği, ileri düzey ses eğitimi türünü olarak tanımlamaktadır. Opera sanatçısı nefes almayı bilen

sanatçıdır (Ömür, 2001, s. 55). Bu yüzden ses eğitiminin temeli sese destek sağlayacak doğru nefes kullanımının öğrenilmesine dayanmaktadır. İkesus (1965, s. 30), nefesin alınışını; Omuz veya Göğüs Nefesi, Yan Omurga Nefesi, Diyafram Nefesi ve Sırt Nefesi olarak dört bölüme ayırarak ele almıştır. Bununla beraber insan sesinin özelliklerini ortaya koymada nefesin etkin kullanımını araştıran araştırmacılar iki temel inspirasyon yani soluk alma modelinin varlığını bulmuşlardır. Bunların birincisini; göğüs kafesinin hacimsel katkısının karından daha fazla olduğu soluk alma olarak ve ikincisini de; inspirasyonun ilk bölümünde karın katkısının göğüs kafesininkinden daha fazla olup, göğüs kafesi katkısının sonradan bu katkıya eklenerek yoğunlaştığı soluk alma olarak açıklamışlardır (Callaghan, 2000, s. 33). Buradan anlaşıldığı gibi sahne performansı sırasında soluk alma ve sese destek verecek bir hakimiyetle bu soluğu kontrol edebilme becerisi ses eğitimi konusunun temelini oluşturmaktadır. Sahne sanatları içinde insan sesinin yoğun kullanıldığı tiyatro, müzikal operet ve operalar işitsel olduğu kadar aynı zamanda görsel unsurlar içeren sanat dallarıdır (Baltacan, 2017, s. 633). Bu bağlamda sahne üzerinde gerçekleşecek her türlü uygulamanın estetik algı çerçevesinde seyirciye sunulması gerekmektedir. Hem sahne üzerinde sesin kullanımına destek oluşturması hem de sahnede beden estetik ve rahat kullanılmasına olanak sağlaması açısından, performans sırasında diyafram bölgesinde karın kasları sayesinde kontrol edilebilen ve akciğerlerin alt bölümlerine yönlendirilen nefesin ses eğitimine başlanılan ilk dönemden itibaren üzerinde önemle durulması gereken bir konu olduğu bilinmektedir. Ses eğitimin ilk aşamasında insan sesinin fizyolojik yapısı ve işlevsel kesitleri ile birlikte duruş, soluk alma, soluk tutma ve soluk verme alışkanlıkları öğrencilere verilmektedir. Bu süreçlerle birlikte nefesin sese nasıl destek olması gerektiği uygulamalı egzersizler doğrultusunda çalışılmaktadır.

Ses eğitiminin diğer bir aşaması, ses üretme ve üretilen sesin ses yolunda yer alan konuşma rezonans bölgeleri ile ses yolunun maske bölgesine uzatılarak işlevsel duruma gelen ve şarkıcı formantı olarak bilinen rezonans bölgelerine taşınması sürecini kapsamaktadır. Bu aşamada yapılan egzersiz ve uygulamalarda “Alt Register”, “Orta Register”, “Üst Register” gibi ses bölgelerinin algılanması açısından öğrencide buna yönelik bir imaj oluşturulması ihmal edilmemelidir. Ses eğitiminin amacı bu registerlerin birbirine pürüzsüz bir şekilde perçinlemeyi başarmaktır (İkesus, 1965, s. 35). Bu amaca yönelik olarak önce tek ses üretme ile başlayan ve sonrasında üretilen sesin nefesi düzenli bir şekilde kullanarak hava ile beraber kafadaki rezonans boşluklarına aktarma kazanımına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Aynı zamanda gırtlığın pozisyonu ile ağız içi boşluğunun ve çene esnekliğinin, performans esnasında doğal bir davranış halinde refleksi dönüşmesine yönelik egzersizlerle ses eğitimi süreçleri devam

etmektedir. Bu refleksler, nefesle desteklenen ve çok çeşitli olduğu bilinen; yakın sesli ikili aralıklı yapılan egzersizlerle, üç sesli çıkıcı-inici dizi egzersizlerle, Tonik'den başlayıp beşli çıkıcı-inici dizi egzersizlerle, legato (bağlı) ve staccato (kesik kesik) çalışılan majör-minör akor aralık ve gam egzersizleriyle ve bunun gibi sayısı belli olmayan ancak her biri mutlaka bir amaca hizmet eden sabırla uygulanması gereken çalışmalar sayesinde birer kazanıma dönüşmektedir.

Sesin oluşması ve doğru pozisyonda kullanılmasıyla devam eden eğitim süreçlerinde artikülasyon, diksiyon ve fonetik olguların da bu sürece dahil edilmesi ses eğitiminin amaçlarına uygun bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Aşağıda yer alan Şekil 21'de, larenks'de oluşan sesin vokal traktusa yönelimi ile artikülatörlerce boğumlanarak seslendiği artikülasyon yerleri görülmektedir:

Şekil 21: Seslerin artikülasyon yerleri (Oğuz ve Demireller, 1996, s. 24).

Ses eğitimi süresince her kazanımı destekleyecek ve bu kazanımları birer davranış haline dönüştürmeye katkı sağlayacak metot, egzersiz ve eserler seslendirilmektedir. Ses eğitimi, sesin tüm yapı ve karakteristik özelliklerinin kullanılması ile alana yönelik sahne davranışlarının tümünü içine alan bütünsel bir eğitim süreci gerektirmektedir. Ses sağlığı her aşamada ön planda tutulmakla birlikte yanlış kullanım sonucu ses organlarında oluşabilecek rahatsızlıklar konusunda öğrenciler bilgilendirilerek konunun hassasiyetiyle ilgili belli bir mesleki bakış açısına sahip olmaları sağlanmaktadır.

Özellikle sahne sanatları eğitimi veren Konservatuvarlar ve Güzel Sanatlar Fakültelerinde ses eğitimi süreci Şan dersleri ile birlikte Korrepetision, Solfej, Piyano, Piyano Eşlikli Şan, Sahne Hareketi, Mimik-Rol-Oyunculuk, Diksiyon-Fonetik ve Metinli-Müzikli Diksiyon, Ritmik, Opera ve Müzik Tarihi, Tarihi-Klasik-Çağdaş Dans, Sahne Uygulama, Koro,

Armoni, Makyaj, Yabancı Diller ve bunun gibi tamamlayıcı derslerin içerik çalışmaları doğrultusunda bütüncül bir eğitim yaklaşımıyla sürdürülmektedir.

BÖLÜM III

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın konusu ve yöntemiyle ilişkilendirilebilecek yayın ve araştırmalara yer verilmiştir. Bu kapsamda yapılan tarama sonucunda araştırmanın özgül bölümünü oluşturan Contralto Profondo Kadın Tenor konusuna ilişkin oldukça sınırlı sayıda araştırma ve yayının var olduğu tesbit edilmiştir. Araştırma konusu ile ilgili Contralto Profondo isimlendirmesini açıklıkla kullanan ve konu ile ilgili makale ve yorumların bulunduğu en belirgin kaynak olarak içerisinde bu ses karakterine sahip olduğunu ifade eden sanatçıların da profil üyesi bulunduğu <https://www.contraltocorner.com> internet platformu bulunmaktadır. Doğrudan Contralto Profondo isimlendirmesi ile karşılaşılan sınırlı sayıdaki kaynaktan biri olarak, Gustave BERTRAND (1859)'ın, C. W. GLUCK (1714-1787) tarafından hazırlanmış Orpheo ed Euridice operası ile ilgili yazısında “Orpheus” rolünü üstlenen M. CARVALHO isimli sanatçının ses karakteri için Contralto Profondo adlandırmasını kullandığı

“e. M. Carvalho ayant sous la main un contralto profundo pour le rôle d Orphée, ne pouvait donc mieux faire que de revenir à la première partition de l’Orfeo, telle que Gluck l’ait écrite d’inspiration pour Guadagni.”

İfadelerinde rastlanmıştır (Bertrand, G. (1859). L'Orphée de Gluck. Entr'acte.).

Yine doğrudan konu ile ilgili Contralto Profondo isimlendirmesinin karşılaştığı diğer bir kaynak olarak, Francesco GALOFARO (2009), Pubblicato in Parole nell’aria, ETS, Pisa, 2009.’da yayınlanan “Un larghetto affettuoso. L’aria “Ombra mai fu” dal Serse di Haendel” başlıklı makalesinde, G. F. Haendel’in (1685-1759) Serse (Xerxes) operasında yer alan “Ombra Mai Fu” adındaki aria ile ilgili yazısında, eserde bulunan Kral’ın eski nişanlısı rolündeki “Amastre” karakterinin Antonio MERIGHI (1711-1764) tarafından oynandığını ve bu sanatçının döneminde B2 (Si2)’den E4 (Mi4)’e uzanan ses aralığıyla takdir toplayan ses karakterini Contralto Profondo isimlendirmesi altında ifade ettiği görülmektedir (https://www.academia.edu/641511/Un_larghetto_affettuoso_Laria_Ombra_mai_fu_dal_Serse_di_Haendel, 2022).

Araştırma konusu ile dolaylı açıdan ilgili olan yayınlar ve araştırmalar ise aşağıda yer verildiği gibidir;

Ses Eğitiminde Terminoloji Ve Temel Kavramlar Bazında Öğrenci Yeterliliklerinin İncelenmesi (Erdoğan, 2008) başlıklı yüksek lisans tezinde araştırmanın amacının, müzik öğretmen adaylarının ses eğitim biliminin temel ilkeleri doğrultusunda yeterli bilgi ve beceriyi kazanıp kazanmadıklarını ve ses eğitimi ile ilgili terminolojiyi özümseyerek mesleki dillerinde kullanılır hale getirip getirmediğilerinin tespiti olduğu vurgulanmaktadır. Araştırma tarama modelini esas alan betimsel (Survey) bir araştırma olarak belirtilmektedir. Araştırmanın evrenini Ege Bölgesinde bulunan D.E.Ü., P.Ü., M.Ü. ve A.D.Ü.’leri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu üniversitelerin E.F.G.S.E.B. Müzik Eğitimi Anabilim Dalında 2007-2008 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim görmekte olan 2. 3. ve 4. sınıf öğrencileri ve bu üniversitelerde görev yapan ses eğitimi uzmanı öğretim görevlileri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Ses Eğitimi Terminolojisi Başarı Testi” ve “Öğretim Görevlileri Görüşme Formu” kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde Finesse ve SPSS 15.0 programlarından yararlanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, medyan, mod, frekans, yüzde, t-testi, varyans analizi, Turkey HSD testi istatistiklerinin kullanıldığı belirtilmiştir. Bulguların yorumlanmasıyla, genel anlamda diğer derslere gören daha soyut olan Ses Eğitimi dersini daha somut hale getirebilmek için basit ve anlaşılır örneklendirmeler yapmanın önemli olduğu, kuramsal bilgilerin ve yeni kelimelerin öğrencilerin aklında daha kalıcı olabilmesini sağlamak konusunda kelimelerin sık sık tekrar edilerek pekiştirilmesinin sağlanmasının gerekliliği ile yazılı, görsel ve işitsel materyallerin çok faydalı olduğu gibi sonuçlar ortaya konulmuştur.

Polat (2017), Ses Eğitiminin Temel Öğeleri Ve Çeşitli Söyleme Tekniklerine Yönelik Uzman Görüşleri Ve Performans Değerlendirme Ölçeği Örneği başlıklı makalede araştırmanın amacının ulusal ve uluslararası literatürde sık kullanıldığı tespit edilen ses eğitiminin temel öğelerinin ve çeşitli söyleme tekniklerinin kazandırılmasında kullanılan belli başlı kavramların yeterli olup olmadığı konusuna yönelik uzman görüşlerinin belirlenerek “Temel Öğeler ve Çeşitli Söyleme Teknikleri Performans Değerlendirme Ölçeği” örneğinin oluşturulması olduğunu belirtmiştir. Araştırma betimsel ve deneysel desenden oluşan iki boyutlu bir çalışmadır. Veriler toplanırken problemin çözümüne nitel olarak katkı sağlayacak bilgilerin toplanması için literatür taraması yapılmış, betimsel araştırmaların gerektirdiği veri toplama araçları olarak anket ve görüş formları kullanılmıştır. Araştırmanın deneysel boyutuna bakıldığında ise araştırmanın genel amaç ve alt amaçları çerçevesinde yapılan betimsel ve deneysel çalışmalara ilişkin veriler Microsoft Office Excel 2007 yazılımına aktarılmış, istatistiksel çözümlenmelerin yapılabilmesi için SPSS 21.0 paket programı ile verilerin analiz

edildiği görülmüştür. Ses eğitiminin temel öğeleri ile çeşitli söyleme tekniklerinin başlıklar halinde betimlendiği çalışmada ses eğitimi alanında uzmanlar tarafından bireyin icra ettiği türe özgü performanslarının değerlendirilebilmesi için örnek ölçeklerin geliştirilmesinin önemli olduğu sonucu ortaya konulmuştur.

Ses Eğitiminde Register Kavramı Ve Ses Türleri başlıklı makalede (Aladağ, 2017) Aladağ, profesyonel ses eğitiminin en önemli unsurlarından biri olarak Register kavramını detaylı bir şekilde öğrenmenin ve bu kavramın profesyonel anlamda sesini kullanmak isteyen öğrenci adaylarına aktarılmasının, sesin sağlıklı şekilde geliştirilmesi ve kullanılması açısından son derece önemli olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmanın amacı ses türlerinin register kavramına bağlı olarak daha detaylı bir şekilde incelenmesidir. Gerek ses eğitimcileri gerek ses eğitimi alanlar için sesi tanıyarak ve bilinçli bir yol izleyerek eğitim süreçlerine devam etmeleri konuları ise çalışmanın önemi olarak belirtilmiştir. Çalışmada sesin yapısı, sesin fizyolojik olarak tanımlanması ve register kavramları betimsel olarak açıklanarak derinlemesine incelenmiştir. Artıca kadın ve erkek seslerine başlıklar halinde yer verilerek ses türleri konusunda doğru saptamalar yapabilmek için register kavramının son derece önemli olduğu sonucu ortaya konulmuştur.

İnsan sesinin gruplara ayrılması ve ses karakterlerinin sınıflandırılması ile ilgili literatüre bakıldığında karşılaşılan araştırmalar olarak; İnsan Ses Renklerinin Duygudurum Üzerine Etkileri (Baydağ, 2018) başlıklı doktora tezinde araştırmanın amacı; farklı insan ses renklerinin bireylerin duygudurumları üzerindeki etkilerinin incelenmesi olarak belirtilmiştir. Bu amaç çerçevesinde ses, sesin fizyolojik yapısı, seslerin sınıflandırılması, müziğin psikolojik ve fizyolojik etkileri, ses eğitimi, duygu, duygudurum kuramları vb. konu başlıkları ele alınarak insan sesi ile ses renklerinin bireylerin duygudurumları üzerinde anlamlı bir etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Nicel yöntemle toplanan veriler doğrultusunda gerçekleştirilmiş olan bu araştırmanın desenini son-test kontrol grubu yarı deneysel desen oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 220 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında araştırmacı ve alanlarında uzman akademisyenler tarafından geliştirilen “Duygudurum Ölçeği” ve fizyolojik ölçüm olarak da “Nabız Ölçer” veri toplama araçları kullanılmıştır. Verilerin analizi için frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri ile Mann Whitney-U ve Kruskal-Wallis H testleri kullanılmıştır. Veriler SPSS-25 istatistik programı ile analiz edilmiş, kısmi eta-kare katsayıları incelenmiştir. Buna ek olarak deney ve

kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin ses renkleri ve cinsiyetleri ile ilgili karşılaştırma sonuçları Anova ile incelenerek ses gruplar – duygudurum cinsiyet değişkenleri arasında bir etki olup olmadığı ortaya konmuştur. Elde edilen bulguların yorumlanmasıyla elde edilen sonuçlar farklı insan ses renklerinin bireylerin duygudurumları üzerinde anlamlı bir fark gösterdiğini ortaya koymuştur.

Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Kullanılan Repertuarın İncelenmesi (Kudret, 2021) başlıklı doktora tezinde araştırmanın amacının, eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dallarında bireysel ses eğitimi derslerinde kullanılan repertuarı belirlemek olduğu, ayrıca betimsel ve nitel özellikler taşıyan bu çalışmada elde edilen verilere dayanarak bireysel ses eğitimi derslerinde en çok ve en az seslendirilen eserlerin tespit edilerek ayrıca bu eserlerin kullanılma nedenlerinin belirlenmesi konularının önemli görüldüğü vurgulanmıştır.

Bireysel Ses Eğitiminde Karşılaşılan ‘Rezonans’ Problemleri ve Çözüm Önerileri (Yılmaz, 2021), başlıklı doktora tezinde araştırmanın amacının bireysel ses eğitiminde Rezonans problemlerini ve nedenlerini araştırmak çağdaş Türk ses eğitimi dağarı için bilimsel bir yaklaşımla çözüm önerilerinde bulunmak böylelikle ses eğitime katkıda bulunabilmek olduğu belirtilmiştir. Çalışmanın 1. Bölümünde; giriş ve amaç ile bu araştırmayı seçme nedenleri ve probleme ait olarak ele alınan konunun alt basamaklarının oluşturulduğu, 2. Bölümde; "Genel Bölüm" başlığı altında “Ses” kavramına ait tanımlamalar, insan sesinin özellikleri, ses organlarının tanıtılması, rezonans kavramı, rezonansın oluşumu konularına değinilerek bunların rezonans ile bağlantısının kurulması ile rezonans açısından tekrar ele alınması ayrıca ses eğitiminde rezonansın gerekliliği ile bağlantı kurulması, 3. Bölümde "tez çalışmaları" adı altında araştırma konusunda yapılan bütün çalışmaların anlatılarak son bölüme katkıda bulunulması, 4. Bölümde yapılan araştırmanın ışığı altında ortaya çıkarılan sonuçlar değerlendirilmesi ve öneriler geliştirerek sonucun hazırlanması aşamaları ifade edilmiştir.

Bu çalışmalardan başka, Profesyonel Ses Eğitimi (Şan) Alan Bireylerin Ses Özelliklerinin İncelenmesi (Doğanyigit, 2010), Ses Eğitiminde Ses Türüne Ve Repertuvara Doğru Karar Verilmesinin Önemi (Köksal, 2019), Ses Eğitiminde Teknik Ve Müzikal Gelişimin Sağlanmasında Yaratıcılığın Uygulanması (Periz, 2018) başlıklı yüksek lisans tezleri ile Ses Türlerini Belirlemedeki Kriterler (Otacıoğlu, 2012) başlıklı sanatta yeterlik tezi ve ses eğitimi ve ses sınıflandırması konularını içine alan yabancı dilde yazılmış David L. JONES (2007), James Edward HUGHES (2013), Piper Pack SMITH, (2018)’a ait çalışmaların var olduğu bilinmektedir.

BÖLÜM IV

4. YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi kapsamında, araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, araştırmanın örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Profesyonel ses kullanımında karakteristik bir özelliğe sahip olan Contralto Profondo Kadın Tenor ses türünü derinlemesine inceleyerek eğitim süreçlerinin de göz önünde bulundurulmasıyla konuya belli bir bakış açısı getirilmeye çalışılmasını amaçlayan bu araştırmanın yöntemi, nitel araştırma yaklaşımında durum çalışması ile desenlenmiştir. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018:73). Bu çalışmada evrendeki bir grup üzerinde çalışma yapılarak tüm evren hakkında genellemelerde bulunularak ilgili durum betimlenmiş ve sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Konu ile ilgili kaynaklara ulaşabilmek için gereken literatür taraması yapılarak kuramsal çerçeve içinde Contralto Profondo Kadın Tenor karakteristik ses özellikleri ile ilgili kavramlar betimlenmeye çalışılmıştır. Bu ses özelliğine sahip olan profesyonel ses sanatçıları ile Görüşme tekniği ile görüşülerek yürütülmüş olan bu çalışmada “Açık Uçlu Yoğunlaşmış Görüşme” yöntemi tercih edilmiştir. Bu bağlamda, hazırlanmış yarı yapılandırılmış soru seti vasıtasıyla görüşülen bireylerin istediği tarzda ve öznel olarak serbest bir şekilde yanıt vermelerine olanak sağlanmıştır.

4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu / Katılımcılar

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür (Karasar, 2017, s 147). Bu çalışmanın evrenini, sonucun genellenebileceği profesyonel ses kullanıcıları olarak opera sanatçıları, opera sanatçılığını meslek olarak seçen opera/şan bölümü öğrencileri, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda eğitim alan öğrenciler ve ses eğitimi veren eğitimcilerden oluşmaktadır.

Araştırmanın çalışma evrenini ise, problemin çözümü için konu ile ilgili tanım ve kavramlarla ses özelliği olarak uyumlu sayılabilen, belli bir gelişmişlik düzeyine erişmiş örnek

bir çalışma grubu olarak, Contralto Profondo Kadın Tenor karakteristik ses özelliklerine sahip olabileceği düşünülen veya bu konu üzerinde fikir beyan etmesi beklenen profesyonel ses kullanıcısı kadın sanatçılar oluşturmaktadır.

Çalışmaya araştırmanın özgül konusuna temas eden neredeyse tek kaynak olarak karşılaşılan ve bünyesinde dünyanın çeşitli ülkelerinden Kontralto ses rengine sahip profesyonel ses sanatçıları bulundurmasıyla çalışma evreni olarak görülen contraltocorner web sitesindeki 122 kişilik grup ele alınarak başlanmıştır. İsimleri alfabetik olarak bu web sayfasında sıralanmış 122 kişilik grubun içinden hayatta olmayan ses sanatçıları tespit edilerek listeye dahil edilmeksizin konu ile ilgili görüş belirtebileceğine inanılan 65 profesyonel ses kullanıcısı sanatçıya kendi resmi web sitelerinden, bağlı bulundukları prodüksiyon şirketlerinin sayfalarında belirtilen iletişim adreslerinden ve kendi belirttikleri e-mail adreslerinden ulaşım sağlanmaya çalışılarak çalışmanın önemini vurgulayan mesaj her sanatçıya ayrı ayrı gönderilme suretiyle katılımcı olarak davet edilmişlerdir. Ayrıca ülkemizde bu konuya bakış açısının ne durumda olduğu çalışmanın ilerleyişi ve sonuca etki etmesi bağlamında önemli görülerek Kontralto Profondo ses rengine sahip olan sanatçıların var olup olmadığı araştırılmıştır. Ülkemizde Kontralto Profondo ses karakterine sahip olan hiçbir sanatçıya rastlanmamış, konu ile ilgili görüş beyan etmeyi kabul eden Kültür Bakanlığı Devlet Opera Ve Balesi korosunda oldukça koyu Alto ses rengiyle ikinci alto partilerini seslendirdiğini ifade eden gönüllü bir sanatçı katılımcı olarak örnekleme dahil edilmiştir. Gönderilen mesajlar sonrasında kendi istekleri doğrultusunda çalışmanın örnekleme olarak 8 adet görüşmeci katılım sağlamıştır. Bir görüşmeci ise konunun ilgi çekiciliğini vurgulamakla birlikte kendini bir Contralto Profondo olarak tanımlayabileceğini belirtmiş ancak görüşme formunu tam olarak doldurmaksızın görüşme katılımına davet gönderi mesajına mesajla cevap vererek görüş belirtmiştir ancak görüşme formunu doldurmadığı için görüşmeci olarak değerlendirilememiştir. Bu görüşmecilerden neredeyse tamamı tez kitapçığında isimlerinin açıklıkla kullanılabileceği belirterek gönüllülük esasını onaylamışlardır. Yine de çalışma etiği göz önünde bulundurularak görüşme formları düzenlenirken katılımcılar Görüşmeci 1 (G1), Görüşmeci 2 (G2), Görüşmeci 3 (G3), Görüşmeci 4 (G4), Görüşmeci 5 (G5), Görüşmeci 6 (G6), Görüşmeci 7 (G7), Görüşmeci 8 (G8) olarak düzenlenmiştir.

4.3. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Araştırmada doküman inceleme ve literatür tarama, yazışma tekniği ile görüşme yöntemlerinin yanı sıra, Yıldırım ve Şimşek (2018) tarafından; önceden birikmiş ve genellikle

kamuya açık ve kullanıma/analize hazır verilere dayalı araştırmalarda etkili bir yöntem olduğu, aynı zamanda bu yöntemin ikincil araştırma olarak nitelendirildiği “İnternet Kaynaklı Veri Toplama” yöntemi, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Konunun derinlemesine incelenmesine olanak sağlaması açısından, çalışma grubunda yer alan her profesyonel ses kullanıcısıyla, önceden hazırlanmış bir dizi standart sorular vasıtasıyla yazılı görüşmeler yapılmıştır. Çalışma evrenine nitelik olarak uygun olduğu düşünülerek görüşme gerçekleştirilmesi hedeflenen her görüşmeciye çalışmanın amacı ve önemi açıklanarak içeriğin daha anlaşılır olması açısından Sunuş Mektubu – Yönerge ve Yazılı Görüşme Sorularının içinde yer aldığı görüşme formu (Ek – 4) gönderilen mesajlara/mail'lere eklenmiş, katılımlarının çalışmanın sonucu için önemli olduğu vurgulanarak istekleri doğrultusunda görüşmeciler çalışmaya katılmaya davet edilmişlerdir. Nadir karşılaşılan bu ses karakterine uyan gelişmişlik düzeyinde bir görüşmeci, kaynak ya da kapsamı içeren bir platforma ülke sınırlarında rastlanmadığından bu ses özelliğini taşıdığı düşünülen ve Contralto Profondo tanımlamasının yer aldığı platformda isimleri yer alarak konuya ait belli bir bakış açısı ile yaklaşımlarını belirtmesi beklenen yabancı uyruklu görüşmeci sanatçılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Değerlendirme yapılabilmesi için, konuyla ilgili kapsam içerikli açık uçlu soruların yer aldığı Görüşme Formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Karakteristik ses özelliğine sahip olan Contralto Profondo Kadın Tenor ses türünü irdeleyebilme bağlamında araştırmacı tarafından bir sunuş mektubu ve yönergelerinde içinde bulunduğu bir yazılı görüşme formu düzenlenmiş ve bu form Contralto Profondo Karakteristik Ses Türü Görüşme Formu (CPKSTGF) olarak adlandırılarak İngilizceye tercüme edilerek görüşmecilere iletilmek üzere hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan görüşme formunda; görüşmecinin mesleki statüsü, hangi karakteristik ses türüne sahip olduğu, eğitim durumları vb. demografik bilgilerin yer aldığı birinci bölümle birlikte, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için açık uçlu sorulardan oluşan ve yazılı görüşme formunun ikinci bölümünü oluşturan yazışma/cevaplama bölümü yer almaktadır. İnsan Sesinin sınıflandırılmasında sesin tınısı ve frekans değerleri ayırt edici özellikleri ortaya koyabildiğinden, yazılı görüşme yapılan her profesyonel ses kullanıcısından ses kayıtları istenmiş, en kalın – en ince ses sınırlarını belirleyici bir ses egzersiziyle yaptıkları ses kayıtlarından ses frekansı haritaları çıkarılarak çalışma geçerlik – güvenilirlik bağlamında desteklenmiştir.

4.5. Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırmada, elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımı ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak sunulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239). Betimsel analizde görüşme transkriptleri, doküman metinleri ve gözlem notları doğrudan alıntılarla probleme ilişkin veriyi üst tema, kategori ve alt tema altında anlamak ve sunmak esastır (Günbayı, www.nirvanasosyal.com, 2022). Araştırmanın konusuna yönelik genel eğilimler de dikkate alınarak elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulması amacıyla, ortaya konan temalar araştırmanın alt amaçları ile ilişkili kategori başlıkları halinde tablolastırılarak yorumlanmıştır. Görüşülen kişilerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir.

Çalışma grubu ile yapılan yazılı görüşmelerde özellikle konuya ilişkin eğitim boyutuna yönelik cevaplar, egzersiz ve diğer çalışma prensipleri ile ilgili tavsiyeler, bu ses karakterinin tespit edilmesi konusundaki yaklaşımlar, seçilecek eserler üzerine tavsiyeler v.b. veriler dikkate alınarak kodlar oluşturulmuş ve temalar düzenlenmiştir. Veriler düzenlenirken, kendi içinde ayırdığı veya ortak olarak vurgulandığı noktalar da göz önüne alınarak tanımlanmış ve bulgular yorumlanarak açık ve anlamlı haliyle okuyucuya sunmaya hazır duruma getirilmiştir. Eğitim açısından mutlaka değerlendirilmesi gerekli görülen konunun özgül olan bölümü ile ilgili Contralto Profonda Ses Karakteri başlığı olarak ulaşılabilen ulusal kaynakların neredeyse hiç bulunmaması sebebi ile uluslararası kaynaklar ve bu bağlamda, bu karakteristik ses özelliğine sahip olan profesyonel ses sanatçılarının, düşüncelerini yansıttıkları amaçsal detayı içeren tüm cevaplarının çok önemli olduğu düşüncesi doğrultusunda, ifadelerin tamamı bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Görüşmelerde araştırmanın önemini vurgulayan cevaplar, ses eğitimi süreçleri göz önünde tutularak ele alınmış, bu ses türünün özelliğini ortaya koyan ve bu ses türünü diğer ses gruplarından ayıran ses kayıt örnekleri Adobe Audition 2020 ve apple macOS screenshots gibi yazılım uygulama programları vasıtasıyla ortaya konulan ses frekans haritalarının yer verildiği grafikler ve tablolar halinde okuyucunun anlayacağı bir biçimde betimlenerek, yapılan değerlendirme ve sonuçlar raporlaştırılmıştır.

4.5.1. Adobe Audition:

Audition; ses içerikleri oluşturmak, mikslemek, düzenlemek ve düzeltmek için çok parçalı, dalga formu ve spektral görüntüler içeren kapsamlı bir araç setidir. Bu güçlü ses iş istasyonu, video prodüksiyon iş akışlarını ve ses katmanı ekleme sürecini hızlandırmak ve orijinal kalitede sese sahip gösterişli miksajlar sunmak için tasarlanmıştır (<https://adobe.com/>, 2022).

Bu çalışmada, görüşme formuna 25 numaralı soru olarak, görüşmeciden kendisi için en uygun olan bir egzersizi en ince ve en kalın notaları duyuracak şekilde kaydetmesi ve bu kaydı araştırmacıya iletmesi istenmiştir. Elde edilen ses kayıtları, adobe audition uygulama yazılımının 2020 versiyonu kullanılarak birer ses frekans şeması haline dönüştürülmüştür. Böylece sanatçıların ses kayıtlarında duyulan en ince ve en kalın notaların frekans değerindeki karşılığını belirleme imkanı elde edilmiştir.

4.5.2. macOS screenshots:

Apple firması tarafından yapılandırılarak Macintosh işletim sistemi yazılımları içerisinde yer alan macOS screenshots uygulaması tüm ekranın, bir pencerenin veya ekranın yalnızca belirli bir bölümünün ekranda var olan görüntüsünün resim olarak kaydedilmesine olanak sağlayan bir programdır. macOS Screenshots, hareketsiz ekran görüntüleri almada ve bu görüntüler üzerinde daha fazla odaklanmalarda çok iyi sonuç veren bir ekran yakalama uygulamasıdır (“<https://support.apple.com.>”, 2021). Klavyede bulunan tuş birleşimlerine basarak kısa yol kullanım kolaylığı sağlanan bu uygulamada ekranın tamamının görüntüsü elde edilebileceği gibi ekran üzerindeki görüntünün sadece seçilen bir bölümünün yakalanarak görüntü kaydını elde edilebilmesi için ayrıca seçenek sunmaktadır.

Bu çalışmada Adobe Audition uygulaması ile sesin frekans değerlerine dönüştürülmüş durumunu görsel bir grafik olarak değerlendirmeye uygun hale getirme olanağı sağlanmış, durum tespit aşamasında macOS Screenshots uygulaması sayesinde alınan ekran görüntü kayıtlarından yararlanılmıştır.

BÖLÜM V

5. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde görüşme formunu dolduran 8 profesyonel ses kullanıcısı opera ve şarkı yorumcusu sanatçının vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilecektir.

5.1. Görüşmecilerin Görüşme Formuna Verdikleri Cevaplardan Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına ilişkin verilerin çözümlenmesi ile elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Yöntem bölümünde belirtilen tekniklerle hazırlanan görüşme formu demografik bilgilerin yer aldığı birinci bölüm ve spesifik alana yönelik soruların yer aldığı ikinci bölüm olarak Türkçe ve İngilizce dillerinde düzenlenip tercüme edilerek çözümlenmiştir. Araştırma bulgularının veriliş kurgusu verilerden ortaya konan kodlamaların temalara dönüştürülmesiyle açığa çıkarılarak oluşturulan kategoriler bağlamında düzenlenmiştir. Araştırmanın alt amaçları ile ilişkili olarak başlıklandırılan kategorilerin altında, görüşmede sorulan sorular çerçevesinde elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiş, belirtilen görüşler doğrudan alıntılarla açıklanarak yorumlanmıştır.

5.1.1. Kadın Tenor Olarak Da Karşılaşılan Contralto Profondo Ses Karakterine Yönelik Farkındalık Düzeyinin Belirlenmesi, Tanımlanması, Adlandırılması ve Sınıflandırılmasına İlişkin Bulgular

Birinci alt amaca ilişkin olarak bu kısımda Contralto Profondo Kadın Tenor ses karakteri ile ilgili farkındalık düzeyi, tanımlama, adlandırma ve sınıflandırmaya yönelik sorulara, görüşmecilerin verdiği cevaplardan elde edilen bulgular aşağıda görülen başlıklar şeklinde yer almaktadır.

5.1.1.1. Contralto Profondo Ses Adlandırmasıyla Karşılaşılma Durumuna Yönelik Dağılım

Görüşmecilerin Contralto Profondo ses adlandırmasıyla daha önce karşılaşmış olma durumlarına ilişkin görüşleri analiz edildiğinde iki temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Bu ses karakteri ile karşılaşma durumlarına dayalı temalar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Temalar

Evet	G2- G3- G4- G5- G6- G8
Hayır	G1- G7

Tablo 1’de görüldüğü gibi Contralto Profondo adlandırmasıyla daha önce karşılaşmış olma durumlarına ilişkin soruya profesyonel ses kullanıcılarının 6’sı evet cevabını vererek daha önceden bu ses karakterinin adını duyduğunu, 2’si ise hayır cevabını vererek bu adlandırma ile daha önce karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Görüşmecilerin bu ses karakterinden ne şekilde ne zaman haberdar olduklarına dayalı ortaya çıkan beş tema Tablo 1.1.’de gösterilmektedir;

Tablo1.1. Temalar

Daha önce karşılaşmamış ve bu çalışmada fark eden kişiler.	G1, G7
Sosyal Medya / Online Platformlarda fark eden kişiler.	G5, G3
Bilimsel yayın, makale, tez vb. araştırmalarda fark eden kişiler.	G8
Herhangi yer belirtmeksizin, öncesinde farkında olan kişiler.	G2, G4
Hem sosyal medya ve online platformlarda hem de bilimsel yayın, makale, tez vb yazın ve araştırmalarda fark eden kişiler.	G6

Tablo 1.1.’de görüldüğü gibi görüşmecilere sorulan Contralto Profondo ses adlandırması ile ilk olarak nerede karşılaşmış olduklarına ilişkin soruya görüşmecilerden 2’si bu adlandırma ile daha önce karşılaşmadıklarını, bu çalışma sayesinde bu ses karakterinden haberdar olduklarını söylemişlerdir. Görüşmecilerden 2’si sosyal medya ve online platformlarda bu adlandırma ile karşılaştığını belirtirken, 1 tanesi makale, tez vb. bilimsel yayın ve yazınlarda bu isimlendirme ile karşılaştığını, 1 görüşmeci ise bu ses karakterinden hem sosyal medya ve online platformlar hem de tez, makale vb bilimsel yayın ve yazınlar vasıtasıyla haberdar olduğunu ifade etmiştir. Herhangi bir yer ve belirli bir zaman belirtmeksizin önceden beri bu ses karakterinden haberdar olduğunu söyleyen 2 görüşmecinin var olduğu görülmektedir.

Görüşmecilerin Contralto Profondo ses adlandırması ile ilk olarak nerede ve ne zaman karşılaştıklarına yönelik ifadeler şunlardır:

1. Tema: Daha önce karşılaşmamış ve bu çalışmada fark eden kişiler.
G1: Senden Duydum.
G7: Senin Anketinde.
2. Tema: Sosyal Medya / Online Platformlarda fark eden kişiler

G3: Yaklaşık 3 yıl önce Contraltolar için farklı farklı sosyal medya aracılığı ile ve online olarak.

G5: Çoğunlukla online olarak videolar.

3. Tema: Bilimsel yayın, makale, tez vb. araştırmalarda fark eden kişiler.

G8: Ses grupları ile ilgili yazı içeriğinde.

4. Tema: Herhangi yer belirtmeksizin, öncesinde farkında olan kişiler. G2, G4

G2: Contralto Profondo terimini ilk olarak ne zaman duyduğumu ifade etmem zor ancak şarkı söylemeyle, ses türleri ve repertuarlarla ilgilendiğimden beri bunu bildiğimden eminim.

G4: Alt tonlarda şarkı söyleyen pek çok Slav kadın şarkıcı Contralto Profondo olarak değerlendirilebilir.

5. Tema: Hem sosyal medya ve online platformlarda hem de bilimsel yayın, makale, tez vb yazın ve araştırmalarda fark eden kişiler.

G6: Çoğunlukla online olarak videolar ve makalelerde.

Tablo1. ve Tablo 1.1.'de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde daha önce böyle bir ses karakteri ile veya Contralto Profondo Kadın Tenor isimlendirmesi ile karşılaşılma durumuna ilişkin olarak ses özelliği bu ses karakteri ile aynı veya benzer özellikler gösteren profesyonel ses kullanıcılarından kiminin böyle bir ses isimlendirmesi ile bu çalışma sayesinde haberdar olduğunun yanı sıra büyük bir bölümünün daha öncesinde böyle bir ses karakteri veya isimlendirmesiyle sosyal medya platformlarda, video paylaşım sitelerinde, bilimsel yayın, makale, tez vb. yazın ve araştırmalar vasıtasıyla haberdar oldukları anlaşılmıştır. Ses özelliği bu ses karakteri ile aynı veya benzer özellikler göstermesine rağmen henüz böyle bir isimlendirmeyle karşılaşmamış görüşmeciler ile karşılaşılması, her ne kadar mesleki açıdan bu işin içinde yer alsa da özellikle diğer ses gruplarına sahip kişilerce Contralto Profondo ses karakterinin yeterince tanınmadığı yönünde yorumlanmaktadır.

5.1.1.2. Bu Ses Karakterine Sahip Olduğunu Anlama Yaşı ve Nedenine Yönelik Dağılım

Görüşmecilerin böyle bir ses karakterine sahip olduklarının ne zaman ve nasıl farkına vardıklarına ilişkin görüşleri analiz edildiğinde iki temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Bu ses karakteri ile karşılaşma durumlarına dayalı temalar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Temalar

22 Yaş	G1
13Yaş	G2
Genç Yaşlarda	G3
17 Yaş	G4
30 Yaş	G5
20 Yaş	G6
16	G7
Kendimi bildim bileli	G8

Görüşmecilerin böyle bir ses karakterine sahip olduklarını nasıl ve hangi durumda fark ettiklerine ilişkin görüşleri analiz edildiğinde ortaya çıktığı görülen altı tema Tablo 2.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Temalar

Karşılaşılan zorluklar, sorunlar, yoğunluk ve çaba sonrası arayış.	G3
Eğitmen tarafından yanlış eğitim ve repertuar seçiminin olumsuz etkisi.	G2, G6
Eğitmen sayesinde doğru yönlendirme ile yaşanan rahatlık.	G1, G2, G4
Karşılaşılan örnekleri dinleyerek oluşan ve gelişen farkındalık.	G1, G5.
Konuşma ve şarkı söylemede alt/koyu tonlardaki rahatlığı fark etme.	G3, G6, G8.
Coğrafi bölgeler bağlamında genetik aktarım. G8	G8

Tablo 2.1.'de görüldüğü gibi böyle bir ses rengine sahip olduklarının nasıl farkına vardıkları sorusuna dayalı olarak görüşmecilerden 1'i karşılaşılan zorluklar, sorunlar, yoğunluk ve çaba sonrası arayış temasını, 2'si eğitmen tarafından yanlış eğitim ve repertuar seçiminin olumsuz etkisi sebeplerini, 3'ü Eğitmen sayesinde doğru yönlendirme ile yaşanan rahatlık olgusunu, 2'si Karşılaşılan örnekleri dinleyerek oluşan farkındalık durumunu, 3'ü konuşma ve şarkı söylemede alt/koyu tonlardaki rahatlığı fark etme nedenini ifade ederken, 1 görüşmeci de coğrafi bölgeler bağlamında genetik aktarım durumunu vurgulamaktadır.

Görüşmecilerin böyle bir ses karakterine sahip olduklarını nasıl ve hangi durumda fark ettiklerine yönelik ifadeleri şöyledir;

1. Tema: Karşılaşılan zorluklar, sorunlar, yoğunluk ve çaba sonrası arayış.

G3: Gençliğimde pek çok zorlukla karşılaştım. Kilise korosunda çaba ve yorgunluk belirtileri ile birkaç yıl soprano söyledim. Her gün kafa sesi ya da ıslık registeri ile “Isoldes Liebestod” söyledim.

2. Tema: Eğitimden tarafından yanlış eğitim ve repertuar seçiminin olumsuz etkisi.

G2: 16 yaşında iken öğretmenimi değiştirmek zorunda kaldım ve sesimde bazı değişiklikler farkettim ki vokal ve repertuar çalışmalarında pek de rahat değildim, farklı biçimde ses üretmeye başlamıştım. Yeni teknik ve yeni öğretmen bana hiç uymadı ve 6 ay boyunca şarkı söylemeyi bırakmak zorunda kaldım. Yeni birine, üçüncü eğitimime güvenmek ve klasik şarkıcılığın güzelliğini yeniden keşfetmek zamanımı aldı. O zamandan beri yanlış eğitimin, kötü seçilmiş repertuarın ve bazı şeyleri uygun biçimde yapmamanın sebep olacağı zararın farkındayım.

G6: yanlış yönlendirilme ve tekniğin anlaşılabilmesi nedeniyle register’ım da bir boşluk oluştu ve 20’li yaşlarımda gerçekten kontralto olduğumu farketmemden önce bu sorunu çözmek zorunda kaldım.

3. Tema: Eğitimden sayesinde doğru yönlendirme ile yaşanan rahatlık.

G1: Daha sonra, nihayet 37 yaşında New York’ta Neal Goren adında bir koç ve Shirlee Emmons adında bir eğitimci buldum ve her ikisi de benim gerçek bir Kontralto ve deyim yerindeyse biraz da unicorn??? olduğumu söylediler. Yıllar süren yanlış bilgilendirilmelerden sonra bu büyük bir rahatlamaydı.

G2: Okul korosunda diğer 50 kız ile birlikte söylerken ilk ses eğitimcim sayesinde sesimi keşfettim. Eğitimcim, özellikle bu kadar genç bir kızda duyduğu en özel sese sahip olduğumu söylemişti. Bu ilk öğretmenim sayesinde klasik müzik, opera ve ses tekniğini keşfettim. Eğitimimin başlarında öğretmenim ses rengimden ve sesimin doğal yapısından çok etkilenmişti ve ses rengimi tam olarak tespit etmek için hiç acele etmedi. Farklı repertuarlar içinde sonunda ses tipimin çoğunlukla mezzosoprano ve kısmen alto sınırlarında olduğunu tespit ettik.

G4: Kendisi de bir Mezzosoprano olan lisans öğretmenim 17 yaşında eğitimime başladığımda sesimde bu karakteri farkettiler.

4. Tema: Karşılaşılan örnekleri dinleyerek oluşan ve gelişen farkındalık.

G1: 22 yaşımda iken Kathleen Ferrier'nin bir kaydını dinlediğimde bu durumdan ilk kez şüphelendim ve benim sesim onunkine göre biraz daha sıcak olsa da fark ettim ki ses türlerimiz oldukça “İngiliz” olan aynı familyadandı.

G5: Sonunda Schumann-Heink ve Sigrid Onegin gibi altın çağdan kalma kontraltoları duyduğumda, bir olmakta sorun yoktu. Karanlık, titreşim veya eski değil, net, parlak ve güzel geliyorlar.

5. Tema: Konuşma ve şarkı söylemede alt/koyu tonlardaki rahatlığı fark etme.

G3: Sesim alt tonlarda çok daha rahat hissettiriyordu. Bu rahatlığı kavradıktan sonra açık biçimde anladım ki alt tonlara doğru sınır yoktu.

G6: 14,5 yaşında müzik ve sanat okulunda eğitimime başladım. Sesim diğerlerine göre çok daha kalındı. Gerçekten kontralto olduğumu farketmemden önce bu sorunu çözmek zorunda kaldım.

G8: Kendimi bildim bileli konuşma tonum ve şarkı tonum koyu bir renge sahipti. Sesimin her zaman farkındaydım.

6. Tema: Coğrafi bölgeler bağlamında genetik aktarım.

G8: Seslerin karakteristik özelliklerini belirleyen faktörlerden birinin de coğrafya olduğuna inanıyorum. Gürcistan kökenli olmam ve bölge kadınlarının ağırlıklı koyu bir ses rengine sahip olmasının genetik olarak aile bireylerine ve dolayısıyla bana da aktarıldığını düşünüyorum.

Tablo 2. ve Tablo 1.2.'de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, profesyonel ses kullanıcılarının ses karakterlerini fark etmelerindeki en önemli etkenin, ses eğitimi aşamalarında karşılaştıkları teknik zorluklar, yanlış eğitim yaklaşımları, repertuar seçiminde karşılaşılan olumsuzluklar ve bunun gibi temel anlamda aslında eğitimci ile doğrudan ilişkili durumlar olduğu anlaşılmaktadır. Görüşmecilerin karşılaştıkları problemler nedeniyle sahne üzerinde gerektiği gibi mesleklerini sürdüremedikleri, çözümsüzlüklerin bu kişileri şarkı söylemekten vazgeçme noktasına kadar sürüklediği görülmektedir. Bütün bu yaşanan zorlukların ve karşılaşılan çözümsüzlüklerin nedeninin, Contralto Profonda ses karakterinin varlığından ve tanımlanmasından ses eğitimcilerin yeterince haberdar olunmaması yönünde bir yorum açığa çıkmaktadır.

5.1.1.3. Bu Ses Karakterine Sahip Olunmasının Nasıl Anlaşıldığına Yönelik Dağılım

Görüşmecilerin bu ses karakterine sahip olduklarının eğitim aşaması bağlamında nasıl anlaşılmış olduğuna ilişkin görüşleri analiz edildiğinde dört temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Görüşmecilerin eğitim anlamında karakteristik bir ses sahibi olduklarının nasıl anlaşıldığına dayalı temalar Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Temalar

Başından beri kendilerindeki koyu tınlı karakteristik bir ses özelliğinin farkında olduklarını ifade edenler.	G1, G4, G6, G7, G8
Eğitim aldığı süreçte ses karakteri tanınmasıyla doğru yönlendirilenler.	G2, G8
Eğitim aldığı süreçte ses karakteri tanımlanamaması nedeniyle sıkıntı-zorluk-sorun yaşayanlar.	G1, G3, G6, G7

Tablo 3’de görüldüğü gibi eğitim aşamasında karakteristik bir ses sahibi olduklarının anlaşılmasının nasıl olduğu sorusuna görüşmecilerin 5’i Başından beri kendilerindeki koyu tınlı karakteristik bir ses özelliğinin farkında olduklarını, 2’si Eğitim aldığı süreçte ses karakteri tanımlanmasıyla doğru yönlendirildiklerini, 4’ü ise Eğitim aldığı süreçte ses karakteri tanımlanamaması nedeniyle sıkıntı-zorluk-sorun yaşadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Görüşmecilerin eğitim aşamasında karakteristik bir sese sahip olduklarının anlaşılmasına ilişkin ifadeleri aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Tema: Başından beri kendilerindeki koyu tınlı karakteristik bir ses özelliğinin farkında olduklarını ifade edenler.

G1: Her zaman bir kontralto olduğumu düşündüm

G6: 14,5 yaşında eğitime baladım sesim diğerlerine göre çok daha kalındı

G7: Ancak ben sesimi her zaman biliyordum

G8: Lise eğitiminde koro şefimiz alto olduğumu söyledi ki bende farkındaydım

G4: Her zaman oldukça geniş bir ses aralığım vardı.

2. Tema: Eğitim aldığı süreçte ses karakteri tanınmasıyla doğru yönlendirilenler.

G2: 13 yaşında ses eğitimine başladığında.

G8: Hocam da aynı görüşte oldu uygun egzersizle ve repertuarla ilerledi.

3. Tema: Eğitim aldığı süreçte ses karakteri tanımlanamaması nedeniyle sıkıntı-zorluk-sorun yaşayanlar.

G1: Eğitimcilerimin sesimi serbest bırakmasını sağlaması yıllar aldı.

G3: Gençliğimde zorlukla karşılaştım. Kilise korosu çaba ve yorgunluğu

G6: Bundan sonra yanlış yönlendirilme nedeniyle.

G7: Aslında sesim öğretmenlerim tarafından anlaşılmadı. Soprano, Soprano Leggeri vs. çalışması.

Tablo 3.'de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, ses özelliği bu ses karakteri ile aynı veya benzer özellikler gösteren profesyonel ses kullanıcılarının ses karakterlerinin açığa çıkmasında eğitimci unsurunun olumlu ve olumsuz etkilerinin yanında büyük oranda kendi farkındalıklarının ve seslerinin taşıdığı özelliklerin bilincinde olmalarının etkili olduğu yorumu yapılabilmektedir.

5.1.1.4. Contralto Profondo Ses Kategorisinin -Kadın Tenor- Olarak da Adlandırılmasının Sebeplerine Yönelik Dağılım

Görüşmecilerin Contralto Profondo ses kategorisinin -Kadın Tenor- olarak da adlandırılmasının sebeplerine dayalı görüşleri analiz edildiğinde yedi temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Görüşmecilerin Contralto Profondo ses kategorisinin -Kadın Tenor- adlandırılmasının sebeplerine ilişkin temalar Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Temalar

Algısal bakışla kadın sesinin bir erkek sesi ile tını ve karakter olarak uyumlu bir benzerlik görenler	G4, G6, G5
Algısal bakışla kendi seslerini(de) tını ve karakter olarak bir erkek ses kategorisi ile birlikte tanımlayanlar	G3- G5
Ses tınısı ve ses karakteri özelliği belirtmeksizin sadece aynı ses aralığında olmanın rahatlığı ve koroda tenor partilerini rahat seslendirebilen bir ses tipi olarak tanımlayanlar	G2- G4- G3
Çok nadir karşılaşılan bu ses karakteri için kontralto adlandırmasının yeterli olduğunu düşünenler	G6
Bu ses karakterinin tenor ses ile aynı registre hakim olmasına rağmen tınısal farklılıklar olduğunu düşünenler	G8
Kadın sesi için tenor isimlendirmesini kabul etmeyenler	G7
Tını ve karakter olarak uyumlu bir benzerlik görmelerine rağmen bu ses türünü bir erkek ses niteliğinde değerlendirmeyenler	G2- G4

Tablo 4'de görüldüğü gibi profesyonel ses sanatçılarına Contralto Profondo ile Kadın Tenor ses adlandırması ilişkisine yönelik olarak sorulan soruya görüşmecilerden 3'ü bu kadın sesinin

bir erkek sesi ile tını ve karakter olarak algısal bir benzerlik gösterdiğini, 2'si algısal bir bakışla kendi seslerini de tını ve karakter olarak bir erkek ses kategorisi ile birlikte tanımlayabileceklerini, 3'ü ses tınısı ve ses karakteri özelliği belirtmeksizin bu sesin sadece aynı ses aralığında olmanın rahatlığı ve koroda tenor partilerini rahat seslendirebilen bir ses tipi olduğunu, 1'i çok nadir karşılaşılan bu ses karakteri için kontralto adlandırmasının yeterli olduğunu ifade etmektedir. Görüşmecilerden 1 tanesi bu ses karakterinin tenor ses ile aynı registre hakim olmasına rağmen tınısal farklılıklarının olduğunu belirtirken, 2 tanesi tını ve karakter olarak uyumlu bir benzerlik görmelerine rağmen bu ses türünü bir erkek ses niteliğinde değerlendirmedığını bildirmektedir. 1 görüşmeci ise kadın sesi için tenor isimlendirmesini kabul etmediğini ifade etmektedir.

Görüşmecilerin Cantralto Profondo Ses Kategorisinin -Kadın Tenor- Adlandırılmasının Sebeplerine Yönelik ifadeleri şöyledir:

1. Tema: Algısal bakışla kadın sesinin bir erkek sesi ile tını ve karakter olarak uyumlu bir benzerlik görenler.
  - G4: Sesin tınısı tenor ses karakteri ile uyum gösteriyor.
  - G5: Çünkü göğüs sesi süper güçlüdür ve bir erkeğe benzeyebilir.
  - G6: Gerçekten erkek sesi niteliğinde olan nadir örnek var.
2. Tema: Algısal bakışla kendi seslerini de tını ve karakter olarak bir erkek ses kategorisi ile birlikte tanımlayanlar.
  - G3: Buna Kadın Bariton demek daha uygun olur.
  - G5: Düşük notalarım bariton notalarına benziyor ve Dr. Fussi ses tellerim bariton gibi kalın dedi.
3. Tema: Ses tınısı ve ses karakteri özelliği belirtmeksizin sadece aynı ses aralığında olmanın rahatlığı ve koroda tenor partilerini rahat seslendirebilen bir ses tipi olarak tanımlayanlar.
  - G2: Kadın Tenor ifadesini koro müziğinde tenor partisini de seslendirebilen kadın ses olarak algılıyorum. Bu kadın şarkıcılar için tenor partisini seslendirmek kontralto partisini seslendirmekten daha rahat olabilir.
  - G3: Sesler aynı ses aralığında rahat ediyor olabilir.
  - G4: Bazı eğitimciler kontralto sesleri tenor ya da contrtenor sesiyle aynı şekilde çalıştırmaktadır.

4. Tema: Çok nadir karşılaşılan bu ses karakteri için kontralto adlandırmasının yeterli olduğunu düşünenler.

G6: Bana göre bu çok da gerekli olmayan bir moda... Benim fikrime göre bütün bu kadın sesleri kontralto olarak adlandırılabilir.

5. Tema: Bu ses karakterinin tenor ses ile aynı registere hakim olmasına rağmen tınısal farklılıklar olduğunu düşünenler.

G8: Tınısal farklılıklar doğal olarak kaçınılmaz.

6. Tema: Kadın sesi için tenor isimlendirmesini kabul etmeyenler.

G7: Benim türümdeki sesler için asla “tenor” teriminin kullanmam. Sesimin “tenor” olarak tanımlanması fikrine katılmıyorum.

7. Tema: Tını ve karakter olarak uyumlu bir benzerlik görmelerine rağmen bu ses türünü bir erkek ses niteliğinde değerlendirmeyenler.

G2: Kadın Tenorlar asla erkek tenorlar gibi ses üretmezler.

G4: Sesin tınısı tenor ses karakteri ile uyum gösteriyor fakat bu aynı şekilde “erkeksi” bir tenor sesi değildir.

Tablo 4.’de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde görüşmecilerin, ses renklerini tanımlarken, bir erkek ses karakterini tanımlayan “Tenor” isimlendirmesini büyük oranda tercih etmedikleri görülmektedir. İfadelerden yapılan çıkarıma göre, “Kadın Tenor” isimlendirmesinin ses karakterini tam olarak tanımlamadığı, ayrıca dinleyen açısından bakıldığında anlam kargaşası yaratabilecek bir adlandırma olarak görüldüğü yönünde yorum yapılabilmektedir.

5.1.1.5. Bu Karakterde bir Ses Rengine Sahip olmanın Ortaya Koyduğu Avantaj ve Dezavantaj Algısına Yönelik Dağılım.

Profesyonel ses kullanıcıları ile yapılan görüşmede Contralto Profondo ses karakterine sahip olma durumundan kaynaklanan avantajların ve dezavantajların neler olabileceğine yönelik sorulan soruda görüşmecilerin ifadeleri analiz edildiğinde toplam altı temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Görüşmecilerin Contralto Profondo ses karakterine sahip olma durumundan kaynaklanan avantajların ve dezavantajların neler olabileceğine yönelik değerlendirmeleri tablo 5’te gösterilmektedir:

Tablo 5. Temalar

Avantaj 1-) Çok nadir görülüyor olmasını avantaj olarak değerlendirenler:	G2, G4, G5, G6
Avantaj 2-) Diğer bilinen ses renklerinden farklı tını ve karakteristik özelliği ile gerek koro 'da gerek solo 'da zenginlik ve çeşitlilik unsuru oluşturduğunu söyleyerek bunu bir avantaj olarak değerlendirenler:	G1, G8
Avantaj 3-) Doğru bir eğitim ve iyi bir ses tekniği ile diğer bazı ses renklerine göre çok daha uzun yıllar şarkı söyleyebilme durumunu bir avantaj olarak değerlendirenler:	G4, G5
Dezavantaj 1-) Eğitim süreçlerinde yanlış yönlendirme, tanımlanamama ve bu gibi sebeplerle yanlış eğitilme olasılığının her zaman var olabileceğini bir dezavantaj olarak değerlendirenler:	G1, G4, G6
Dezavantaj 2-) Opera sanatı açısından bakıldığında yeterince rol içeren eserlerin olmayışı ve buna bağlı olarak repertuarı dezavantaj olarak değerlendirenler:	G2, G3, G5, G6, G7
Dezavantaj 3-) Sesin karakterinden kaynaklanan bir özellik olarak geç açılmasını, şarkı söylemeye hazır hale gelmesinin zaman aldığını belirterek bunun bir dezavantaj olduğunu belirtirler:	G8

Tablo 5'te görüldüğü gibi profesyonel ses kullanıcıları ile yapılan görüşmede Contralto Profondo ses karakterine sahip olma durumundan kaynaklanan avantajların ve dezavantajların neler olabileceğine dayalı olarak, üç tanesi avantaj olarak değerlendirilen ve üç tanesi de dezavantaj olarak nitelendirilen toplam altı temanın dikkatleri çektiği görülmektedir. Görüşmecilerin 4'ü bu ses türünün çok nadir görülüyor olmasını, 2'si diğer bilinen ses renklerinden farklı tını ve karakteristik özelliği ile gerek koro 'da gerek solo 'da zenginlik ve çeşitlilik unsuru oluşturmasını, 2'si ise doğru bir eğitim ve iyi bir ses tekniği ile diğer bazı ses renklerine göre çok daha uzun yıllar şarkı söyleyebilme durumunu bir avantaj olarak değerlendirmektedir. Görüşmecilerden 3 tanesi eğitim süreçlerinde yanlış yönlendirme, tanımlanamama ve bu gibi sebeplerle yanlış eğitilme olasılığının her zaman var olabileceği durumları, 5 tanesi Opera sanatı açısından bakıldığında yeterince rol içeren eserlerin olmayışı ve buna bağlı olarak repertuarın eksikliğini, 1 tanesi de sesin karakterinden kaynaklanan bir özellik olarak geç açılmasını, şarkı söylemeye hazır hale gelmesinin zaman aldığını ifade ederek bu konuları birer dezavantaj olarak değerlendirmişlerdir.

Görüşmecilerin Contralto Profondo ses karakterine sahip olma durumundan kaynaklanan avantajların ve dezavantajların neler olabileceğine ilişkin ifadeleri aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Tema: Çok nadir görülüyor olmasını avantaj olarak değerlendirenler.
G2: Neredeyse hiç rekabet söz konusu değildir.
G4: Avantajı nadir bir ses türü olması.
G5: Çok nadir

G6: Diğer ses türlerine kıyasla dünyada çok az sayıdayız.

2. Tema: Diğer bilinen ses renklerinden farklı tını ve karakteristik özelliği ile gerek koro 'da gerek solo 'da zenginlik ve çeşitlilik unsuru oluşturduğunu söyleyerek bunu bir avantaj olarak değerlendirenler.

G1: Farklılıklardan mutluluk duyuyorum

G8: Ağır, puslu ve güçlü tınları koro için ve solo için büyük bir zenginlik farklılık.

3. Tema: Doğru bir eğitim ve iyi bir ses tekniği ile diğer bazı ses renklerine göre çok daha uzun yıllar şarkı söyleyebilme durumunu bir avantaj olarak değerlendirenler.

G4: Doğru eğitim ile uzun yıllar boyu tam sese hakim olur.

G5: Ses tekniği iyi ise bir sopranodan çok daha uzun yıllar şarkı söyleyebilir.

4. Tema: Eğitim süreçlerinde yanlış yönderme, tanımlanamama ve bu gibi sebeplerle yanlış eğitime olasılığının her zaman var olabileceğini bir dezavantaj olarak değerlendirenler.

G1: Eğitimcimim beni başkalarına benzetmeye çalıştı...

G4: Eğitim süreci dezavantajdır...

G6: Bazen ses rengimiz anlaşılamiyor.

5. Tema: Opera sanatı açısından bakıldığında yeterince rol içeren eserlerin olmayışı ve buna bağlı olarak repertuarı dezavantaj olarak değerlendirenler.

G2: Opera repertuarında çok rol yok...

G3: Söylemek istediğim parçaları *orijinal tonunda olmasa* da söylüyorum...

G5: Repertuar gençken güzel gelmiyor...

G6: Az opera rolü var...

G7: Opera için bu dezavantaj...

6. Tema: Sesin karakterinden kaynaklanan bir özellik olarak geç açılmasını, şarkı söylemeye hazır hale gelmesinin zaman aldığını belirterek bunun bir dezavantaj olduğunu belirtenler.

G8: Ses zor açılıyor, şarkı söylemeye hazır hale gelmesi zaman alıyor, gün doğuyor ama ses günün arkasından geliyor...

Tablo 5.'de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, bu ses karakterinin nadir karşılaşıyor olmasının ve diğer ses türlerinden farklı tını özellikleri göstermesinin bu ses

karakterine sahip olan kişilerce önemli bir avantaj olarak değerlendirildiği görülmektedir. İfadelerden yapılan çıkarıma göre Contralto Profondo ses karakterinin sözü edilen avantajlı durumlarının öne çıkabilmesi için bilinçli eğitmen, doğru eğitim stratejileri ve doğru bir repertuar içeriği gibi unsurların bütünüyle bir araya gelmesi gerektiği ancak bu üç önemli unsur her zaman bir arada yakalamanın çok mümkün olmadığı yönünde bir yoruma varılabilmektedir. Dezavantaj olarak görülen bu durumun temel sebebinin ise Contralto Profondo ses karakterinin yeterince tanınmıyor olması bağlamında bilinçli/tecrübeli eğitimci unsuru olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

5.1.1.6. İsimlendirme olarak “Contralto Profondo” ve “Kadın Tenor” Adlandırmasının Tercih Edilmesine Yönelik Dağılım.

Görüşmecilerin Contralto Profondo ve Kadın Tenor adlandırmaları ile ilgili tercihlerine yönelik ifadeleri analiz edildiğinde iki temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Görüşmecilerin bu iki adlandırmaya yönelik tercihlerine dayalı temaların değerlendirilmesi tablo 6’da gösterilmiştir:

Tablo 6. Temalar

Contralto Profondo adlandırmasını tercih edenler:	G1, G4
Contralto tanımlamasını yeterli bulanlar:	G3, G5, G6, G8

Tablo 6’ya göre, ses karakterinin adlandırılması yönünde profesyonel ses kullanıcılarının tercihleri sorulduğunda görüşmecilerden 2’si contralto Profondo adlandırmasını tercih etmiş, 4’ü ise sadece kontralto tanımlamasını yeterli görmüştür.

Görüşmecilerin “Contralto Profondo” isimlenmesini mi, yoksa “Kadın Tenor” isimlenmesini mi tercih ettiklerine dayalı görüşleri şöyledir:

1. Tema: Contralto Profondo adlandırmasını tercih edenler:
  - G1: Contralto Profondo gerçek anlamda benim sesimi yansıtıyor
  - G4: Tenor gibi ses oluşturan, sıra dışı derinliği ile mistik tınlı kadın sesi...
2. Tema: Kontralto tanımlamasını yeterli bulanlar:
  - G3: Kontralto olarak tanımlarım
  - G5: Kontralto yeterli
  - G6: Kontralto’yu tercih ederim
  - G8: Kontralto daha doğru bir tanım.

Tablo 6.'da görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, ses özelliği bu ses karakteri ile benzer özellikler gösteren profesyonel ses kullanıcılarının şimdiye kadar alışla gelen Kontralto ses sınıfının alt türü şeklinde anlaşılan “Kontralto” isimlendirmesini yeterli görürken, ses özelliği bu ses karakteri ile aynı özellikler taşıyan katılımcıların seslerinin anlaşılır olarak tanımlanmasına ihtiyaç hissettikleri, bu tanımın tam karşılığı olarak da Contralto Profondo ismini kullanmayı tercih ettikleri yönünde yorum yapılabilmektedir.

5.1.1.7. Opera Eserlerinde Bir Tenor Karakteri Oynama Tercihine Yönelik Dağılım.

Görüşmecilerin opera eserlerinde bir tenor karakteri oynamayla ilgili tercihlerine yönelik görüşleri analiz edildiğinde iki temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Görüşmecilerin opera eserlerinde tenor karakter oynama tercihlerine yönelik temalar Tablo 7’de gösterilmiştir:

Tablo 7: Temalar

Evet / Olabilir	G1, G3
Hayır / Asla / Hiç istemem :	G2, G4, G5, G6, G7, G8

Tablo 7’ye bakıldığında Opera eserlerinde bir tenor karakteri oynamayı tercih etmelerine yönelik soruya görüşmecilerinin 2’sinin evet / olabilir olarak, 6’sının Hayır / Asla / Hiç istemem olarak cevap verdiği görülmektedir.

Görüşmecilerin tenor karakter oynama tercihlerine yönelik görüşleri aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Tema: Evet / Olabilir.

G1: Karaktere bağlı olarak değişir (Olabilir). İnsanlığın derinliklerini keşfetmeyi seviyorum.

G3: Evet

2. Tema: Hayır / Asla / Hiç istemem.

G2: Hayır

G4: Hayır

G5: Hayır

G6: Hiç İstemem

G7: Asla

G8: Hayır

Tablo 7.'de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, ses özelliği bu ses karakteri ile aynı veya benzer özellikler gösteren profesyonel ses kullanıcılarının ilk bakışta opera eserlerinde Tenor karakteri oynamayı çoğunlukla tercih etmedikleri dikkat çekmektedir. Ancak geçmişte ünlü tenor Enrico CARUSO'nun Contralto Profondo Ruby HELDER'i tenor rollerini üstlenmeye teşvik ederek 1915 yılında Metropolitan Operası'ndan bazı tenor rolleri Helder'in oynaması konusunda istekte bulunduğu bilinmektedir. Bu yönüyle ele alındığında, Contralto Profondo ses karakterinin özelliklerini bütünüyle taşıyan sanatçıların eserlerde tenor rolleri üstlenmelerinin sanatçıların sanat yaşantılarında önemli bir kariyere olanak sağlayabileceği yönünde yapılabilecek bir yoruma varılmaktadır.

5.1.2. Ses Karakterinin Yapısı ve Temel Özelliklerine Yönelik Bulgular

Bu kısımda Contralto Profondo ses karakterinin yapısını ve temel özelliklerini açığa çıkarmaya dayalı olarak sorulan sorulara görüşmecilerin verdiği cevaplardan elde edilen verilerin kodlanması ve bu kodlamar doğrultusunda açığa çıkan temalardan oluşturulan bu karakteristik ses türünün repertuar içeriği kategorisi başlığında toplanmış tablo görünümüne yer verilmiştir.

5.1.2.1. Katılımcıların Ses Sınırına Yönelik Dağılımı

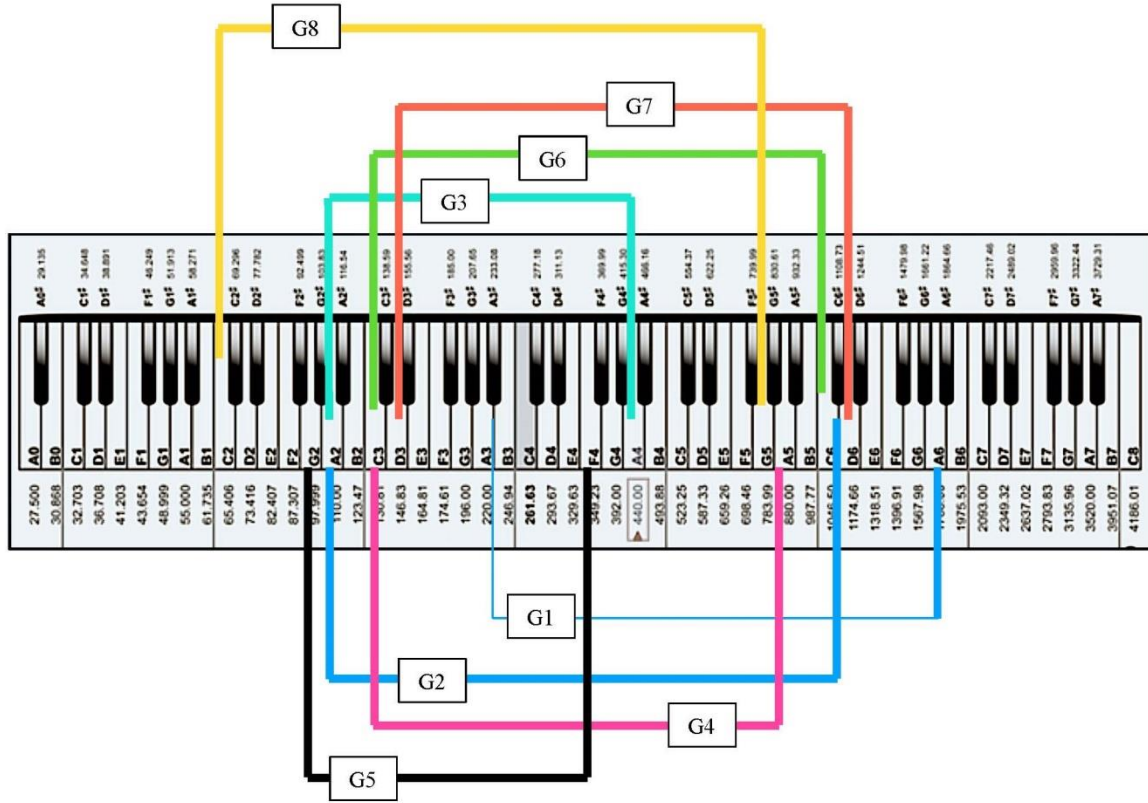
Katılımcıların ses sınırları içinde yer alan en ince ve en kalın ses notalarının hangileri olduğuna yönelik soruya verdikleri cevapları analiz edildiğinde her bir katılımcının belirttiği ses aralığı ayrı temalar olarak düzenlenmiş ve bu doğrultuda sekiz temanın ortaya çıktığı görülmüştür. Görüşmecilerin ses sınırlarını gösteren temalar Tablo 8'de gösterilmiştir:

Tablo 8. Temalar

G1	Si Bemol 3 (B3bemol) - La 6 (A6) (Yaklaşık 3 Oktav)
G2	Büyük Oktav La (A2)- 3 Oktav Do Diyez (C6diyez) (3 Oktav)
G3	Büyük Oktav (groses) La, (A2) – Eingestrichenem La, (A4)
G4	C3 – A5 Aralığı
G5	G2- B2 En Düşük – Chest (Merkez Tessitura Göğüs) F3 - F4
G6	Alt Do (Orta Do'nun 1 Oktav Altı) C3 (Genelde Sabah Fdiyez 2) – Yüksek Do (Orta Do'nun 2 Oktav Üzeri) (C6)
G7	Orijinal Kontralto Alt Sol'undan Çeyrek Daha Alt (D3) –Yüksek (Soprano) Do-Do diyez-Re
G8	2. Oktav Do – 5.Oktav Sol

Tablo 8'de görüldüğü gibi her katılımcı kendi ses sınırları içinde yer alan en kalın ve en ince ses notalarını yazılı olarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların ses sınırları içinde yer alan en kalın ve en ince notalarına dayalı ifadeleri gözle görülür bir biçimde anlaşılmasına olanak sağlaması

açısından piyano klavyesi üzerinde aşağıdaki gibi çizimlenerek katılımcılara ait ses sınırı şeması oluşturulmuştur:

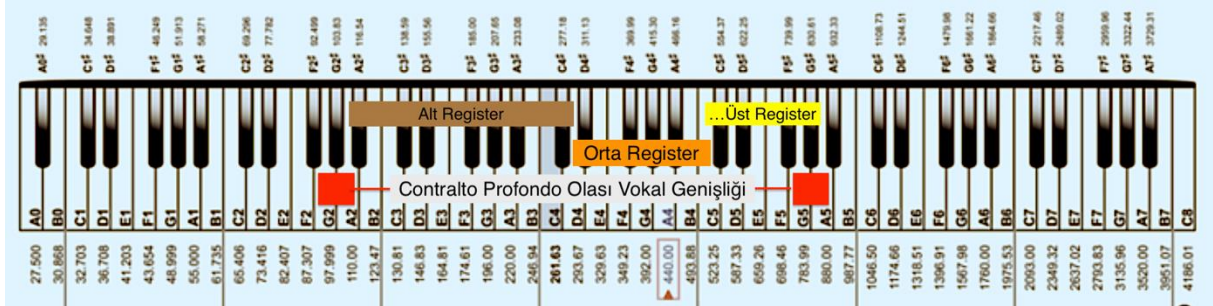

Çizim 1: Görüşmecilerin ses sınırları içinde yer alan en ince ve en kalın ses notalarını gösteren şema.

Ses aralıklarının şema halindeki çizimleri analiz edildiğinde en kalın ve en ince ses notaları olarak katılımcıların 1'i Si Bemol 3 (B3bemel) - La 6 (A6) (Yaklaşık 3 Oktav) aralığını, 1'i Büyük Oktav La (A2)- 3 Oktav Do Diyez (C6diyez) (3 Oktav) aralığını, 1'i Büyük Oktav (groşes) La, (A2) – Eingestrichenem La, (A4) ifadesini, 1'i ise C3 – A5 Aralığını belirttikleri görülmektedir. Ses sınırları içinde yer alan en ince ve en kalın ses notalarını katılımcılardan 1 tanesi G2- B2 En Düşük – Chest (Merkez Tessitura Göğüs) F3 - F4, 1 tanesi Alt Do (Orta Do'nun 1 Oktav Altı) C3 (Genelde Sabah Fdiyez 2)– Yüksek Do (Orta Do'nun 2 Oktav Üzeri) (C6), 1 tanesi Orijinal Kontralto Alt Sol'undan Çeyrek Daha Alt (D3) –Yüksek (Soprano) Do-Do diyez-Re, 1 tanesi de 2. Oktav Do – 5.Oktav Sol ifadeleri ile belirtmişlerdir.

Tablo 8.'de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, ses özelliği bu ses karakteri ile aynı veya benzer özellikler gösteren profesyonel ses kullanıcılarının ifadelerinin yanında göndermiş oldukları ses kayıtlarındaki en ince-en kalın ses aralığını duyurdıkları egzersizler de

değerlendirildiğinde büyük oranda Chest Register olarak adlandırılan göğüs registerinin (Alt Register) baskın olarak kullanıldığı, göğüs ses tınlarının fark edilir yoğunlukta işitiliyor olduğu yorumu yapılabilir. Yapılan yoruma dayalı olarak Contralto Profondo ses karakterinin muhtemel ses sınırları ve register bölgeleri aşağıda görülen Şekil 22:’de belirtildiği gibidir;

Şekil 22: Contralto Profondo Ses Karakterinin Muhtemel Vokal Aralığı Ve Muhtemel Register Bölgeleri.

5.1.2.2. Eserler İçerisinde Bu Ses Karakterini Ayrıştıran Özelliklere Yönelik Dağılım

Görüşmecilerin Eserler içerisinde bu ses karakterini ayrıştıran özelliklere dayalı görüşleri analiz edildiğinde üç temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Görüşmecilerin Eserler içerisinde bu ses karakterinin hangi özellikleri ile tercih edilmelerine yönelik temalar Tablo 9’de gösterilmiştir:

Tablo 9. Temalar

Sesin tınısal özelliklerine vurgu yaparak ele alanlar:	G2, G3, G4, G8
Sesi Karakter-Rol bağlamında değerlendirerek ele alanlar:	G1, G5, G8
Bu ses türünü müzik endüstrisinde tercih edilen bir ses türü olarak görmeyenler:	G6

Tablo 9’a bakıldığında Eserler içerisinde bu ses karakterinin ayrıştıran özellikleri ile ilgili soruya görüşmecilerin 4 tanesi sesin tınısal özelliklerine vurgu yaparak, 3 tanesi sesi karakter ve rol bağlamında ele alarak değerlendirirken, 1 tanesi ise Bu ses türünün müzik endüstrisinde tercih edilen bir ses türü olarak görülmediği yönünde görüş belirtmiştir.

Görüşmecilerin eserler içerisinde bu ses karakterinin hangi özelliklere göre tercih edildiğine ilişkin ifadeleri şöyledir:

1. Tema: Sesin tınısal özelliklerine vurgu yaparak ele alanlar:

G2: Rengi

G3: Derinliği

G4: Alt tonlara sahip olması, sıcak – koyu tınları.

G8: Puslu, gizemli, koyu ve pes olması.

2. Tema: Sesi Karakter-Rol bağlamında değerlendirerek ele alanlar:

G1: Cadılar, Yaşlı karakterler, Goblinler (kötü ruhlu, çirkin, cin ahalisinden hayalet vb.).

G5: Anneler, Bilgeler, Tanrıçalar, Baştan çıkarma rolleri.

3. Tema: Bu ses türünü müzik endüstrisinde tercih edilen bir ses türü olarak görmeyenler:

G6: Müzik endüstrisinde böyle bir karakterin tercih edildiğini bilmiyorum.

Tablo 9.'da görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, Contralto Profondo ses karakterini diğer ses karakterlerinden ayıran en önemli özelliğin, alışılmışın dışında duyulan “tını” özelliği olduğu görülmektedir. Contralto Profondo ses karakteri için yapılan koyu, sıcak, derin, puslu, gizemli gibi tanımlamalar doğrultusunda, eserler içinde yer alan; doğa üstü unsurlar, mitolojik varlıklar, olgun – bilge – yaşlı karakterler vb. olay örgüsünde akışa yön verici rollerin bu ses karakteri ile duygu duruma uygun bir gerçeklikle ifade edilebileceği yönünde bir yoruma varılmaktadır.

5.1.3. Bu Karakteristik Ses Türünün Repertuar İçeriğine Yönelik Bulgular

Bu kısımda, repertuar oluşturma ve çalışma prensiplerine dayalı eser içeriklerinin ortaya konmasına yönelik sorulan sorulara görüşmecilerin verdiği cevaplardan elde edilen verilerin kodlanması ve bu kodlamar doğrultusunda açığa çıkan temalardan oluşturulan bu karakteristik ses türünün repertuar içeriği kategorisi başlığında toplanmış tablo görünümüne yer verilmiştir.

5.1.3.1. Contralto Profondo Ses Türünün Karakteristik Yapı ve Özellikleri Algısına Dayalı Repertuar Oluşumuna Yönelik Dağılım

Profesyonel ses kullanıcılarına bu ses karakterinin yer aldığı operaların – koroların, eserlerde görev aldıkları rollerin, gösterdikleri performansların neler olduğuna yönelik sorulan soruya, dayalı görüşleri analiz edildiğinde iki temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Görüşmecilerin bu ses karakterinin repertuarında genel manada yer alabilecek eserlere yönelik görüşlerine ilişkin temalar Tablo 10’da gösterilmiştir:

Tablo 10. Temalar

Bu ses karakterinin tanımsal / yapısal özellik ifadelerine temas ederek görüş belirtenler:	G2, G3, G6
Bu ses karakterini Kontralto repertuarı ile birlikte değerlendirenler:	G4, G5, G7, G8

Tablo 10'da görüldüğü gibi bu ses karakterinin repertuarını oluşturabilecek opera ve koro eserleri ile seslendirdikleri roller ve diğer sahne performanslarına dayalı ifadelerinde görüşmecilerin 3 tanesi bu ses karakterinin tanımsal / yapısal özellik ifadelerine temas ederek, 4 tanesi ise bu ses karakterini Kontralto repertuarı ile birlikte değerlendirerek görüş belirtmişlerdir.

Görüşmecilerin repertuarda yer alabilecek eserlere yönelik görüşleri aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Tema: Bu ses karakterinin tanımsal / yapısal özellik ifadelerine temas ederek görüş belirtenler:

G2: Bu koyu renkli erkeksi kadın ses rengi... daha çok rolde yorumlayıcı olabilir ancak asıl konu şarkıcının karakteri, diğer bazı ses unsurları ve lezzettir.

G3: Roller ve karakterler açık bir biçimde tanımlanamaz ki, bu durumda seslerde. Bu nedenle cevap vermek zor. *(Ses aralığı / sesin tanımı açık bir biçimde tanımlanmalı ki, rol-karakter-performans ile ilgili fikir öne sürülebilir)*

G6: Kontralto roller dışında Kadın Tenor için belirli bir rol görmüyorum.

2. Tema: Bu ses karakterini Kontralto repertuarı ile birlikte değerlendirenler:

OPERALAR / ROLLER

G4-G8-G7: Maskeli Balo – “Ulrica - Kontralto”, G. Verdi

G8: Sour Angelica – “The Princess – Kontralto”, G.Puccini

G8: Eugene Onegin – “Olga – Kontralto”, P. I. Çaykovski

G7 -G4: İl Trovatore – “Asurcena – Kontralto”, G.Verdi

G7: Aida – “ Amneris – Mezzosoprano”, G. Verdi

G4 – G5: Ren Altını – “Erda – Contralto”, R. Wagner

G5: Daphne – “ Gaea (Gâea) – Contralto”, R. Strauss

G5: Falstaff – “Quickly Mistress – Mezzosoprano”, G. Verdi

G5: Luisa Miller – “Federica – Mezzosoprano”, G. Verdi

G5: Samson & Dalila – “ Delilah – Mezzosoprano”, Saint-Seans

G5: L’İtaliana in Algeri – “ Isabella – Contralto”, G. Rossini

G5: The Consul – “ Anne – Alto”, G. C. Menotti

G5: Semiramide – “ Arsace – Alto”, G. Rossini

G5: Orpheo ed Euridice – “ Orpheo – Alto”, C. W. Gluck

G4: La Donna del Lago – “ Malcolm (*Erkek Rolü*) - Contralto”, G. Rossini

G7: Rossini’nin Contralto eserleri

PASSİON-MESSA-AYİN-İLÂHİ İÇERİKLİ OARATORYO VE KORO ESERLER

G5 – G7: Stabat Mater – A. Vivaldi

G4 – G5: Requiem – G. Verdi

G7: Magnificat – J. S. Bach

G7: Messa Si Minor – J. S. Bach

G4: St. Matthew Passion – J. S. Bach

G5: Petit Messe Solenelle – G. Rossini

G5: Bach Oratoryoları

G7: Ortadoks Kilise Müziğinde Tenor Partileri

LIED ANLAYIŞINDA YAZILMIŞ ESERLER İLE SENFONİK ŞİİR VB. ESERLER

G5 – G4: Mahler Senfonileri

G5 – G4: Brahms Alto Rapsodileri

G4: “The Field of The Death” - S. Prokofiev

G4: “Sea Pictures” – Edward Elgar

G8: Alto-Mezzo Şarkılar - Manuel de Falla

Tablo 10.’da görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, ses özelliği bu ses karakteri ile aynı veya benzer özellikler gösteren profesyonel ses kullanıcılarının repertuarı genel olarak Kontralto ses renginin seslendirdiği repertuardan oluşturdukları ile karşılaşmıştır. Bu sanatçıların belirttikleri repertuar içinde opera eserleri, Passion–Messa–Ayin–İlahi içerikli oratoryo ve koro eserleri ve lied anlayışında yazılmış eserler ile senfonik şiir vb. eserlerden uygun olanlarının yer alabileceği anlaşılmıştır. Opera eserleri içinde; G. Verdi’nin Maskeli Balo Operasından “Ulrica” karakteri, Il Trovatore Operasından “Asurcena” karakteri, Aida Operasından “Amneris” karakteri, Falstaff Operasından “Quickly Misterss” karakteri ve Luisa

Miller Operasından “Federica” karakteri yer aldığı görülmüştür. Ayrıca, G. Rossini’nin L’Italiana in Algeri Operasından “Isabella” karakteri, Semiramide Operasından “Arsace” karakteri ve La Donna del Lago Operasından “Malcolm (Erkek Rolü)” karakteri gibi rollerin yer aldığı Opera eserleri de repertuar oluşturmaya uygun görülen eserler olarak anlaşılmıştır. Repertuara dahil edilebilecek diğer operalara örnek olarak; G.Puccini’nin Sour Angelica Operasından “The Princess” karakteri, P. I. Çaykovski’nin Eugene Onegin Operasından “Olga” karakteri, R. Wagner’in Ren Altını Operasından “Erda” karakteri, R. Strauss’un Daphne Operasından “Gaea (Gâea)” karakteri, Saint-Seans’ın Samson & Dalila Operasından “Delilah” karakteri, G. C. Menotti’nin The Consul Operasından “Anne” karakteri ve C. W. Gluck’un Orpheo ed Euridice Operasından “Orpheo” karakteri için yazılmış olan eser içeriklerinin belirtilmiş olduğu görülmüştür.

Passion, Messa, Ayin, İlahi içerikli oratoryo ve koro eserleri ile oluşturulabilecek repertuar içeriğine; A. Vivaldi’nin “Stabat Mater”, G. Verdi’nin “Requiem”, J. S. Bach’ın “Magnificat”, “Messa Si Minor” ve “St. Matthew Passion”, G. Rossini’nin “Petit Messe

Solenelle” gibi örnekler ile Ortadoks Kilise müziğindeki Tenor partilerinin yer aldığı görülmüştür.

Lied anlayışında yazılmış eserler ile senfonik şiir formundaki repertuar örneklerinin; Mahler’in Senfonileri, Brahms’ın Alto Rapsodileri, S. Prokofien’in “The Field of The Death” isimli eseri, Edward Elgar’ a ait “Sea Pictures” eseri ve Manuel de Falla’nın “Alto-Mezzo Şarkılar” gibi eser içeriklerinden seçilebileceği anlaşılmıştır.

Kontralto ses türünün repertuar içeriğinden oluşturan bu eserlerin yanında, erkek ses tınısı ve karakter özellikleri ile şarkı söyleyen Contralto Profondo ses karakterine sahip geçmişte yaşamış Ruby HELDER’in ve Bally PRELL’in seslendirdiği eserlerin de repertuar içeriğine örnek teşkil edebileceği düşünülmektedir. Ruby HELDER ve Bally PRELL kendi doğalarında var olan tenor ses rengi tınısıyla, içinde Tenor arylarının da bulunduğu birçok eseri seslendirmişlerdir. Ayrıca görüşmeciler içinde tenor aralığında rahat şarkı söyleyenlerin “-transpozisyon ile sesime uygun hale gelen her şarkıyı etkili ve beğenilir şekilde yorumlarım.” şeklindeki ifadeleri, sonuca bakışı destekleyen önemli bir yaklaşım olarak görülmüştür. Buradan yola çıkılarak Kontralto repertuarın yanında bu ses karakteri için eserlerin şarkıcının karakterine ve ses unsurlarına göre transpozisyon ile seslendirmeye uygun hale getirilmesinin, ayrıca transpozisyon yapılmasına gerek olmaksızın register için uygun bulunan tenor arylarının repertuara dahil edilmesinin yararlı olacağı yönünde yorumlanmaktadır.

5.1.3.2. Performansa ve Etkili Eser Yorumlamaya Dayalı Repertuar Oluşumuna Yönelik Dağılım

Katılımcıların, en etkili biçimde yorumladıklarını düşündükleri eserlerin hangileri olduğuna yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, dört temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Katılımcıların etkili olarak yorumladıklarını belirttikleri görüşlere ait temalar Tablo 11’de gösterilmiştir:

Tablo11. Temalar

Etkili yorumladığı örneklerde Opera Eserlerini ele alanlar:	G2, G5, G7, G8
Etkili yorumladığı örneklerde Messa – Gospel – İlahi ve Oratoryo’ları içine alan Barok Eserleri ele alanlar:	G4, G5, G6, G7
Etkili yorumladığı örneklerde Lied anlayışında yazılmış eserleri ele alanlar:	G4, G5, G6, G8
Etkili yorumladığı örneklerde Çağdaş eserleri ele alanlar:	G1, G2, G4, G6

Tablo 11'e bakıldığında En etkili yorumlayabildiğinizi düşündüğünüz eserler hangileridir sorusuna katılımcıların 4 tanesinin Etkili yorumladığı örneklerde Opera Eserlerini ele alarak, 4 tanesinin Etkili yorumladığı örneklerde Messa – Gospel – İlahi ve Oratoryo'ları içine alan Barok Eserleri ele alarak, 4 tanesinin Etkili yorumladığı örneklerde Lied anlayışında yazılmış eserleri ele alarak, 4 tanesinin de Etkili yorumladığı örneklerde Çağdaş eserleri ele alarak görüş belirttiği görülmektedir.

Katılımcıların etkili yorumlamaya dayalı ifadeleri şöyledir:

1. Tema: Etkili yorumladığı örneklerde Opera Eserlerini ele alanlar:
  - G2: Verismo. Verdi severim. Güçlü karakter roller.
  - G5: Erda, Gaea, Daphne
  - G7: Maskeli Balo, İl Trovatore
  - G8: Ulrica, Carmen.
2. Tema: Etkili yorumladığı örneklerde Messa – Gospel – İlahi ve Oratoryo'ları içine alan Barok Eserleri ele alanlar:
  - G4: İlahiler, Gospeller, Hristiyan şarkılar
  - G5: Tüm oratoryolar
  - G6: Bach, Handel, Monteverdi... Barok'tan Moderne bütün alto rolleri söylediğim için çok şanslıyım.
  - G7: Barok. Magnificat, Stabat Mater.
3. Tema: Etkili yorumladığı örneklerde Lied anlayışında yazılmış eserleri ele alanlar:
  - G4: Alman Liedleri...
  - G5: Ve Bir sürü Lied...
  - G6: Mahler...
  - G8: Folk müzik...
4. Tema: Etkili yorumladığı örneklerde Çağdaş eserleri ele alanlar:
  - G1-G4-G6: Çağdaş Eserler
  - G2: Modern eserler.

Tablo 11.'de, özellikle sesi, bu ses karakterinin özelliklerini bütünüyle gösteren profesyonel ses kullanıcıları dikkate alındığında belirttikleri repertuarın genel olarak sınırlı bir içerikle var olduğu izlenmektedir. Ancak bu repertuara dayalı olmakla birlikte sesin karakteristik özelliklerine vurgu yapan ifadelere de rastlanmaktadır. Profesyonel ses sanatçıları ile yapılan görüşmelerde bir görüşmecinin cevaplarına ilişkin "... Ayrıca, sesimin kişisel

karakteri ile ilgilenen bestecilerin benim sesim için yaptığı ve ilk seslendirmesini benim yaptığım çağdaş eserler etkili yorumladığım eserlerdir” ifadesinden yola çıkıldığında Contralto Profondo ses karakterinin özelliklerini öne çıkaran yeni eserlerin bestelenmesinin repertuar çerçevesini genişletmeye yönelik önemli bir etken olduğu yönünde bir yoruma varılmaktadır.

5.1.4. Eğitim Sürecilerinde Çalışma Stratejileri ve Egzersizlere Yönelik Bulgular

Bu kısımda çalışma stratejileri ve uygulama egzersizlerinin ortaya konmasına yönelik sorulan sorulara görüşmecilerin verdiği cevaplardan elde edilen verilerin kodlanması ve bu kodlamar doğrultusunda açığa çıkan temalardan oluşturulan çalışma stratejileri ve egzersizler kategorisi başlığında toplanmış tablo görünümüne yer verilecektir.

5.1.4.1. Eğitim Süreçlerinde Eser ve Egzersizler Bağlamında Dikkate Alınacak Çalışma Prensiplerine Yönelik Dağılım

Görüşmecilere Eğitim süreçlerinde eser ve egzersizler bağlamında dikkate alınacak çalışma prensiplerinin neler olduğuna yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, sekiz temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Katılımcıların eğitim süreçlerinde eser ve egzersizler bağlamında dikkate alınacak çalışma prensiplerinin neler olduğuna yönelik belirttikleri görüşlerine ait temalar Tablo 12’de gösterilmiştir:

Tablo 12: Temalar

Tüm diğer seslerde olması gerektiği gibi sesin sağlıklı sınırlar içinde tutulması gerekliliği.	G1, G2
Eğitimci unsurları, Farkındalık Eğitim yaklaşımları, Doğru Çalışma Yöntemleri	G2, G3, G5, G6
Çalışma / Egzersiz örnekleri:	G1, G2, G4, G6, G8
Tekniğe Yönelik Görüşler:	G1, G4, G5, G8, G2
Repertuar Örnekleri:	G1, G7
Ses Karakterinin Tanımlanması - Zamanında Tanınması:	G2, G4, G6,
Karşılıklı Güven ve Cesaretlendirme Temeline Dayalı Eğitim Yönlendirmesi:	G2, G3
Eğitim süreci ve Sürece Dayalı Gelişimin Gözlenmesi:	G2, G5, G8

Tablo 12’ye bakıldığında eğitim süreçlerinde eser ve egzersizler bağlamında dikkate alınacak Çalışma Prensiplerinin neler olduğuna yönelik görüşmecilerin 2 tanesi Tüm diğer seslerde olması gerektiği gibi sesin sağlıklı sınırlar içinde tutulması gerekliliğini, 4 tanesi Eğitimci unsurları, Farkındalık Eğitim yaklaşımları, Doğru Çalışma Yöntemleri unsurlarını, 5 tanesi Çalışma ve Egzersiz örneklerini, 5 tanesi Tekniğe Yönelik boyutlarını, 2 tanesi ise Repertuar Örneklerini öne çıkararak görüş bildirmişlerdir. Bunlara ek olarak 3 görüşmeci Ses

Karakterinin Tanımlanması - Zamanında Tanılanması konusunda, 2 görüşmeci Karşılıklı Güven ve Cesaretlendirme Temeline Dayalı Eğitim Yönlendirmesi konusunda ve 3 görüşmeci de Eğitim süreci ve Sürece Dayalı Gelişimin Gözlenmesi konusunda görüş belirterek değerlendirme yapmışlardır.

Görüşmecilerin eğitim süreçlerinde eser ve egzersizler bağlamında dikkate alınacak çalışma prensipleri ile ilgili ifadelerine aşağıda yer verilmektedir:

1. Tema: Tüm diğer seslerde olması gerektiği gibi sesin sağlıklı sınırlar içinde tutulması gerekliliği.
  - G1: Sesi sağlıklı sınırın dışına ve ötesine itmemek.
  - G2: Sesi sağlıklı tutmaya ve bütün bu sürecin vücudun içinde olup bittiğinin farkında olmak.
2. Tema: Eğitimci unsurları, Farkındalık Eğitim yaklaşımları, Doğru Çalışma Yöntemleri.
  - G2: Ses Eğitiminde ilk deneyim en önemli noktadır ve bu süreç zihinsel ve fiziksel gelişim çerçevesinde Eğitimciye bağlıdır. Deneyimsiz öğrenciye yaklaşım.
  - G3: Öğrenciye yeni yöntemler keşfetmeye yönlendirici yaklaşım.
  - G5: Günümüz öğretmenlerinin teorileri ile karşılaştırmalı yaklaşım.
  - G6: Bir eğitmen olarak benim yaklaşımım.
3. Tema: Çalışma / Egzersiz örnekleri:
  - G1: Agilite egzersizleri...
  - G2: Doğal sesi bulup korumaya yönelik egzersizler...
  - G4: Üçlü, Beşli Majör ve Minör diziler...
  - G6: Vücudun çalışır hale geldiği genel egzersizler...
  - G8: "İ" vokaliyle tek ses üzerinde çalışma...
4. Tema: Tekniğe Yönelik Görüşler:
  - G1: Nefes kontrolü, sesi hareketli ve serbest tutabilmek, Bel Canto eğitimi...
  - G2: Vücut ile uyumlu ses gelişimi ve değişimi...
  - G4: Nefesin eşit akışı, Düşük register'dan daha yukarıda şarkı söylemek...
  - G5: Göğüs sesi, geçiş tonu...
  - G6: Göğüs ve kafa registerlerini uygun biçimde kullanmak...
  - G8: Doğru nefes tekniği ilk adımdır...
5. Tema: Repertuar Örnekleri:
  - G1: Erken dönem müziği, Haendel...
  - G7: Rossini, Tancredi Operası, Bach Oratoryo ve kantatları...
6. Tema: Ses Karakterinin Tanımlanması - Zamanında Tanılanması:
  - G2: Erkenden tanımlanmalı...
  - G4: Gerçek bir kontraltının doğal özellikleri...

G6: Bu ses türü için ilk önemli şey bu sesi olduğu gibi tanımlayabilmek...

7. Tema: Karşılıklı Güven ve Cesaretlendirme Temeline Dayalı Eğitim Yönlendirmesi:

G2: Eğitimci ile dürüst, açık ve güvenilir bağlantı kurmak...

G3: Öğrenci ile güvene dayalı bir temel oluşturmak...

8. Tema: Eğitim süreci ve Sürece Dayalı Gelişimin Gözlenmesi:

G2: Bu sesin Tam olarak ne şekilde eğitileceği ise bir cümlede anlatılmaz, bir süreçtir.

G5: Şarkı söyleme tekniği içinde yer alan kasları oluşturmak yıllarca sürer...

G8: Gelişim sürecine bağlı olarak yapılacak egzersizler...

Tablo 12.'de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, Contralto Profondo ses karakterinin eğitimini diğer ses gruplarının eğitiminden tamamen ayıran, sadece bu ses karakterine yönelik olarak belirli bir çalışma programına değinmediklerine rastlanmaktadır. İfadelerden edinilen çıkarımlar doğrultusunda, her ses türü için çalışma stratejilerinin aynı/benzer süreçte devam ettiğinin vurgulandığı görülmektedir. Bu sürecin ses sağlığı, ses-nefes tekniği, duruş ve pozisyon, uygun repertuar ve egzersiz uygulamaları ve bunun gibi unsurları içermekte olduğu ile ilgili ifadelerle karşılaşmaktadır. Görüşmecilerin belirttiği “Bu ses türü için ilk önemli şey bu sesi olduğu gibi tanımlayabilmek...” ve “Erkenden tanımlanmalı...” ifadelerinden yola çıkılarak eğitim stratejisine yön vermek için en önemli unsurlardan bir tanesinin bu ses karakterinin zamanında tanımlanıp tespit edilmesi olduğu yönünde yorumu yapılabilmektedir.

5.1.4.2. Eser Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara Yönelik Dağılım

Görüşmecilerin Eser Seçimi Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususların Neler olduğuna ilişkin görüşleri analiz edildiğinde 4 temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Görüşmecilerin Eser Seçimi Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara yönelik temalar Tablo 13’de gösterilmiştir:

Tablo 13. Temalar

Ses Aralığı – Ses Sınırları ve Ses Kullanımındaki Teknik Unsurlar İle, Sesin Kalitesini ve Özelliğini Koruyucu Nitelikteki Eser Seçimi:	G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8
Çeşitli Stillerde- Zengin – Geniş Repertuar Seçimi:	G1, G2
Karakter ve Kişiliğe Uygunluk:	G2, G6
Eseri sevmek, İlgi ve Beğeni Unsurlarını Dikkate Alan Bir Yaklaşımla Seslendirilecek Eserlerin Seçilmesi:	G4, G6

Tablo 13’ de görüldüğü gibi Eser Seçimi Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Neler olduğuna yönelik soruya görüşmecilerin 8 tanesi Ses Aralığı – Ses Sınırları ve Ses Kullanımındaki Teknik Unsurlar İle, Sesin Kalitesini ve Özelliğini Koruyucu Nitelikteki Eser Seçimi hususlarına, 2 tanesi Çeşitli Stillerde - Zengin – Geniş Repertuar Seçiminin önemine, 2 tanesi Karakter ve Kişiliğe Uygun eser seçimine, 2 tanesi ise Eseri sevmek, İlgi ve Beğeni Unsurlarını Dikkate Alan Bir Yaklaşımla Seslendirilecek Eserlerin Seçilmesi konularına vurgu yaparak görüş belirtmişlerdir.

Görüşmecilerin Eser Seçimi Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ile ilgili ifadeleri şöyledir:

1. Tema: Ses Aralığı – Ses Sınırları ve Ses Kullanımındaki Teknik Unsurlar ile,

Sesin Kalitesini ve Özelliğini Koruyucu Nitelikteki Eser Seçimi:

G1: Ses aralığı rahat mı?

G2: Eserin sınırlarının ses sınırları ile uyumlu olup olmadığı önemlidir.

G3: Sesi asla fazla zorlamaktan kaçınılması...

G4: Ses aralığı içinde tutarlı ve devamlılığı olan bir ses elde edilmesi, Üst ve alt tonlardaki pasajlarda hakimiyet becerisi...

G5: Eserin Ses aralığı ile uyumlu hale getirilmesi.

G6: Eserin Sesin rahat olduğu yere uygun olması gerekliliği...

G7: Sesin özelliğini öne çıkaran unsurlar, Koloratür ve Fioritura yapabilmek, Yüksek pozisyonda şarkı söylemek, virtüözite ile şarkı söylemek.

G8: Doğru tanımlanmış ses grubuna yönelik eser seçimi, Orta tonları sağlamlaştıran ve sesi doğru yere konumlandıran eserlerin seçilmesi.

2. Tema: Çeşitli Stillerde- Zengin – Geniş Repertuar Seçimi:

G1: Çeşitli diller dikkate alınmalı.

G2: Çalışılacak eserin stili ve ses sınırı uyumluluğu...

3. Tema: Karakter ve Kişiliğe Uygunluk:

G2: Repertuar şarkıcının karakterine ve kişiliğine uygun olmalıdır.

G6: Sesin genişliğinin ve renginin rolün gereklerine uygun olması gerekliliği.

4. Tema: Eseri sevmek, İlgi ve Beğeni Unsurlarını Dikkate Alan Bir Yaklaşımla
Seslendirilecek Eserlerin Seçilmesi:

G4: Eser seçimi beğeni ile ilgili olmalıdır.

G6: Sevilen eserlerin yer verildiği bir repertuar oluşumu.

Tablo 13.'de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, ses özelliği bu ses karakteri ile aynı veya benzer özellikler gösteren profesyonel ses kullanıcılarının çoğunluğunun eser seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli konu olarak, ses aralığına uygun, ses sınırları ile uyumlu eserlerin seçilmesinin olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Ayrıca eser seçiminde estetik algı ve eseri sevmek gibi olgularında önemli olduğu vurgulanmış, sesin ifadesini en iyi yansıtan, duygusal ve müziksel bağ kurularak yorumlanan, hissedişe uyan eserlerin seçilmesinin yorumculuğa önemli ölçüde katkısı olduğu saptanmıştır. İfade edilen diğer tüm bu unsurların altında toplandığı başlığın “Ses Aralığı, Ses Sınırları ve Ses Kullanımındaki Teknik Unsurları öne çıkaran, Sesin Kalitesini ve Özelliğini Koruyucu Nitelikteki Eser Seçimi” olduğu söylenebilmektedir. Bu bağlamda sesin özelliğini öne çıkaran, sesi zorlamayan ve ses aralığına uygun olarak seçilen eserlerin seslendirilmesi sırasında, karşılaşılabilecek teknik zorlukların aşılması, seslendirilecek eserin türüne göre analizin yapılması ve duygu durum aktarılması gibi aşamaların daha kolay üstesinden gelinebileceği yönünde yorumlanabilmektedir. Eğitim aşamasında eser seçiminde dikkat edilecek hususlara yönelik olarak; Ses aralığı ve ses sınırlarının dikkate alınarak sesin kalitesini ve özelliğini koruyucu nitelikteki eser seçiminin amaca yönelik eğitim sürecini desteklediği anlaşılmıştır. Eser seçerken eğitmenin; – Eser, ses aralığına uygun mu? - Eser içinde sesin zorlanacağı frazlar (müzik cümleleri) var mı? - Öğrencinin üst ve alt tonlardaki pasajlarda hakimiyet becerisi seçilen eseri seslendirmek için yeterli mi? gibi soruların her zaman dikkate alarak çalışma programı belirlemesi gerekliliği ön plana çıkmıştır. Ayrıca ses tekniğinin gelişim sürecine uygun görülen çeşitli stillerde, geniş içerikle oluşturulacak zengin bir repertuar belirlenmesi öğrencinin hem gelişim sürecinde mesleki bakış açısına yön verecek hem de gelecekteki profesyonel sanatçı yaşamına katkı sağlayacak nitelikte bir alt yapının temelini sağlayan eğitim yaklaşımı olarak değerlendirilmiştir. Eser seçimi ile ilgili önemli görülen bir başka hususun da öğrencinin karakter ve kişilik özellikleri ile uyuşan, beğenerek seslendireceği, severek ilgi ile yorumlayabileceği eserlere yer vermek olarak değerlendirilmiştir.

5.1.4.3. Bu Ses Karakterleri ile İlgili Çalışma Stratejilerine Yönelik Dağılım

Görüşmecilere bu ses karakteri ile ilgili çalışma stratejilerinde izlenmesi gereken yöntemlerin neler olduğuna yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, üç temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Katılımcıların çalışma stratejilerinde izlenmesi gereken yöntemlerin neler olduğuna yönelik belirttikleri görüşlerin temaları Tablo 14’de gösterilmiştir:

Tablo 14. Temalar

Yapılması gerekenler:	G1, G2, G3, G6, G7, G8
Yapılmaması gerekenler:	G1, G2
Egzersiz ve repertuar içerikleri:	G1

Tablo 14’e bakıldığında, en temelden en gelişmiş seviyeye yönelik olarak bu ses karakterlerinin çalışma stratejilerinde nasıl bir yöntem izlenmelidir sorusuna görüşmecilerin 6 tanesi çalışma yönteminde yapılması gerekenler hususunda, 2 tanesi çalışma yöntemlerinde yapılmaması gerekenler hususunda, 1 tanesi de çalışma stratejilerinde yer alması uygun olan egzersiz ve repertuar içeriklerine örnekler bağlamında görüşler bildirdiği görülmektedir.

Katılımcıların karakteristik özellikteki bu ses türünün çalışma stratejilerinde izlenmesi gereken yöntemlerin neler olduğuna ilişkin ifadeleri şu şekilde belirtilmiştir:

1. Tema: Yapılması gerekenler:

G1: Sesin gelişip derinleşmesinin gerekliliğine yapılan vurgu ve geliştirici egzersizler yapmanın ifade edilmesi. Üst pasajlarda rahatlatma ve serbestliğin gerekliliği

G2: Vücudun egzersiz ve repertuar ile uyumlu hale gelmesi.

G3: Sese güven tesis etmek. Eser çeşitliliği sayesinde ses’e yol haritası belirlemek.

G6: Alt pasajlar üzerinde çalışmak ve Göğüs registerinden orta/kafa registerine geçiş...

G7: Klasik metodun takip edilmesi.

G8: Bağlantı yollarını belirlemek, register arası geçiş ile pozisyon vurgusu ve Doğru pozisyon ifadesi. Genel doğruların ve genel metod’ların takip edilmesi. Eğitmenin kişiyi tanınması. Kişinin kendisini beden dilini ve sınırlarını bilmesi anlaması.

2. Tema: Yapılmaması gerekenler:

G1: Sesin erken zamanda ağırlaştırılması ve Ağır repertuar oluşturma.

G2: Kötü ve yanlış egzersizin sese vereceği zararlar.

3. Tema: Egzersiz ve repertuar içerikleri:

G1: Garcia- Merchesi metodları ve Mozart kontralto repertuarı, Liebling kitaplarındaki eski egzersizler, Nefes kontrolü ve agilité egzersizleri.

Bir eğitiminin Contralto Profondo ses karakteri ile çalışma stratejileri belirlerken dikkat etmesi gereken konulara yönelik olarak, öncelikle sesin gelişip derinleşmesini geliştiren genel doğruların rahat uygulandığı klasik metod ile Liebling kitaplarındaki eski egzersizleri tercih edilmesinin faydalı olacağı düşüncesi ile karşılaşılmıştır. Üst pasajlarda rahatlama ve serbestliğin yakalanmasını sağlayarak bunun yanında alt pasajlar ile göğüs registerinden orta ve kafa registerine geçişin bağlantı yollarının belirlenmesine yönelik bir programa yer verilmesi doğrultusunda ifadelerle rastlanmıştır. Ayrıca eğitmenin öğrenciyi yakından tanıması, beden dilini ve sınırlarını açığa çıkarması, doğru pozisyon ve uygun nefes kullanımı geliştikçe Garcia-Merchesi vb. genel metodlarla çalışmaya yön verilmesi, ilerleyen süreçlerde Mozart kontralto repertuarı ile birlikte gerekirse tenor partilerinin ve transpoze edilen eserlerin oluşturduğu bir yol haritası belirlenmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Özellikle yapılmaması gereken durumlar olarak, uygun olmayan yanlış egzersizlerin uygulanması ve ağır bir repertuar seçimi ile zamanı gelmeden sesin olduğundan daha koyu bir tınıyla ağırlaştırılması konularına değinilmiştir. Bu bağlamda yukarıda ifade edilen ve her türlü ses karakteri için izlenen genel doğruların ortaya koyduğu eğitim stratejilerinin bu ses karakteri için de doğru tanımlama yapılmak suretiyle uygulanabilir olduğu yorumuna varılmaktadır.

5.1.4.4. Repertuar Oluşturmaya Yönelik Dağılım

Görüşmecilerin repertuar oluştururken dikkat ettikleri hususların neler olduğu sorusuna verdikleri cevaplar analiz edildiğinde ortaya çıktığı görülen beş tema Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15. Temalar

Sesi oluşturan temel özellikler ile tekniğe dayalı hususları belirtenler (ilişkilendirenler):	G1, G2, G4, G5, G6, G7, G8
Beğeni ve estetik algı bağlamında yoruma dayalı hususları belirtenler:	G1, G3, G4, G6, G8
Eser seçiminde kişilik-karakter-rol uyumluluğuna dayalı hususları belirtenler:	G2, G4, G5, G6
Farklı müzik türlerini de içine alan repertuar çeşitliliğine dayalı hususları belirtenler:	G1, G4, G8
Özel bir repertuarla yapılan performansa dayalı hususları belirtenler:	G3, G6

Tablo 15’de görüldüğü gibi repertuar oluşturma ile ilgili sorulan soruya görüşmecilerin 7 tanesi Sesi oluşturan temel özellikler ile tekniğe dayalı hususları belirterek repertuar oluşturma ile

ilişkilendirerek, 5 tanesi Beğeni ve estetik algı bağlamında yoruma dayalı hususları belirterek, 4 tanesi Eser seçiminde kişilik-karakter-rol uyumluluğuna dayalı hususları vurgulayarak, 3 tanesi Farklı müzik türlerini de içine alan repertuar çeşitliliğine dayalı hususları ifade ederek, 2 tanesi ise Özel bir repertuarla yapılan performansa dayalı hususları belirterek görüş bildirmişlerdir.

Görüşmecilerin repertuar oluşturmada dikkat edilecek hususlara dayalı ifadeleri aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Tema: Sesi oluşturan temel özellikler ile tekniğe dayalı hususları belirtenler:

G1: Sesi özgürleşmesine (Rahatlık / Serbestlik) olanak sağlayan eserler. Ses rengini ortaya koyan eserler.

G2: Repertuarı oluşturan Eserlerde Sese uygunluk.

G4: Ses Sınırları içinde yer alan eserler.

G5: Repertuarı oluşturacak eserler sesime uymalı.

G6: Repertuarı oluşturacak eserler Ses sınırlama uymalı.

G7: Sesi tam kapasite ile kullanılmasına olanak sağlayan eserler

G8: Ses sınırı içinde yer alan, Sesi enerjisini açığa çıkaran, Ses rengine uygun, eserler.

2. Tema: Beğeni ve estetik algı bağlamında yoruma dayalı hususları belirtenler:

G1: Kulağa güzel gelen, İyi hissettiren eserler.

G3: Sözler (Anlatım-ifade-nüans-müzikalite-yorum) belirleyici eserler.

G4: Beğeni ve gerçekten ne söylemek istiyorsam o.

G6: Dokuya (hissedilişe) uyan eserlerin seçilmesi, Duygusal ve müziksel bağ kurulan, merak uyandıran eserler.

G8: Sesi ifadesini en iyi yansıtan eserler.

3. Tema: Eser seçiminde kişilik-karakter-rol uyumluluğuna dayalı hususları belirtenler:

G2: Repertuar Kişiliğime uymalı

G4: Bazı eserler sesim için genç kalabiliyor, Anne-Bilge-Kadın-Komik karakter-Genç kadın

G5: Eserler Benim kişiliğime uymalı

G6: Sesimin kişisel karakteri ile ilgilenen bestecilerin benim sesim için yaptığı eserler.

4. Tema: Farklı müzik türlerini de içine alan repertuar çeşitliliğine dayalı hususları belirtenler:

G1: Fransız kabare şarkıları, çeşitli repertuar

G4: Repertuarı keşfetmek, Bazı Koloratür eserler, Mezzoların seslendirdiği eserleri seslendiriyorum

G8: Farklı müzik türlerinden, Opera ariası-Şarkı-Türkü.

5. Tema: Özel bir repertuarla yapılan performansa dayalı hususları belirtenler:

G3: Hikayeler...

G6: Prömiyerini yaptığım çağdaş eserler, Sesimin kişisel karakteri ile ilgilenen besteciler tarafından sesim için uydurulmuş/yazılmış eserler.

Tablo 15’de görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, görüşmecilerin çoğunluğunun, repertuarın belirlenmesinde tekniğe dayalı olan unsurların önemini vurguladıkları dikkat çekmektedir. Bu unsurların; -sesin rahat ve serbest kullanımına olanak sağlayan eser seçimi, -ses rengini ortaya koyan eser seçimi, -sesin tam kapasite ile kullanılmasına olanak sağlayan eser seçimi, -ses karakteri ile uyumlu eser seçimi gibi maddelerle ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca eser seçiminde estetik algı ve eseri sevmeye gibi olgularında önemli olduğu vurgulanmış, sesin ifadesini en iyi yansıtan, duygusal ve müziksel bağ kurularak yorumlanan, hissedişe uyan eserlerin seçilmesinin yorumculuğa önemli ölçüde katkısı olduğu yönünde bir yoruma varılmıştır. Oluşturulacak repertuar içerisinde farklı müzik türlerine yer verilmesinin de yol haritasının açığa çıkmasında katkısı olduğuna değinilmiş, zengin içerikli yapılandırılacak bir repertuarın yorum farklılıklarını ayrıştırmada farkındalığı pekiştirdiği anlaşılmıştır. Buradan yola çıkarak repertuarı oluştururken izlenecek temel yaklaşımın, ses için uygun olan ve teknik unsurların işlevselliğine bütünüyle katkı sağlayan eserlere yer verilmesi olduğu yönünde yorum yapılabilmektedir.

5.1.4.5. Performansın Dinamik Olması İçin Yapılan Çalışmalara Yönelik Dağılım

Görüşmecilere performanslarının dinamik olması için yaptıkları çalışmalara yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde dört temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Görüşmecilerin performanslarını dinamik tutmak için ne tür çalışmalar yaptıklarına ilişkin belirttikleri görüşleri Tablo 16’da gösterilmiştir:

Tablo 16. Temalar

Repertuar dikkate alarak çalışma:	G ₁ - G ₅ - G ₂
Fiziksel durumu dikkate alarak çalışma stratejisi belirtenler:	G ₂ - G ₈ -
Tekniğe dayalı ses egzersizlerini dikkate alarak çalışma stratejisi belirtenler:	G ₁ - G ₂ - G ₄ - G ₆ - G ₈
Tekniğe dayalı nefes egzersizlerini dikkate alarak çalışma stratejisi belirtenler:	G ₂ - G ₄ - G ₈
Egzersiz yapmaksızın ve ses ısıtmaksızın performans sergilediğini belirtenler:	G ₃

Tablo 16'ya bakıldığında performansın dinamik tutulması için yapılan çalışmalara yönelik sorulan soruya 3 görüşmeci Repertuar dikkate alarak yapılan çalışmaları ifade ederek, 2 görüşmeci Fiziksel durumu dikkate alarak çalışma stratejisi belirterek, 5 görüşmeci Tekniğe dayalı ses egzersizlerini dikkate alarak çalışma stratejisi belirterek, 3 görüşmeci Tekniğe dayalı nefes egzersizlerini dikkate alarak çalışma stratejisi belirterek, 1 görüşmeci ise Egzersiz yapmaksızın ve ses ısıtmaksızın performans sergilediğini belirterek görüş bildirmişlerdir.

Görüşmecilerin performanslarını dinamik tutmaları için yaptıkları çalışmalara yönelik ifadeleri aşağıda belirtilmiştir;

1. Tema: Repertuar dikkate alarak çalışma:

G1: Dayanıklılık için Mozart Contralto ariaları ve Sesi sağlamlaştırmak için Rossini ariaları, Fransız kabarelerinden alıntılar, Bel Canto stiline yönelik çalışmalar...

G2: Performansım için yaptığım egzersizler repertuarıma bağlıdır.

G5: Bariton ariaları söyleyerek-Yodel'ler seslendirerek. (Yodel: İsviçre ve Avusturya Tirol bölgesi Tizden-Pese / Pesten-Tize atlayışlarla söylenen türkü...)

2. Tema: Fiziksel durumu dikkate alarak çalışma stratejisi belirtenler:

G2: Performansım için yaptığım egzersizler fiziksel durumuma bağlıdır. Fitness çalışması.

G8: Bedenin açıklığı, Bedenin rahatlığı, Spor yapmak, Bedeni ısıtmak.

3. Tema: Tekniğe dayalı ses egzersizlerini dikkate alarak çalışma stratejisi belirtenler:

G1: Agilite egzersiz. Üst pasajı açık tutmaya yönelik egzersiz...

G2: Ses sınırı içinde ses çalışmaları.

G4: Günlük temel egzersizler. Bazı diziler, Sesi bütün olarak dengede tutmak için üst tonlarda bilinçli genişletme çalışması. Register üzerinde yukarı aşağı dudak trilleri...

G6: Sesin özü için (Temiz ses üreterek, doğru pozisyon) egzersizleri. Sesin dinamizmi için egzersizler. Konuşma terapisi (Diksiyon-Telaffuz- Artiküle) egzersizleri. Register geçişlerinin çalışıldığı egzersizler...

G8: Kısa hafif sesi ısıtan egzersizler.

4. Tema: Tekniğe dayalı nefes egzersizlerini dikkate alarak çalışma stratejisi belirtenler:
G2: Nefes çalışmaları. Appoggio (nefes-destek) çalışmaları (Nefesin üzerinde arkı söyleme)
G4: Nefes çalışmaları.
G8: Nefesi rahat kullanmak.
5. Tema: Egzersiz yapmaksızın ve ses ısıtmaksızın performans sergilediğini belirtenler:
G3: yıllardır egzersiz yapmıyorum. Şarkı söylemeden önce de ısınmıyorum. Ses tonunu hikayenin (Anlatımın-İfadenin) şekillendirdiği bir yorumculuk anlayışı ile performans sergiliyorum.

Tablo 16’da görüşmecilerin ifadeleri incelendiğinde, profesyonel ses kullanıcılarının performansa hazır halde bulunmak için tekniğe dayalı temel egzersiz programları ile bedensel çalışma programlarını profesyonel yaşantılarında da sürdürdükleri anlaşılmaktadır. Bu çalışmalar içinde dayanıklılık için Mozart Kontralto aryaları ve sesi sağlamlaştırmak için Rossini aryaları, Fransız kabarelerinden alıntılar, Bel Conto stiline yönelik çalışmalar tavsiye edilmektedir. Bazı sanatçıların performanslarını dinamik tutmak için bariton aryaları ve Yodel’ler seslendirdiği anlaşılmış, konuşma temrinleri ve artiküle – diksiyon – telaffuz çalışmalarını içine alan, sesi bütün olarak dengede tutmak için üst tonlarda ve alt tonlarda yapılan günlük temel egzersizleri yaptıkları ön plana çıkmıştır. Bunlarla birlikte register üzerinde yukarı aşağı dudak trillerine, nefes üzerinde şarkı söylemeyi geliştiren Appoggio (nefes-destek) çalışmalarına, üst pasajı açık tutmaya yönelik Agilite egzersizlerine, sesin özü için temiz ses üreterek, doğru pozisyon çalışmalarına değinildiği görülmüştür. Bu bağlamda performansın dinamik tutulmasına yönelik yaklaşımlar ile ilgili olarak eğitim dönemlerinden itibaren profesyonel sanatçılık yaşamı süreçlerinde de tekniği, nefes çalışmalarını, pozisyonu ve bedenin rahatlığı ve açıklığını içine alan bütüncül egzersizlerin yapılmasının performansın her zaman şarkı söylemeye hazır halde olmasına katkı sağladığı yönünde yorum yapılabilmektedir.

5.1.5. Contralto Profondo Ses Karakterine Sahip Olma İhtimali Bulunan Bir Öğrencinin ve Bu Ses Karakterine Sahip Bir Öğrenciye Yön Vermek Durumunda Olan Bir Ses Eğitiminin Öznel Görülen Bu Duruma Bakış Açılarının Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Bulgular

Bu kısımda profesyonel ses kullanıcılarının nadir karşılaşılan bu ses karakteriyle karşılaşılmaması durumunda eğitmen ve öğrencilerin öznel olan bu duruma yönelik bakış açılarına

yön verebilmek amacıyla sorulan sorulara yer verilmiştir. Bu sorulara görüşmecilerin verdiği cevaplardan elde edilen verilerin kodlanması ve bu kodlamalar doğrultusunda açığa çıkan temalardan oluşturulan eğitimci ve öğrencilere tavsiye ve öneriler kategorisi başlığı altında toplanmış tablo görünümüleri değerlendirilmektedir.

5.1.5.1. Eğitim sürecinde Contralto Profondo Ses Karakterine Sahip Olan Bir Öğrenciye Verilen Tavsiyelere Dayalı Dağılım

Görüşmecilerin Contralto Profondo ses karakterine sahip olan bir öğrenciye tavsiyelerinin neler olduğu sorusuna verdikleri cevaplar analiz edildiğinde ortaya çıktığı görülen üç tema Tablo 17’de gösterilmiştir:

Tablo 17. Temalar

Ön yargıları ve kavramları bir yana bırakarak sesin suni (yapay) koyulaştırılması çabası ve zorlamalardan uzak durmak unsurlarına dikkat çekenler:	$G_4 - G_6 - G_7 - G_8$
Özellikli bir ses rengine sahip olduğunun farkındalığı ile ses sınırlarını keşfetmesi konusunda görüş belirterek sesini fark etme olgusuna dikkat çekenler:	$G_1 - G_3 - G_4 - G_5 - G_6 - G_7 - G_2?$
Teknik çalışmaya yönlendirici unsurları dikkate alarak öneride bulunanlar:	$G_1 - G_4 - G_6 - G_7 - G_8$

Tablo 17’ye bakıldığında Contralto Profondo karakteristik ses özelliği bulunan öğrencilere verilecek tavsiyeler bağlamında sorulan soruya görüşmecilerin 4 tanesi Ön yargıları ve kavramları bir yana bırakarak sesin suni (yapay) koyulaştırılması çabası ve zorlamalardan uzak tutulması unsurlarına dikkat çekerek, 7 tanesi Özellikle bir ses rengine sahip olduğunun farkındalığı ile ses sınırlarını keşfetmesi konusunda görüş belirterek sesini fark etme olgusuna dikkat çekerek, 5 tanesi ise Teknik çalışmaya yönlendirici unsurları dikkate alarak öneride bulunarak görüş bildirmişlerdir.

Görüşmecilerin verdikleri tavsiyelere dayalı ifadeleri aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Tema: Ön yargıları ve kavramları bir yana bırakarak sesin suni (yapay) koyulaştırılması çabası ve zorlamalardan uzak durmak unsurlarına dikkat çekenler:
  - G4: Kontralto olmak için sesini koyulaştırma...
  - G6: Herhangi bir ses hayaliyle sesi zorlama...
  - G7: Kavramları bir kenara bırakıp gerektiği şekilde çalışmaya odaklan...
  - G8: Suni koyulaştırma çabalarından uzak kalmak...
2. Tema: Özellikle bir ses rengine sahip olduğunun farkındalığı ile ses sınırlarını keşfetmesi konusunda görüş belirterek sesini fark etme olgusuna dikkat çekenler:
  - G1: Farklı anahtarları dene...

G3: Neye ihtiyacın olduğunu bul (farket – keşfet) ve onu söyle...

G4: Ses sınırlarını keşfet...

G5: Nerede gölgeli nerede parlak? (Nerede kapalı, nerede açık?)

G6: Sesinin aslında ne olduğunu farket

G7: Çekici bir kadın sesi olarak çalış

G2: Eserin tadını çıkar – Gelişiminin tadını çıkar (farket – hisset...)

3. Tema: Teknik çalışmaya yönlendirici unsurları dikkate alarak öneride bulunanlar:

G1: Seni dinleyen, yol gösteren bir eğitmen bul.

G4: Tam ses egzersiz, pasajlar (Geçişler), Tekniğe odaklan...

G6: Doğal rezonans boşlukları... vücut kullanımı...

G7: Gerektiği gibi tatlı esnek çekici söyle...(tekniğin estetik algısal boyutu...)

G8: Beden kontrolü, şarkının duygusu, müzik cümlesi...(tekniğin estetik algısal boyutu...)

Tablo 17’de, Contralto Profondo ses karakterine sahip olma ihtimali bulunan bir öğrenciye verilen tavsiyelere bakıldığında; ön yargıları ve kavramları bir yana bırakarak özellikli bir sese sahip olduğunun farkına varıp bunu keşfetmesi ancak, sesini doğanın dışına çıkarak suni koyulaştırma çabalarından ve gereksiz zorlamalardan her zaman kaçınması gerektiği yönünde önerilerde bulunulduğu görülmüştür. Bu tür zorlama ve yapay koyulaştırma davranışlarında bulunmadan da sesin sınırlarını, neye, nasıl bir çalışma yöntemine ihtiyacı olduğunu, sesinin hangi ses bölgelerinde koyu – kapalı – gölgeli – yoğun bir karakter sergilediğini ve hangi ses bölgelerinde açık – parlak bir özellik gösterdiğini keşfetmenin mümkün olduğu konularına değinilmiştir. Ayrıca ses eğitimi alan her öğrenciye öncelikle eğitmenine güvenmesi ve kendisine yol göstermesini kolaylaştırması açısından eğitmenine karşı kendini açık bir şekilde ifade etmesinin yararlılığına değinilerek ancak karşılıklı güven ve karşılıklı anlaşılır iletişim temelinde teknik hususlarda yaşanabilecek zorlukların kolaylıkla üstesinden gelinebileceğine temas edilmiştir. Bunun yanında eser ve egzersizleri seslendirirken vücut kullanımı, beden ve postür (duruş), müzik cümlelerinin uygun nüans ve vokal ifadeler kullanarak şarkının duygusuyla uyumlu bir biçimde seslendirilmesi yani tekniğin estetik algısal boyutu ile bütüncül seslendirme konuları üzerinde önemle durulması gerekliliği anlaşılmıştır. Bu bağlamda, ses eğitimine başlangıçta ve ses tekniğinin gelişim gösterdiği süreçlerde -doğru nefes kullanımı, -doğal rezonans boşlukları, -şarkıcı formantı olarak adlandırılan rezonans bölgelerinin işlevsel hale getirilmesi, gibi olguların öncelikle imajinasyon ve benzetim (taklit) yöntemleri

kullanılarak öğrencinin düşüncesinde şekillenmesi, öğrencinin algısal olarak soyut bu gibi kavramları çözümlmeye hazır hale gelmesi hususlarının önemli görüldüğü yönünde bir yoruma varılmaktadır.

5.1.5.2. Eğitim Sürecinde Contralto Profondo Ses Karakterine Sahip Olan Bir Öğrenciyle Çalışmak ve Ona Yön Vermek Durumunda Olan Bir Eğitimciye Verilen Tavsiyelere Dayalı Dağılım

Görüşmecilere yöneltilen Eğitim sürecinde Contralto Profondo ses karakterine sahip olan bir öğrenciyle çalışmak ve ona yön vermek durumunda olan bir eğitimeciye tavsiyelerinin neler olduğuna ilişkin soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde yedi temanın ortaya çıktığı görülmüştür. Görüşmecilerin eğitimcilerle yönelik olarak belirttikleri tavsiyeleri ile ilgili görüşlerinden ortaya çıkan temalar Tablo 18’de gösterilmiştir:

Tablo 18: **Temalar**

Tekniğe yönelik temel çalışma prensipleriyle, sesin doğal ve bütüncül bir biçimde gelişiminin gözlenerek yön verilmesine vurgu yapanlar	G1 – G2 – G3 – G4 – G5 – G6 – G7 – G8
Ses eğitiminin ve sesin gelişiminin tamamlayıcı (bütünleyici) bir unsuru olarak Süreç kavramının sabırla gözlenmesi ve bu sürece bağlı olarak sesin zamansız olarak zorlanmasından kaçınılması yönünde görüş belirtenler:	G1 – G2 – G4 – G6 – G8
Öğrencinin karakter ve kişiliğini çözümlmek, öğrenciyi iyi tanımak, güven ve iş birliğine dayalı eğitim yaklaşımıyla sürecin yönetilmesi konularının önemini vurgulayarak görüş belirtenler:	G1 – G2 – G7 – G8
Bu ses karakterinin, nadir karşılaşılmasından dolayı anlaşılmasının ve tanımlanmasının zorluğuna vurgu yaparak, böyle bir ses karakterinin var olduğunu bilen “Tecrübeli bir eğitimci” ile eğitim süreçlerinin takip edilmesi yönünde görüş belirtenler:	G4 – G5 – G6 – G8
Eğitimci, öğrencinin kendi sesini fark etmesine, sınırlarını görerek sesini keşfetmesine olanak sağlayacak alanların yaratılmasını sağlayacak bir eğitim yaklaşımı göstermesi yönünde görüş belirtenler:	G3 – G4

Tablo 18’de Eğitim sürecinde Contralto Profondo ses karakterine sahip olan bir öğrenciyle çalışmak ve ona yön vermek durumunda olan bir eğitimciye verilen tavsiyelere dayalı dağılıma dayalı olarak 8 görüşmeci Tekniğe yönelik temel çalışma prensipleriyle, sesin doğal ve bütüncül bir biçimde gelişiminin gözlenerek yön verilmesine vurgu yaparak, 5 görüşmeci Ses eğitiminin ve sesin gelişiminin tamamlayıcı (bütünleyici) bir unsuru olarak Süreç kavramının sabırla gözlenmesi ve bu sürece bağlı olarak sesin zamansız olarak zorlanmasından kaçınılması gerekliliğine değinerek, 4 görüşmeci Öğrencinin karakter ve kişiliğini çözümlmek, öğrenciyi iyi tanımak, güven ve işbirliğine dayalı eğitim yaklaşımıyla sürecin yönetilmesi konularının önemini vurgulayarak, 4 görüşmeci Bu ses karakterinin, nadir karşılaşılmasından dolayı anlaşılmasının ve tanımlanmasının zorluğuna vurgu yaparak, böyle bir ses karakterinin var olduğunu bilen “Tecrübeli bir eğitimci” ile eğitim süreçlerinin takip edilmesi yönündeki ifadelerle, 2 görüşmeci ise Eğitimci, öğrencinin kendi sesini fark etmesine, sınırlarını görerek

sesini keşfetmesine olanak sağlayacak alanların yaratılmasını sağlayacak bir eğitim yaklaşımı göstermesine yönelik olarak görüş belirtmişlerdir.

Görüşmecilerin eğitimcilere verdikleri tavsiyelere dayalı ifadeleri aşağıda gösterildiği gibidir:

1. Tema: Tekniğe yönelik temel çalışma prensipleriyle, sesin doğal ve bütüncül bir biçimde gelişiminin gözlenerek yön verilmesine vurgu yapanlar:

G1: Temel ses üretimi, Nefes desteği kontrolü, dizi – arpej çalışmaları...

G2: Sorumlulukla çalışması...

G3: Gerekli bir şey yok, (özellikle yapman gereken bir şey yok temel doğruları ver yeter) Her şey mümkün (temel verildikten sonra her şey kendiliğinden meydana çıkacak)

G4: Sesi bütün olarak geliştirmek, kategorize etmeden bütüncül çalıştır...

G5: Tecrübe... yoksa sesin eğitilmesi zor (teknik zorlukları aşmak için tecrübeli birinin yol göstermesi – deneyim...)

G6: Doğal bir biçimde gelişmesine izin vermek...

G7: Müzikalite... virtüözüte...

G8: Teknik çalışma, repertuar...

2. Tema: Ses eğitiminin ve sesin gelişiminin tamamlayıcı (bütünleyici) bir unsuru olarak Süreç kavramının sabırla gözlenmesi ve bu sürece bağlı olarak sesin zamansız olarak zorlanmasından kaçınılması yönünde görüş belirtenler:

G1: Genç bir sesi gelişiminin ötesinde itmeye inanmıyorum...

G2: Fazla zorlayıcı olmaması...

G4: Kontralto olmaya zorlamak...

G6: Daha yüksek söylemeye zorluyor...

G8: Sabır

3. Tema: Öğrencinin karakter ve kişiliğini çözümlemek, öğrenciyi iyi tanımak, güven ve iş birliğine dayalı eğitim yaklaşımıyla sürecin yönetilmesi konularının önemini vurgulayarak görüş belirtenler:

G1: Kendini adamaya inanıyorum...

G2: Öğrenciyi iyi tanımalı onunla işbirliği yapmalısın...

G7: Öğrencinin karakterini kişiliğini çözümlemeli...

G8: Öğrencinin şarkıcılık anlayışı, felsefesi vb. ...

4. Tema: Bu ses karakterinin, nadir karşılaşılmasından dolayı anlaşılmasının ve tanımlanmasının zorluğuna vurgu yaparak, böyle bir ses karakterinin var olduğunu bilen “Tecrübeli bir eğitimci” ile eğitim süreçlerinin takip edilmesi yönünde görüş belirtenler:

G4: Tam anlamıyla tanımlanması zor

G5: Tecrübesi olan birine (Eğitmene) gönderilecek...

G6: Eğitimciler böyle bir sesin varlığına inanmıyor... Eğitimcinin bu sesin var olduğunu bilmesi...

G8: Ses materyali olarak ağır – zor...

5. Tema: Eğitimci, öğrencinin kendi sesini fark etmesine, sınırlarını görerek sesini keşfetmesine olanak sağlayacak alanların yaratılmasını sağlayacak bir eğitim yaklaşımı göstermesi yönünde görüş belirtenler:

G3: Daha fazla olanak sağla...

G4: Eğitimci, öğrencinin sesini keşfetmesi için olanak sağlamalı...

Tablo 18’de, Contralto Profondo ses karakterine yön vermek durumunda olan bir ses eğitimcisine verilen tavsiyelere yönelik ifadeler incelendiğinde, ender karşılaşılan özel karakterdeki bu sese sahip öğrencilerle çalışırken; tekniğe yönelik temel çalışma prensipleriyle sesin doğal ve bütüncül bir biçimde gelişiminin gözlenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca eğitim süreçlerinde karşılaşılan zorluklarla ilgili durumlara anlık müdahalelerle yön verilmesi konularının önemli görüldüğü tespit edilmiştir. Öğrencinin karakter ve kişiliğinin çözümlenerek onu iyi tanımak ve bu bağlamda karşılıklı güven ve iş birliğine dayalı bir eğitim yaklaşımıyla eğitim süreçlerinin yönetilmesinin olumlu sonuçlar ortaya koyacağı açığa çıkarılmıştır. Buna ek olarak eğitimcinin, öğrencinin kendi sesini keşfetmesine yönelik alanlar oluşturması ve sesinin maharetlerini açığa çıkaracak cesareti açığa çıkarması önemli görülen noktalardan biri olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca ses eğitiminin ve sesin gelişiminin tamamlayıcı bir ögesi olarak “süreç” kavramının göz ardı edilmemesi, gelişimin sabırla takip edilmesi ve bu sürece bağlı olarak sesi zamansız zorlamalardan kaçınılmasının önemli görüldüğü izlenmiştir. Belirtilen tüm bu süreçlerin, ses eğitiminin amaçlarına uygun bir biçimde başlayıp devam edebilmesi için Contralto Profondo ses karakterine sahip olma olasılığı bulunan öğrencilerin, ilk andan itibaren seslerinin anlaşılması ve doğru tespit edilip tanımlanabilmesinin önemli olduğu çıkarımı elde edilmiştir. Bu tanımlama ve yönlendirmelerin ancak, böyle bir ses karakterinin varlığından haberdar olan, bu ses karakterinin varlığına inanan tecrübeli bir eğitimci tarafından gerçekleştirilebileceği yönünde bir yoruma varılmıştır.

5.1.5.3. Katılımcılara Sorulan, Konuyla İlgili Ayrıca Eklemek İstedikleri Konu ve Görüşlere Dayalı Dağılım.

Görüşmecelere, yöneltilen soruların dışında konu ile ilgili önemli gördükleri ve eklemek istedikleri hususların neler olduğuna ilişkin soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde iki temanın ortaya çıktığı görülmüştür. Görüşmecilerin eklemek istedikleri hususlara yönelik görüşleri Tablo 19’da gösterilmiştir:

Tablo 19. Temalar

Ses eğitime yönelik, sesin kullanımı ile ilişkili öneriler:	G2 – G5 – G7 – G8
Diğer konulara yönelik öneriler:	G1 – G2 – G7

Tablo 19’a bakıldığında konuyla ilgili eklemek istedikleri hususlara yönelik soruya görüşmecilerin 4 tanesi Ses eğitime yönelik ve sesin kullanımı ile ilişkili öneriler belirterek, 3 tanesi ise diğer konulara yönelik öneriler belirterek görüş bildirmişlerdir. Görüşmecilerin konu ile ilgili eklemek istedikleri hususlara dayalı ifadeleri aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Tema: Ses eğitime yönelik, sesin kullanımı ile ilişkili öneriler:

G2: Eğitimin sürekliliği. Profesyonel bir şarkıcı olarak daima sesim ve tekniğim üzerine çalışmalıyım.

G2: İyi bir eğitmen bulmanın zorluğu. Her şeyin ötesinde iyi bir eğitmen bulmak hiç de kolay değil.

G5: Yanlış eğitim vurgusu. Evet kontraltolar nadirdir, çok nadirdir ama hala varlar, çoğunlukla o kadar yanlış eğitilmişler ki sahnede şarkı söyleme noktasına gelmeden seslerini kesiyorlar ya da sahnede uzun süre kalamıyorlar.

G5: Göğüs sesinin önemine vurgu. Göğüs sesimin bir kısmını kullandığımda, göğüs sesi henüz gelişmemiş Eb3'e giderken, La Scala'nın sanat yönetmeni! göğüs sesimi zorladığımı söyledi. Hayır, gücünün yarısını bile kullanmıyordum!

G5: Bu ses karakterinin Caruso, Gigli, Destinn örneklerinde olduğu gibi eski teknikle şarkı söylemelerinin gerekliliğine yapılan vurgu...

G7: Özellikle bu ses karakterinde bütün vokallerin, gırtlaktan çok aşağıda ve derinde söylenmesine yönelik görüşlerin bildirilmesi. -a, -o, -u gibi bütün vokaller gırtlakta çok aşağıda ve derinde söylenmelidir.

G8: Ses eğitiminin tek bir şablonunun olmadığı ve telaffuz artiküle, duygu, farkındalıklar ile kitap okumak, diğer yorumcuları dinlemek unsurlarının ses eğitiminin bütününe oluşturduğuna yönelik öneri ifade edilmesi. Hangi ses grubu olursa olsun ses eğitimi'nin tek bir şablonu olduğuna inanmıyorum. Çeşitli parametrelerle beslendiği sürece gelişiyor ve sonucunda da sesinizi doğru kullanıyorsunuz. Ama bu doğru kullanım yine de iyi bir şarkıcı olmaya yetmiyor. Şarkı söylerken doğru konuşmak, doğru telafuz etmek, duyguyu kaybetmemek, farkındalıklar, kitap okumak, başka yorumcuları, yorumları dinlemek... Hepsi bu bütünün parçası.

2. Tema: Diğer konulara yönelik öneriler:

G1: Her şeyden öte kendine dürüst ol. *(Dürüstlük vurgusu ile kişinin kendini tanımasının ve neye ihtiyacı olduğunu çözümlemesin gerekliliğinin ifade edilmesi. Dürüstlüğün ihtiyaçları belirleyici önemli bir anahtar olacağının ve bu anahtar sayesinde birçok kapının açılmasının, engellerin ortadan kalkmasının daha kolay olacağının belirtilmesi.)*

G2: Teknolojinin estetik algı anlayışını değiştirdiğine, gerçek estetik anlayışın yanlışlarla yorumlanabildiğine vurgu: İnanılmaz ölçüde büyük dinleme seçenekleri yüzünden (Cd'ler, videolar, YouTube, Facebook, Instagram) biraz yanlış bir estetik ve tat oluşturduğumuzu söylemeliyim.

G2: Teknolojinin sesteki doğal duyum durumunu ortadan kaldırdığına yönelik vurgu: Kayıt edilen sesler gerçek hayatta deneyimlediğimizde genellikle daha farklı duyulur. Kendi deneyimim, pek çok iş arkadaşım kendi kayıtlı seslerini beğenmiyor ve gerçeğe uymadığını düşünüyorlar.

G2: modern elektronik donanımlı stüdyo kayıtlarının gerçek performansın yerini tutmadığına ilişkin vurgu: Modern elektronik donanımlar, mikrofonlar, stüdyo kayıtları sıklıkla yanlış, gerçek olmayan bir imaj oluşturuyor ve gerçek performansın yerini tutmuyor.

G2: Müzik Endüstrisinde düzensiz, adil olmayan, taraflı bir işleyin hüküm sürdüğüne ve bunun gerçek sanat – gerçek sanatçı – sanatsal değerler ve seyirci olguları üzerine olumsuz etkilerine vurgu: Ayrıca farkettim ki belirli roller için yanlış ses renkleri seçtikleri için bazı

sanatçı ajansları yanlış tat oluşturma ve onu “savunma” konusunda oldukça etkililer. Bu durum sıklıkla kabiliyetsiz opera direktörleri ve rol dağıtıcılar ile birlikte yanlış tat oluşturuyor. Yanlış ses renklerini doğruymuş gibi satıyorlar ve onları belli bir repertuvara zorluyorlar. Bu yüzden lirik Brunhilda ya da Salome’imiz, alt tonları olmayan hafif parlak Baslarımız, tenor gibi kafaları karışık baritonlarımız, dramatik roller seslendiren hafif lirik seslerimiz var. ancak iyi bir ajans bulmak gerçekten zor ve genellikle adil olmayan bir iş. Bu aslında küresel toplumumuzun bir aynası. Bencil çıkarlar için yanlış seçimler destekleniyor ve sanatsal değerler ve tüketicilerin zevkini yok ediliyor.

G2: Her alanda olduğu gibi kayıp değerlerin yeniden ortaya çıkarılması gerekliliği ve insani değerler anlayışının, sanat – sanatçı – Kültür Sanat ve Müzik endüstrisi – seyirci ve kişinin kendisi bağlamında süzgeçten geçirilmesi ile mümkün olabileceği gerçeğine yapılan vurgu: Eğer kayıp değerlerimizi tekrar ortaya çıkarabilirsek, estetik ve lezzetin ne olduğunu ve önemini ifade edebilirsek, gerçek yetenekleri ortaya çıkarabilirsek, sadece gerçek, doğal kaliteli sesleri kullanarak dinleyiciyi eğitebilirsek, sahte endüstri ve tanıtımı desteklemezsek, sadece gerçek sanat ve yeteneğe bağlı olursak, göze çarpmak için kendimize daha çok inanır ve cesur, farklı, eşsiz olursak belki dünyayı değiştirebiliriz.

G7: Profondo isimlendirmesinin kavramsal tanımı üzerine yapılan fikir paylaşımı. Profondo teriminin Rusça, Lehçe, Hırvatça gibi dillerde spesifik bir kullanım olduğuna yönelik bir fikir beyanı: Profondo kavramı Rusça, Lehçe, Hırvatça gibi bazı diller için oldukça spesifik sanırım. Ve İtalyanca ve Fransızca gibi diller için neredeyse imkansız. Bence, slav dillerinin ve bazı başka dillerin fonetik özelliği bu. (*Profondo = Derin “ İtalyanca – Türkçe sözlük, <https://www.seslisozluk.net/profondo>.*)

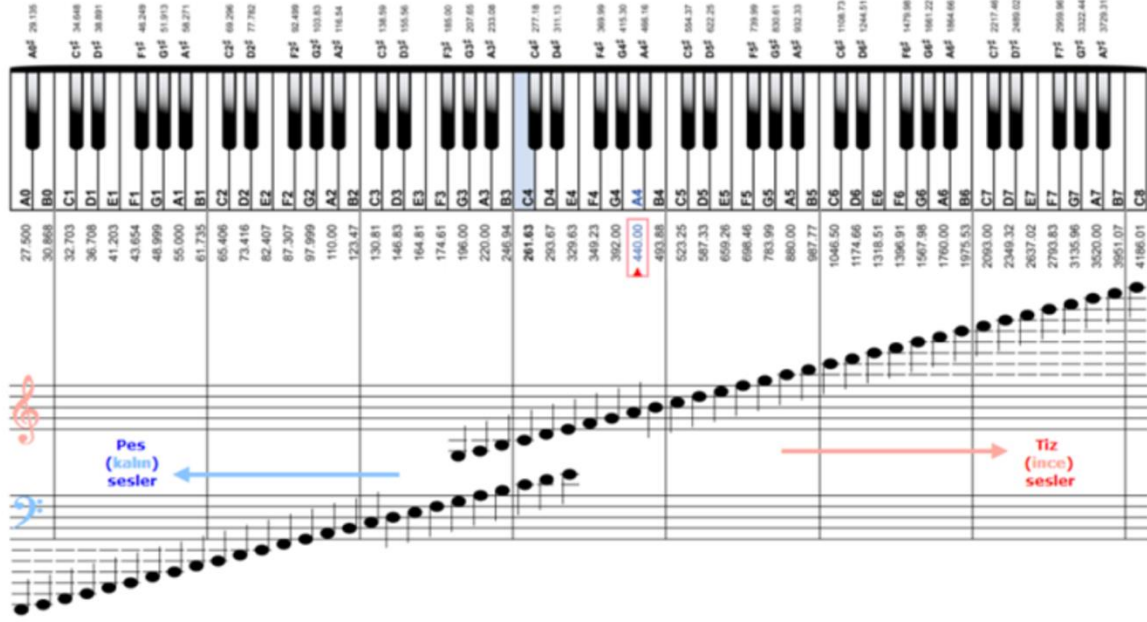
Verilerin analizinden elde edilen bütün bu bulgulara ek olarak görüşmecilere konuya yönelik olarak eklemek istedikleri, önemli gördükleri, vurgulamak istedikleri noktaların olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların konu ile doğrudan ilişkili olarak belirttikleri görüşleri incelendiğinde, böyle bir ses karakterine sahip olup sesi tanımlanamadığı için yanlış eğitim ve yönlendirmeler sonucu sesini kaybedenlerin veya uzun süre sahnede kalamayanların sayısının azımsanmayacak kadar çok olduğu anlaşılmıştır. Görüşmecilerin bu ifadeleri doğrultusunda Contralto Profondo ses karakterini eğitebilecek iyi bir eğitimci bulmanın zor olduğu yönünde bir yoruma varılabilmektedir.

Görüşmecilerin ifadelerine bakıldığında, Contralto Profondo ses karakterinde sesin derinliğinin önemine bağlı olarak bütün vokallerin gırtlaktan çok aşağıda yoğun göğüs tınıları ile seslendirilmesinin gerekli olduğu anlaşılmıştır. Bunu sağlayabilmek için Contralto Profondo ses karakterini göstermeye eğilimi olan seslerle Enrico Caruso (1873-1921) – Beniamino Gigli (1890-1957) – Emmy Destinn (1878-1930) örneklerinde olduğu gibi eski teknikle şarkı söylemeye yönelik çalışmanın tavsiye edilmesine yönelik fikirlerin ortaya konulduğu görülmüştür. Görüşmecilerin belirttiği “eski teknik” ifadesi, adı geçen sanatçıların yaşadıkları dönem dikkate alınarak; ağız yutak borusunun uzun olduğu, gırtlığın aşağı indiği, dudakların öne doğru uzadığı, ağız ve yutak çukurlarının genişlediği, ağız ve yutak borusunun gırtlığa yüksek iç direnç uyguladığı ses kullanma tekniği olarak yorumlanabilmektedir.

5.2. Görüşmecilerden İstenen Ses Kayıtlarından Ortaya Konan Ses Frekans Haritasına Dayalı Bulgular

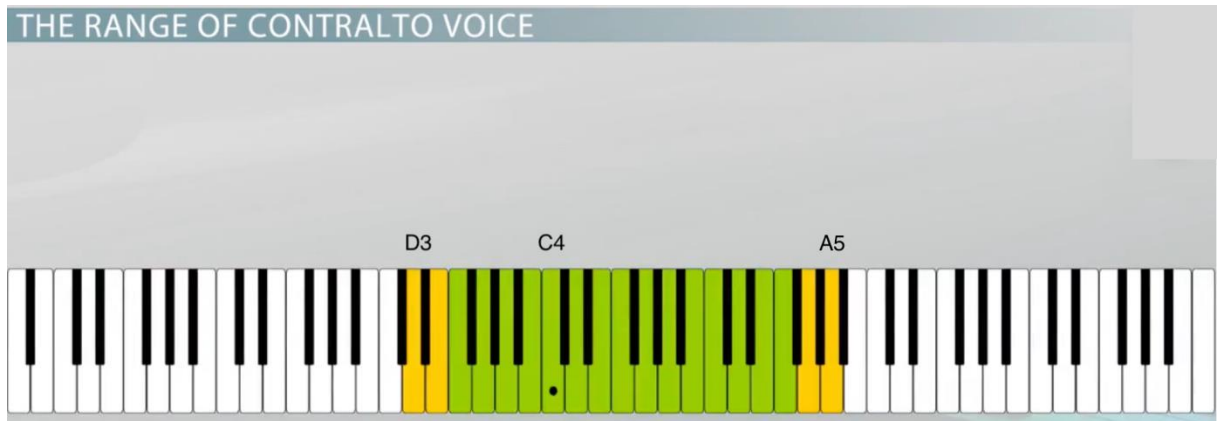
Bu bölümde araştırmanın amaçlarına ve alt amaçlara aranan cevaplara destekleyici bir dayanak oluşturması açısından ses sınıflandırmasındaki en ayırıştırıcı özelliklerden biri olan ses frekanslarının görsel bir imaj haline dönüştürüldüğü haritalarının düzenlenmesine ve yorumlanmasına yer verilmektedir. Görüşme formunda yer alan ve “Lütfen sizin için uygun olan bir ses egzersizini, registeriniz içinde var olan en ince ve en kalın ses notaları arasında “Legato” seslendirerek herhangi bir kayıt cihazı ile kayıt edermisiniz?” ifadesi ile görüşmecilere yöneltilen soruya ilişkin görüşmecilerin göndermiş oldukları ses kayıtları analiz edildiğinde, ortaya çıkan bulgular kaydedilen egzersizlerin ezgisel nota yazılımı bağlamında ses frekans haritasının yer aldığı grafikler şeklinde gösterilmektedir. Standardize edilmiş ses frekans tablosu aşağıda yer verilen şekil 23:’deki gibidir:

Şekil 23: <http://www.muzikfakultesi.com/portal/image-vp280818.html>

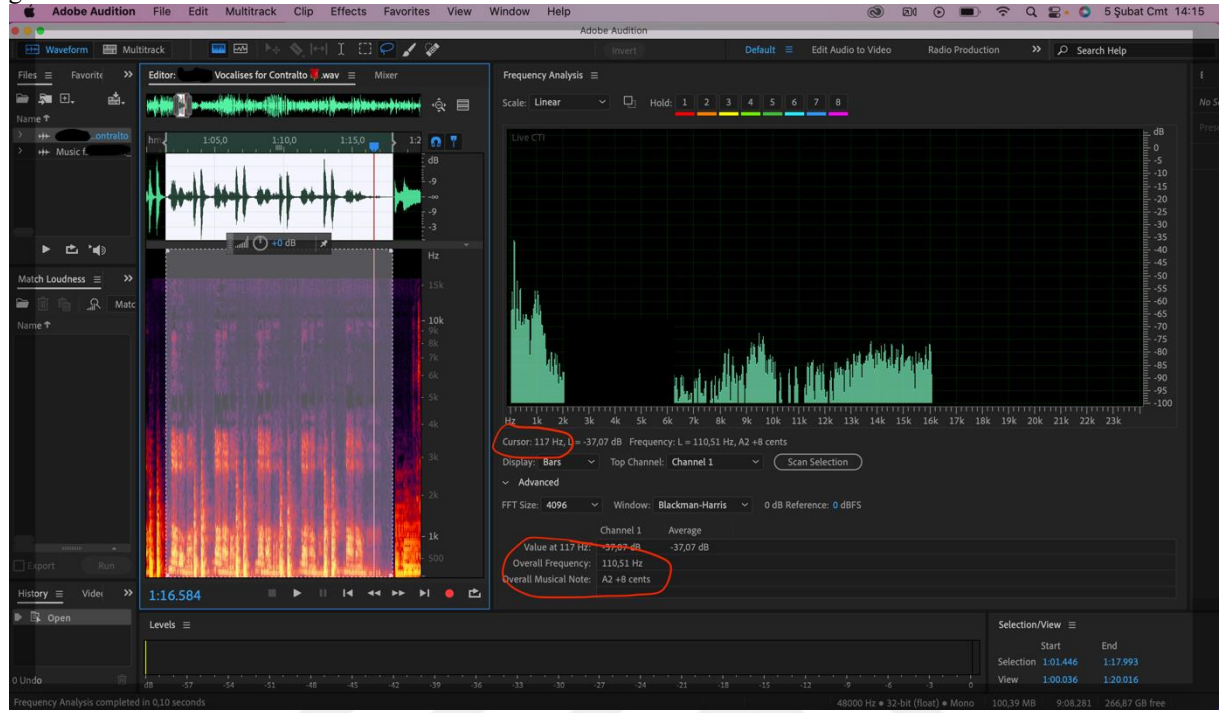
Temel ses grupları içinde yer alan ve en kalın kadın ses türü olarak tanımlanan kontralto ses türünün tanımlanan ses aralığı ise aşağıda görüldüğü gibi Şekil 24’de belirtilmiştir:

Şekil 24: <https://study.com/academy/lesson/contralto-definition-range-singers.html>

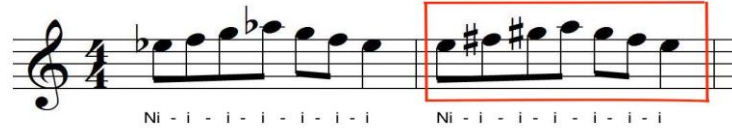
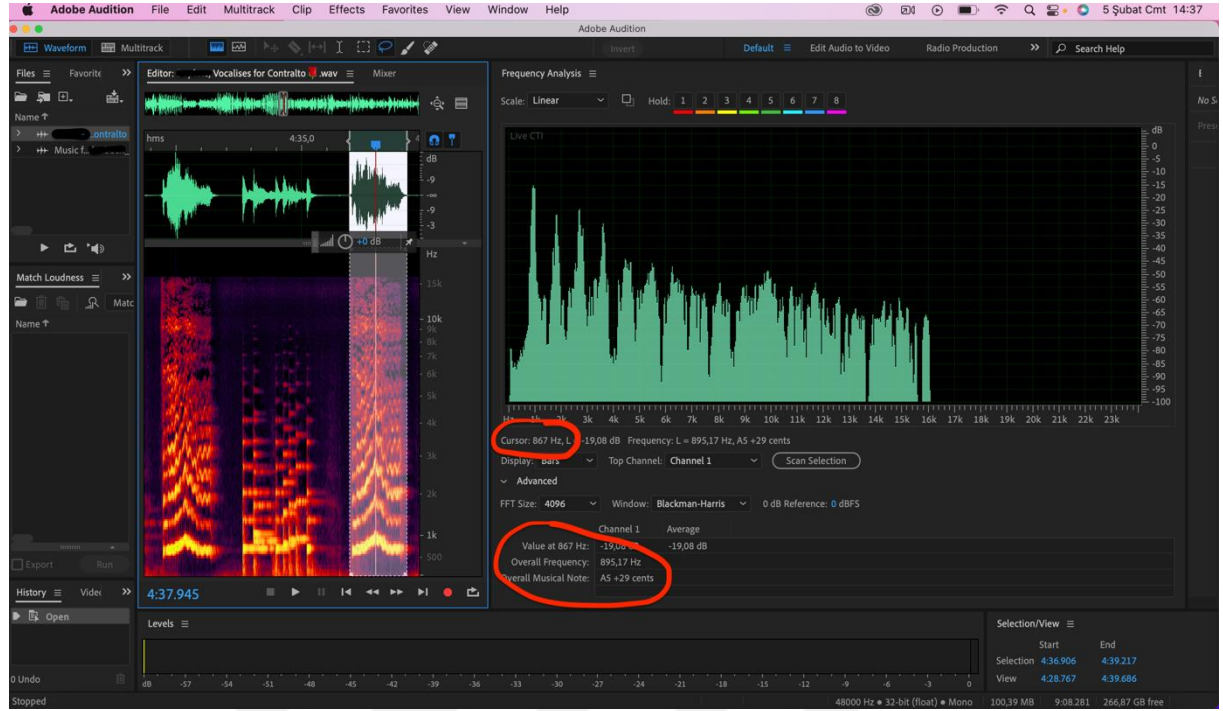
5.2.1. Görüşmeci 1 Ses Frekans Haritası Bulguları

Grafik 1. Görüşmeci 1'in Egzersiz içinde duyulan en kalın ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonunun görünümü.

Grafik 1’de görüldüğü gibi, Görüşmeci 1’in “Ma a – ma a – ma” vokali ile yapmış olduğu beşli aralıklı inici majör egzersizde temiz işitilir ses olarak çıkarabildiği en kalın sesin A₂ notası olduğu görülmektedir. Spektrum analizörde açığa çıkan 117 Hz.’lik değer, üretilen sesin standardize edilmiş 110 Hz’lik A₂ sesi ile oldukça yakın bir değer olarak görülmesine olanak sağlamaktadır. Egzersiz analiz edildiğinde yaklaşık olarak B₃ sesinden geçişi hissedilen göğüs registerinin A₂ sesine kadar yoğun bir göğüs bölgesi kullanımı dahilinde devam ettiği ve özellikle göğüs bölgesine geçişten sonra yapılan seslendirmede tenoral tınların işitilir olduğu yorumlanabilmektedir.

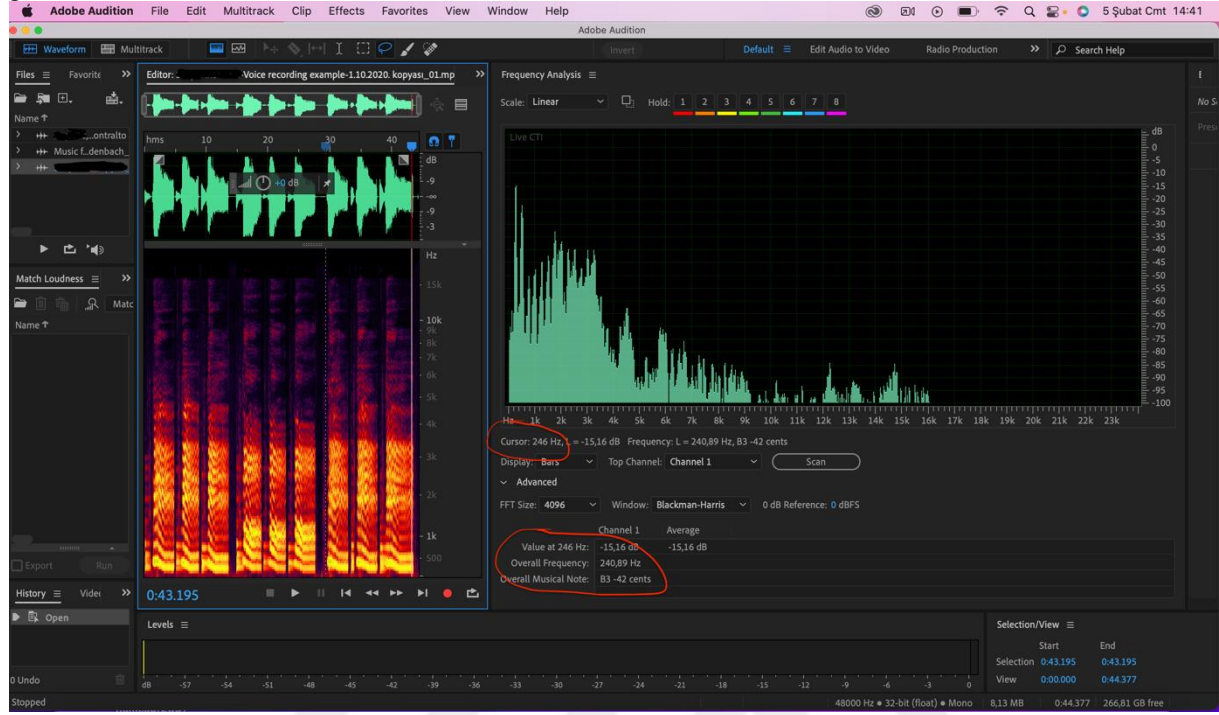
Grafik 2. Görüşmeci 1’in Egzersiz içinde duyulan en ince ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü

Grafik 2’ye bakıldığında ise Görüşmeci 1’in “Ni – i – i – i – i – i – i” vokali ile seslendirmiş olduğu dörtlü aralıklı çıkıcı, inici majör egzersizde çıkardığı en ince sesin A5 notası olduğu görülmektedir. Ses Frekans Haritasında açığa çıkan 867 Hz. değerindeki frekans davranışları, gönderilen ses kaydında yer alan ve nota yazımı ile belirtilen bu sesin, standardize edilmiş olan 880.00 Hz.’lik A5 sesine karşılık gelen konumda yer aldığını ifade etmektedir. Bu egzersizi kaydeden profesyonel ses sanatçısı görüşmeci egzersizi yaptığı sırada D5 notasında sesinin kırıldığını yani değişime uğradığını belirterek bir anlamda bu ses sınırında üst registre geçiş yaptığını vurgulamıştır. Bu bağlamda sanatçının register geçiş bölgesinin yaklaşık olarak D5 ses bölgesinde konumlandığı, bu bulgunun ses özelliği bu ses karakteri ile aynı veya benzer özellikler gösterdiği düşünülen profesyonel bir ses kullanıcısından elde edilmiş olması Contralto Profondo ses karakterinin muhtemel register geçiş bölgelerinin anlaşılması konusunda örnek teşkil edebileceği yönünde yorumlanmaktadır.

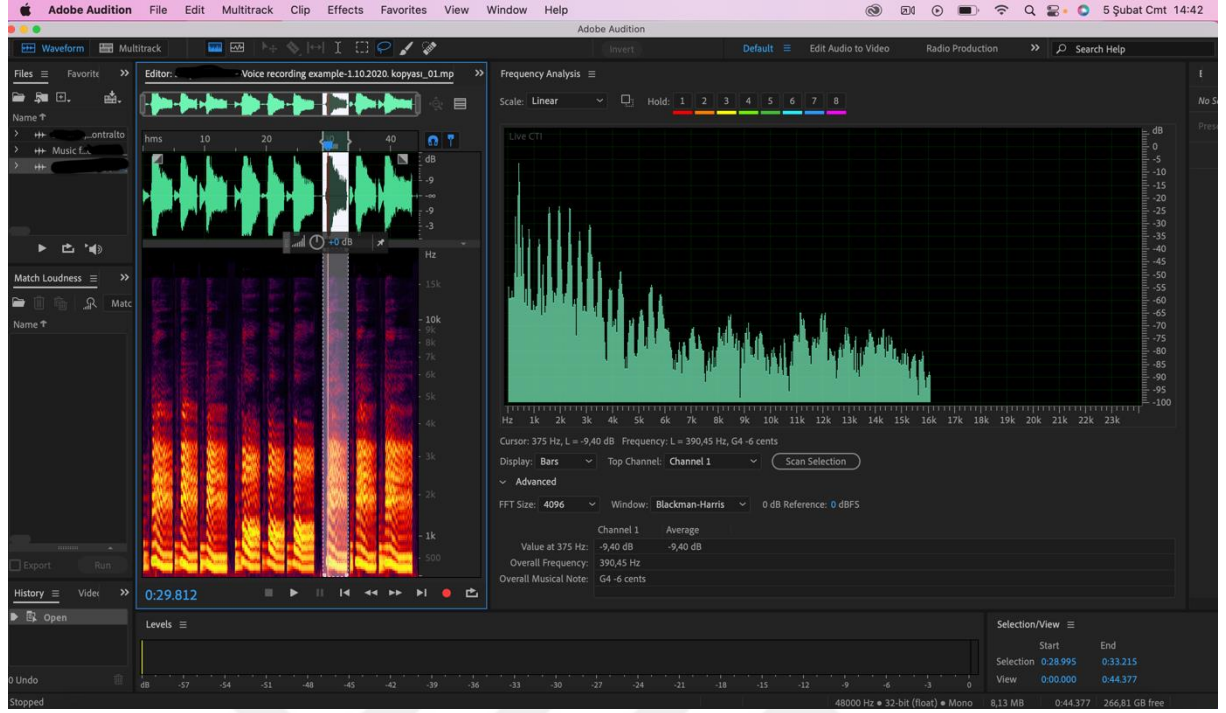
5.2.2. Görüşmeci 2 Ses Frekans Haritası Bulguları

Grafik 3. Görüşmeci 2'nin Egzersiz içinde duyulan en kalın ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü.

Grafik 3’ de Görüşmeci 2’nin kayıt yaparak gönderdiği ses egzersizinin nota yazılımı ve frekans davranışları görülmektedir. Profesyonel ses sanatçısı görüşmecinin “Mi – i – i – i – i” vokali ile yapmış olduğu beşli aralıklı inici majör egzersizde çıkarabildiği en kalın sesin B3 bemol notası olduğu görülmektedir. Spektrum analizörde 246 Hz. ile ölçülen bu değer, sanatçının duyurduğu en kalın sesin 233.06 Hz. ile standardize edilen B3 sesi ile aynı konumda yer aldığının görsel bir ifadesi olarak algılanmaktadır. Görüşmeci 2’nin göndermiş olduğu ses kaydı analiz edildiğinde seslendirilen egzersizin kapsadığı aralık bağlamında göğüs registeri ile ilgili geçiş sınırı tespit edilememiştir.

Grafik 4. Görüşmeci 2'nin Egzersiz içinde duyulan en ince ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonunun görünümü.

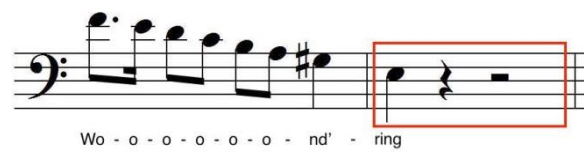
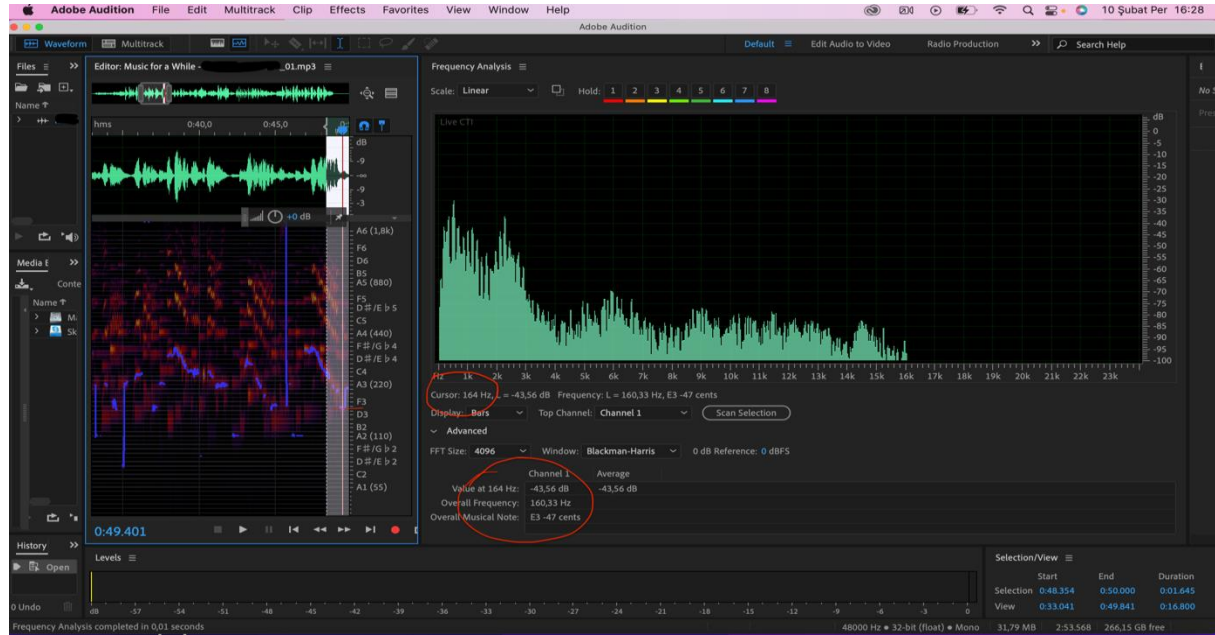

Grafik 4’de Görüşmeci 2’nin gönderdiği ses kaydında duyulan en ince sese ilişkin spektrum analizör değerleri yer almaktadır. Bu değerlerler incelendiğinde profesyonel ses sanatçısının egzersiz içinde verdiği en ince sesin 375 Hz. değerinde ölçülen G4 olduğu ve standart 392.00 Hz. değerindeki G4 ses bölgesinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Görüşmeci 2’nin göndermiş olduğu ses kaydı analiz edildiğinde seslendirilen egzersizin kapsadığı aralık bağlamında üst register ile ilgili geçiş sınırı tespit edilememiştir.

5.2.3. Görüşmeci 3 Ses Frekans Haritası Bulguları

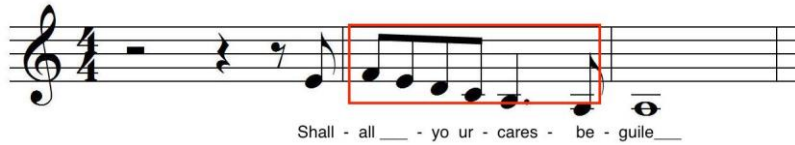
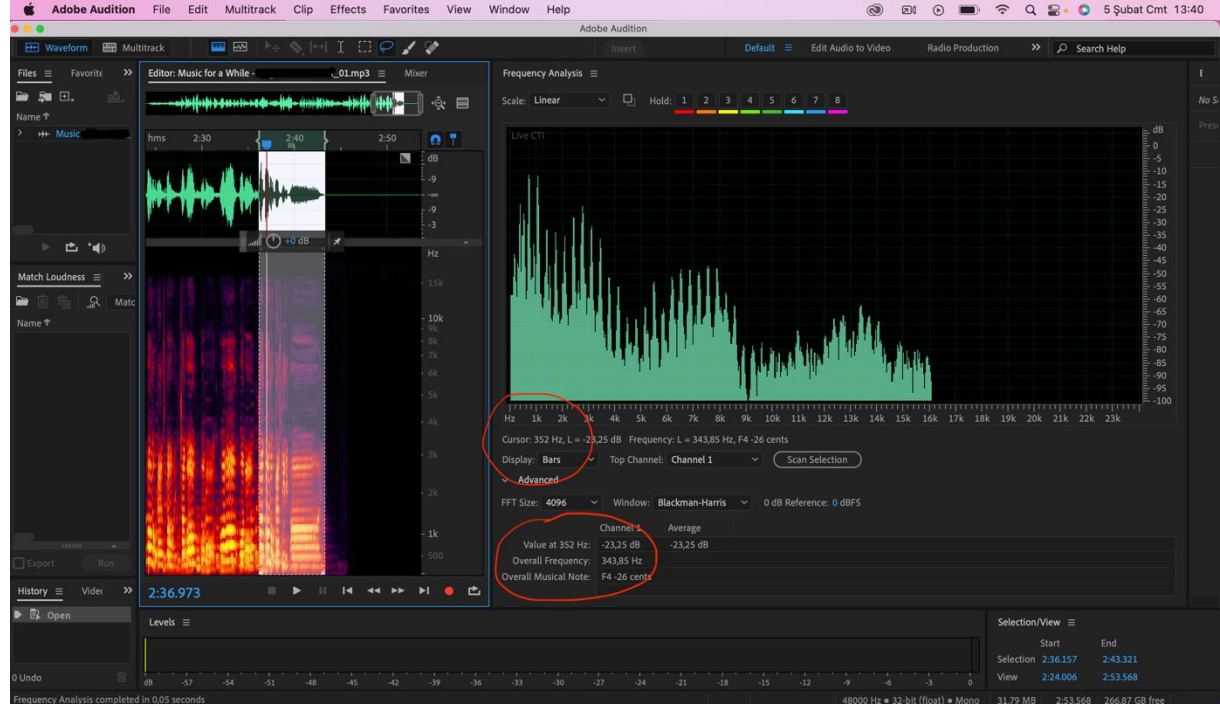
Grafik 5. Görüşmeci 3'ün Egzersiz içinde duyulan en kalın ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü.

Görüşme formunda yer alan ses kaydı gönderilmesine ilişkin soruya Görüşmeci 3, en ince ve en kalın ses notalarının tespitinin “youtube” isimli video paylaşım ve sosyal medya platformunda yer alan kendine ait bir eserin dinlenerek yapılması, ses kaydı gönderimi yerine bu video paylaşım platformundaki müzikal yorumunun değerlendirilmesi yönünde cevap vermiştir. Görüşmecinin belirttiği isimle yapılan arama sonucu karşılaşılan ilk eser bağlamında, analiz edilen eser kaydının spektrum analizör ile vokal cümlelerin notaya dönüştürülerek yazılmış görünümü Grafik 5’de verilmiştir. Profesyonel ses sanatçısının A-moll (La minör) tonunda seslendirdiği eserdeki inici dizi biçiminde kullandığı müzikal cümle analiz edilerek kullandığı en kalın ses notasının 164 Hz. ile ölçülen E3 olduğu görülmüştür. Bu değer standart 164.81 Hz. E3 bölgesi ile aynı konumdadır. Belli tonalitedeki eser içerisinde bütün diyez ve bemol sesler yer almadığından sanatçının göğüs registerine geçiş notası tam olarak belirlenemese de eserin tonalitesi içinde kullanmış olduğu C4, B3, A3 seslerinde göğüs registerini güçlü bir biçimde kullandığı hatta en kalın ses olarak işitilen E3 bölgesinde de Chest Register olarak da adlandırılan göğüs tonlarını temiz ve güçlü bir ifadeyle ve tenoral bir tınıyla duyurduğu yorumlanmaktadır. Görüşme formunda yer alan “Tenor isimlenmesi kategorik

olarak erkek ses grupları içerisinde yer alıyor. Contralto Profondo ses karakterinin Kadın Tenor olarak da adlanıyor olmasının sebepleri nelerdir?” sorusuna Görüşmeci 3’ün verdiği cevap olarak “- Sesler aynı ses aralığında rahat ediyor olabilir. Benim durumumda buna Kadın Bariton demek daha uygun olur.” ifadesi, böyle bir ses karakterindeki kadın sesinin, bir erkek sesin tınısıyla performans sergilemesine açık bir örnek olduğu yönünde yorumlanmaktadır.

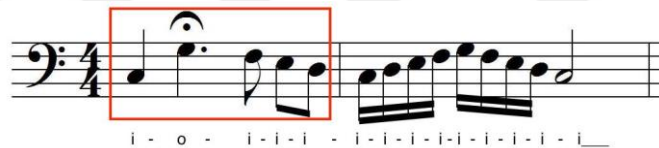
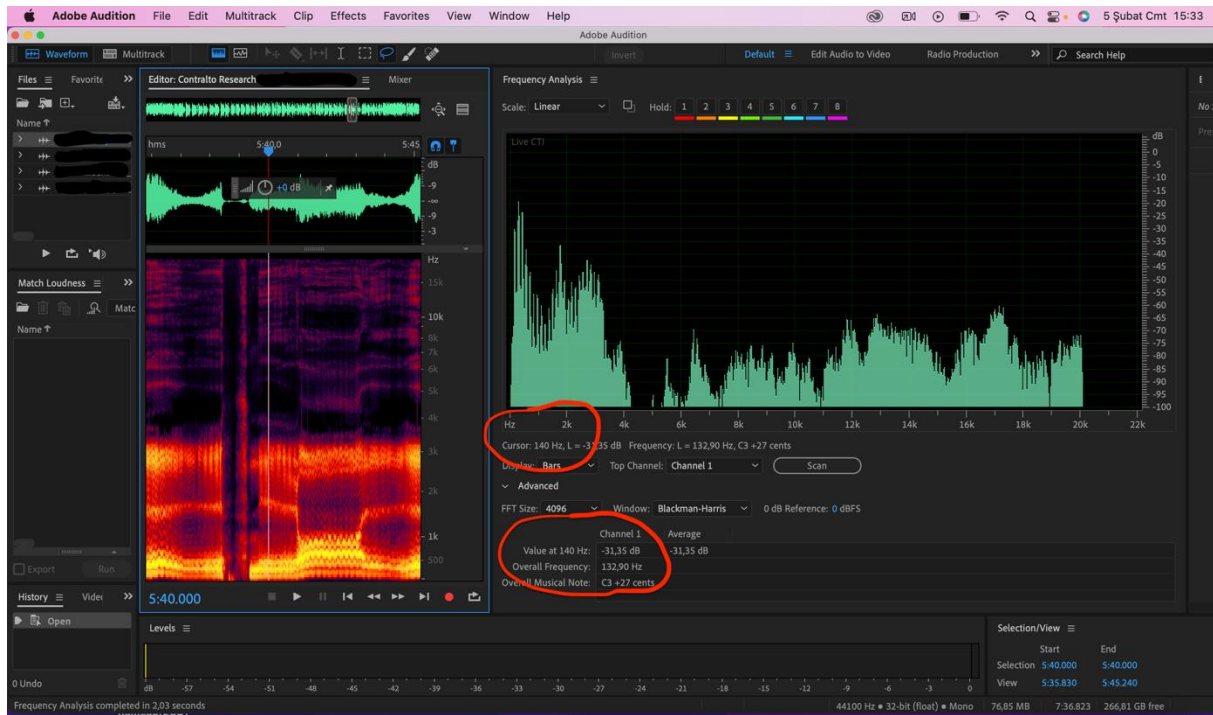
Grafik 6. Görüşmeci 3’ün Egzersiz içinde duyulan en ince ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü.

Grafik 6’da Profesyonel ses sanatçısı Görüşmeci 3’ün seslendirdiği A-moll (La minör) tonundaki eserin incelenmesi sonucunda ortaya çıkan en ince sesin notaya alınmış yazılımı ve frekans davranışları yer almaktadır. Görülen müzikal cümle içinde Görüşmeci 3’ün seslendirdiği en tiz ses olarak F4 notası tespit edilmiştir. 352 Hz. değerinde ölçülen bu ses 349.23 Hz.’lik değer ile standart kabul edilen F4 ses bölgesiyle aynı konumda bulunmaktadır. Sanatçının eserin bestelendiği ses sınırları bağlamında üst registeri kullanmadığı ancak D4, E4 ve F4 seslerine kadar Mix Register ya da Middle Register olarak da adlandırılan orta register bölgesini güçlü ve yoğun kullanıyor olduğu yorumlanabilmektedir.

5.2.4. Görüşmeci 4 Ses Frekans Haritası Bulguları

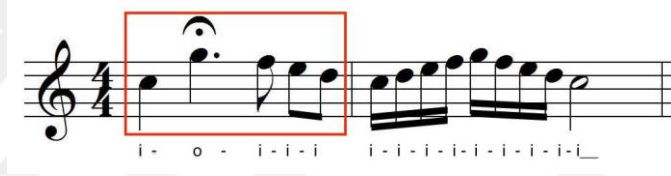
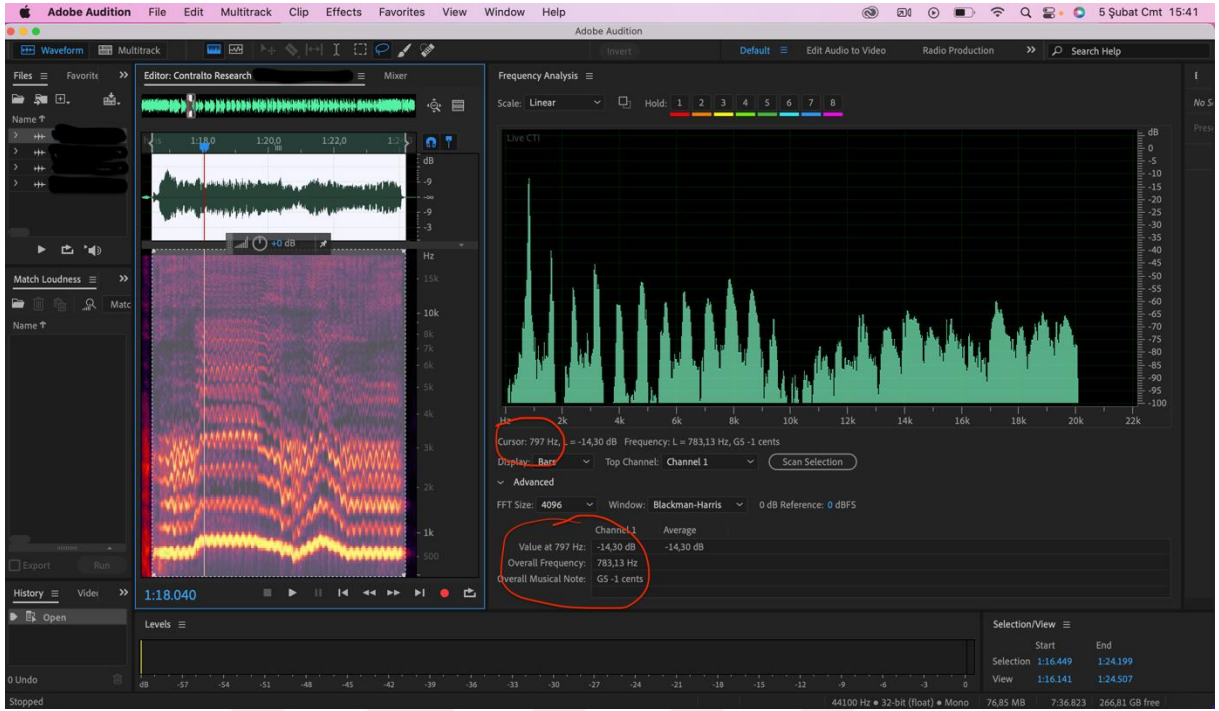
Grafik 7. Görüşmeci 4'ün Egzersiz içinde duyulan en kalın ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü

Grafik 7’ de ezgizel nota yazılımı gerçekleştirilmiş olan beşli aralıklı inici çıkıcı ve inici Majör dizi olarak “-i” ve “-o” vokalleri ile seslendirilmiş egzersiz görülmektedir. Bu egzersiz analiz edildiğinde sanatçının seslendirdiği en kalın ses olarak 140 Hz.’lik konumunu gösteren imleç, 130.81 Hz. konumda yer alan standardize edilmiş C3 notası ile aynı bölgede yer aldığını belirtmektedir. Göndermiş olduğu egzersiz kaydında Görüşmeci 4’ün, B2-bemol sesine kadar çalışmayı sürdürmüş olduğu izlenmiştir ancak B2-bemol sesinin havalı duyuruluşundan dolayı bu ses temiz işitilir ses olarak değerlendirilmemiş, bunun yerine daha temiz işitilir bir ses olarak seslendirilen ve C3 notasına karşılık gelen ses değerlendirmeye dahil edilmiştir. Sanatçının seslendirdiği egzersiz analiz edildiğinde yaklaşık olarak C4 ve B3 seslerinde göğüs bölgesinin kullanımına geçiyor olduğu yorumlanmıştır. Göğüs bölgesinin yoğun kullanımı C3 sesine kadar devam etmektedir.

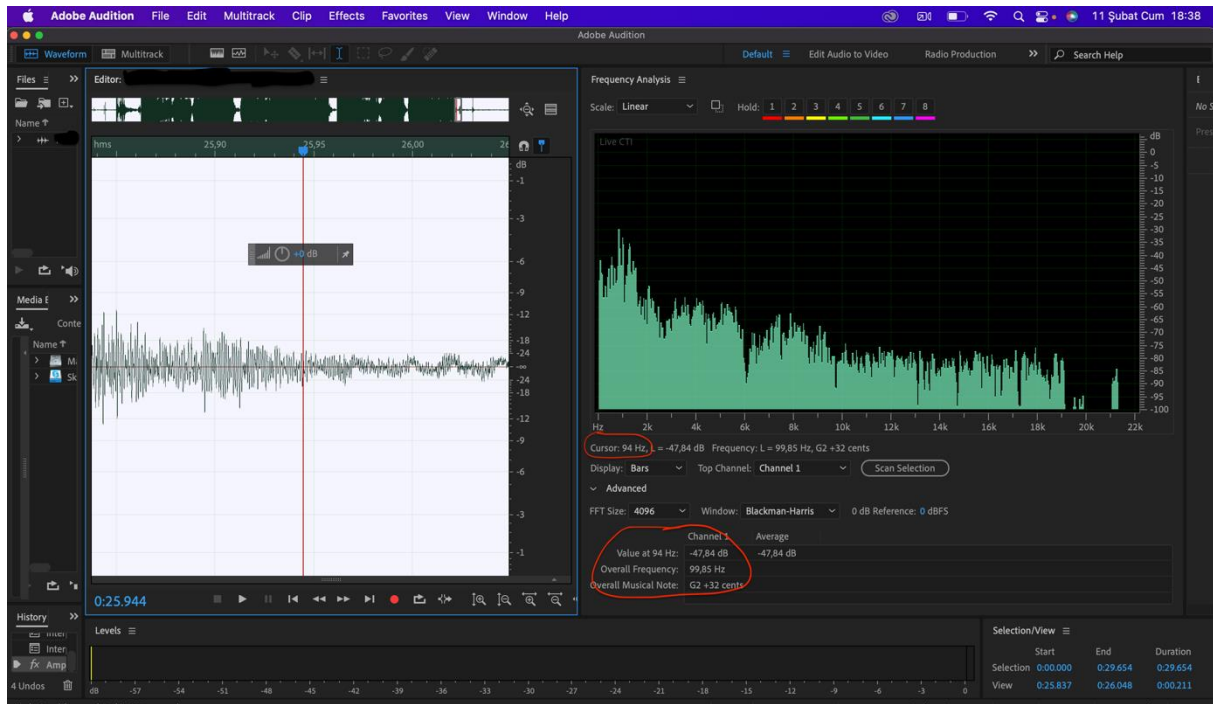
Grafik 8. Görüşmeci 4’ün Egzersiz içinde duyulan en ince ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü

Grafik 8’e bakıldığında profesyonel ses kullanıcısı Görüşmeci 4’ün temiz işitilir ses olarak duyurduğu en ince sesin standart 783.99 Hz. bölgesine karşılık gelen G5 sesi olduğu görülmektedir. Sanatçı G5 sesini, aynı beşli aralıklı inici çıkıcı ve inici Majör dizi olarak “-i” ve “-o” vokalleri ile seslendirdiği vokal egzersizde duyurmuştur. Tüm register’lerin kesintisiz olarak kullanıldığı tek bir egzersiz halinde seslendirilen çalışma analiz edildiğinde, üst registre geçiş sınırının yaklaşık olarak D5 – E5-bemol seslerinde gerçekleştiği yönünde yorumlanabilmektedir.

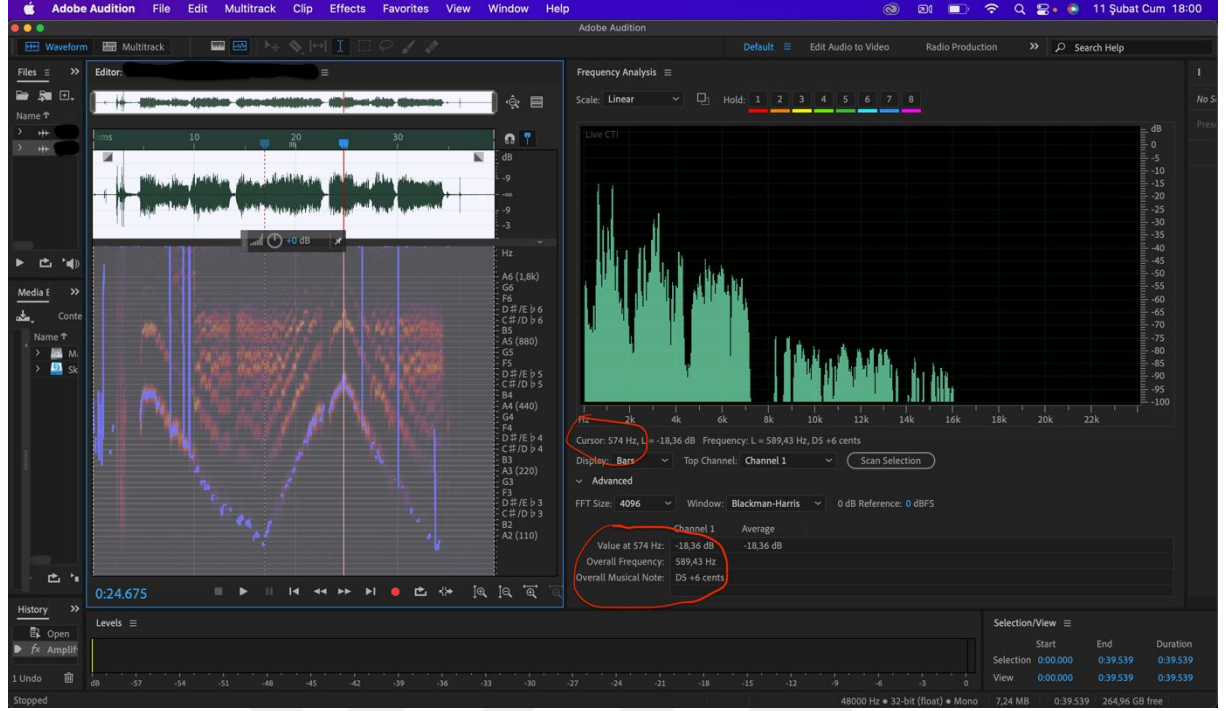
5.2.5. Görüşmeci 5 Ses Frekans Haritası Bulguları

Grafik 9. Görüşmeci 5'in Egzersiz içinde duyulan en kalın ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü.

Grafik 9’da Görüşmeci 5’in “So-o-i-a” vokalleri kullanarak kaydettiği G-Majör inici ve çıkıcı ezgisel dizi egzersizin frekans davranışları ve bu ezginin nota yazılımı yer almaktadır. Egzersiz analiz edildiğinde sanatçının seslendirdiği en kalın notanın G2 notası olduğu görülmektedir. Bu ses egzersizi örneğinde dikkati çeken en önemli husus, özellikle orta ve göğüs registerinde oldukça güçlü göğüs sesinin yoğun kullanımı olmuştur. Bu yoğun göğüs tınısı kullanımı yaklaşık olarak F3 ve F4 ses aralığını kapsamaktadır. F3 sesi güçlü göğüs registerinin başlangıç notası olarak izlenmiştir ve bu sınırdan itibaren G2 sesine doğru kalınlaşan ses bölgesinde tenoral erkek ses tınılarının duyulduğuna yönelik olarak yorumlanabilmektedir.

Grafik 10. Görüşmeci 5'in Egzersiz içinde duyulan en ince ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü.

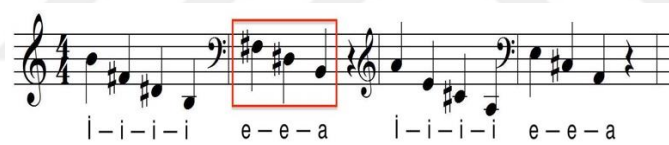
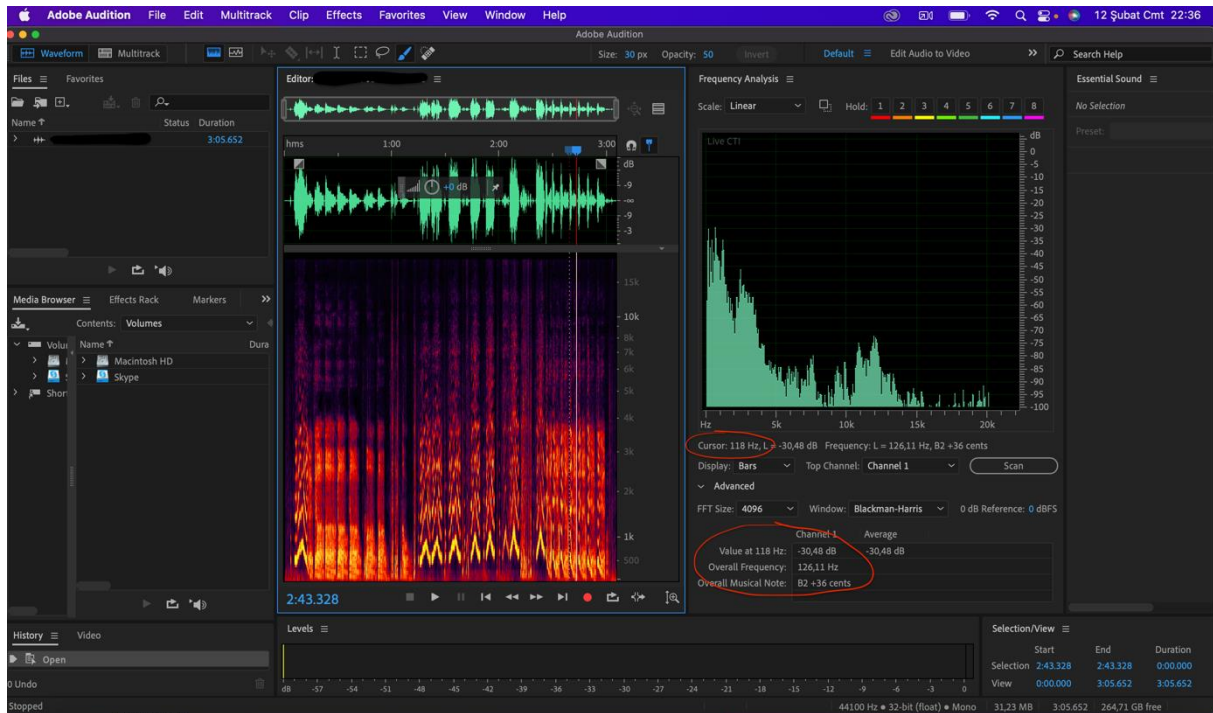
Grafik 10'a bakıldığında profesyonel ses kullanıcısının aynı ezgiyle seslendirerek egzersiz içerisinde duyurduğu en tiz ses olan D5 notasının spektrum analizör değerleri ve ezginin notasyonu görülmektedir. Spektrum analizörde ölçülen 574 Hz'lik değer, standart 587.33 Hz. D5 sesi ile aynı konumda yer almaktadır. Egzersiz kaydı analiz edildiğinde F4 notasında üst registeri kullanmaya başlayan sanatçının G4, A4, B4, C5 ve D5 seslerinde kafa registeri olarak da adlandırılan üst registerin kullanımını sürdürdüğü izlenmiştir.

Görüşmeci 5'in analiz edilen G2 ile D5 notaları arasındaki ses aralığı, temel erkek ses grubu içinde yer alan Tenor ses türünün genel ses aralığı olarak belirtilen A2 ile E5 sınırı (https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Tenor_voice_range_on_keyboard.svg)

ile karşılaştırıldığında ses karakterinin ses sınırları ve tını bağlamında yakın benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanabilmektedir.

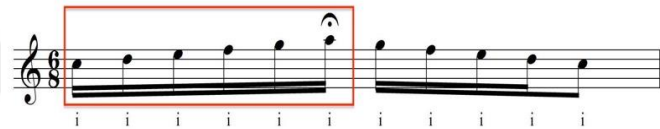
5.2.6. Görüşmeci 6 Ses Frekans Haritası Bulguları

Grafik 11. Görüşmeci 6'nın Egzersiz içinde duyulan en kalın ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü.

Grafik 11'e bakıldığında Görüşmeci 6'nın temiz işitilir olarak verdiği en kalın sesin spektrum analizördeki 118 Hz.'lik değer ile ölçüldüğü ve bu bağlamda 126 Hz. ile standardize edilmiş B2 sesine karşılık geldiği görülmektedir. Gönderilen kayıta yapılan egzersizde F2 bölgesine kadar inilen bir seslendirme izlenmiş olup, havalı hışırtılı ve boğuk olarak nitelendirilebilecek sesler değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Profesyonel ses kullanıcısının “i-e” ve “a” vokalleri ile beşli ve üçlü aralıklarla yaptığı inici majör akor çevirim egzersizi analiz edildiğinde göğüs registerine geçiş sesinin yaklaşık olarak B3 notasına karşılık geldiği izlenmiştir. B3 notasına uzanan kalın seslerin duyurulmasında, yoğun göğüs tınlarının baskın bir şekilde kullanılıyor olduğu yönünde yorum yapılabilmektedir.

The screenshot displays the Adobe Audition interface. The main window shows a waveform of a voice recording labeled 'Voice 001.m4a'. The time cursor is positioned at 1:25.465. The frequency spectrum view is open, showing a peak at 894 Hz, which is circled in red. The frequency spectrum also shows a peak at 868.49 Hz, which is circled in blue. The waveform shows a vocal phrase starting around 1:25.465.

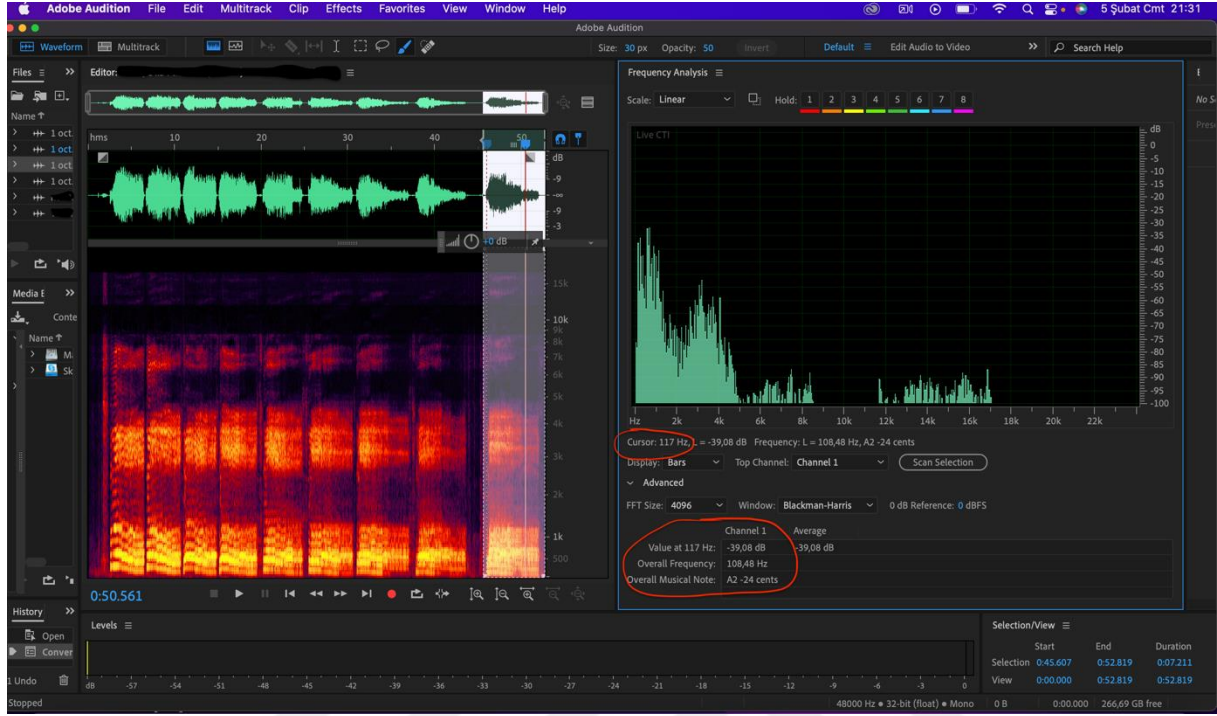

124

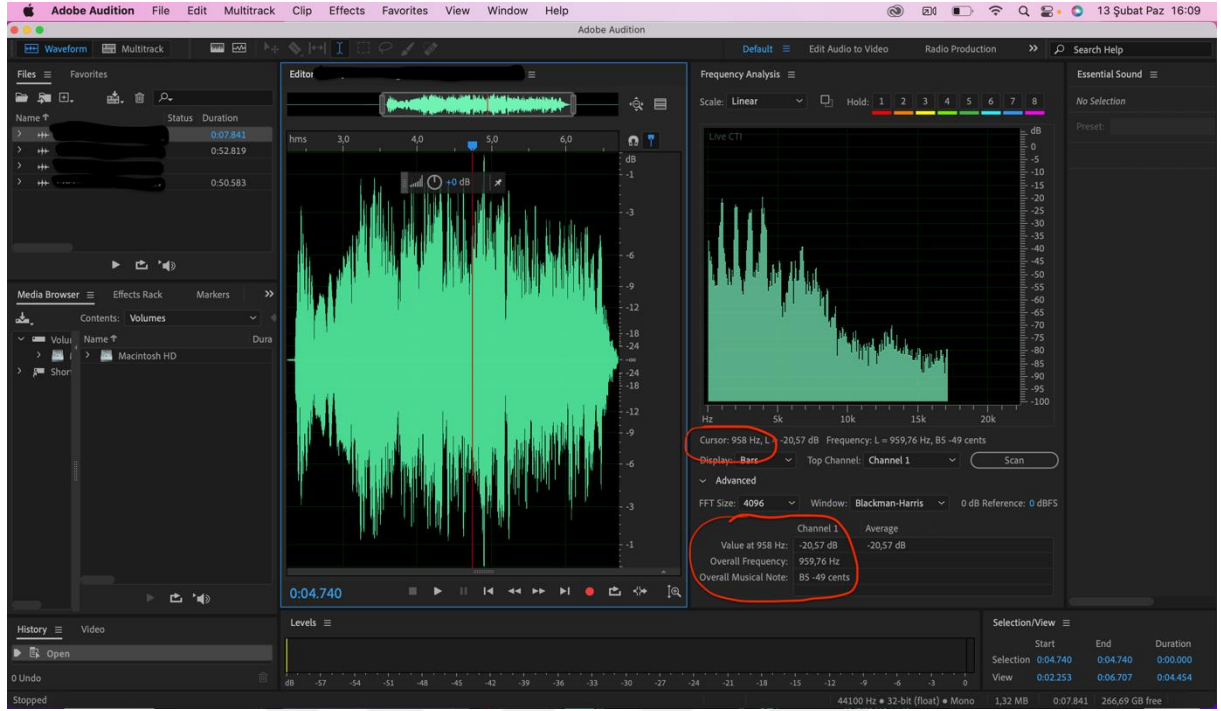
5.2.7. Görüşmeci 7 Ses Frekans Haritası Bulguları

Grafik 13. Görüşmeci 7’nin Egzersiz içinde duyulan en kalın ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonunun görünümü.

Grafik 13’ de Görüşmeci 7’nin kayıt yaparak gönderdiği ses egzersizinin nota yazılımı ve frekans davranışları görülmektedir. Profesyonel ses sanatçısı görüşmecinin “Ya – a – a – a – a” vokalini kullanarak yapmış olduğu beşli aralıklı inici majör egzersizde çıkarabildiği en kalın ses, 117 Hz.’lik değeri doğrultusunda standardize edilmiş 110.00 Hz. A2 notası ile aynı konumda yer almaktadır. Görüşmeci 7’nin göndermiş olduğu ses kaydı analiz edildiğinde seslendirilen egzersizin kapsadığı aralık bağlamında göğüs registeri kullanımının yaklaşık olarak D4 sınırındaki geçiş bölgesinde olduğu ve özellikle A2 – A3 aralığında güçlü göğüs sesinin yoğun kullanıldığı tespit edilmiştir. Görüşme formunda yer alan ses sınırları ile ilgili soruda Görüşmeci 7’nin kullandığı, “En fazla Bariton Re’si (Orijinal Kontralto alt Sol’ünden çeyrek oktav daha altta)” ifadeleri bir kadın sesinin bir erkek ses karakteri ile betimlenerek tanımlanmasına örnek teşkil eden bir açıklama yorumlanmaktadır.

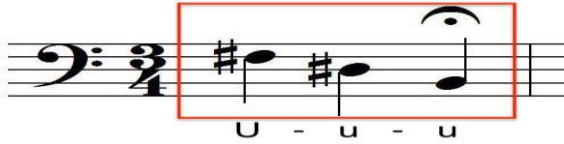
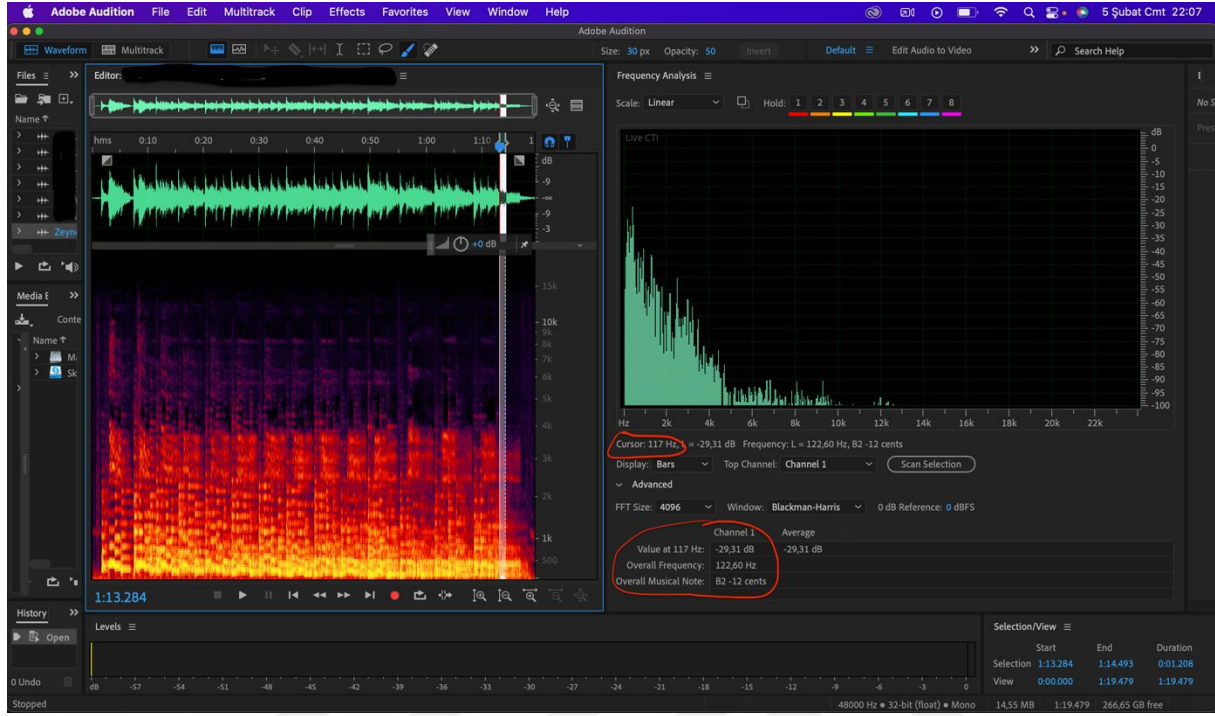
Grafik 14. Görüşmeci 7'nin Egzersiz içinde duyulan en ince ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü

Grafik 14'e bakıldığında profesyonel ses kullanıcısı Görüşmeci 7'nin temiz işitilir ses olarak duyurduğu en ince sesin standart 987.77 Hz. bölgesiyle aynı konumda yer alan B5-bemol sesi olduğu görülmektedir. Sanatçının “Ya” vokali ile başlayıp “a” vokali ile sürdürdüğü çıkıcı Majör üçlü aralık egzersizi analiz edildiğinde, üst registere geçiş sınırının yaklaşık olarak D5 sesinde gerçekleştiği yorumu yapılabilir.

5.2.8. Görüşmeci 8 Ses Frekans Haritası Bulguları

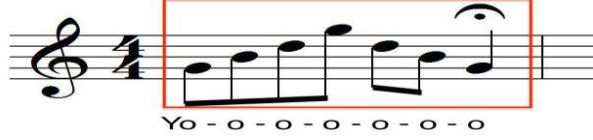
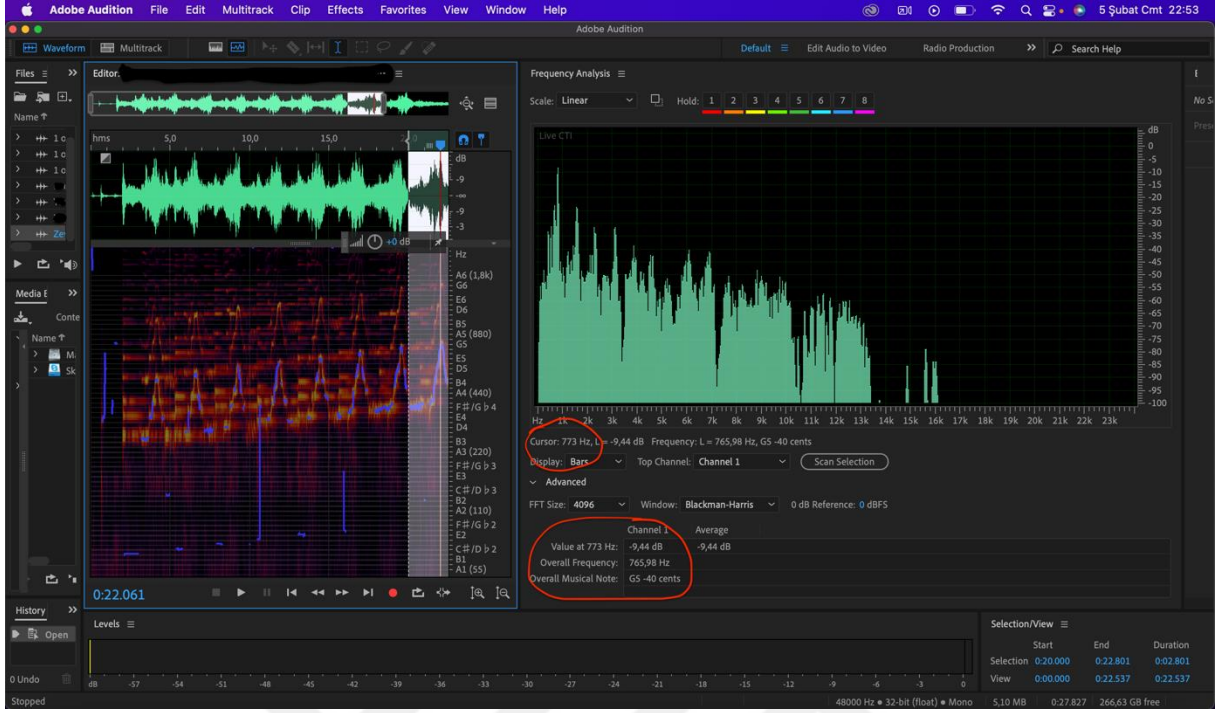
Grafik 15. Görüşmeci 8'in Egzersiz içinde duyulan en kalın ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonunun görünümü

Grafik 15’de görüldüğü gibi, Görüşmeci 8’in “U” vokali ile yapmış olduğu üçlü aralıklı inici majör egzersizde temiz işitilir ses olarak çıkarabildiği en kalın sesin B₂ notası olduğu görülmektedir. Spektrum analizörde açığa çıkan 117 Hz.’lik değer, üretilen sesin standardize edilmiş 123.47 Hz’lik B₂ sesi ile görsel manada aynı bölgede konumlandığını ifade etmektedir. Egzersiz analiz edildiğinde yaklaşık olarak G₃-diyez sesinden geçişi hissedilen göğüs registerinin A₂ sesine kadar yoğun bir göğüs bölgesi kullanımı dahilinde devam ettiği ve özellikle göğüs bölgesine geçişten sonra yapılan seslendirmede tenoral tınların işitilir olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Sanatçı görüşme formunda yer alan cevapları içerisinde göğüs registeri geçiş bölgesinin “vokalin gelişi ve hazırlanışına göre G₃ – A₃” seleri olduğunu belirtmektedir.

Grafik 16. Görüşmeci 8’in Egzersiz içinde duyulan en ince ses frekans haritasının ve ezgisel notasyonun görünümü.

Grafik 16’ya bakıldığında ise Görüşmeci 8’in “Yo” vokali ile başlayıp “O” vokali ile devam ederek seslendirmiş olduğu üçlü aralıklı çıkıcı, inici majör çevirim egzersizde çıkardığı en ince sesin G5 notası olduğu görülmektedir. Spektrum analizörde 773 Hz. değeri ile karşılaşılan imleç, duyurulan en ince sesin 783.99 Hz. değeri ile standardize olan G5 bölgesine karşılık geldiğini ifade etmektedir. Üst register geçiş bölgesini “Vokalin gelişi ve hazırlanışına göre genel olarak oktav üstünde Mi – Fa – Fa-diyez sesleri” olarak belirten sanatçının kayıt ile gönderdiği egzersizde göğüs registeri geçiş bölgesinin yaklaşık D5 sesine karşılık geldiği yönünde yorumlanabilmektedir.

5.3. Contralto Profondo Kadın Tenor Olarak Bilinen Ruby Helder ve Bally Prell İsimli Sanatçıların Tanınmış Tenor Enrico Caruso ve Beniamino Gigli ile Seslendirdikleri Aynı Eserlerden Ortaya Konan Ses Frekans Haritasına Dayalı Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına ilişkin görüşme formuna verilen cevaplardan ve görüşmecilerin ses kayıtlarının analiz edilmesinden ortaya konan bulguları önemli ölçüde

destekleyen ve eser seslendirmelerinin görsel bir imaj haline dönüştürüldüğü frekans haritalarının düzenlenerek yorumlanmasına yer verilmektedir.

5.3.1. Contralto Profondo Kadın Tenor Ruby HELDER ve Tenor Enrico CARUSO'nun Aynı Tonda Seslendirdiği M'appari Tutt'amor İsimli Opera Aryasının Kayıtlarından Elde Edilen Bulgular

Contralto Profondo olarak adlandırılan ve Kadın Tenor ifadesi ile de karşımıza çıkan bu ses karakterinin var olan iki önemli örneği dikkat çekmektedir. Hayatta olmayan bu iki kadın sanatçıdan bir tanesi, kapağında “the girl Tenor” ifadesinin kullanıldığı ve ilgi çekici tenor ses tınısıyla, Tenor ses rengi için yazılmış eserleri seslendirdiği CD albümü bulunan Ruby HELDER'dir.

Bu çalışmada konu ile ilgili çok önemli bir örnek olarak Rubby HELDER'in günümüzde de “<https://www.youtube.com/watch?v=R2CaErFrxls>” adresiyle video paylaşım sitesinde kayıtları var olan ve dünya opera literatüründe ünlü bir tenor aryası olarak bilinen “M'appari Tutt'amor” isimli eser incelenmiştir. Bu eserin analizine, Rubby HELDER ile aynı dönemde yaşamış olan hatta onu tenor rollerini üstlenmeye teşvik ederek 1915 yılında Metropolitan Operası'ndan bazı tenor rollerini oynaması konusunda istekte bulunduğu ileri sürülen ünlü Tenor Enrico CARUSO'nun aynı tonalite de seslendirdiği, aynı eserin spektrum analizörde ortaya çıkan frekans davranışları değerlendirilerek yer verilmiştir.

M'appari Tutt'amor isimli bu ünlü Tenor arya, Friedrich von FLOTOW'un 1847 yılında bestesini tamamlamış olduğu, librettosu Friedrich Wilhelm REİSE tarafından yazılan 4 perdelik “MARTHA” isimli Romantik Opera'da yer almaktadır. Başlangıcından bitişine 102 ölçü olarak F-Majör tonunda yazılan ve tenor ses karakterinin özelliklerini bütünüyle ortaya çıkaran bu arya, eserde bulunan kişiler içerisindeki “Lionel” karakterine aittir. Genç bir çiftçinin üvey kardeşi rolündeki Lionel eserin 3. Perdesinde bulunan bu aryada, aslında bir Lady olan ancak kendisini farklı tanıtan Martha'nın güzelliğinden çok etkilendiğini ifade ederek belki de bir daha onu göremeyecek olması ihtimalinin üzüntüsüyle sürekli onun adını mırıldanmaktadır (100 Opera, Faruk Yener, Doğan Kardeş Matbaacılık Sanayi A.Ş. Basımevi, 1964, İstanbul). Eserin yazıldığı vokal aralığı (Range) F4 ile B5-bemol seslerinden oluşmaktadır. Eserin en rahat seslendirildiği (Tessitura) bölümleri ise F4 – G4 ve A4 sesleridir. Arya'nın sözleri ve registerler bağlamında analiz edilen cümle kesitleri aşağıda görüldüğü şekildedir:

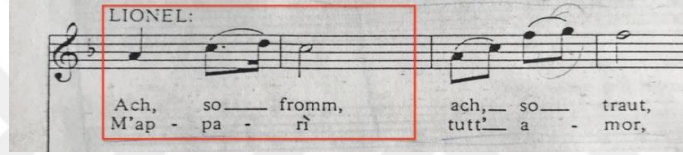
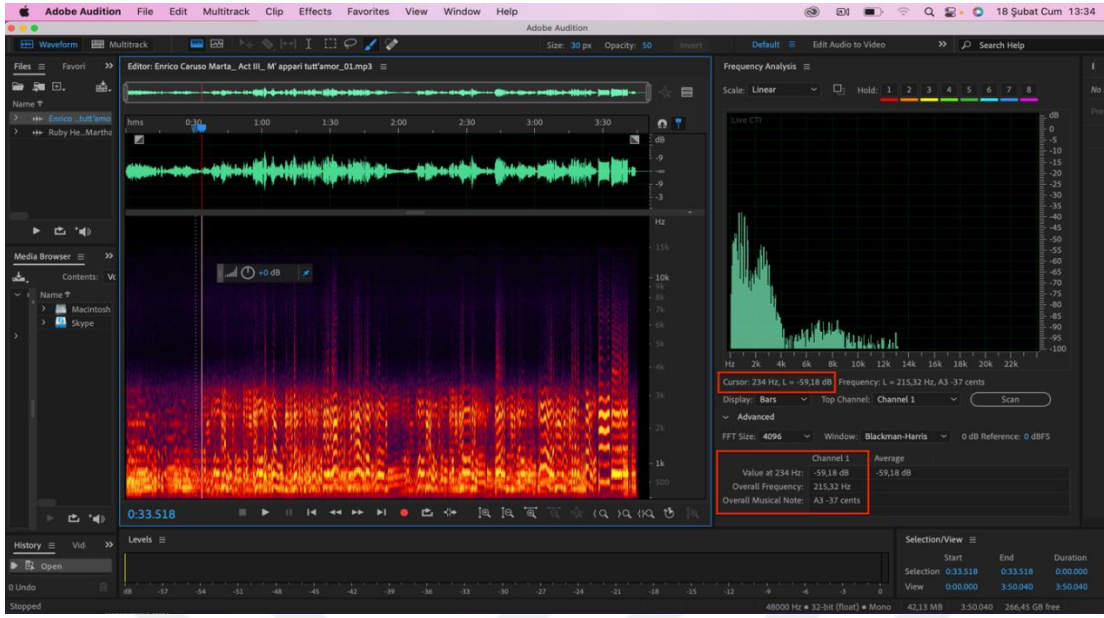
M'appari tutt' amor,
M'appari tutt' amor,
il mio sguardo l'incontrò;
bella si che il mio cor,
ansioso a lei volo;
mi ferì, m'invaghi
quell' angelica beltà,
sculta in cor dall'amor
cancellarsi non potrà:
il pensier di poter
palpitar con lei d'amor,
puo sopir il martir
che m'affana e strazia il cor.
M'appari tutt'amor,
il mio sguardo l'incontrò;
bella si che il mio cor
ansioso a lei volo;
Marta, Marta tu sparisti
E il mio cor col tuo n'ando!
Tu la pace mi rapisti,
di dolor io morirò. **Si! Morro...**

Bana tamamen aşk gibi göründü
Bana tamamen aşk gibi göründü
bakışım buldu onu.
güzeldi ki kalbim
onun uçuşundan endişeli
yaralandım büyüledim
bu meleksi güzellikten
kalbim oyuldu aşktan
silinip atılamaz
onunla aşkla çarpmak
yüreğimi dolduran
dertleri yatıştırabilir

Bana tamamen aşk gibi göründü
bakışım buldu onu.
güzeldi ki kalbim
onun uçuşundan endişeli
Marta, Marta, beni bıraktın,
Ve gönlüm seninkiyle gitti!
huzurumu aldın benden,
Kahrımdan öleceğim.

Şekil 25. M'appari Tutt'amor İsimli Arya'nın Orijinal Sözleri ve Türkçe Çevirisi
(<https://lyricstranslate.com/tr/m-appari-bana-gorundu.html>).

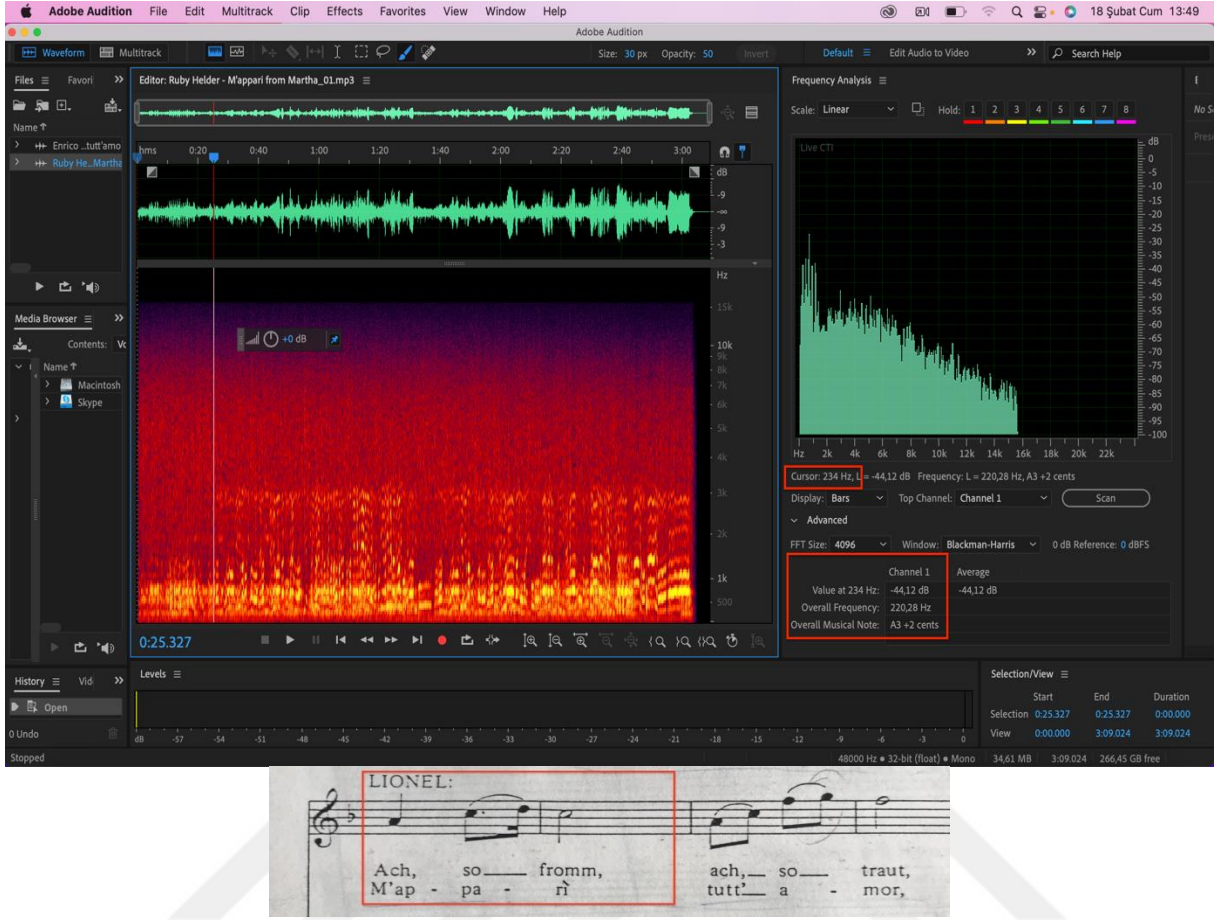
Eserin içinde renklendirilerek vurgulanan cümle ve kelimeler, sanatçıların seslendirdikleri en ince notalarda, en kalın notalarda ve register geçiş bölgelerinde seslerinde öne çıkan karakteristik özelliklerin incelendiği bölümleri göstermektedir. Arya içerisinde tespit edilen en ince, en kalın notalarla birlikte ses bölgesi geçişlerinin de analiz edildiği kadın ve erkek sanatçıların cümle kesitlerinden ortaya çıkan spektrum analizör ölçümleri ile frekans davranışlarına ilişkin bulgular aşağıda düzenlenen **Grafik 17.1.- Grafik 17.2., Grafik 18.1.- Grafik 18.2., Grafik 19.1.- Grafik 19.2. ve Grafik 20.1.- Grafik 20.2.'** de gösterilmektedir:

Grafik 17.1. Enrico CARUSO'nun Esere Başlangıç Cümlesinde Ses Frekans Davranışları.

Grafik 17.1'de 19. Ölçüdeki ariyanın başlangıç cümlesi içinde yer alan “M'appari” sözcüğündeki notalara karşılık gelen ses kaydı spektrum analizörde incelendiğinde, erkek ses karakterlerinde duyulan A₃ notasına karşılık geldiği görülmektedir. Grafikte yer alan Cursor imlecinin göstermiş olduğu 234 Hz.'lik değer, standardize edilmiş A₃ bölgesinde yer alan bu sesin tınısal karakteristik durumunu ifade eden bir gösterge olarak yorumlanmaktadır.

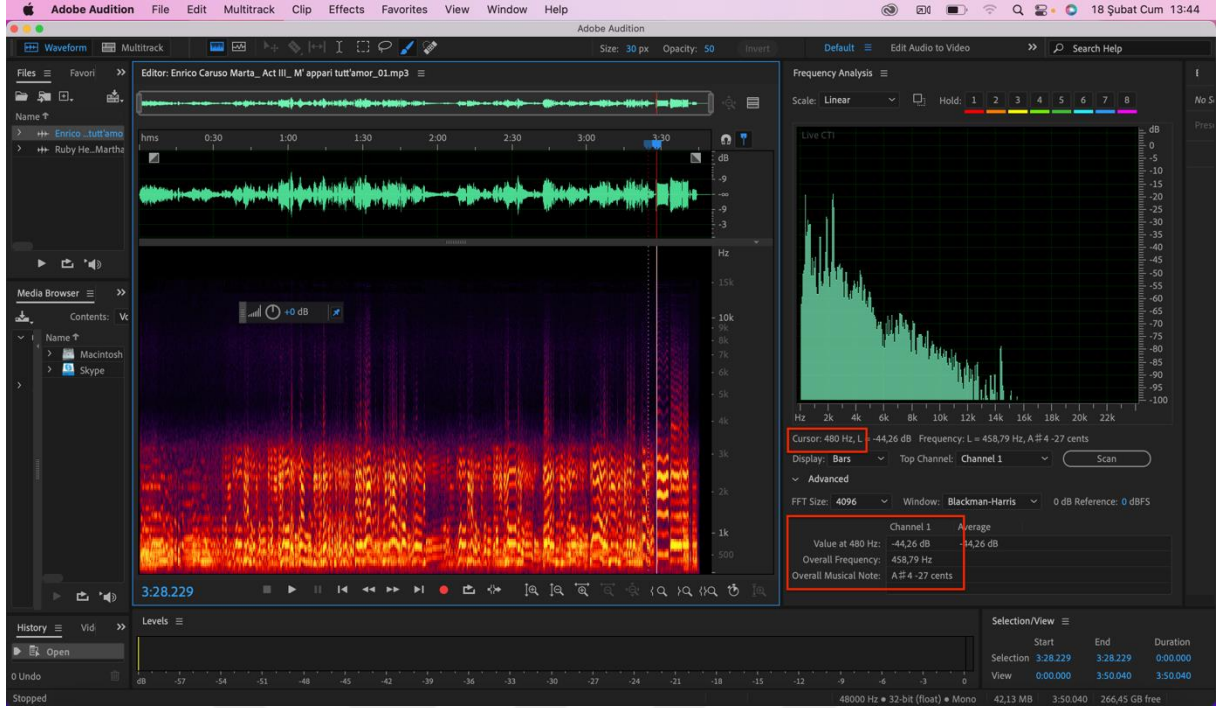
Grafik 17.2. Ruby HELDER’in Esere Başlangıç Cümlesinde Ses Frekans Davranışları.

Grafik 17.2’de spektrum analizör ölçümleri incelendiğinde, aynı ariyanın başlangıç cümlesi olarak yer alan ve “M’appari” sözcüğü bağlamında analiz edilen notanın, Enrico CARUSO’da olduğu gibi A₃ notasına karşılık geldiği görülmektedir. Grafikte yer alan Cursor imlecinin göstermiş olduğu 234 Hz.’lik değer, standardize edilmiş A₃ bölgesinde yer alan ve Enrico CARUSO ile aynı 234Hz.’lik değer ile karşılaşılan sesin tınısal karakteristik durumunun benzerliğinin bir ifadesi olarak yorumlanmaktadır.

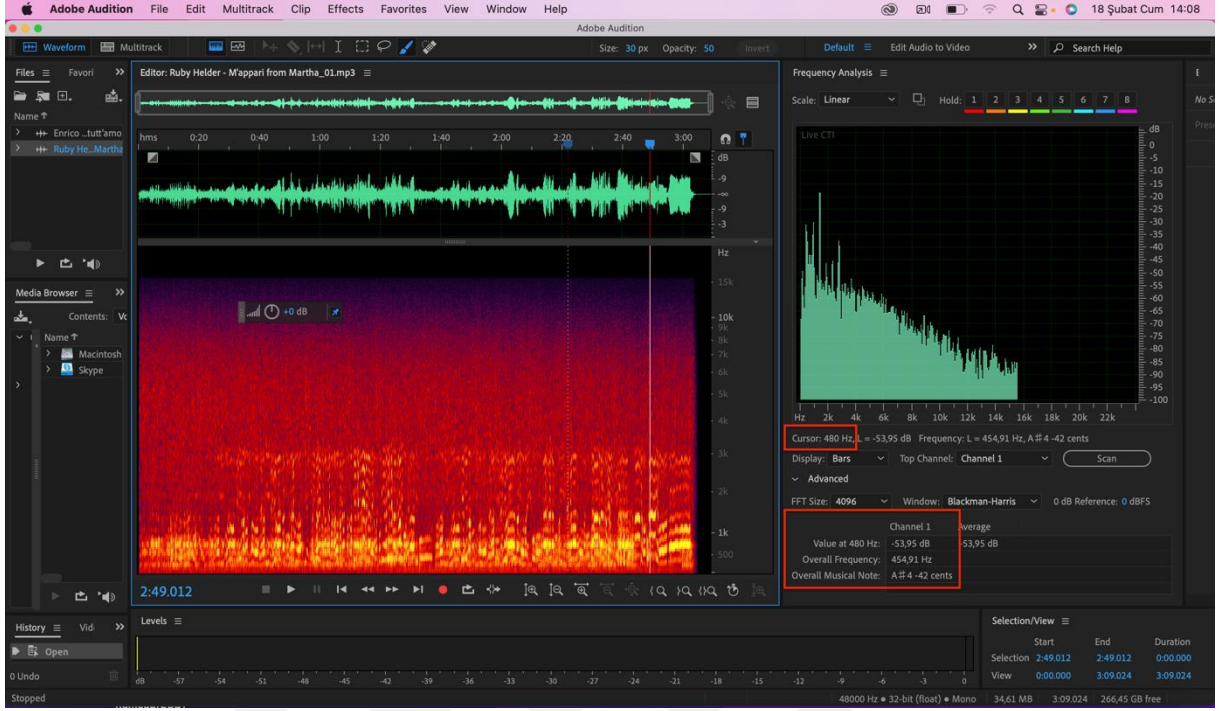

Grafik 18.1. Enrico CARUSO'nun Eser İçinde Duyulan En İnce Ses Frekans Davranışları

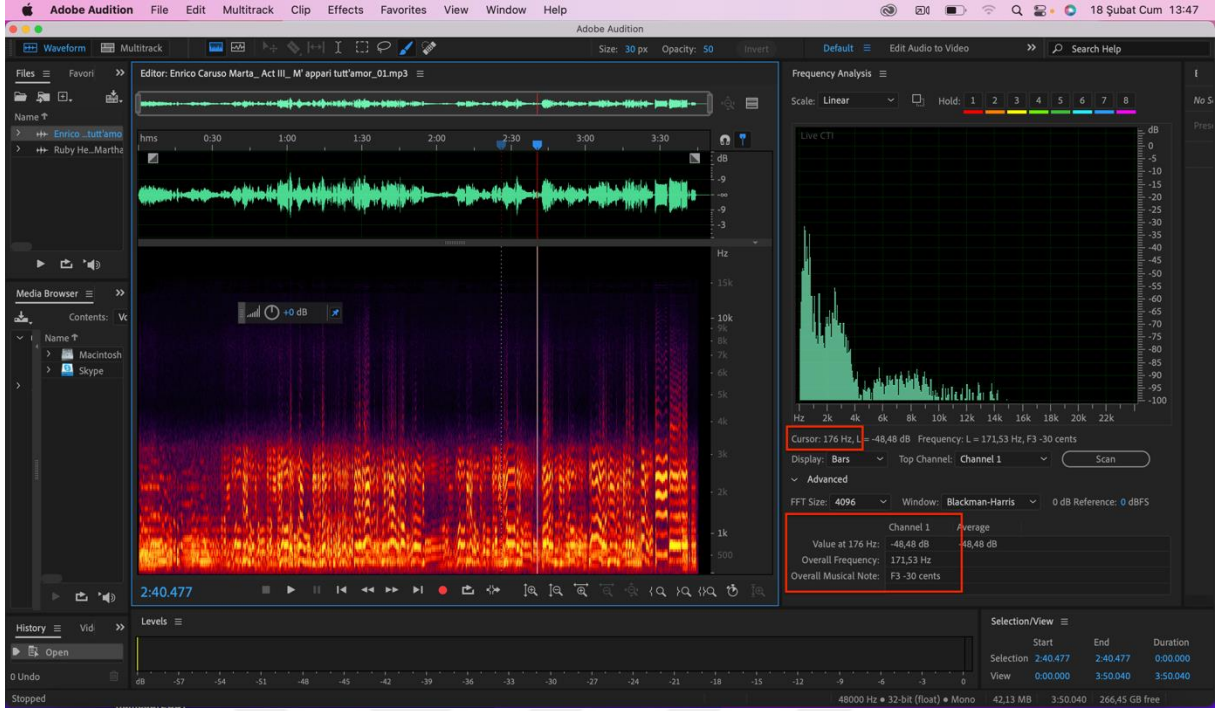
Grafik 18.1'de spektrum analizör ölçümleri analiz edildiğinde, ariyanın 89. ölçüsü içinde yer alan ve “si” kelimesi ile seslendirilen bölümün eser içinde duyulan en ince ses olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu ses 466Hz. ile standardize edilen A₄-diyez sesine karşılık gelen bir konumda bulunarak F-majör tonunda yazılan bu eserde B₄-bemol sesi ile aynı konumda bulunmaktadır. Grafikte yer alan Cursor imlecinin göstermiş olduğu 480 Hz.'lik değer ise tenoral bir erkek sesin B₄-bemol bölgesinde göstermiş olduğu tınısal karakteristik durumunu ifade etmektedir.

Grafik 18.2. Ruby HELDER’in Eser İçinde Duyulan En İnce Ses Frekans Davranışları.

Grafik 18.2’de spektrum analizör ölçümleri incelendiğinde, aynı ariyanın içinde yer alan ve “si” sözcüğü bağlamında analiz edilen notanın, Enrico CARUSO’da olduğu gibi F-majör tonunda yazılmış olan bu eserde B₄-bemol notasına karşılık geldiği görülmektedir. Grafikte yer alan Cursor imlecinin göstermiş olduğu 480 Hz.’lik değer, standardize edilmiş A₄-diyez bölgesinde yer alan ve Enrico CARUSO ile aynı 480 Hz.’lik değer ile karşılaşılan en baskın sesinin tınısal karakteristik durumunun benzerliğinin bir ifadesi olarak yorumlanmaktadır.

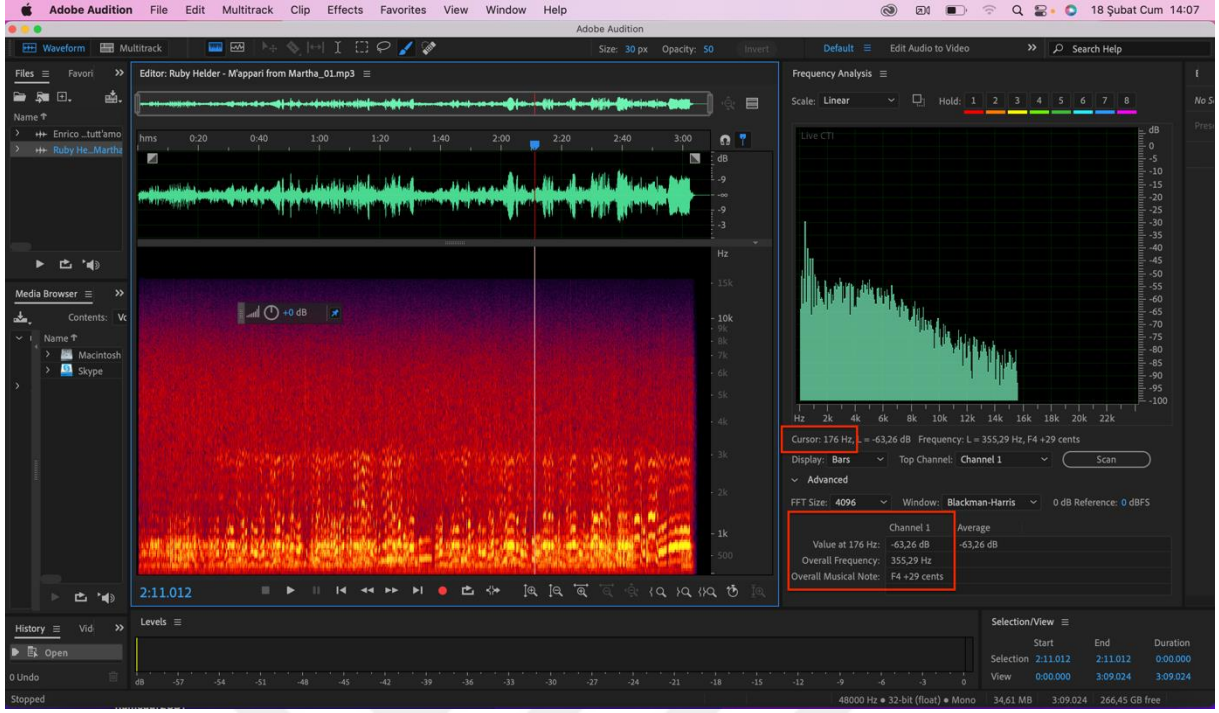
Grafik 19.1. Enrico CARUSO'nun Eser İçinde Duyulan En Kalın Ses Frekans Davranışları.

Grafik 19.1’de spektrum analizör ölçümleri analiz edildiğinde, aryanın 69. ölçüsü içinde yer alan ve “si” kelimesi ile seslendirilen bölümün eser içinde duyulan en kalın ses olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu ses 174.61Hz. ile standardize edilen F₃ sesine karşılık gelen konumda içinde bulunmaktadır. Grafikte yer alan Cursor imlecinin göstermiş olduğu 176 Hz.’lik değer ise tenoral bir erkek sesin F₃ bölgesinde göstermiş olduğu tınısal karakteristik durumunu ifade etmektedir.

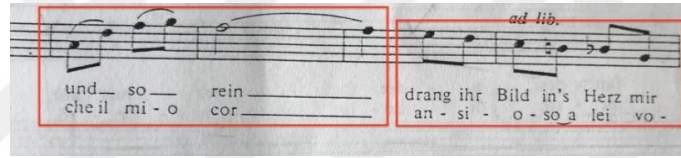
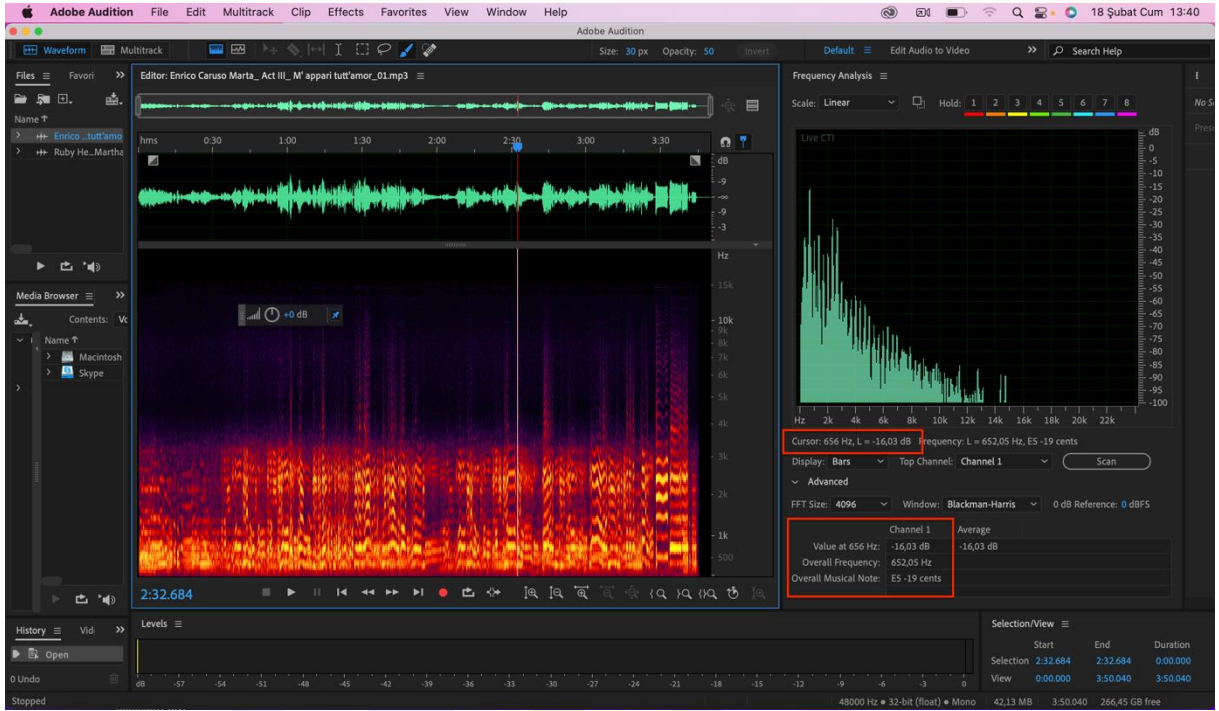

Grafik 19.2. Ruby HELDER'in Eser İçinde Duyulan En Kalın Ses Frekans Davranışları.

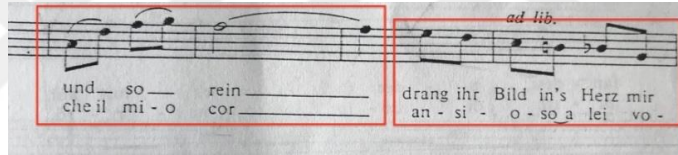
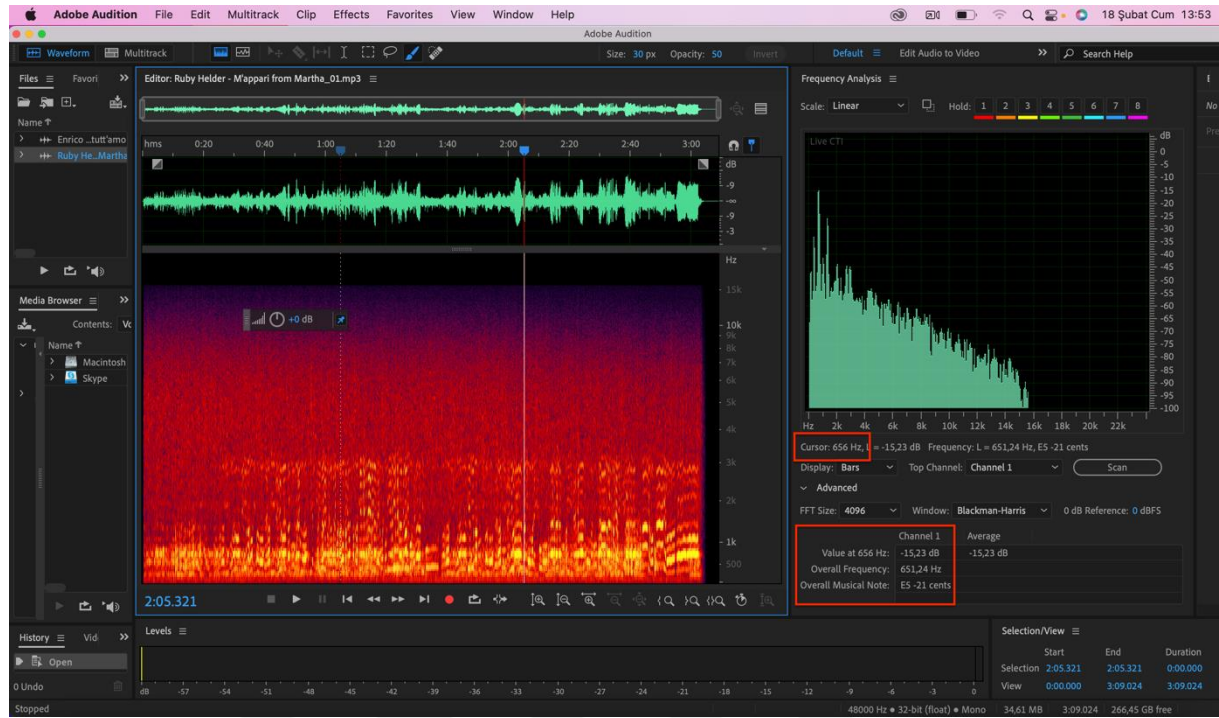
Grafik 19.2’de spektrum analizör ölçümleri incelendiğinde, aynı ariyanın içinde yer alan ve yine 69. ölçüdeki “lo” sözcüğü bağlamında analiz edilen en kalın sesin, nota yazımındaki konum ile aynı olan F4 bölgesini gösterdiği görülmektedir. Erkek sesler ses frekans duyumu bağlamında nota yazımında görülen frekans biriminden bir oktav aşağıda duyulmaktadır. Bu örnekte Ruby HELDER’in duyurduğu en kalın sesin analizi, piyano klavyesindeki 349.23 Hz. standart F4 notasını işaret etmesiyle bir kadın sesi karakteri ile frekans bölgesi uyumluluğu gösterirken, spektrum analizör ölçümlerindeki Cursor imlecinin işaret ettiği ve Enrico CARUSO ile aynı olan 176 Hz’lik frekans değerini göstermesi doğrultusunda da kullandığı sesin, tenor ses karakteristik tınısal benzerliğini ifade etmektedir. 176 Hz., 174.61Hz. ile standardize edilen F3 sesi ile aynı bölgede bulunmaktadır. Burada karşılan durum göğüs registerinin yoğun ve güçlü bir biçimde kullanıldığı bölgeye bağlı olarak 176 Hz.’lik F3 bölgesinde tenor ses ile aynı tınıyı kullanarak kadın sesinden ayrışması olarak yorumlanabilmektedir.

Grafik 20.1. Enrico CARUSO'nun Eser İçinde Duyulan Üst Register Geçişi Ses Frekans Davranışları.

Grafik 20.1’de eserin 64., 65., 66. ve 67. Ölçüleri içinde tenor seslerin kafa registeri olarak da adlandırılan üst registere geçiş sınırı olarak tanımlanan “E5 – F5” geçiş bölgesi (Ömür; 2001) kullanımı görülmektedir. Aryanın 67. ölçüsünde “ansioso” kelimesi ile seslendirilen bölüm analiz edildiğinde 659.26 Hz. ile standardize edilen E5 sesine karşılık gelen konumda içinde bulunduğu dikkat çekmektedir. Tenoral bir erkek sesin E5 bölgesinde göstermiş olduğu tınısal karakteristik durumunu ifade eden bir gösterge olarak grafikte yer alan Cursor imlecinin göstermiş olduğu 656 Hz.’lik değer ile karşılaşılmaktadır.

Grafik 20.2. Ruby HELDER’in Eser İçinde Duyulan Üst Register Geçiş Ses Frekans Davranışları.

Grafik 20.2’de Ruby HELDER’in, Enrico CARUSO ile aynı bölümü seslendirdiği kesitin ses frekans haritası, ariyanın sözleri ve notaları görülmektedir. Register geçiş bölgelerinde Ruby HELDER’in frekans davranışları incelendiğinde, Enrico CARUSO’nun frekans davranışları ile önemli ölçüde benzerlik gösteriyor olduğu yorumlanabilmektedir. Ruby HELDER’in kaydındaki 67. ölçüde yer alan ve “ansioso” kelimesi ile seslendirilen bölüm analiz edildiğinde, 651.24 Hz.olarak ölçülen değerin, 659.26 Hz. ile standardize edilen E5 sesine karşılık gelen çok yakın bir konumda bulunduğu dikkat çekmektedir. Ruby HELDER’in, grafikte yer alan Cursor imlecinin göstermiş olduğu 656 Hz’lik değer ise tenoral bir erkek sesin E5 bölgesinde göstermiş olduğu en baskın sesin karakteris durumunu ifade eden bir gösterge olarak Enrico CARUSO ile aynı değerle karşılaştıldığı yönünde yorumlanmaktadır.

Contralto Profondo Ruby HELDER ile Tenor Enrico CARUSO’nun aynı tonalitelerde seslendirdikleri aynı eserlerin kayıtları incelendiğinde, kadın seslerin vocal tractus yapılarına bağlı olarak ses yolu bölgesindeki boyut değişikliklerinin neden olduğu erkek seslerinden yaklaşık 1 oktav daha ince duyulum davranışına bu kayıtlarda rastlanmamış olmakla birlikte spektrum analizör ölçümlerinin aynı frekans değerlerini göstermesi kadın sesinin, erkek ses

tınısı ve karakteristik özellikleri ile aynı denecek ölçüde benzerliğinin bir ifadesi olarak yorumlanabilmektedir.

5.3.2. Contralto Profondo Kadın Tenor Bally PRELL ve Tenor Beniamino GIGLI'nin Aynı Tonda Seslendirdiği Caro Mio Ben İsimli Antiche Aria Kayıtlarından Elde Edilen Bulgular

Contralto Profondo olarak adlandırılan ve Kadın Tenor ifadesinin yer aldığı kaynaklarda adı geçen bir diğer kadın sanatçı ise Alman Contralto Profondo olarak tanıtılmış ve tenor ses tınısına inanılmaz ölçüde benzer seslendirmeleri bulunan Bally Prell'dir. Bu çalışmada konu ile ilgili oldukça önemli bir örnek olarak görülen Bally PRELL'in seslendirdiği, günümüzde de "<https://www.youtube.com/watch?v=7KqbLQ1BWSE>" adresiyle video paylaşım sitesinde kayıtları var olan "Caro Mio Ben" isimli Aria Antiche eserin incelenmiştir. 1744 – 1798 yılları arasında yaşamış olan Giuseppe GIORDANI'nin bestelediği bu antik aria, gerek ses eğitimi sürecinde çalışılması faydalı görülen bir eser olarak, gerekse tanınmış birçok profesyonel ses sanatçısının repertuarında yer alarak yorumladığı bir eser olarak bilinmektedir. 33 ölçüden oluşan ve farklı transpozisyonlarda seslendirildiği bilinen bu eseri Bally PRELL E-Majör tonalitesinde seslendirmiştir. Bally PRELL'in şaşırtıcı tenor ses tınısıyla seslendirdiği bu eser, video paylaşım sitesinde "<https://www.youtube.com/watch?v=djFIdzpRJgU>" adresi ile var olan ve aynı tonalitede seslendirdiği tespit edilen Tenor Beniamino GIGLI'nin seslendirmesi ile karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

Eserin yazıldığı vokal aralığı (Range) D₄ ile F_{5-bemol} seslerinden oluşmaktadır. Eserin en rahat seslendirildiği (Tessitura) bölümleri ise F₄ – G₄ ve A₄ sesleridir. Aria Antiche'in sözleri ve registerler bağlamında analiz edilen cümle kesitleri aşağıda görüldüğü şekildedir:

Caro mio ben	Benim değerli sevgilim
Caro mio ben,	Benim değerli sevgilim
Credimi almen,	en azından bana inan
Senza di te	Sensiz
Languisce il cor.	Acı çekiyorum
Caro mio ben,	Benim değerli sevgilim
Senza di te	Sensiz
Languisce il cor.	Acı çekiyorum
Il tuo fedel	Senin sadık hayranın
Sospira ognor.	Her zaman iç çeker
Cessa, crudel.	Dur, zalim kişi

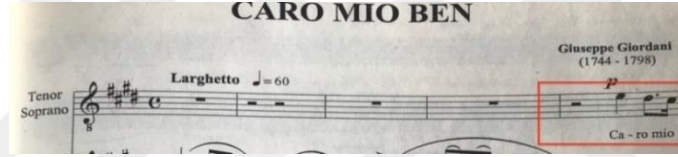
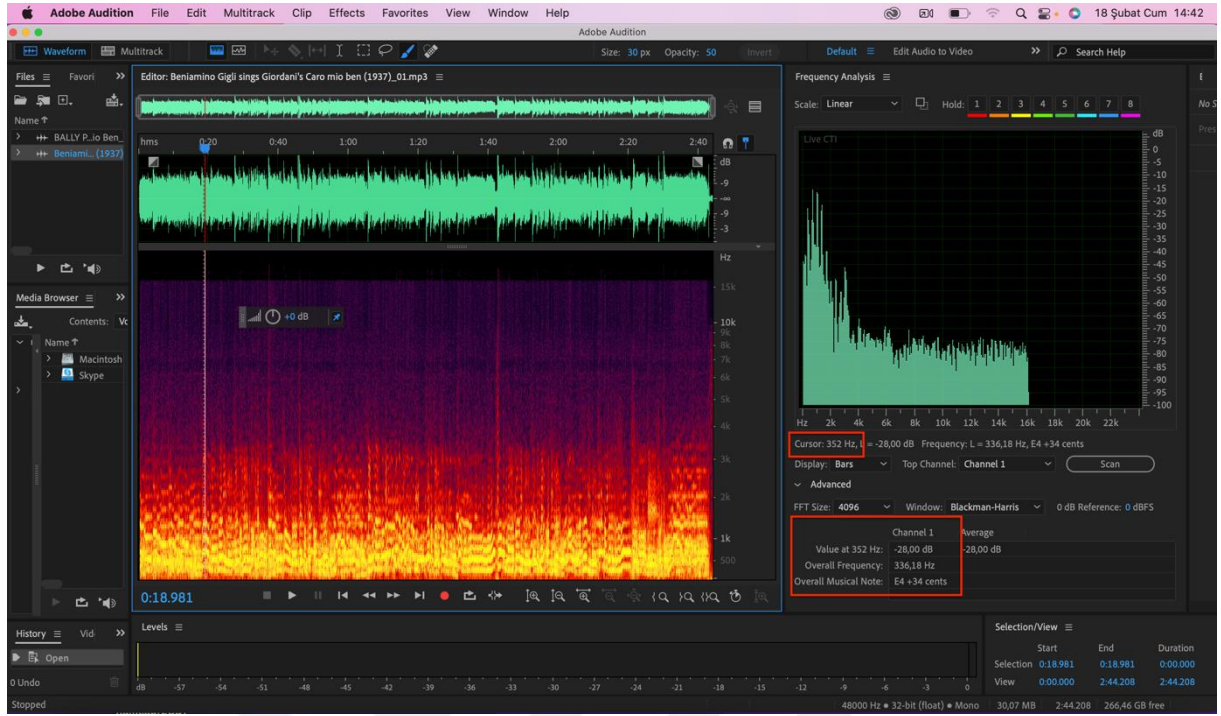
Tanto rigor!	Çok oluyorsun!
Cessa, crudel,	Dur, zalim kişi
Tanto rigor.	Çok oluyorsun!
Tanto rigor!	Çok oluyorsun!
Caro mio ben	Benim değerli sevgilim
Credimi almen,	en azından bana inan
Senza di te	Sensiz
Languisce il cor.	Acı çekiyorum
Caro mio ben	Benim değerli sevgilim
Credimi almen,	en azından bana inan
Senza di te	Sensiz
Languisce il cor.	Acı çekiyorum

Şekil 26. Caro Mio Ben İsimli Antiche Arya'nın Orijinal Sözleri ve Türkçe Çevirisi
<https://lyricstranslate.com/tr/caro-mio-ben-benim-değerli-sevgilim.html>

Eserin içinde renklendirilerek vurgulanan cümle ve kelimeler, sanatçıların seslendirdikleri en ince notalarda, en kalın notalarda ve register geçiş bölgelerinde, seslerinde öne çıkan karakteristik özelliklerin incelendiği bölümleri göstermektedir. Aria Antiche içerisinde tespit edilen en ince, en kalın notalarla birlikte ses bölgesi geçişlerinin de analiz edildiği kadın ve erkek sanatçıların cümle kesitlerinden ortaya çıkan spektrum analizör ölçümleri ile frekans davranışlarına ilişkin bulgular aşağıda düzenlenen Grafik 21.1 - Grafik 21.2, Grafik 22.1 - Grafik 22.2, Grafik 23.1 - Grafik 23.2 ve Grafik 24.1 - Grafik 24.2' de gösterilmektedir:

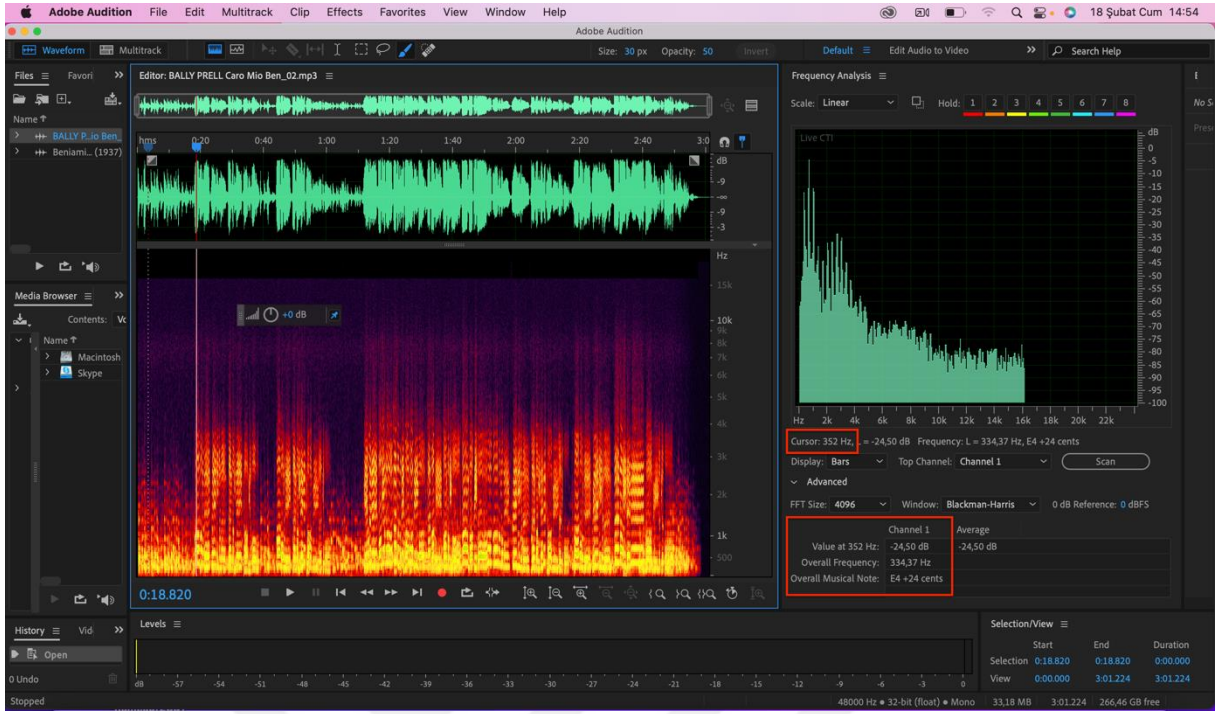

Grafik 21.1. Beniamino GIGLI'nin Esere Başlangıç Cümlesinde Ses Frekans Davranışları.

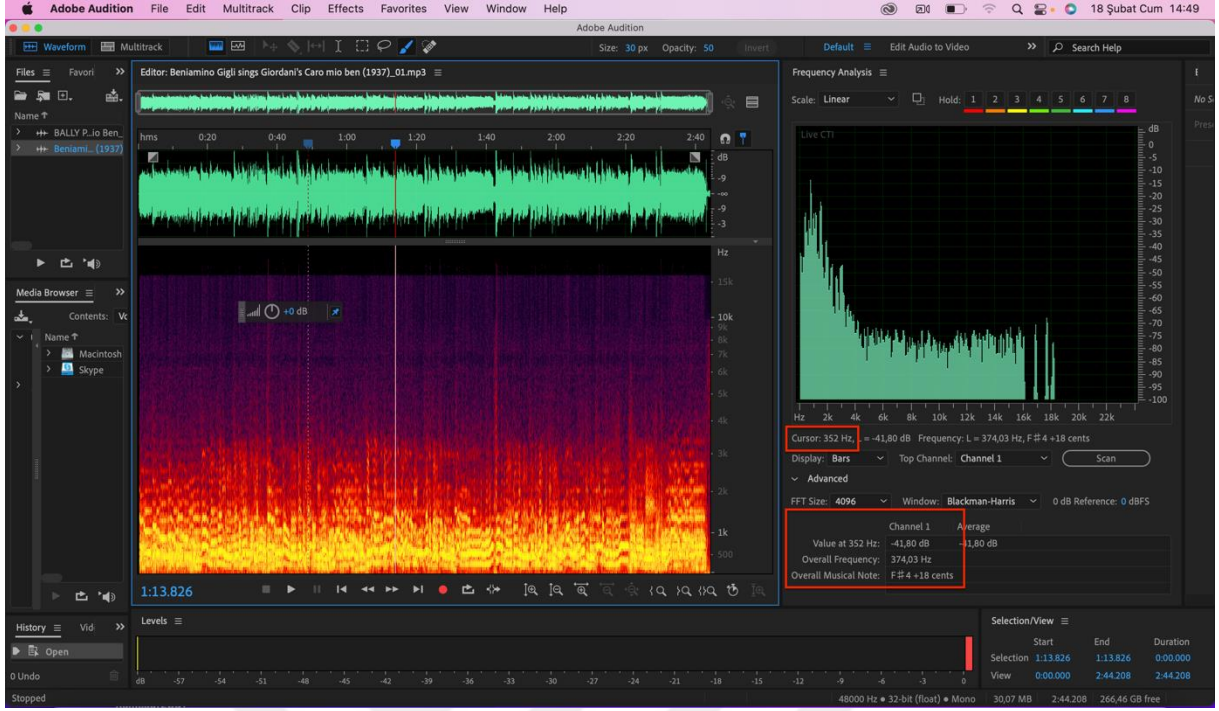
Grafik 21.1’de spektrum analizör ölçümleri analiz edildiğinde, 5. ölçüde eserin başlangıç cümlesinde yer alan “Caro” kelimesinde, duyurulan sesin karşılığının, erkek ses karakterlerinde ölçülen E₄ ses bölgesi ile aynı konumda olduğunu göstermektedir. Standardize edilmiş E₄ bölgesinde yer alan bu sesin tınısal karakteristik durumunu ifadesi olarak Grafik 21.1’de yer alan Cursor imlecinin göstermiş olduğu 352 Hz.’lik değeri görülmektedir.

Grafik 21.2. Bally PRELL'in Esere Başlangıç Cümlesinde Ses Frekans Davranışları.

Grafik 21.2’de Beniamino GIGLI’nin seslendirdiği aynı eserin aynı ölçüsünde yer alan başlangıç cümle kesitinin analizinden ortaya çıkan frekans davranışları görülmektedir. Ele alınan cümle kesitinin spektrum analizörde görülen 334.37 Hz. değeri, standart E₄ sesi ile aynı konumda yer almaktadır. Grafik 21.2’deki spektrum analizör değerleri içinde bulunan Cursor imlecinin gösterdiği 352 Hz.’lik değer ise Beniamino GIGLI’nin ölçülen Cursor değeri ile aynı frekansı göstererek bu örnekte bir kadın sesin bir erkek ses ile aynı frekanstaki aynı tınıda konumlanabildiği hususunda önemli bir gösterge olarak yorumlanmaktadır.

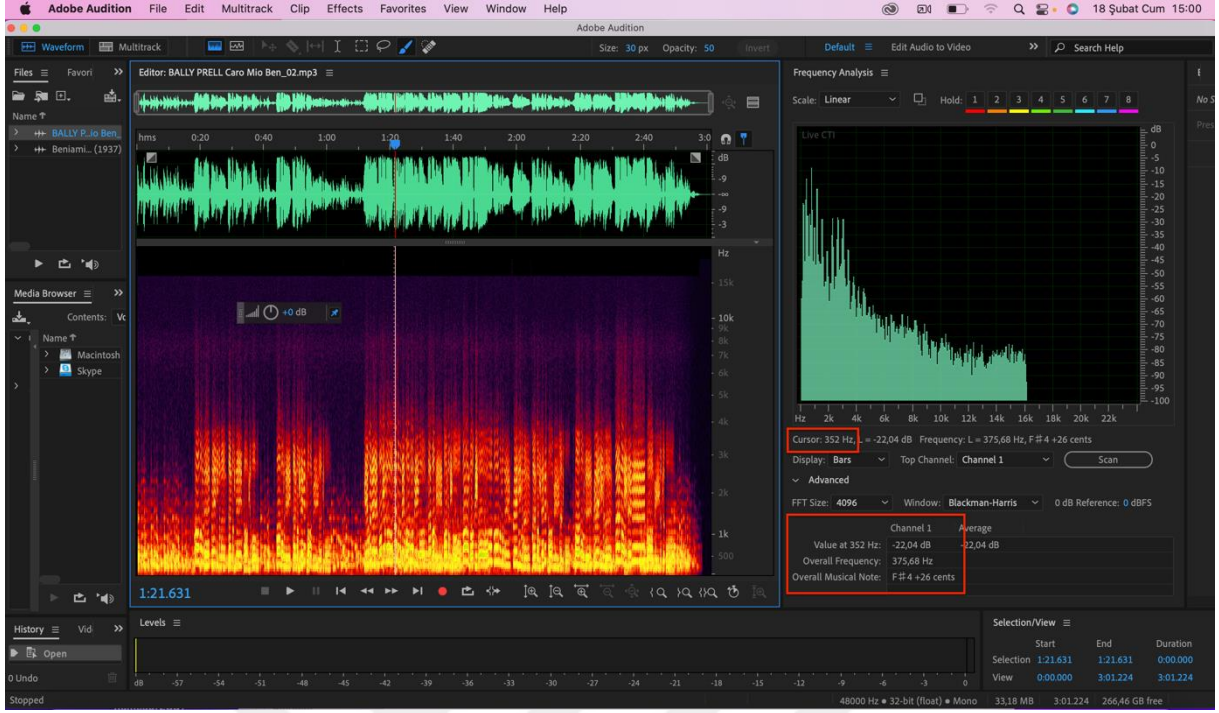
Grafik 22.1. Beniamino GIGLI'nin Eser İçinde Duyulan En İnce Ses Frekans Davranışları.

Grafik 22.1’de görüldüğü gibi spektrum analizör ölçümleri analiz edildiğinde, ariyanın 17. ölçüsü içinde yer alan ve “Cessa” kelimesi ile seslendirilen bölüm, eser içinde duyulan en ince ses olarak karşımıza çıkmaktadır. Nota yazımında 739.99 Hz. standart F₅-diyez notasını işaret eden bu ses, erkek seslerinin duyuma dayalı karakter özelliği bağlamında 1 oktav kalın frekans davranışı göstererek 374.03 Hz.’lik değer ile 309.99 Hz.’lik standart F₄-diyez sesine karşılık gelen konumda yer almaktadır. Grafik 22.1’deki Spektrum analizör ölçümlerinde ortaya çıkan 352 Hz.’lik Cursor değeri, duyulan sesin tınısal karakterinin frekans aralığındaki karşılığını ifade etmektedir.

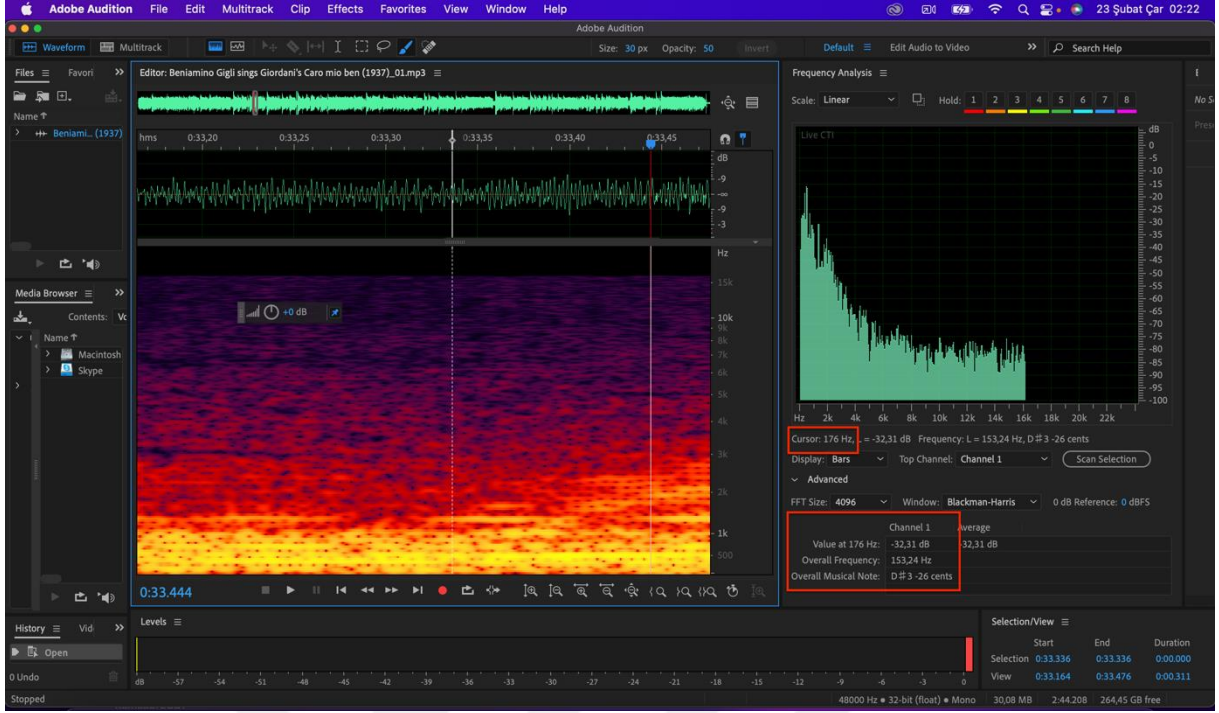

Grafik 22.2. Bally PRELL’in Eser İçinde Duyulan En İnce Ses Frekans Davranışları.

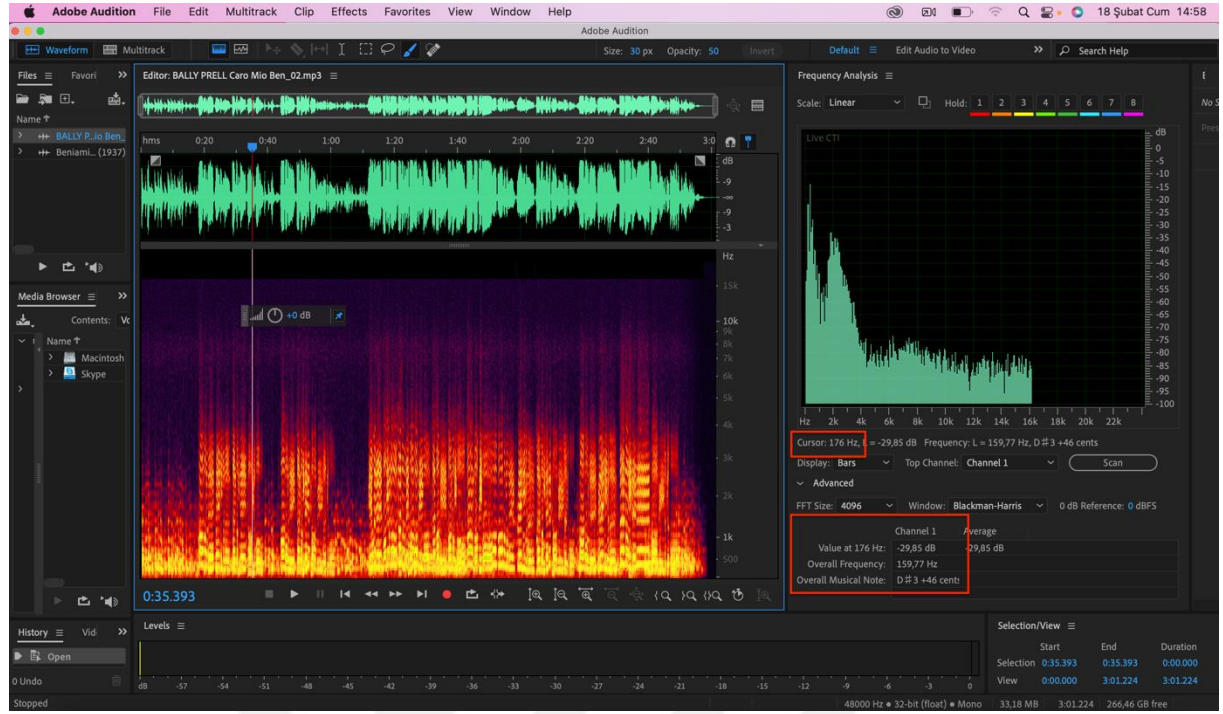
Grafik 22.2’de, eser içinde duyulan en ince sesin frekans davranışları yer almaktadır. Bally PRELL’in seslendirdiği 17. ölçüdeki “Cessa” kelimesiyle duyulan eserin bu kesiti analiz edildiğinde spektrum analizör değerlerinin, Beniamino GIGLI’de olduğu gibi 309.99 Hz. ile standardize edilen F_{4-diyez} sesi ile aynı konumda olduğu görülmektedir. Bu bağlamda erkek seslerinin duyuma dayalı karakter özelliğini yansıtan 1 oktavlık kalın frekans davranışını Belly PRELL’in ses karakterinin de gösterdiği dikkatleri çekmektedir. Grafik 22.2’deki Cursor imlecinde görülen 352 Hz.’lik değer ise kadın sanatçı Bally PRELL’in, dinlendiğinde belirgin bir biçimde algılanan tenor ses rengi tınısının, ünlü tenor Beniamino GIGLI’nin ses rengi tınısı ile frekans değeri olarak da 352 Hz.’lik aynı konumda bulunduğu açık bir ifadesi olarak yorumlanmaktadır.

Grafik 23.1. Beniamino GIGLI'nin Eser İçinde Duyulan En Kalın Ses Frekans Davranışları.

Grafik 23.1’de görüldüğü gibi spektrum analizör ölçümleri analiz edildiğinde, eserin 8. ölçüsü içinde yer alan ve “Languisce” kelimesi ile seslendirilen bölüm, eser içinde duyulan en kalın ses olarak yer almaktadır. Nota yazımında 311.13 Hz. standart D4-diyez notasını işaret eden bu ses, erkek seslerinin duyuma dayalı karakter özelliği bağlamında 1 oktav kalın frekans davranışı göstererek 153.23 Hz.’lik ölçülen değer ile 155.56 Hz.’lik standart D3-diyez sesine karşılık gelen konumda yer almaktadır. Grafik 23.1’deki Spektrum analizör ölçümlerinde ortaya çıkan 176 Hz.’lik Cursor değeri, duyulan baskın sesin tınısal karakterinin frekans aralığındaki karşılığını ifade etmektedir.

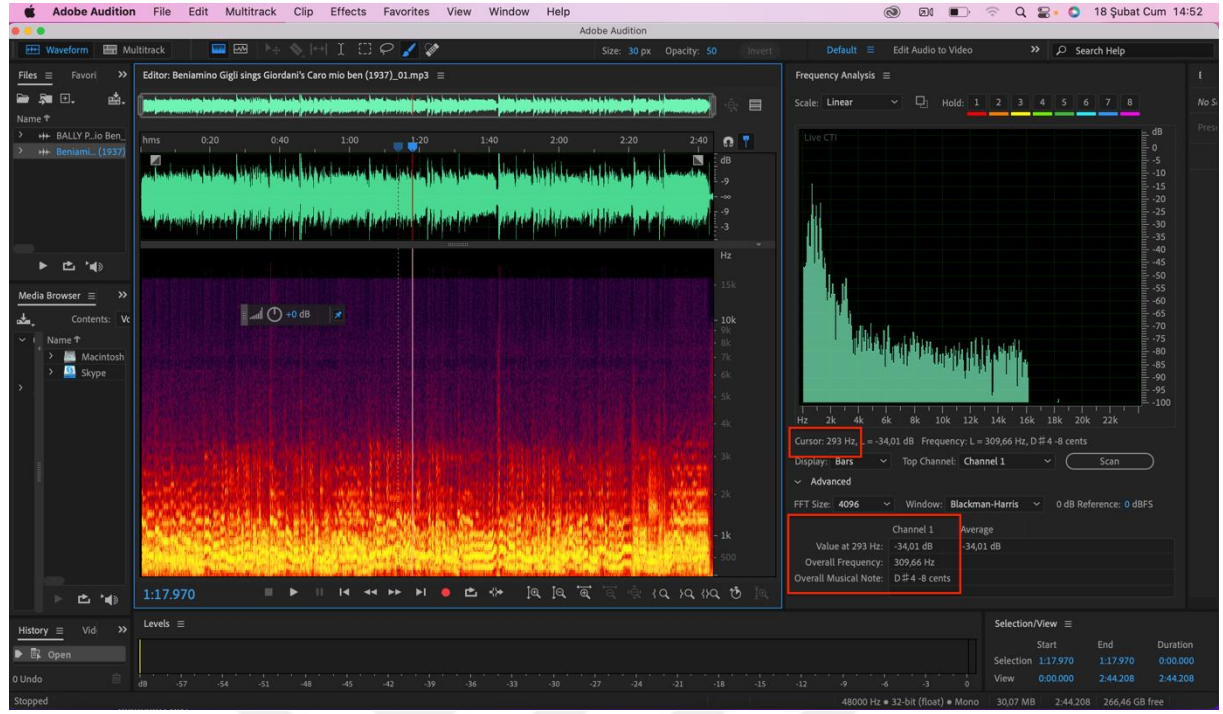
Grafik 23.2. Bally PRELL’in Eser İçinde Duyulan En Kalın Ses Frekans Davranışları

Grafik 23.2’de, eser içinde duyulan en ince sesin frekans davranışları yer almaktadır. Nota yazımında “-gui” hecesi ile seslendirilen bu nota, 311.13 Hz. standart D₄-diyez sesine karşılık gelmektedir. Bally PRELL’in seslendirdiği 8. ölçüdeki “Languisce” kelimesiyle duyulan eserin bu kesiti analiz edildiğinde, spektrum analizör değerlerinin Beniamino GIGLI’de olduğu gibi 155.56 Hz. ile standardize edilen D₃-diyez sesi ile aynı konumda olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Bally PRELL’in açığa çıkan frekans ölçümü (değeri), erkek seslerinin duyuma dayalı karakter özelliğini burada da yansıtarak 159.77 Hz.’lik değer ile 1 oktav kalın frekans davranışı sergilemiştir. Grafik 23.2’deki Cursor imlecinde görülen 176 Hz.’lik değer ise Bally PRELL’in, dinlendiğinde belirgin bir biçimde algılanan tenor ses rengi tınısının, ünlü tenor Beniamino GIGLI’nin ses rengi tınısı ile 176 Hz.’lik frekans değeri olarak aynı konumda bulunduğu açık bir ifadesi olarak yorumlanmaktadır.

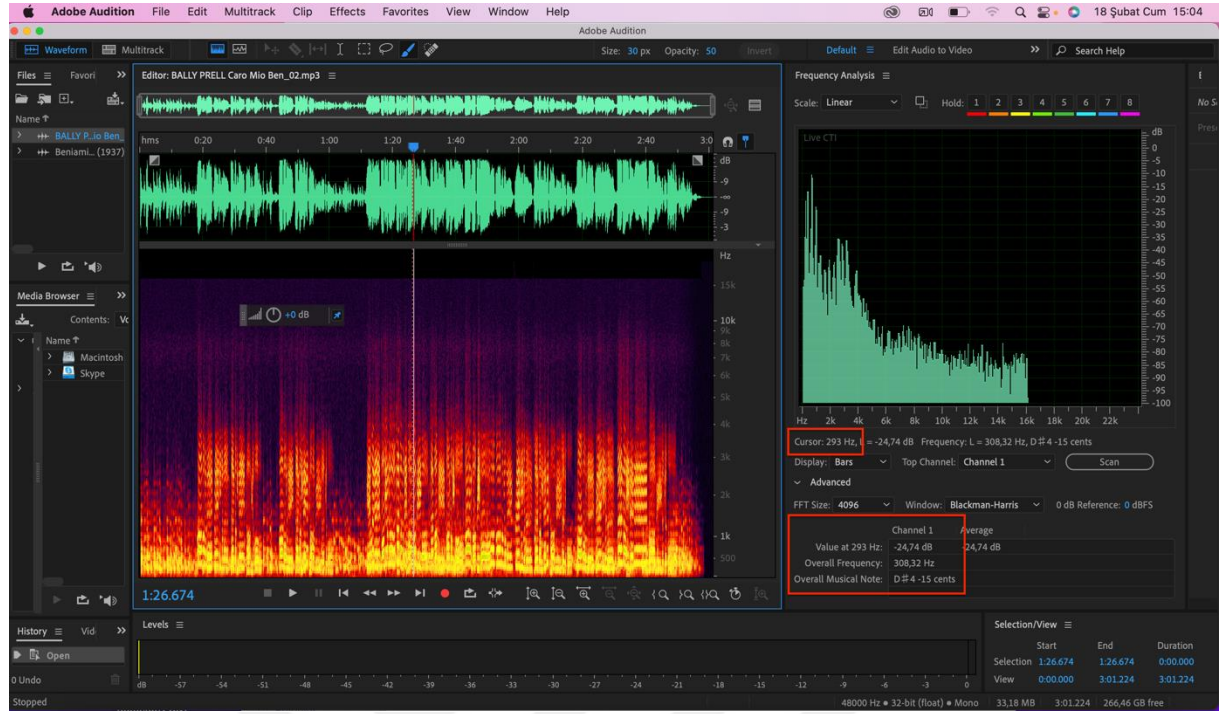

Grafik 24.1. Beniamino GIGLI'nin Eser İçinde Duyulan Üst Register Geçişi Ses Frekans Davranışları.

Grafik 24.1’de tenor sesin “E5 – F5” sesleri ile ifade edilen geçiş sınırlarının yer aldığı ve tessitura olarak bilinen, eser içinde sesin en rahat kullanımına olanak tanıyan ses bölgesine doğru yönlendiği ölçü kesiti görülmektedir. 18. Ölçüde “tan - to” kelimesiyle seslendirilen kesit, eser içinde bulunan en tiz ses ile register geçiş sesleri arasında merkez bir konumda yer alması bağlamında analiz edilmiştir. Ses Frekans haritasında ortaya çıkan değerlere bakıldığında frekans davranışlarının 309.66 Hz.’lik ölçümü ile karşılaşılmaktadır. Bu değer standart 311.13 Hz. D4-diyez ses bölgesi ile aynı konumda yer almaktadır. Notasyonda D5-diyez notasıyla yazılan bu sesin frekans karşılığı olarak 622.25 Hz. değer ile ölçülmesi beklenmektedir. Ancak spektrum analizör tarafından 1 oktav daha aşağıdaki frekans bölgesine işaret edilen bu ses, D4-diyez frekans konumunda ölçüm değeri vererek, erkek seslerinin duyuma dayalı karakter özelliğine yönelik kadın seslerinden ayrışmasının bir göstergesi olmaktadır. Grafik 24.1’de görülen Cursor imlecinin göstermiş olduğu 293 Hz.’lik değer ise tenoral bir erkek sesin D4-diyez bölgesinde göstermiş olduğu tınısal karakteristik durumu ifade etmektedir.

Grafik 24.2. Bally PRELL’in Eser İçinde Duyulan Üst Register Geçiş Ses Frekans Davranışları.

Grafik 24.2’de, eser içinde duyulan üst register geçiş bölgesi ses frekans davranışları yer almaktadır. Bally PRELL’in seslendirdiği 18. ölçüdeki “Tan - to” kelimesiyle duyulan eserin bu kesiti analiz edildiğinde spektrum analizör değerlerinin, Beniamino GIGLI’de olduğu gibi 309.99 Hz. ile standardize edilen D4-diyez sesi ile aynı konumda yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda erkek seslerinin duyuma dayalı karakter özelliğini yansıtan 1 oktavlık kalın ses frekans davranışını Belly PRELL’in ses karakterinin de gösterdiği dikkatleri çekmektedir. Grafik 24.2’deki Cursor imlecinde görülen 293 Hz.’lik değerin, Beniamino GIGLI’de ölçülen 293 Hz.’lik Cursor değeriyle aynı frekansta duyulduğu görülmektedir. Profesyonel ses kullanıcısı kadın bir sanatçı olarak Bally PRELL’in, bu çalışmada analiz edilen Caro Mio Ben isimli Aria Antiche eserin bütününde belirgin bir biçimde algılanan tenor ses rengi tınısının, ünlü tenor Beniamino GIGLI’nin ses rengi tınısı ile aynı frekans değerleri ile tenor ses rengindeki bir erkek ses karakterinin aynı frekanslardaki tını özelliklerine sahip olduğunun açık bir ifadesi olarak yorumlanmaktadır.

Contralto Profondo Bally PRELL ile Tenor Beniamino GIGLI’nin aynı tonalitelere seslendirdikleri aynı eserlerin kayıtları incelendiğinde, kadın seslerin vocal tractus yapılarına

bağlı olarak ses yolu bölgesindeki boyut değişikliklerinin neden olduğu erkek seslerinden yaklaşık 1 oktav daha ince duyulum davranışına bu kayıtlarda rastlanmamış olmakla birlikte spektrum analizör ölçümlerinin aynı frekans değerlerini göstermesi kadın sesinin, erkek ses tınısı ve karakteristik özellikleri ile aynı denecek ölçüde benzerliğinin bir ifadesi olarak yorumlanabilmektedir. Bu durum, görüşme formlarına yanıt veren profesyonel ses sanatçısı bir katılımcının “Dr. Fussi ses tellerim bariton gibi kalın dedi.” ifadeleri doğrultusunda Contralto Profondo ses karakterine sahip olan kadınların diğer kadınlardan farklı, erkeklerde görülene benzer bir vocal tract yapısına sahip olabileceği yönünde yorumlanabilir.

BÖLÜM VI

6. TARTIŞMA SONUÇLAR ve ÖNERİLER

6.1. Tartışma

Profesyonel ses kullanımında Contralto Profondo Kadın Tenor ses karakterinin ve ses eğitimi sürecinin incelenmesi konulu bu çalışmanın problem olarak ele alınmasından itibaren araştırma sürecinde karşılaşılan en önemli tartışma konusunun bu ses karakterinin çok nadir karşılaşılmaması bağlamında tanımlanabilmesi ve isimlendirilmesine yönelik olduğu görülmüştür. Ses eğitimi ve yorumculuğu ile doğrudan ilgili olan sanatçı ve ses eğitimcilerine konunun iki önemli örneği olan ses kayıtları dinletildiğinde bu kadın sanatçıların sesleri tenor sestten ayırt edilememiş, örnekleri seslendirenlerin bir kadın olduğu açıklanınca durumun hayretlerle karşılandığı görülmüştür. Contralto Profondo veya Kadın Tenor adlandırmasıyla karşımıza çıkan bu ses karakterinin özelliklerini gösterdiği düşünülen kişilerle yapılan görüşmelerden ve onların ses kayıtlarından, bunlara ek olarak ayrıca geçmişte yaşamış Contralto Profondo olarak tanıtılan kadın sanatçı Bally PRELL ve ‘the girl tenor’ isimli albümü bulunan Kadın Tenor Ruby HELDER’in ses kayıtlarının incelenmesi sonrasında elde edilen bilgiler doğrultusunda, bu ses karakterinin isimlendirilmesi hususunda net bir yaklaşımın bulunmadığı durumu ile karşılaşılmıştır. Hatta bu ses karakterine sahip olması muhtemel sanatçılarca bile böyle nadir karşılaşılan ve benzersiz özellikler taşıyan seslerini, bu ses türü için yazılmış eserlerin bulunmaması ve repertuar içeriğinin yetersiz olmasından kaynaklandığı düşünülen nedenlerden dolayı Kontralto ses grubu içinde sınıflandırmasını yeterli bulmakta oldukları görülmektedir. Ancak ortada olan şudur ki; kendine özgü bir karakter özelliği bulunan böyle bir ses türünün varlığının bilinmesi, belki de temel ses gruplandırması içindeki kadın ses sınıflandırması içinde, kontralto ses türü adı altında yer alan -Sahne Kontraltosu, -Oratoryo Kontraltosu gibi Contralto Profondo (Kontralto Profondo) ismi ile yer verilmesi bu ses karakterine olan farkındalık algısının açığa çıkmasına sebep olacak, ayrı bir ses karakteri olarak incelenerek kendi özelliklerine yönelik bir bakış açısıyla eğitim yaklaşımlarına yönelmeye olanak sağlayacaktır. Araştırma sürecinde elde edilen bilgiler Contralto Profondo ses karakterinin çok basit bir genel tanımla “Erkek ses tınısıyla şarkı söyleyen kadınlar.” ifadesine karşılık geldiğini göstermektedir. “Kadın Tenor” söylemi, erkek ses renginin bir türü olan Tenor ismi ile cinsiyeti tanımlayıcı “Kadın” ifadesinin beraber kullanımı bu ses karakterine sahip olması muhtemel sanatçılar tarafından büyük oranda tercih edilmemektedir.

Profondo isimlendirmesinin kavramsal tanımına ilişkin belirtilen görüşlerde Profondo teriminin Rusça, Lehçe, Hırvatça gibi dillerde spesifik bir kullanım olduğuna yönelik fikirlerin açığa çıktığı bunun yanında Slav dillerinin ve bazı başka dillerin fonetik bir özelliği gibi görüldüğüne yönelik düşüncelerin var olduğu anlaşılmıştır. Düşünülenin aksine “Profondo” teriminin İtalyanca – Türkçe sözlük çevirisinde kelime karşılığının “derin” olarak yer aldığı görülmektedir. Baskın göğüs seslerinin erkek ses tınlarıyla benzer olarak kullanıldığı bu kadın ses karakterini tanımlamak için, en kalın kadın ses rengini ifade eden Kontralto adı ile, sesin derin- koyu karakterini betimleyici Profondo teriminin, Kontralto Profondo (Kontralto Profondo) adlandırması ile ses sınıflandırması içine dahil edilmesi ses karakterinin tanımına tam anlamıyla karşılık gelen kavramsal bir ifade olarak diğer ses türlerinden ayıracağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın sonucunda tartışmaya değer bir diğer konu da Kontralto Profondo ses karakterine sahip sanatçıların Vokal Tract (Ses Yolu) ile ilgili olarak ortaya çıkmıştır. Görüşme formlarına yanıt veren profesyonel ses sanatçısı bir katılımcının “*Dr. Fussi ses tellerimin bariton gibi kalın olduğunu söyledi.*” ifadeleri doğrultusunda Kontralto Profondo ses karakterine sahip olan kadınların diğer ses renklerine sahip olan kadınlarınkinden farklı, erkeklerde görülene benzer bir vocal tract yapısına sahip olabileceği sorusunu akıllara getirmektedir. Tını olarak erkek ses karakteri özellikleri gösteren bu ses karakterinin yapı olarak da benzerlikler göstermesi araştırılmaya değer olası bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmanın alt amaçları ile ilişkili sorulara görüşmecilerin verdikleri cevaplar derinlemesine irdelendiğinde,

a- Birinci alt amaca yönelik tartışma konuları olarak;

Kontralto Profondo ses özelliklerine sahip olan kişilerin eğitim sürecinde yaşadıkları zorlukların, ses türlerinin tam olarak tespit edilememesi, eğitimciler tarafından yanlış yönlendirmeleri, eser seslendirme ve repertuar oluşturma gibi konularda karşılaştıkları problemlerin sonrasında böyle bir ses karakterinin var olduğunun farkına vardıkları tespit edilmiş, bu ses karakterine sahip olma ihtimalini akla getiren ve bu ses karakterinin niteliğini öne çıkaran ses yapısı ile tınısal özelliklerin 13 – 14’lü yaşlardan itibaren ortaya çıktığı, 30’lu yaşlara kadar kendini belli ettiği ile karşılaşılmıştır. Ayrıca güçlü, yoğun koyu tonlara sahip olan Kontralto Profondo ses karakterinde, bu ses özellikleri yeterince tanınmadığı için özellikle ses sınırlarında, kafa ve göğüs register bölgelerine geçişlerde, sesin çeviriminde bir takım

zorlamalar ve yanlış yönlendirmeler olduğu anlaşılmış, bu bağlamda Contralto Profondo ses karakterine sahip olan bir kişinin eğitim sürecinin doğru yönlendirilebilmesi için, öncelikle ses eğitimcisinin nadir karşılaşılan böyle karakterdeki bir sesin varlığını bilmesi ve bu ses karakterinin özelliklerini ayırt edebilecek tecrübeye sahip olması gerekliliği öne çıkmıştır. Güçlü, yoğun koyu tonlara sahip, göğüs tınlarının baskın olarak hissedildiği kadınlarla yapılan ses çalışmalarında ses rengini belirlerken Contralto Profondo ses özelliklerinin akla getirilmesi, zaman kaybetmeden bu ses karakterine uygun reflekssel uygulama ve egzersiz çalışma programı ile repertuar oluşturmak için doğru eser seçimi belirlenmesi konusunda oldukça önemli görülmektedir.

Contralto Profondo ses karakterinin tanımlanmasına yönelik olarak; Kadın Tenor isimlendirmesi ile de karşılaşılan Contralto Profondo ses karakterinin erkek sesi niteliğinde tını olarak tenor ses karakteri ile uyum gösteren bir yapısı bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bu ses karakterinin özelliklerini bütünüyle yansıtan Ruby HELDER ve Bally PRELL gibi kadın sanatçıların ses kayıtları ile aynı eserleri aynı tonalitede, dünyaca tanınmış tenorlar tarafından seslendirildiği ses kayıtlarıyla karşılaştırılarak yapılan analizlerde, bu kadın seslerin spektrum davranışlarının tenor ses karakteriyle aynı tınısal duyum davranışlar gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Contralto Profondo ses karakterinin “Kadın Tenor” olarak da adlandırılmasının nedenlerine ilişkin olarak, Contralto Profondo Ruby HELDER’in, var olduğu bilinen albüm CD kapağında “The Girl Tenor” tanımlamasına yer verilmesinin yanı sıra, bu kadın ses karakterinin tenor ses ile aynı ses aralığını rahatlıkla kullanıyor olması, ayrıca çok güçlü göğüs tınısıyla erkek ses karakteri ile uyum göstermesi bu bağlamda bu ses karakterinin Tenor partileri seslendirmesinin, Kontralto partileri seslendirmekten çok daha rahat olduğu tespit edilmiştir.

Contralto Profondo ses karakterinin sınıflandırılmasına ilişkin olarak, bu ses özelliğine sahip profesyonel ses sanatçılarının her ne kadar tenor aralığında erkek ses tınısıyla şarkı söylüyor olsalar da erkek olmadıkları için seslerinde her zaman kadınlıklarının özünün varlığına bağlı olarak kadınsı sıfatları tercih etmeleri ile birlikte, ses sınıflandırması yapılırken bu sesin isimlenmesinin kadınsı özellikleri korumasını ve yansıtmasını gerekli olduğuna yönelik ifadeler ile karşılaşılmıştır. Bu nedenle kadın cinsiyetinin, bir erkek ses türüne ait olan tenor ismiyle birlikte kullanılmasındansa, en kalın kadın ses türü olan Kontralto ismi ile İtalyanca sözlükte “derin” anlamına karşılık gelen “Profondo” ifadesinin bir araya geldiği ve özellikle de tını olarak Tenor ses karakteri ile uyumlu bir duyum özelliği gösteren ses karakterlerinde Contralto Profondo kullanımının bu ses sınıfını en anlaşılır biçimde tanımlayacağı vurgulanmıştır.

Böyle bir ses karakterine sahip olmanın avantaj ve dezavantaj olarak görülen durumları ele alındığında; nadir görülen bir ses olarak her zaman dikkat çekici bir özelliğinin bulunmasının ayrıca diğer seslerden farklı tını ve karakteristik özelliği sayesinde gerek koro içinde gerekse solo performanslarda bir çeşitlilik ve zenginlik unsuru oluşturmasının ilgi uyandıran avantajlı bir durum ortaya koyduğu sonucu elde edilmiştir.

Doğru bir eğitim ve iyi bir ses tekniği ile diğer ses türlerinden çok daha uzun yıllar şarkı söyleyebilme yatkınlığına rağmen, nadir karşılaşıldığı için eğitim süreçlerinde tanımlanamayarak yanlış yönlendirilme ve yanlış eğitime olasılığının her zaman var olabileceği gerçeğinin bu ses karakterine sahip kişiler için dezavantajlı bir durum ortaya koyduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca bu ses karakterine sahip olan kişilerin karşılaştıkları dezavantajlı durumlar opera sanatı bağlamında değerlendirildiğinde yeterince rol içeren eserlerin bulunmayışının repertuar oluşturma konusunda bu ses karakterine sahip olan sanatçıları sınırlı bir çerçevede bıraktığı sonucu ile karşılaşılmaktadır.

b- İkinci alt amaca yönelik tartışma konuları olarak;

Contralto Profondo ses karakterinin hakim olduğu ses bölgeleri, görüşmecilerin görüşme formunda ifade ettikleri ses aralıklarına ek olarak ayrıca kendilerinden istenen ses kayıtları analiz edilmiş, görüşmecilerin ses sınırlarının şarkıcı formantıyla uyumlu bir biçimde temiz duyulur ses olarak yaklaşık $G_2 - A_2$ seslerinden başlayarak $G_5 - A_5$ ses bölgesine kadar genişleyebildiği tespit edilmiştir. Contralto Profondo ses karakterinin ses aralığı ve tını olarak erkek tenor ses türü ile benzeşmesinin yanında üst registre bakıldığında tiz ses bölgelerinde tenor ses karakterinin parlak tınılı ve güçlü hissedilir seslendirmeleri görülürken Contralto Profondo ses karakterindeki kadınlarda aynı frekanslara karşılık gelen tiz ses bölgelerindeki müzikal cümlelerin daha yumuşak, rahat ve neredeyse erkek seslerdeki falsetto kullanımına benzer bir seslendirmeye yorumladıkları izlenmiştir. Bu bağlamda Contralto Profondo ses karakterinin önemli bir özelliği olarak yapısında var olan kuvvetli göğüs tınlarının baskın bir biçimde öne çıkıyor olması, Middle Register olarak adlandırılan ve göğüs rezonansı ile diğer rezonatörlerin birlikte yoğunlaştığı orta register ses bölgesi ile Chest Register olarak isimlenen düşük frekanslı seslerin yoğunlaştığı Alt Register diğer deyişle Göğüs Registerinin adeta birbirinin içine geçmiş bir duyumla hissedilir olduğu ortaya çıkmıştır.

Ses karakteri Contralto Profondo adıyla tanımlanmış tenor tınısıyla şarkı söyleyen iki önemli örnek olan Rubby HELDER ve Bally PRELL'in ses kayıtları referans alınarak dünyaca

tanınmış tenorlardan Enrico CARUSO ve Beniamino GIGLI'nin aynı tonalitelere seslendirdikleri aynı eserlerin kayıtları incelendiğinde, kadın seslerin vocal tractus yapılarına bağlı olarak ses yolu bölgesindeki boyut değişikliklerinin neden olduğu erkek seslerinden yaklaşık 1 oktav daha ince duyulum davranışına bu kayıtlarda rastlanmamış, spektrum analizör ölçümleri aynı frekans değerlerini göstererek kadın sesinin, erkek ses tınısı ve karakteristik özellikleri ile aynı denecek ölçüde benzer olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

c- Üçüncü alt amaca yönelik tartışma konuları olarak;

Profesyonel ses sanatçıları ile repertuar içeriğine ilişkin yapılan görüşmelerde Contralto Profondo ses karakterine sahip sanatçıların kontralto repertuarı içinde yer alan opera eserleri, Passion–Messa–Ayin–İlahi içerikli oratoryo ve koro eserleri ve lied anlayışında yazılmış eserler ile senfonik şiir vb. eserlerden uygun olanları ile bir repertuarı oluşturabilecekleri yönündeki ifadeleri ile karşılaşılmıştır.

Opera eserleri içinde; G. Verdi'nin Maskeli Balo Operasından “Ulrica” karakteri, Il Trovatore Operasından “Asurcena” karakteri, Aida Operasından “Amneris” karakteri, Falstaff Operasından “Quickly Misterss” karakteri ve Luisa Miller Operasından “Federica” karakteri, G. Rossini'nin L'Italiana in Algeri Operasından “Isabella” karakteri, Semiramide Operasından “Arsace” karakteri, La Donna del Lago Operasından “Malcolm (Erkek Rolü)” karakteri, G.Puccini'nin Sour Angelica Operasından “The Princess” karakteri, P. I. Çaykovski'nin Eugene Onegin Operasından “Olga” karakteri, R. Wagner'in Ren Altını Operasından “Erda” karakteri, R. Strauss'un Daphne Operasından “Gaea (Gâea)” karakteri, Saint-Seans'ın Samson & Dalila Operasından “Delilah” karakteri, G. C. Menotti'nin The Consul Operasından “Anne” karakteri ve C. W. Gluck'un Orpheo ed Euridice Operasından “Orpheo” karakteri gibi eserlerin repertuar içeriğini oluşturmaya uygun olduğu tespit edilmiştir.

Passion, Messa, Ayin, İlahi içerikli oratoryo ve koro eserleri ile oluşturulabilecek repertuar içeriğine A. Vivaldi'nin “Stabat Mater”, G. Verdi'nin “Requiem”, J. S. Bach'ın “Magnificat”, “Messa Si Minor” ve “St. Matthew Passion”, G. Rossini'nin “Petit Messe Solenelle” gibi örnekler ile Ortadoks Kilise müziğindeki Tenor partilerinin dahil edilebileceği vurgulanmıştır.

Lied anlayışında yazılmış eserler ile senfonik şiir formundaki repertuar örneklerinin; Mahler'in Senfonileri, Bhrams'ın Alto Rapsodileri, S. Prokofien'in “The Field of The Death”

isimli eseri, Edward Elgar’ a ait “Sea Pictures” eseri ve Manuel de Falla’nın “Alto-Mezzo Şarkılar” gibi eser içeriklerinden seçilebileceği ortaya konmuştur.

Contralto Profondo ses karakterine sahip kişilerin Tenor arylarını repertuarlarına dahil edebilecekleri, bu durumun eğitim aşamasında eser seçimi anlamında öğrenciye daha çeşitli eser yorumlama olanağı sunduğu, profesyonel yorumculuk döneminde de sanatçı kariyerine olumlu katkı sağladığı yönünde fikirlerin öne sürüldüğü izlenmiştir.

d- Dördüncü alt amaca yönelik tartışma konuları olarak;

Contralto Profondo ses karakterinin eğitimi ile ilgili en önemli unsurun, bu ses karakterinin erkenden ve doğru tanımlanabilmesi olarak görüldüğü anlaşılmıştır. Bu bağlamda Contralto Profondo ses karakterinin doğru olarak tespit edilmesi ve tanımlamasının sonrasında uygulamaya karar verilen eğitim stratejilerine yönelik olarak ses eğitimcisinin öğrenciye gerekli açıklamaları yapması, ses eğitimcisi ile öğrenci arasında gelişecek karşılıklı güven ve karşılıklı cesaretlendirme duygularının, eğitim süreçlerinin sağlam bir temel üzerine oturtularak tutarlı bir ilerleyişle devam etmesine katkı sağlayacağı ifade edilmiş, bir eğitimcinin Contralto Profondo ses karakteri ile çalışma stratejileri belirlerken dikkat etmesi gereken konularla ilgili olarak öncelikle, sesin gelişip derinleşmesini geliştiren genel doğruların uygulandığı klasik metod ile Liebling kitaplarındaki eski egzersizleri tercih ederek üst pasajlarda rahatlama ve serbestliğin yakalanmasını sağlaması, doğru pozisyon ve uygun nefes kullanımı geliştikçe Garcia- Merchesi vb. genel metodlarla çalışmaya yön vermesi, ilerleyen süreçlerde Mozart kontralto repertuarı ile birlikte gerekirse tenor partilerinin ve transpoze edilen eserlerin oluşturduğu bir yol haritası belirlemesinin yanında Bel Canto stiline yönelik uygulamalarla alt pasajlar üzerinde çalışarak, göğüs registerinden orta ve kafa registerine geçiş ile bağlantı yollarının belirlenmesine yönelik bir programa yer vermesinin gerekliliğine değinilmiştir.

Contralto Profondo ses karakterini göstermeye eğilimi olan seslerle, sesin derinliğinin önemine bağlı olarak bütün vokallerin gırtlaktan çok aşağıda yoğun göğüs tınları ile seslendirilmesinin gerekliliği, bu bağlamda Enrico Caruso – Beniamino Gigli – Emmy Destinn gibi eski teknikle şarkı söylemeye yönelik çalışmanın eğitim süreçlerinde var olan soyut kavramların anlaşılmasına ışık tutması açısından faydalı olacağı yönünde ifadelerle karşılaşılmıştır. Ayrıca zor tanımlanabilen Contralto Profondo ses karakterinin eğitim süreçlerinde gereksiz zorlamalardan, uygun olmayan yanlış egzersizlerin uygulanmasından ve ağır bir repertuar seçimi ile zamanı gelmeden sesin olduğundan daha koyu bir tınıyla

ağırlaştırılmasından kaçınılarak sesin sağlıklı sınırlar içinde tutulmasına her aşamada özellikle özen gösterilmesi gerektiği, nadir görülen bu ses türünün eğitiminde zorlamaya yönelik yanlış tutumlarla her zaman karşılaşılma ihtimalinin bulunduğu düşüncesine yer verilmiştir.

Her ses türünde olduğu gibi Contralto Profondo ses karakterinin eğitim aşamalarının sabırla ve istikrarla devam etmesi gerektiği ve şarkı söyleme tekniği içinde yer alan kasların ve reflekslerin eğitiminin, bu ses karakteri için de ancak yıllarca devam eden bir sürece bağlı olarak beklenen davranışlara dönüşebileceği düşüncesi öne çıkmıştır.

Eğitim aşamasında eser seçiminde dikkat edilecek hususlara yönelik olarak, ses aralığı ve ses sınırlarının dikkate alınarak sesin kalitesini ve özelliğini koruyucu nitelikteki eser seçiminin amaca yönelik eğitim sürecini desteklediği sonucu ortaya çıkmıştır. Eser seçerken eğitimci tarafından; – Eser, ses aralığına uygun mu? - Eser içinde sesin zorlanacağı frazlar (müzik cümleleri) var mı? - Öğrencinin üst ve alt tonlardaki pasajlarda hakimiyet becerisi seçilen eseri seslendirmek için yeterli mi?, -Eser, öğrencinin karakter ve kişilik özellikleri ile uyuşan, beğenerek seslendireceği, severek ilgi ile yorumlayabileceği bir eser mi?, -Eser, öğrencinin dönemsel ve yorumsal estetik anlayışını geliştirici ve estetik algısına yön veren unsurlar içeriyor mu? -Eser, farklı müzik türlerinden oluşturulacak zengin bir repertuar içeriğine hizmet ediyor mu? -Farklı dönemlerden seçilecek eser, dönemsel yorum farklılıklarını ortaya koyacak nitelikte mi? gibi soruların her zaman dikkate alınarak çalışma programı belirlenmesinin gerekli olduğu tespit edilmiştir.

Contralto Profondo ses karakterinin teknik gelişim sürecine uygun görülen çeşitli stillerde geniş içerikle oluşturulacak zengin bir repertuar belirlenmesinin, hem öğrencinin gelişim sürecinde mesleki bakış açısına yön veren hem de gelecekteki profesyonel sanatçı yaşamına katkı sağlayacak nitelikte bir alt yapının temelini sağlayan bir eğitimci yaklaşımı olduğu vurgulanmıştır.

e- Beşinci alt amaca yönelik tartışma konuları olarak;

Contralto Profondo ses karakterini eğitebilecek iyi bir eğitimci bulmanın zorluğu, böyle bir ses karakterine sahip olup sesi tanımlanamadığı için yanlış eğitim ve yönlendirmeler sonucu sesini kaybedenlerin veya uzun süre sahnede kalamayanların azımsanmayacak kadar çok olduğu gerçeği ile karşılaşılmıştır. Bu bağlamda hem eğitimcinin hem de bu ses karakterinin özelliklerini taşıyan öğrencilerin özgül olarak görülen bu duruma oldukça hassas tedbirli ve bilinçli bir bakış açısıyla yaklaşımları gerektiği ifade edilerek, zorlama ve yapay koyulaştırma

davranışlarında bulunmadan da sesin sınırlarının, neye, nasıl bir çalışma yöntemine ihtiyacı olduğunun, sesinin hangi ses bölgelerinde koyu – kapalı – gölgeli – yoğun bir karakter sergilediğinin ve hangi ses bölgelerinde açık – parlak bir özellik gösterdiğinin keşfedilmesinin mümkün olduğu, aksi zorlama ve yapay koyulaştırma ve taklit etme gibi durumlarda eser seslendirmek için gereken reflekssel davranışların yanlış kazanımlara neden olabileceği vurgulanmıştır. Ses eğitimi alan her öğrenci gibi Contralto Profondo ses karakterine sahip bir öğrencinin de eğitmenine güvenmesi ve kendisine yol göstermesini kolaylaştırması açısından eğitmenine karşı kendini açık bir şekilde ifade etmesinin yararlılığı tespit edilmiş, ancak karşılıklı güven ve karşılıklı anlaşılır iletişim temellerinin var olduğu bir eğitim süreciyle teknik hususlarda yaşanabilecek zorlukların kolaylıkla üstesinden gelinebileceği düşüncesi öne çıkmıştır.

Contralto Profondo ses karakterine sahip olma olasılığı bulunan öğrencilerin, ilk andan itibaren ses özelliklerinin anlaşılması ve doğru tespit edilip tanımlanabilmesi açısından böyle bir ses karakterinin varlığından haberdar olan ve ne ile karşı karşıya olduğunu bilen tecrübeli bir eğitimci tarafından yönlendirilerek eğitilmesinin uygun olduğu, öğrencinin karakter ve kişiliğinin çözümlenerek onu iyi tanımak ve bu bağlamda karşılıklı güven ve iş birliğine dayalı bir eğitim yaklaşımıyla eğitim süreçlerinin yönetilmesinin sürece katkı sağlayacağı vurgulanmıştır.

6.2. Sonuçlar

Profesyonel ses kullanımında Contralto Profondo Kadın Tenor ses karakterinin ve eēitim sūrecinin incelenmesi probleminin ele alındıēı arařtırmanın bu bōlūmūmde, kullanılan veri toplama teknikleri ile elde edilen bulguların analiz edilerek deēerlendirilmesi doērultusunda, alt amaçlara ait sonuçlara yer verilmiřtir.

6.2.1. Kadın Tenor Olarak da Karşılaşılan Contralto Profondo Ses Karakterine Yōnelik Farkındalık Dūzeyinin Belirlenmesi Tanımlanması Adlandırılması ve Sınıflandırılması Nasıl Yapılmalıdır? Soru Başlıklı Birinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

Contralto Profondo ses karakterinin var olduēu fakat profesyonel ses kullanıcısı sanatçılar ve ses eēitimi içinde bulunan kişilerce bile yaygın olarak bilinmeyip yeterince tanınmadıēı, bu ses karakterinin kısaca “Erkek ses tınısıyla şarkı sōyleyen kadınlar.” olarak tanımlandıēı ayrıca bu ses karakterinin isimlendirmesinin bir erkek ses tūrūnū içeren “Kadın Tenor” yerine kadınısı ōzellikleri daha açık bir şekilde yansıtarak cinsiyet ile ses tūrū arasındaki anlařılmazlıēı ortadan kaldıracak olan Contralto Profondo olarak ifade edilmesinin ve buna yōnelik olarak sınıflandırılmasının doēru bir yaklaşım olacaēı sonucuna ulaşılmıştır.

6.2.2. Contralto Profondo Ses Karakterinin Yapısı ve Temel ōzellikleri Nelerdir? Soru Başlıklı

Contralto Profondo ses karakterinin olası ses sınırlarının $G_2 - A_2$ seslerinden başlayarak $G_5 - A_5$ ses bōlgesine kadar geniřleyebildiēi, Contralto Profondo ses karakterine sahip profesyonel ses kullanıcısı sanatçıların yoēun gōēūs tınlarını kullanarak Kontralto'dan neredeyse yarım oktav daha kalın ses bōlgesine doēru yōnelim gōsterdikleri sonucuna ulaşılmış, ayrıca karşılaştırmalı ses kayıt ōrneklerinde tespit edildiēi ūzere kadın ses karakteri olmasına raēmen spektrum analizōrde Tenor ses rengi ile aynı frekans deēerlerindeki karakteristik tınısal ōzellikleri gōsteren profesyonel ses kullanıcılarının;

- Yaklařık olarak D_5 sesinden itibaren tiz ses bōlgerinde Kafa Registeri olarak da bilinen Ūst Registeri kullandıkları,
- Yaklaşık olarak $C_5 - B_4$ bōlgesinde Mixed (karışık) ses olarak isimlendirilen Orta Registeri kullandıkları ve bu kullanımın $E_4 - D_4$ seslerine kadar devam ederek gōēūs tınlarının bu register bōlgesinde de yoēun olarak hissedildiēi,

- Alt Register adlandırmasıyla bilinen Göğüs Registerinin, yaklaşık olarak C₄ - D₄ seslerinde ^{baskın} göğüs tınlarıyla ortaya çıkarak bu kullanımın temiz duyulur ses niteliğinde A₂ ses bölgesine kadar devam ettiği,
- Tenor ses rengi ile aynı tını frekanslarını çok rahat kullandıkları C₃– F₄ ses aralığının Contralto Profondo ses karakterinin yaklaşık olarak Tessitura ses bölgesini meydana getirdiği sonucu elde edilmiştir.

6.2.3. Contralto Profondo Ses Karakterinin Repertuar İçeriğini Oluşturan Eserler Hangileridir? Soru Başlıklı Üçüncü Alt Amaca Yönelik Sonuçlar İlişkin Sonuçlar

Contralto Profondo ses karakteri için repertuar içeriğinin oldukça sınırlı olduğu ve bu ses karakteri ile ilgilenen bestecilerin henüz yaygın olarak bilinmeyen çağdaş eserler dışında geniş bir repertuarın bulunmadığı, bu bağlamda bu ses karakterine sahip ses sanatçıları ile öğrencilerin Kontralto ses rengine ait repertuar içeriğinden seçtikleri eserlerle bir repertuar oluşturarak Passion, Messa, Ayin, İlahi içerikli oratoryo ve koro eserleri, Lied’ler ve Senfonik Şiir formundaki eserlerin daha kalın tonlara transpoze edilmesiyle repertuarlarını çeşitlendirdikleri buna ek olarak Tenor arylarını seslendirerek bu repertuarı zenginleştirebilecekleri sonucuna varılmıştır.

6.2.4. Contralto Profondo Ses Karakterinin Eğitim Süreçlerinde Çalışma Stratejileri Nelerdir? Soru Başlıklı Dördüncü Alt Amaca Yönelik Sonuçlar İlişkin Sonuçlar

Contralto Profondo ses karakterinin eğitimi ile ilgili en önemli unsurun, bu ses karakterinin erkenden ve doğru tanımlanabilmesi olduğu ve tüm ses türleri için uygulanan ve genel ses eğitiminin genel doğruları olarak tanımlanan -Doğru nefes kullanımı, - Beden Dili ve Beden duruşu (Postür), -Sesin yapısı, İnsan sesinin oluşumu, Sesin oluşumunda işlevsel olan organlar ve Vokal Tract (Ses Yolu), -Sesin fiziksel özellikleri, -Nefes destekli ses üretimi, -Ses sınırları, Tessitur, Passaggio ve Register kavramları, -Şarkıcı Formantının işlevsel kullanımı ve Rezonans bölgeleri ve bunun gibi ses eğitimi teori ve uygulama bütünsel yaklaşımlarının doğru tanımlanmış bir Contralto Profondo ses karakteri için de geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Contralto Profondo ses karakteri tespit edildiği andan itibaren rahat olunan ses aralığında uygulanan;

- Nefes kontrolünü sağlayan ve nefesin sese destek sağlamasına yardımcı olan register üzerinde yukarı aşağı dudak trilleri,
- Nefes üzerinde şarkı söylemeyi geliştiren Appoggio (nefes-destek) çalışmaları,
- Üst pasajı açık tutmaya yönelik basit üçlü, beşli ve oktav aralıklı egzersizlerin yanında, yakın notaların diziler halinde çalışıldığı Agilite egzersizleri,
- Şarkıcı formantını işlevsel duruma getiren ve temiz ses üretilerek yapılan doğru pozisyon çalışmaları,
- Göğüs seslerini çalıştırılması için oturmuş güçlü göğüs sesleri üzerine orta tonları inşa etmeye kurmaya yardımcı çıkıcı – inici, kalın ses bölgesine yönlendirilen geri dönüşlü egzersizlerin uygulanması,
- Göğüs seslerini çalıştıran kapalı ağız ve “-a, -o, -e, -u” ünlüleri üzerinde durularak yapılan vokal egzersizler ile sessizlerle birleşik açık ağız “-ma, -na, -mo, -no, -me, -ne, -mu, -nu, -yu” sesleriyle yapılacak uygulamaları,
- Kafa ve göğüs registerleri arasındaki bağlantıyı kurmaya yardımcı olan ve sesi doğru yere kolaylıkla taşıyan bir pozisyon oluşturması açısından “-i” vokalinin tek ses üzerinde uygulanan çalışmaları sonrasında Staccato - Legato 3’lü ve 5’li aralıklarla inici – çıkıcı egzersizleri,
- Konuşma temrinleri ve artiküle – diksiyon – telaffuz çalışmalarını içine alan, sesi bütün olarak dengede tutmak için üst tonlarda ve alt tonlarda yapılan günlük temel egzersizleri
- Eser seslendirmede tekniğin, müzik cümleleriyle uygun nüans ve müzikal, vokal ifadeler kullanarak şarkının duygusuyla uyumlu estetik algısal boyut ile bütüncül hale getirildiği egzersiz ve alıştırmaların yapılması,
- Beden duruşu, postür, vücut esnekliği ve estetiği üzerine yapılacak hareket egzersizleri ile çalışmaların desteklenmesi

gibi ses eğitiminin amaçlarına yönelik olarak yapılan ve diğer ses türlerinin eğitiminde de uygulanan bu genel ses eğitimi prensiplerinin, Contralto Profondo ses karakterinde de uygulanabilir olduğu sonucu elde edilmiştir.

6.2.5. Contralto Profondo Ses Karakterine Sahip Olma İhtimali Bulunan Bir Öğrencinin ve Bu Ses Karakterine Sahip Bir Öğrenciye Yön Vermek Durumunda Olan Bir Ses Eğitimcisinin Özgöl Görülen Bu Duruma Bakış Açıları Nasıl Olmalıdır? Soru Başlıklı Beşinci Alt Amaca Yönelik Sonuçlar İlişkin Sonuçlar

Contralto Profondo ses karakterine sahip olma ihtimali bulunan bir öğrencinin eğitim sürecinde, ön yargıları ve kavramları bir yana bırakarak, eğitmenine güvenmesi aynı zamanda kendisine yol göstermesini kolaylaştırması açısından eğitmenine karşı kendini açık bir şekilde ifade etmesi, bunun yanında özellikli bir sese sahip olduğunun farkına varması ancak sesini doğanın dışına çıkarak suni koyulaştırma çabalarından ve gereksiz zorlamalardan her zaman kaçınması gerektiği yönünde bir sonuç elde edilmiştir.

Böyle bir ses karakterini yetiştirmek durumunda olan bir ses eğitimcisinin ise, ilk andan itibaren sesin karakterini doğru tespit ederek tanımlayabilecek tecrübeye sahip olması bu bağlamda Contralto Profondo ses karakterinin varlığını bilmesi ve karşı karşıya bulunduğu duruma yönelik eğitim stratejilerini zaman kaybetmeden uygulamaya koyulması gerektiği yönünde bir sonuca ulaşılmıştır.

6.3. Öneriler

Bu araştırmadan yola çıkılarak Contralto Profondo ses karakterine yönelik farkındalık düzeyinin belirlenmesi, tanımlanması adlandırılması ve sınıflandırılması hususunda seminerler, konferanslar ve çalıştaylar düzenlenebilir.

Contralto Profondo ses karakterinin özellikle yapısı ve temel özelliklerinin incelendiği bu araştırmadaki görüşme formlarında karşılaşılan “Kadın Bariton” ifadesine karşılık gelen ses karakterinin tanımlanması ve ne gibi özellikler içerdiğine yönelik yeni çalışmalar yapılabilir.

Contralto Profondo ses karakterinin repertuar sınırlılığı ele alınarak Contralto Profondo ses karakterinin özelliklerini öne çıkaran yeni eserler bestelenebilir. Ayrıca Contralto Profondo ses karakterinin var olan sınırlı repertuarını mümkün olduğunca genişletmeye olanak sağlaması açısından Lied ve Senfonik Şiir vb. anlayışında yazılmış bestelenmiş eserlerin bu ses özelliklerine uygun olarak düzenlenerek transpozisyonlarının yer aldığı yeni edition’lar hazırlanabilir.

Contralto Profondo ses karakterinin özelliklerini taşıdığı tespit edilen sanatçıların Ses Fizyolojisi, Vokal Tract ve Vocal Cords yapılarının incelenmesi ve diğer ses türleri ile arasındaki farklılıkların ortaya konması ile eğitim süreçlerini de ilgilendiren, alana büyük katkı sağlayacak araştırmalar yapılabilir.

Bu çalışmada farklı bir bakış açısı olarak karşılaşılan, ses karakterlerinin bölge ve coğrafyaya bağlı genetik aktarımı ile ilgili yaklaşımın ele alınarak bu yaklaşımın olabilirlik durumu değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Aladağ, Çiğdem (2017). *Ses Eğitiminde Register Kavramı ve Ses Türleri*. AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ Uluslararası Müzik Ve Sahne Sanatları Dergisi, Cilt:1 Sayı:1, 28-39.
- Baltacan, Mehmet (2017). *Dekorun Opera sanatındaki Yeri ve Opera Sanatında Dekor Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. Innovation and Global Issues in Social Sciences Congress Book. 27- 29 Nisan. Antalya: Congress Publications, 632 – 636.
- Baydağ, Cemalettin (2018). *İnsan Ses renklerinin Duygudurum Üzerine etkileri*. Doktora Tezi, BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Baydağ, Cemalettin. (2020). *Ses Eğitiminde Repertuar Seçiminin Önemi*. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 2, 387-398)
- Callaghan, Jean. (2000). *Singing And Voice Science*. San Diego, California: Singular Publish Group Thomson Learning.
- Cevanşir, Behbut.; Gürel, Güzin. (1982). *Foniatrisinin Sesin Oluşumu, Bozuklukları ve Korunmasında Temel İlkeler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Çalık, Muammer ve Sözbilir, Mustafa (2014). *İçerik Analizinin Parametreleri*. Eğitim ve Bilim tedmem, Cilt:39 Sayı:174, 33-38.
- Çalışır, Feridun. (1996). *Müzik Dili Sözlüğü*, Ankara: Evrensel Müzikevi Yayınları Önder matbaası.
- Çevik, Suna. (1999). *Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri*. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Doğanyigit, Satı. (2010). *Profesyonel Ses Eğitimi (Şan) Alan Bireylerin Ses Özelliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Doscher, Barbara, M. (1988). *The Functional Unity Of The Singing Voice*. Metuchen, N.J. & London: The Scarecrow Press, Inc.
- Ekici, Tülay. (2008). *Müzik Öğretimi Yetiştirmede Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Bir Program Geliştirme Çalışması*. Doktora Tezi, DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erdoğan, Seda (2008). *Ses Eğitiminde Terminoloji Ve Temel Kavramlar Bazında Öğrenci Yeterliliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gökalp, Elif. (2000). *Ses Eğitiminde (Şan) Ses Türlerinin Belirlenmesi ve Bu Türlerin Karakterlerine Uygun Repertuar Seçiminde, Yaklaşımların İlkeler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, GAZİ ÜNİVERSİTESİ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Helvacı, Ayhan (2003). *Ses Eğitiminde Register Ve Rezonans*. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu. 30-31 Ekim. Malatya: İnönü Üniversitesi, 124-129.
- İkesus, Saadet. (1965). *Ses Eğitimi ve Korunması*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- KARASAR, Niyazi. (2017). *Bilimsel İrade Algı Çerçevesi İle Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler*, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd.Şti., Ankara.
- Köksal, A. Alp (2019). *Ses Eğitiminde Ses Türüne Ve Repertuvara Doğru Karar Verilmesinin Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kudret, Hülya ve Temiz, Ebru (2017). *Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Kullanılan Repertuarın İncelenmesi*. Fine Arts (NWSAFA), 12(4):299-310, DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.4.D0208.
- Oğuz, Ali ve Demireller, Alp. (1996). *Ses Ve Ses Hastalıkları*. İstanbul: Ekin Tıbbi Yayın Özel Eğitim ve Yabancı Dil Hizmetleri Ltd. Şti.
- Otacıoğlu, Serkan. (2012). *Ses Türlerini Belirlemedeki Kriterler*. Sanatta Yeterlilik Tezi, İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ömür, Mehmet. (2001). *Sesin Peşinde*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Özgül, İlhan. (2009). *Müzik Eğitimi Ve Öğretimi*, Ankara: Pagem Akademi.
- Parker, Barry. (2015). *Güçlü Titreşimler Müziğin Fiziği Good Vibrations The Physics Of Music*. (Çevirenler: Cenk Güray ve Mehmet Sözer). Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- Periz. Büşra (2018). *Ses Eğitiminde Teknik Ve Müzikal Gelişimin Sağlanmasında Yaratıcılığın Uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, MARMARA ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Polat, Sibel (2017). *Ses Eğitiminin Temel Öğeleri Ve Çeşitli Söyleme Tekniklerine Yönelik Uzman Görüşleri Ve Performans Değerlendirme Ölçeği*. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ Kültür ve Sanat Dergisi, Cilt/Vol: 3, Sayı/No:1, 1-18.
- Sabar, Gül. (2008). *Sesimiz Eğitim ve Korunması*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Salaman, Esther. (1989). *Unlocking Your Voice: Freedom To Sing*. London: Victor Gollancz Ltd.
- Saruhan, Şahin. (2012). *Orta Anadolu Abdalları Ses İcracılığında Register Ve Şarkıcı Formantı Bulguları*. Doktora Tezi, İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sataloff, Robert, T. (2005). *Voice Science*. San Diego Oxford: Pulural Publishing.
- Sökmen, Rezan ve Sökmen, Mustafa (t.y). *Ses Bilgisi Ve Sanatı Ses Sanatçısının Elkitabı*. Ankara: Opera Gala
- Uçan, Ali. (1994). *İnsan Ve Müzik İnsan Ve Sanat Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Yılmaz, Aykut (2001). *Bireysel Ses Eğitimi Çalışmalarında Karşılaşılan "Rezonans" Problemleri ve Çözüm Önerileri*. Doktora Tezi, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, İstanbul.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. (2016). *Sosyal Bilimlerde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.
- Yiğit, Nalan (2012). *Profesyonel Ses*. Kastamonu Eğitim Dergisi Eylül 2012, Cilt:20 No:3, 955-964.
- Yurdakul, Mustafa. (2000). *Ses Eğitimi Güzel Şarkı Söyleme Ve Sesi Geliştirmede Kesin Başarının Yolları*. Ankara: Lir Yayınları.
- Zeren, Ayhan, M. (1995). *Müzik Fiziği*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

İnternette Ulaşılan Kaynaklar

- <https://www.eladazizli.com/profesyonel-ses-kullanici-lerin-problemleri>, Erişim Tarihi: 11.04.2020.
- <http://kbb-forum.net/journal/text.php?lang=tr&id=56>, Erişim tarihi: 13.04.2020.
- <https://www.doktortakvimi.com>, Erişim tarihi: 13.04.2020.
- <https://www.tkbv.org.tr/?menu/111/ses-nasil-olusur-doc-dr-kursat-yelken#:~:text=İnsan%20seside%20bir,tellerine%20titreştirerek%20ham%20sesi%20oluşturu r.>, Erişim Tarihi: 02.05.2021.
- <https://medium.com/sercansolmaz/ses-frekans-nedir-cb24477d83fa>, Erişim Tarihi: 02.05.2020.
- <https://saglik.sozlugu.org/glottis/>, Erişim Tarihi:04.05.2020.

- <https://slideplaer.biz.tr/slide/17845237/>, Erişim Tarihi: 07.05.2020
- <https://www.fenokulu.net/mobil/fen-konulari/konu774>, Erişim Tarihi: 04.05.2020.
- https://tr.ert.wiki/wiki/Voice_type, Erişim Tarihi: 03.01.2021.
- Wikipedia.org/wiki/Vocal_aralığı, Erişim Tarihi: 05.01.2021.
- <http://piyano.tv/piyano/piyano-bilgi/muzik-calgilarinda-piyanonun-ustunlugu-oktav/>, Erişim Tarihi: 05.08.2020.
- <https://www.seslisozluk.net/tessitura-nedir-ne-demek/>, Erişim Tarihi: 05.01.2021.
- <https://studylibtr.com/doc/5173020/1-g-r-s-ülkemizde-mesleki-müzik-eğitimi-veren#>, Erişim Tarihi: 02.01.2021.
- https://archive.schillerinstitute.com/music/rev_chart.html, Erişim Tarihi: 02.02.2021.
- <https://www.nedirnedemek.com/timbre-ne-demek>, Erişim Tarihi: 05.01.2021.
- <https://dictionary.cambridge.org/tr/sözlük/ingilizce/timbre>, Erişim Tarihi: 05.01.2021.
- <https://www.fransizcasozluk.net/agilite.htm>, Erişim Tarihi: 07.01.2021.
- https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj5mfGdxJ_2AhWbSPEDHQwNDMsQFnoECAYQAQ&url=https%3A%2F%2Favys.omu.edu.tr%2Fstorage%2Fapp%2Fpublic%2Frizakorhan.sezin%2F138718%2Fformantlar.pptx&usg=AOvVaw1lb7LvOg1oh5jZr3fstTzl, Erişim Tarihi: 26.02.2022.
- <https://www.ufukonen.com/tr/formant-frekanslar-ve-pitch-shifting.html>, Erişim Tarihi: 26.02.2022
- <http://www.entcase.org/manuscript/309/makale/laringoloji/bilateral-vokal-kord-polibi.htm>, Erişim Tarihi: 18.06.2021
- <https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=6159https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiG49ejiKD2AhWhSvEDHUqWC38QFnoECAGQAQ&url=https%3A%2F%2Facikders.ankara.edu.tr%2Fmod%2Furl%2Fview.php%3Fid%3D92997&usg=AOvVaw200kVf-6Qhd1kkNSshJA9V>, Erişim Tarihi:02.02.2022.
- <https://www.actorproject.org/tor/timbre-lingo/2019/12/10/the-singers-formant.>, Erişim Tarihi: 03.02.2022.
- https://en.wikipedia.org/wiki/Spinto_soprano, Erişim Tarihi: 08.07.2021.
- https://tr.ert.wiki/wiki/Coloratura_soprano#Dramatic_coloratura_soprano, Erişim Tarihi:08.07.2021,
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Range_mezzo-soprano_voice.png, Erişim Tarihi: 10.07.2020.
- <https://tr.ert.wiki/wiki/Mezzo-soprano>, Erişim Tarihi: 10.07.2021.

- https://www.researchgate.net/figure/Ranges-of-human-voice-Usually-human-voices-are-divided-into-six-ranges-three-female_fig12_306313901, Erişim Tarihi: 11.07.2021.
- <https://tr.ert.wiki/wiki/Contralto>, Erişim Tarihi: 16.07.2021
- <https://musicalmessage.wordpress.com/2012/10/18/kastarato-nedirkontrtenor-nedir/>, Erişim Tarihi:13.07.2021.
- <https://www.seslisozluk.net/sopranist-nedir-ne-demek/>, 13.07.2021.
- <https://www.andante.com.tr/tr/5641/Gecmisteki-Hadim-Geleneginden-Bugunun-Muthis-Kontrtenorlarina>, Erişim Tarihi:13.07.2021.
- <https://www.contraltocorner.com/blog/female-tenor-and-female-bass-or-contralto-profondo-and-oktavistka>, Erişim Tarihi: 02.02.2020.
- <https://www.oktavism.com/post/2014/11/16/what-is-an-oktavist>, 02.02.2021.
- https://tr.ert.wiki/wiki/Tenor#Vocal_range, Erişim Tarihi: 12.07.2020.
- <https://erturgutsanatmerkezi.com/seslerin-siniflandirilmesi/>, Erişim Tarihi: 09.07.2021.
- <https://tr.ert.wiki/wiki/Baritone#Subtypes>, Erişim Tarihi: 16.07.2021.
- [https://tr.wikipedia.org/wiki/Bas_\(ses_tur_u\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Bas_(ses_tur_u)), Erişim Tarihi: 16.07.2021.
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kontrtenor>, Erişim Tarihi:13.07.2021.
- <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100151404>, Erişim Tarihi: 16.07.2021
- https://www.academia.edu/641511/Un_larghetto_affettuoso_Laria_Ombra_mai_fu_dal_Serse_di_Haendel, Erişim Tarihi: 02.03.2022.
- http://eprints.fmc.ac.uk/5306/1/Orphee_L%27Entracte_18nov1859.pdf, Erişim Tarihi: 07.04. 2022
- <https://www.britannica.com/biography/George-Frideric-Handel>, Erişim Tarihi: 07.04. 2022
- <https://www.adobe.com/tr/products/audition.html>, Erişim Tarihi: 06.03. 2022.
- <https://musicalmessage.wordpress.com/2012/10/18/kastarato-nedirkontrtenor-nedir/>, Erişim Tarihi: 13.07. 2021.
- <https://www.sozluk.one/subret>, Erişim Tarihi: 17.07. 2021.
- https://dbpedia.org/page/Ruby_Helder, Erişim Tarihi: 03.08. 2021.
- https://en.wikipedia.org/wiki/Basso_profondo, Erişim Tarihi: 17.07.2021.
- https://en.m.wikipedia.org/wiki/Ruby_Helder, Erişim Tarihi: 03.08. 2021.

- <https://www.contraltocorner.com/ruby-helder.html>, Erişim Tarihi: 03.08.2021.
- <https://www.nytimes.com/1913/04/02/archives/girl-tenor-to-sing-here-ruby-helder-makes-the-trip-especially-for.html>, Erişim Tarihi: 03.01.2021.
- <http://www.historicaltenors.net/secrettenordreams/helder.html>, Erişim Tarihi: 03.012.2021
- https://www.youtube.com/watch?v=b4CRwtDA6g&list=RDEM8femOeFzKS7dcBskGMrbNg&start_radio=1, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.youtube.com/watch?v=jBV6arelOUE>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.youtube.com/watch?v=rkywmIn0Xao>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- https://www.youtube.com/watch?v=WiDs7Zn9aMY&list=PL9Oo1WZ_bcX808y9V4N2VTI7LxRAafVBf&index=3, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.youtube.com/watch?v=R2CaErFrxls>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.youtube.com/watch?v=mlmldMWsCmk>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.discogs.com/sell/release/8246460>, Erişim Tarihi: 05.01.2021.
- <http://www.historicaltenors.net/secrettenordreams/prell.html>, Erişim Tarihi: 21.02.2021.
- https://en.wikipedia.org/wiki/Bally_Prell, Erişim Tarihi: 21.02.2021.
- <https://www.discogs.com/artist/1302643->, Erişim Tarihi: 26.02.2021
- <https://www.contraltocorner.com/arabella-fields-short-profile.html>, Erişim Tarihi: 26.02.2021
- https://www.russian-records.com/categories.php?cat_id=9, Erişim Tarihi: 20.12.2021.
- <https://www.youtube.com/watch?v=6ivXRVYYTCI>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.youtube.com/watch?v=oPdGO3JrtuM>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.youtube.com/watch?v=-JgQ3PLOL6g>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.youtube.com/watch?v=cINX8O65RTo>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- https://www.youtube.com/watch?v=BXyZJ_6lMtM, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.youtube.com/watch?v=uD3ykcV0Ukk>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.youtube.com/watch?v=kcVhpoJeYW0>, Erişim Tarihi: 21.02.2022.
- <https://www.adobe.com/tr/products/audition.html>, Erişim Tarihi: 06.03.2022.
- <https://www.nirvanasosyal.com/h-392-nitel-arastirmada-veri-analizi-betimsel-icerik-analizi-ve-analitik-genelleme.html>, Erişim Tarihi: 07.05.2022

- <https://support.apple.com/tr-tr/HT201361>, Erişim Tarihi: 06.11.2021.
- Smith, Pack, P. (2018). *Rediscovering the Unique Role of the Contralto in the Operas of Gioachino Rossini*. Doctor of Musical Arts, THE UNIVERSITY OF ARIZONA, Arizona. https://repository.arizona.edu/bitstream/handle/10150/630534/azu_etd_16647_sip1_m.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Erişim Tarihi: 13.05.2022

EKLER

EK-1 Etik Kurul Kararı

EK-2 Gönüllü Katılımcı Onay Formu Türkçe

EK-3 Gönüllü Katılımcı Onay Formu İngilizce

EK-4 Görüşme Formu Türkçe

EK-5 Görüşme Formu İngilizce

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :09/07/2021 Toplantı Sayısı :07 Karar No :2021/417
Araştırmanın Başlığı	Profesyonel Ses Kullanımında Contralto Profondo Kadın Tenor Ses Karakterinin ve Eğitim Sürecinin İncelenmesi
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Zehra Seçkin GÖKBUDAK
Yardımcı Araştırmacılar	Doktora Öğrencisi Mehmet BALTACAN
Etik Kurul Kararı	Başvurunuz değerlendirilmiş olup araştırmanız Etik Kurul tarafından uygun görülmüştür.
Uygun Değil ise gerekçeleri	

ASLI GİBİDİR
16/07/2021

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ DOKTORA TEZİ ARAŞTIRMASI İÇİN
GÖNÜLLÜ KATILIMCI ONAY FORMU

Sizi Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Müzik Eğitimi Bölümü Doktora öğrencisi Mehmet BALTACAN tarafından yürütülen “Profesyonel Ses Kullanımında Contralto Profondo Kadın Tenor Ses Karakterinin Ve Eğitim Sürecinin İncelenmesi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırma, karakteristik ses özelliği ile diğer ses türlerinden ayrılan ve Kadın Tenor olarak da karşılaşılan Contralto Profondo ses karakterinin genel bir değerlendirmesinin yapılması, var olan durumun derinlemesine irdelenmesiyle eğitim yaklaşımlarına belli bir bakış açısı getirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada sizden tahminen 30 dakika ayırmanız istenmektedir.

Bu çalışmaya katılmak tamamen GÖNÜLLÜLÜK esasına dayanmaktadır.

Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün sorulara, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle vermenizdir. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz.

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ GİZLİ TUTULACAKTIR; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir.

Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında, şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız, araştırmacıya şimdi sorabilir veya aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Yardımcı Araştırmacı/Sorumlu Araştırmacı Tarafından Doldurulacak	
Katılımcının kişisel bilgilerinin gizli tutulacağını, katılımcının çalışma kapsamında sağlayacağı tüm verilerin etik kurallara göre işleneceğini ve bu etik kuralların ihlali durumunda, ortaya çıkacak tüm sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.	
Unvanı, Adı-Soyadı:	Doktora Öğrencisi Mehmet BALTACAN
E-posta:	
Telefon:	
Tarih:	..../..../2022
İmza:	
☐ Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. ☐ Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi. ☐ Bu koşullarda, araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.	
Araştırma tamamlandığında genel/özel sonuçların benimle paylaşılmasını	
☐ İstiyorum ☐ İstemiyorum	
Adı-Soyadı:	
Tarih:	
İmza:	
İletişim Bilgileri:	

**NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES VOLUNTEER PARTICIPANT APPROVAL
FORM FOR DOCTORAL THESIS RESEARCH**

We invite you to the research titled “Investigation of Contralto Profondo Female Tenor Voice Character and its Training Process in Professional Voice Use” conducted by Mehmet BALTACAN, PhD student at Konya Necmettin Erbakan University Fine Arts Music Education Department. The research was prepared in order to make a general evaluation of the Contralto Profondo voice character, which is distinguished from other voice types with its characteristic voice feature and also encountered as a Female Tenor, and to bring a certain perspective to its training approaches by examining the existing situation in depth. You are asked to allocate about 30 minutes for the research.

Participation in this study is entirely on a voluntary basis.

What is expected of you in order for the study to reach its purpose is to give the most appropriate answers to all the questions sincerely, without pressure or suggestion from anyone. By reading and approving this form, you agree to participate in the study. However, you also have the right not to participate in the study or to stop at any time after participating.

The information obtained from this study will be used solely for research purposes and YOUR PERSONAL INFORMATION WILL BE KEPT CONFIDENTIAL; however, your data may be used for publication purposes.

If you need more information now or later, other than the information given about the purpose of the research, you can ask the researcher now or reach him from the contact information below.

To be filled by the researcher	
I declare that the personal information of the participant will be kept confidential, that all data provided by the participant within the scope of the study will be processed according to ethical rules, and that I accept all responsibility in case of violation of these ethical rules.	
Title/Name-Surname:	PhD Student Mehmet BALTACAN
E-mail:	
Phone:	
Date:	....../....../2022
Signature:	
☐ I have read the information above, which must be given to the participant before the research, and I understand the scope and purpose of the study I am asked to participate in, and my responsibilities as a volunteer.	
☐ Written/oral explanation about the study was made by the researcher and sufficient confidence was given that my personal information would be carefully protected.	
☐ Under these conditions, I agree to participate in the research voluntarily, without any pressure or suggestion.	
☐ I want the general/specific results to be shared with me when the research is completed	
☐ I don't want the general/specific results to be shared with me when the research is completed	
Name and surname:	
Date:	
Signature:	
Contact Information:	

Contralto Profondo Karakteristik Ses Türü

Görüşme Formu

(CPKSTGF)

Sunuş Mektubu

Değerli Katılımcı,

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı'nda doktora öğrencisiyim. *"Profesyonel Ses Kullanımında Contralto Profondo "Kadın Tenor" Ses Karakterinin ve Eğitim Sürecinin incelenmesi"* konulu bir araştırma yürütmekteyim.

Bu araştırmanın amacı, temel ses gruplarının yanında, ayrıca incelenmesi gerekli görülen karakteristik ses özelliğine sahip, kadın tenor olarak da anılan Contralto Profondo ses türünün genel bir değerlendirmesini yapmak, var olan durumu derinlemesine irdelleyerek eğitim süreçlerinin de göz önünde bulundurulmasıyla konuya belli bir bakış açısı getirilmeye çalışmak olacaktır.

Araştırma, Contralto Profondo karakteristik ses özelliğinin tayin edilmesi, tanımlanması, izlenmesi gereken çalışma ve egzersiz programları, eser seçimi ve repertuar oluşturma ile ilgili konularda eğitim sürecine yön vermesi hususunda yeni bir bakış açısı oluşturma anlamında önemli görülmektedir. Aynı zamanda bu çalışma, alana yönelik olarak bu konu ile ilgili yapılacak sonraki araştırmalar için bir temel oluşturma açısından oldukça önemlidir. Yaklaşık olarak 30 dakikalık bir sürede cevaplanması tahmin edilen bu ankette, her soruya vereceğiniz cevabın, bu araştırmanın sonuçlarını etkilemesi açısından son derece önemi bulunmaktadır. Ayrıca;

-Türkiye'de ses eğitimi üzerine düşünmeye, tartışmaya ve yeni araştırmalara yol açılabileceği,

-Ülkemizde ses eğitiminin verildiği kurumlarda ses eğitimi ile ilgili tanılama, tespit etme ve uygulama etkinliklerinde daha gerçekçi değerlendirilmelerin yapılabileceği,

-Ses eğitiminde temel ses gruplarının yanı sıra karakteristik ses özelliğine sahip ses türlerinin de vakit kaybına mahal vermeksizin dikkate alınması gerekliliğine işaret eden yeni bir yaklaşım olarak, çalışma programının oluşturulmasında, eser seçimi yapılması ve repertuar oluşturulmasını da içine alan bir çalışma programının geliştirilmesi sırasında, bu çalışmadan faydalanılabileceği,

hususları göz önüne alındığında vereceğiniz cevaplar oldukça önemli görülmektedir.

Verdiğiniz cevaplar izniniz doğrultusunda tez kitapçığı içinde yer alacak, izin vermediğiniz halde gizli tutulacak ve herhangi başka amaçlar için kullanılmayacaktır. Bu nedenle sorulara içtenlikle yanıt vermeniz beklenerek ayrıca anket formunda kimlik bilgileri ile ilgili yer alan

“ Kimliğimin ve Cevaplarımın Tez Kitabında Açık Olarak Belirtilmesini İstiyorum / İstemiyorum” bölümünde sizin için uygun olan seçeneği işaretlemeniz gerekmektedir.

Araştırma sonuçlarının katılımcıları bilgilendirilmesi amacı ile anket formunun sonunda eklenen “e-mail adresi” bilgilerini doldurmanız istenmektedir. Sonuçların, planlanan sürede

değerlendirilebilmesi hususu gereğince anket cevaplarının ..... tarihine kadar olabildiğince erken, ... e-mail adresine gönderilmesi rica olunur.

Çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

Mehmet BALTACAN
Araştırmacı – Öğretim Görevlisi

Yönerge

Görüşme formu 26 sorudan oluşmaktadır. 1., 2. ve 3. sorular demografik sorular olup, ilgili alanlardaki boşlukları doldurarak size uygun olan durumu belirtmeniz istenmektedir. 4. soruda, isminizin araştırma kitabında açık olarak belirtilmesini isteyip istemediğinizi belirtmeniz istenmektedir. İstemediğiniz takdirde cevaplarınız bir rumuz ile adlandırılarak çalışma kitabında yer alacaktır. Görüşme formunda yer alan diğer sorular açık uçlu soru niteliğinde olup, belirtmek istediğiniz görüşlerinizi açık bir biçimde yazmanız istenmektedir. 25. soru, sizin kişisel ses aralığınızın frekans haritasının grafik şeklinde görsel bir imaj olarak hazırlanabilmesi için sizden istenen bir ses kaydını ister niteliktedir. Burada yapmanız gereken; sizin için uygun olan bir ses egzersizi örneğini registeriniz içinde yer alan en ince ve en kalın ses notalarınızı kullanarak herhangi bir kayıt cihazı ile kayıt ederek .....e-mail adresine göndermeniz olacaktır. Ses kaydını göndererek 25. Soruda yer alan uygun seçeceği işaretlemenizi rica ederim. Kişisel ses kayıtlarınız kimseyle paylaşılmayacaktır, sadece ses frekans haritasının görsel bir imaj olarak çıkarılması için kullanılacaktır.

Contralto Profondo Karakteristik Ses Türü

Görüşme Formu

(CPKSTGF)

YAZILI GÖRÜŞME SORULARI

Birinci Bölüm

1. Adınız Soyadınız - Yaşınız? Lütfen belirtiniz. 1 VE 4 SORU ÇIKABİLİR
.....
2. Mesleki Statünüz? Lütfen belirtiniz.
.....
3. Sahip Olduğunuz Ses Türü? Lütfen belirtiniz.
.....
4. Kimlik bilgilerimin araştırma kitabında açık olarak belirtilmesine izin veriyorum.
*Evet ( ) *Hayır ( )

İkinci Bölüm

5. Contralto Profondo ses adlandırması ile daha önce karşılaştınız mı?
6. Contralto Profondo ses adlandırması ile ilk olarak nerede ve ne zaman karşılaştınız?
7. Karakteristik bu ses özelliğine sahip kişilerin eğitim süreçlerinde hangi seviyelerde hangi egzersizler ve eserler çalışılmalıdır?
8. Eser seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?
9. Böyle bir ses karakterine sahip olduğunuzun ne zaman farkına vardınız?
10. Ses sınırlarınız içinde yer alan en ince ve en kalın ses notaları nelerdir?
11. “Tenor” isimlenmesi kategorik olarak erkek ses grupları içerisinde yer alıyor. Bu ses karakterinin Kadın Tenor” olarak da adlanıyor olmasının sebepleri nelerdir?
12. En temel durumdan en gelişmiş seviyeye yönelik olarak bu karakteristik ses özelliğinin çalışma stratejilerinde nasıl bir yöntem izlenmelidir?
13. Repertuar oluşturmadaki dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir?
14. Performansınızın dinamik olması için ne tür egzersizler yaparsınız?

15. Eğitim anlamında karakteristik bir ses sahibi olduğunuz hangi aşamada, nasıl anlaşıldı?
16. Bu ses karakterinin yer aldığı operalar – korolar, eserlerde görev aldıkları roller gösterdikleri performanslar nelerdir?
17. Siz, “Contralto Profondo” isimlenmesini mi, yoksa “Kadın Tenor” isimlenmesini mi tercih ediyorsunuz? Gerekçesi nedir?
18. Opera eserlerinde bir tenor karakteri oynamayı tercih eder misiniz?
19. Eserler içerisinde bu ses karakteri, hangi özelliği ile tercih edilmektedir?
20. En etkili yorumlayabildiğinizi düşündüğünüz eserler hangileridir?
21. Eğitim sürecinde Contralto Profondo ses karakterine sahip olan bir öğrenciye tavsiyeleriniz nelerdir?
22. Eğitim sürecinde Contralto Profondo ses karakterine sahip olan bir öğrenciyle çalışmak ve ona yön vermek durumunda olan bir eğitmeniye tavsiyeleriniz nelerdir?
23. Contralto Profondo ses karakterine sahip olma durumundan kaynaklanan avantajlar ve dezavantajlar nelerdir?
24. Konu ile ilgili eklemek istediğiniz şeyler var mıdır?

25. Lütfen sizin için uygun olan bir ses egzersizini, registeriniz içinde var olan en ince ve en kalın ses notaları arasında “Legato” seslendirerek herhangi bir kayıt cihazı ile kayıt edermisiniz? Lütfen ses kaydınızı ..... adresine gönderirmisiniz?

* Ses kaydı gönderildi ( )

* Ses kaydı gönderilemedi ( )

26. Lütfen E-mail adresinizi yazınız. “Araştırma ile ilgili gelişmeler ve sonuç hakkında bilgilendirme amaçlı kullanılacaktır.”

e-mail: .....

Contralto Profondo Characteristic Voice Type
Interview Form
(CPCVTIF)

Presentation Letter

Dear Participant,

I am a PhD student at Necmettin Erbakan University, Institute of Educational Sciences, Department of Fine Arts Education, Department of Music Education. I am conducting a research on “Contralto Profondo “Female Tenor” Voice and its Training Process in Professional Voice Use”.

The aim of this study is to make a general evaluation of the Contralto Profondo voice, also known as female tenor, which has the characteristic voice feature that is deemed necessary to be examined in addition to the basic voice groups, and to try to bring a certain perspective to the subject by examining the existing situation in depth and considering the educational processes.

The study is considered important in terms of creating a new perspective in determining and defining the Contralto Profondo characteristic voice, study and exercise programs to be followed, guiding the educational process in matters related to selection of work and creating repertoire. This study is also very important for creating a basis for future studies on this subject in the field. In this questionnaire, which is expected to be answered in approximately 30 minutes, your answer to each question is of great importance in terms of affecting the results of this study. Considering the following points, your answers are also very important;

- With this research, new studies may be performed, which may lead to thinking and discussing on voice training in Turkey.
- More realistic evaluations can be made in the identification, detection and application activities related to voice training in institutions where voice training is provided in our country,
- This study can be used as a new approach that points out the necessity of considering the basic voice groups as well as the voice types with characteristic features without wasting time in voice training during the development of a study program that includes the selection of the work and the creation of a repertoire.

Your answers will be included in the thesis booklet with your permission; however, they will be kept confidential and will not be used for any other purposes unless you give permission. For this reason, you are expected to answer the questions sincerely and you should also select the appropriate option for you in the "I want / do not want my identity and answers to be clearly stated in the Thesis Book" section of the questionnaire regarding the identity information. In order to inform the participants of the research results, you are asked to fill in the "e-mail address" information added at the end of the questionnaire form. In order for the results to be evaluated in the planned period, it is requested that the answers of the questionnaire are sent to the .....e-mail address until .....

Thank you for participating in the study.

Mehmet BALTACAN
Researcher - Instructor

Instructions

The interview form consists of 26 questions. The 1st, 2nd and 3rd questions are demographic questions, and you are asked to specify the situation that suits you by filling in the blanks in related fields. In question 4, you are asked to indicate whether you want your name to be clearly stated in the research book. If you do not want, your answers will be named with a nickname and placed in the workbook. The other questions in the interview form are open-ended questions, and you are asked to write your opinions clearly. Question 25 requests a voice recording from you so that the frequency map of your personal voice range can be prepared as a graphic image. What you need to do here is to record the voice exercise sample that is suitable for you using your highest and lowest tones in your register with any recording device and send it to ..... I would like you to send the audio recording and mark the appropriate option in Question 25. Your personal voice recordings will not be shared with anyone, they will only be used to create a visual image of the voice frequency map. In the 26th Question, your e-mail address will be used to communicate with you about the developments and results of the research.

Contralto Profondo Characteristic Voice Type
Interview Form
(CPCVTIF)

WRITTEN INTERVIEW QUESTIONS

First Part

1. Name Surname - Age? Please specify.

.....

2. Your Professional Status? Please specify.

.....

3. The Type of Voice You Have? Please specify.

.....

4. I allow my identity information to be clearly stated in the research book.

*Yes (   )

*No(   )

Second Part

5. Have you encountered the term “Contralto Profondo” before?

6. Where and when did you first encounter the term “Contralto Profondo”?

7. At what levels, which exercises and works should be studied in the training process of people who have this characteristic voice?

8. What are the points to be considered in the selection of works?

9. When did you realize you had such a voice character?

10. What are the highest and lowest notes within your voice register?

11. The term "Tenor" is categorically included in male voice groups. What are the reasons why this vocal character is also called “Female Tenor”?

12. What method should be followed in the working strategies of this characteristic voice from the most basic to the most advanced level?

13. What are the points you pay attention to in creating a repertoire?

14. What kind of exercises do you do to keep your performance dynamic?

15. At what stage and how was it understood that you have a characteristic voice in terms of training?

16. What are the roles and performances of this voice character in the operas – choirs and works where it takes place?

17. Do you prefer to be called "Contralto Profondo" or "Female Tenor"? Why?

18. Would you prefer to play a tenor character in operas?

19. With what feature is this voice character preferred in the works?

20. Which works do you think you can sing most effectively?

21. What are your recommendations to a student who has a Contralto Profondo voice in the training process?

22. What are your recommendations to an trainer who has to work with and guide a student with a Contralto Profondo voice in the training process?

23. What are the advantages and disadvantages of having a Contralto Profondo voice?

24. Is there anything you would like to add about the subject?

25. Can you record your voice exercise with any tape recorder by vocalizing “Legato” among your the highest and lowest tones in your register? Please send your voice recording to .....

* Voice recording was sent (   )

* Voice recording could not be sent (   )

26. Please write your e-mail address. "It will be used to inform about the progress and the result of the study."

e-mail: .....